

Волинський національний університет
імені Лесі Українки

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Випуск 23

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

УДК 80-027.63(082)
А43

**Друкується за рішенням Вченої ради
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол 16 від 29 грудня 2025 року).**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор: **Бісқуб Ірина Павлівна**, доктор філологічних наук, професор, професор, декан факультету іноземної філології (Волинський національний університет імені Лесі Українки)
Відповідальний секретар: **Пасик Людмила Адамівна**, кандидат філологічних наук, доцент, доцент та завідувач кафедри німецької філології (Волинський національний університет імені Лесі Українки)
Белсхова Лариса Іванівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова (Херсонський державний університет)
Бехта Іван Антонович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології (Львівський національний університет імені Івана Франка)
Кійко Юрій Євгенович, доктор філологічних наук, професор, доцент кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства, (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича)
Коляда Еліна Калениківна, кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови (Волинський національний університет імені Лесі Українки)
Ущина Валентина Антонівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської філології (Волинський національний університет імені Лесі Українки)
Товарес Алла, доктор філософії з лінгвістики, доцент (Університет Говард, США)
др. Йолита Урбанавичене, старший науковий співробітник Центру досліджень стандартної мови (Інститут литовської мови, м. Вільнюс, Литовська Республіка)
др. Джерард МакКанн, член Академії вищої освіти (Велика Британія), професор Коледжу при університеті Святої Марії (Університету Квінз, м. Белфаст (Велика Британія))

Адреса редакційної колегії: 43025, м. Луцьк, проспект Волі, 13.

E-mail: philology@journals.vnu.volyn.ua. Веб-сайт збірника: <http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/philology>

Актуальні питання іноземної філології. Збірник наукових праць. Одеса : Видавничий дім А43 «Гельветика», 2025. Вип. 23. 156 с.
ISSN 2410-0927 (Print)
DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23>

Науковий журнал містить статті, у яких висвітлено актуальні питання сучасної іноземної філології (дискурсознавства, лексичної семантики, лінгвокультурології, літературознавства, термінознавства, лінгвістики тексту, лексикології, когнітивної, комунікативної та прикладної лінгвістики).

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів факультетів іноземних мов закладів вищої освіти та наукових установ.

This journal includes the articles which are related to current issues of modern foreign linguistics (discourse studies, lexical semantics, cultural linguistics, literary studies, terminology, text studies, lexicology, cognitive, communicative and applied linguistics).

The target audience is scientists, teachers, postgraduates and students of the foreign philology faculties of higher educational establishments and academic institutions.

УДК 80-027.63(082)

Науковий журнал «Актуальні питання іноземної філології» зареєстровано суб'єктом у сфері друкованих медіа Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення (Рішення № 1834 від 21.12.2023 року. Ідентифікатор медіа: R30-02331)

Суб'єкт у сфері друкованих медіа: Волинський національний університет імені Лесі Українки (просп. Волі, 13, м. Луцьк, 43025, post@vnu.edu.ua, тел. +38 (0332) 72-01-23)

«Актуальні питання іноземної філології» включено до Переліку наукових фахових видань України категорії Б (спеціальність В11 – Філологія) відповідно до Наказу МОН України від 30.11.2021 № 1290 (додаток 3).

Періодичність: 2 рази на рік.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2410-0927 (Print)

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025

УДК 81'373.45(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-1>

Алла БИКОВА

здобувач наукового ступеню кандидата наук кафедри французької та італійської філології, Київський національний лінгвістичний університет, вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, Україна, 03150

ORCID: 0000-0001-9179-3824

Бібліографічний опис статті: Бикова, А. (2025). Функції англомовних запозичень в італійській мові. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 3–11, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-1>

ФУНКЦІЇ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті розглянута функціональна складова процесу запозичення, якою цікавились, зокрема, такі мовознавці, як В. О. Рубан, П. Д'Акілле, П. Ветторель, Дж. Рогато та ін.

Функції запозичень відповідають на потреби, що виникають у мовців, які у конкретній комунікативній ситуації стикаються із проблемою добору виразжальних засобів для оформлення повідомлення. Ці потреби теоретично можна співвіднести із причинами запозичень, які в свою чергу бувають мовного і позамовного характеру. Запозичення із позамовних причин завжди несуть у собі певне прагматичне навантаження, визначити яке сторонньому спостерігачу буває доволі складно без заглиблення у внутрішній світ учасників комунікації. Однак, можемо виділити парадигму основних мотивуючих факторів запозичення: мода, престиж, експресія, загадковість, стилістична забарвленість англомовної лексики, що зумовлені панівним становищем англосаксонської культури у світі.

Загалом у статті виділено вісім основних функцій англіцизмів: номінативна, диференційна, інтеграційна, евфемістична, експресивна, маніпулятивна, функція мовної економії, та орієнтації на мовну моду. Номінативна функція є основною функцією запозичень, обумовленою необхідністю називати нові предмети чи явища. Диференційна функція є механізмом лексичного збагачення мови за допомогою семантичного розрізнення синонімічних пар, що утворюються внаслідок входження іномовних слів до мови-реципієнта. Функція економії мовних засобів (компресійна) реалізується через заміну одним запозиченим словом синонімічного розгорнутого виразу в італійській мові. Інтегруючу функцію виконують перш за все англіцизми-інтернаціоналізми, які спрощують міжнаціональне спілкування у багатьох галузях людської діяльності. Функція орієнтації на мовну моду характерна передусім для медійного спектру дискурсів, які використовують англіцизми для підвищення градусу престижу мовця або предмета мови. Евфемістична функція запозичень проявляється там, де потрібно приховати істинний зміст висловлення задля уникнення комунікативної невдачі. Маніпулятивна функція базується на неповному розумінні запозичень адресатом, що дає змогу адресанту схилити його до прийняття потрібного рішення.

Ключові слова: англіцизми, причини запозичень, прагматика, функції запозичень, номінативна функція, диференційна функція, інтеграційна функція, евфемістична функція, експресивна функція, маніпулятивна функція, функція мовної економії, функція орієнтації на мовну моду.

Alla BYKOVA

PhD candidate, Department of French and Italian Philology, Kyiv National Linguistic University 73 Velyka Vasylkivska Str., Kyiv, Ukraine, 03150

ORCID ID: 0000-0001-9179-3824

To cite this article: Bykova, A. (2025). Funktsii anhlomovnykh zapozychen' v italiis'kii movi. [The functions of English loanwords in the Italian language]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 3–11, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-1>

THE FUNCTIONS OF ENGLISH LOANWORDS IN THE ITALIAN LANGUAGE

The article examines the functional component of the borrowing process, which has been of interest to linguists such as V. O. Ruban, P. D'Achille, P. Vettorel, G. Rogato, and others.

These functions meet the needs of speakers who, in specific communication situations, face the challenge of selecting appropriate means of expression to convey a message. These needs can theoretically be correlated with the reasons for borrowing, which can be linguistic or extra-linguistic. Borrowings for non-linguistic reasons always carry a certain pragmatic load, which can be quite difficult for an outside observer to determine without delving into the inner world

of the participants in communication. A paradigm of the main motivating factors for borrowing can be identified, however. These factors are fashion, prestige, expression, mystery and the stylistic colouring of English-language vocabulary. These are determined by the dominant position of Anglo-Saxon culture in the world.

The article identifies eight main functions of Anglicisms: nominative, differential, integrative, euphemistic, expressive, manipulative, linguistic economy and orientation towards linguistic fashion. The nominative function is the main function of borrowing, and it is determined by the need to name new objects or phenomena. The differential function is a mechanism for lexical enrichment of the language through the differentiation of meanings of synonymous pairs formed when foreign words are adopted into the recipient language. The function of saving linguistic resources (compression) is achieved by replacing a synonymous expanded expression in Italian with a single borrowed word. The integrative function is primarily performed by Anglicisms-internationalisms, which simplify interethnic communication in many areas of human activity. The tendency to follow linguistic trends is most evident in the media sphere, where the use of Anglicisms is a common practice to elevate the perceived status of the speaker or the subject being discussed. The euphemistic function of borrowings comes into play when it is necessary to conceal the true meaning of a statement to avoid misunderstandings. The manipulative function is based on the addressee's incomplete understanding of the borrowings, which allows the addresser to persuade them to make the desired decision.

Key words: Anglicisms, reasons for borrowing, pragmatics, functions of borrowing, nominative function, differential function, integrative function, euphemistic function, expressive function, manipulative function, function of linguistic economy, function of orientation towards linguistic fashion.

Актуальність проблеми. Запозичення як явище завжди привертало увагу дослідників, а особливо в останні десятиріччя, коли міжмовні контакти стали частішими та більш тісними. Раніше лінгвісти структурували та описували запозичені слова за їх лексико-семантичними ознаками. Проте той потік нових запозичень, які ми спостерігаємо зараз, неможливо описати повною мірою за допомогою класичних методів досліджень. Звертаючись до фактів позамовного характеру, ми можемо дати характеристику запозиченим мовним одиницям з огляду на їх прагматичну роль в умовах певного типу комунікативної ситуації.

Освоєння запозиченої лексики пов'язане із появою специфічних комунікативних моделей, у яких запозичення фігурують у ролі ідентифікатора інтенцій автора, що є проявом їх комунікативно-прагматичної адаптації в італійській мові.

У даній статті ми спробуємо знайти взаємозв'язок між мотивами, через які мовці вдаються до іншомовних лексичних одиниць, та їхніми комунікативними стратегіями і тактиками, які на практиці визначають функції англіцизмів у мові-реципієнті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Г. Рейес визначає функціональний потенціал англіцизмів як сукупність функцій, потенційно закладених у їх структурній, прагматичній та стильовій компонентах, які можуть проявитися в залежності від контексту та обставин вживання (Reyes, 1994: 49).

Так, Дж. Рогато, досліджуючи англіцизми у мас-медіа, приходять до висновку, що вони

зазвичай виконують функцію економії мовних засобів, а також часто виступають у ролі вузькоспеціалізованих термінів у всіх сферах науки, економіки та політики (Rogato, 2008: 36).

П. Ветторель, розглядаючи англіцизми у рекламному дискурсі, виділила такі основні їх функції: 1) привернення уваги; 2) маркер космополітичності; 3) мовно-ігрова функція; 4) номінативна, яку дослідниця вважає другою (Vetorel, 2013: 267).

Інший італійський лінгвіст П. Д'Акілле поділяє запозичення на необхідні та надлишкові. Перші запозичуються разом із поняттям і виконують номінативну функцію, другі вживаються зі стилістичною метою для створення асоціації з іншою цивілізацією, яка вважається більш престижною. Такі надлишкові запозичення часто витісняють з ужитку вже існуючі італійські еквіваленти (D'Achille, 2010: 197).

В. О. Рубан, досліджуючи англіцизми у французькому медіа дискурсі, виділяє лінгвальні (номінативна, уточнююча, функція пом'якшення заборонених чи небажаних у мові слів і виразів, функція мовної економії, функція надання грайливого або пародійного відтінку, функція надання престижності і функція надання повідомленню певного лінгвокультурного забарвлення) та позалінгвальні їх функції (глобалізаційна, функція мовної експансії, функція економії часу журналіста та місця у друкованому виданні) (Рубан, 2012: 170). Бачимо, що класифікація дослідницею функцій англіцизмів на лінгвальні та позалінгвальні перетинається із основними причинами запозичень, які теж бувають мовного та позамовного характеру.

З огляду на вищезазначені праці, можна зробити висновок, що причини інтенсивного запозичення англіцизмів та їх функції у дискурсі знаходяться у причинно-наслідкових відносинах, тобто причина запозичення визначає призначення запозиченої одиниці.

Мета і завдання статті – визначити і розглянути на прикладах основні функції англіцизмів у сучасній італійській мові.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для кожного конкретного випадку мовного контакту характерні свої мотиви та причини запозичення з перевагою якоїсь певної тенденції, яка формується під впливом комунікативно-прагматичних факторів, чи позамовних причин, як їх називають лінгвісти. За нашими спостереженнями запозичення англійської лексики в італійську мову відбувається з таких позамовних причин:

1) запозичення відбувається як наслідок культурного, воєнного та економічного домінування англосаксонських країн у світі, що автоматично підвищує престижність англійської мови. Іншими словами, говорити англійською у наш час модно;

2) англійський термін входить паралельно, часто опосередковано, в декілька споріднених мов і стає інтернаціоналізмом, спрощуючи таким чином спілкування між представниками різних сфер діяльності у глобалізованому світі;

3) евфемізація – бажання завуалювати неприємний чи невігідний зміст поняття, щоб зробити його приємнішим для сприйняття;

4) потреба у ефективних, стилістично забарвлених засобах для самовираження і створення власного позитивного образу;

5) гра словами з метою маніпуляції та впливу на свідомість адресата.

Всі ці фактори пов'язані між собою причинно-наслідковими відношеннями і об'єднані основною першопричиною, яка полягає у панівній ролі англійської мови у глобалізованому світі.

Щодо внутрішньомовних причин запозичення, то основними і найбільш давніми можна вважати такі:

1) необхідність в найменуванні нового поняття, якщо внутрішні ресурси мови не забезпечили такої потреби;

2) потреба семантично диференціювати схожі поняття;

3) прагнення до економії мовленнєвих зусиль та часу на переклад, спрощення складних виразів.

Отже, на нашу думку, позамовні причини відіграють важливу роль при міграції лексики із однієї мови в іншу, проте чи закріпляться запозичені слова у мові-реципієнті, чи будуть з часом відсіяні – це визначають саме лінгвістичні чинники. У разі недостатньої представленості автохтонного лексичного матеріалу, запозичене слово займає порожню нішу і приживається в мові. В протилежному випадку виникає конкуренція між місцевим та запозиченим терміном і один із них може бути витісненим з ужитку.

Взявши до уваги вищезазначені праці та проаналізувавши приклади вживання англіцизмів, а також врахувавши причини запозичень, ми виділили вісім основних функцій англійських запозичень в італійській мові: номінативну, диференційну, компресійну, евфемістичну, експресивну, інтегруючу, маніпулятивну (або функцію впливу) та функцію орієнтації на моду і престиж. Із них перші три – номінативну, диференційну та компресійну, відносимо до лінгвальних функцій, а решту п'ять – до позалінгвальних, спричинених факторами прагматичного характеру (соціальні, психологічні, естетичні потреби мовця тощо).

Зауважимо важливий факт, що із корпусу досліджуваних нами англіцизмів найбільша кількість іменників, на другому місці за поширеністю – стійкі вирази, які були вилучені переважно із рекламних об'яв, слоганів, оголошень, або заголовків газет, комунікативним завданням яких є привернення уваги адресата. Тому можна припустити, що хоч основною функцією англіцизмів залишається номінативна, наступними за поширеністю є прагматично спрямовані функції – маніпулятивна, функція орієнтації на моду та престиж, експресивна та ін.

Далі розглянемо детальніше кожен із зазначених нами функцій.

1. Номінативна функція.

Це основна функція запозичень, обумовлена необхідністю називати нові предмети, явища чи реалії, для яких ще немає назви у мові. Сюди можна включити запозичення дисциплінарних та технічних термінів, назви нових предметів побуту чи будь-якої імпортованої продукції, аналогів якої немає в Італії, загальні поняття,

а також спеціальна термінологія у різних сферах людської діяльності. Найчастіше номінативну функцію виконують запозичення-іменники, але інколи в ролі таких термінів виступають інші частини мови. Буває, що іншомовні назви перекладаються і такі кальки функціонують паралельно із неадаптованими англіцизмами. Часто вибір англіцизму спричинений використанням його у конвенційному термінологічному значенні. Наприклад:

*Ross ha pubblicato anche la classifica dei cinque modelli di **smartphone** pieghevoli per percentuale di spedizioni.* – Росс опублікувала рейтинг за кількістю замовлень серед п'яти моделей складаних смартфонів (1).

Слово **smartphone** є запозиченням, що прийшло в італійську мову разом із денотатом – мобільним телефоном із функціями комп'ютера, для якого італійці не стали вигадувати власної назви і скористалися оригінальною.

Інший приклад:

*C'è chi continua a chiedere che venga espulso dall'Esercito, chi lo definisce patriota, chi gli dedica un **hashtag** che in poche ore diventa **trend** su **Twitter**. Così in poche ore l'**hashtag** «#IostoconVannacci» è entrato in tendenza su X, l'ex Twitter, con quasi 14mila **post**.* – Є ті, хто продовжує вимагати його звільнення із війська, є ті, хто називає його патріотом та присвячує йому хештег, який за лічені години стає трендом у Твіттері. Таким чином за кілька годин хештег «# ЯзаВанначі», з яким зробили пост вже майже 14 тисяч разів, увійшов до тенденцій у мережі X, колишньому Твіттері (2).

У даному прикладі англіцизми **hashtag**, **Twitter** та **post** виконують номінативну функцію, оскільки називають спеціальні поняття у сфері Інтернету. Так, **hashtag** – це ключове слово або фраза, перед якими ставиться символ # і які використовуються у публікаціях у соціальних мережах. **Twitter** – назва соціальної мережі, а словом **post** називають одиницю інформації, опубліковану в Інтернеті, зокрема у соціальних мережах або блогах. Англіцизм **trend** вживається тут у диференційній функції, оскільки виступає синонімом слова *tendenza*, яке фігурує у наступному реченні. Ця функція буде розглянута нижче.

2. Диференційна функція.

У процесі входження у мову запозичених одиниць вони часто утворюють синонімічні

дублети із автохтонними словами, тобто семантично ідентичні пари слів. Як відомо, мова намагається позбутися дублетності, активізуючи свої диференційні сили, що призводить до семантичного та стилістичного розрізнення пар абсолютних синонімів. Наприклад, на початковому етапі запозичення англійське слово *coach* «тренер» було рівнозначне італійському *allenatore*, але згодом друге стало використовуватись більше як спортивний термін, а за англійським запозиченням закріпилося інше значення – «мотиватор, інструктор», що вживається передусім у сфері психології. Часто буває, що одне із синонімічно дзеркальних слів витісняється іншим. Так, англіцизм *camper* спершу увійшов в італійську мову як синонім слова *autocarovana*, але згодом останнє перестало вживатися. Наведемо ще один приклад семантичної диференціації:

*Sarit Zehavi è la fondatrice dell'Alma Research Center, un **think tank** che si occupa in modo specifico di sicurezza sul fronte nord, quello che contrappone Israele al gruppo libanese Hezbollah.* – Сарі Зехаві – засновниця дослідницького центру Alma, команди експертів, що займаються безпекою північного фронту, на якому Ізраїль протистоїть ліванській групі Хезболла (3).

Тут англіцизм **think tank** (дослівно «сховище думок») – це специфічний термін, який в англійському світі означає групу експертів з якогось питання, які оцінюють обставини та знаходять найкращий варіант вирішення соціальних, економічних, політичних чи воєнних проблем, впливаючи таким чином, на рішення керівних органів влади чи бізнесу. Італійський синонім *gruppo di esperti* не відображає тієї соціальної ролі, яку виконує дана команда спеціалістів, тому з семантико-прагматичної точки зору ці поняття не є тотожними.

Крім збагачення словарного запасу мови диференційна функція англіцизмів використовується авторами текстів для уникнення повторів. Наприклад:

*Chiariamo: non si tratta del vecchio "calcioscommesse" dove si vendevano e compravano le partite, ma di puntate su risultati ed eventi che accadono durante i **match**.* – Хочемо уточнити, що йдеться не про колишні футбольні тоталізатори, де можна було купити і продати матч, а про ставки на результати і події, що відбуваються під час гри (4).

Англiцизм *match* вжитий у даному контексті для синонімічної заміни і уникнення повтору раніше вжитого слова *partita*. Такий прийом мовної варіативності часто використовують журналісти, які пишуть статті на певну тематику.

Зазначимо, що диференційну функцію, як і інші функції англiцизмів, не можна відокремлювати від номінативної, тому що в будь-якому випадку запозичення щось називає – чи якусь річ, чи поняття. Тобто функції завжди перетинаються у мовленні.

3. Компресійна функція.

Функція економії мовних засобів (компресійна) реалізується через заміну одним запозиченим словом синонімічного розгорнутого виразу в італійській мові. Наприклад, англійське слово *bestseller* італійською можна передати лише описово – *il libro campione di incassi*. Англійська мова в даному плані зручна тим, що має багато коротких одно- чи двоскладових слів та синтетичну структуру, яка дозволяє лаконічно виражати складні поняття. Візьмемо для прикладу речення:

Sui Pixel 8 e 8 Pro freschi di presentazione e sui modelli precedenti debutta la nuova versione del widget Riepilogo del tuo assistente, ora dotato di un design rinnovato e più personalizzabile. – У щойно представлених Pixel 8 і 8 Pro, як і у попередніх моделях, дебютує нова версія віджету Огляд твого асистента із оновленим та більш персоналізованим дизайном (5).

Тут слово *widget* передається в італійській мові відповідним виразом *componente (elemento) grafico*. Пересічний мовець, маючи в розпорядженні два терміна: один рідною мовою, але складений з кількох компонентів, другий – набагато коротший – англійською, через лiнь обирає останній.

Компресійна функція англiцизмів широко проявляється в журналістиці, по-перше, через економію місця у колонках друкованих видань, по-друге, через брак часу на переклад великого потоку інформації, отриманої із англiомовних джерел – міжнародних інформаційних агентств. Наприклад:

Deep State è quel termine un po' complottista, un po' dietrologico, con cui, sia da destra che da sinistra a volte viene descritto l'establishment. "Deep State" – це термін із теорії змови, певна спроба зазирнути за лаштунки, яким іноді як праві, так і ліві описують правляче коло (6).

Термін *Deep State* можливо перекласти італійською лише описово, оскільки він означає складне поняття – «впливові політичні або фінансові групи, які таємно діють за лаштунками політичної сцени країни, не будучи офіційно обраними на виборах». Тому заради економії простору та мовленнєвих зусиль цей термін залишили в оригінальному вигляді. Його можна також вважати неологізмом, оскільки для нього поки що не створено італійський відповідник. У даному випадку компресійна функція англiцизму перетинається із номінативною. Схожа ситуація зі словом *establishment*, яке також заміняє собою синонімічне розгорнуте поняття «група впливових людей, які контролюють країну, організацію або сферу діяльності».

Загалом ця функція є частиною загальнішого процесу мовної економії – тенденції зменшувати зусилля, необхідні для комунікації. У глобалізованому світі англійська мова виступає джерелом лексики, яка легко адаптується і виконує функцію комунікативної компресії. Звідси також і велика кількість абревіатур, які в італійській мові дуже рідко перекладаються з англійської (*Covid* – “*Corona Virus Disease*”, *suv* – “*Sport Utility Vehicle*” *Wi-Fi* – “*Wireless Fidelity*”, *NATO* – “*North Atlantic Treaty Organization*”) Завдяки цій функції англiцизмів підвищується динамічність мовлення, що особливо актуально в медіа, рекламі, бізнесі, ІТ-сфері тощо.

4. Інтегруюча функція.

У більшості випадків, коли у мовленні згадуються терміни, що позначають загальнолюдські явища міжнародного значення, перевага надається запозиченням, а не їхньому перекладу італійською. Такі англiцизми реалізують інтегруючу функцію як одиниці світового, міжкультурного спілкування. Це в основному інтернаціоналізми, які звучать більш-менш однаково в усіх мовах і не потребують пояснень. Наприклад:

Il termine “superfood” è un termine utilizzato per descrivere alimenti che sono particolarmente nutrienti o che possono avere benefici per la salute. – Терміном суперфуд називають особливо поживні продукти харчування, вживання яких добре впливає на здоров'я (7).

Англiцизм *superfood* за останні десятиліття став таким же популярним у світі, як і одно-

кореневе з ним слово *fastfood*. Вони позначають протилежні поняття і обидва стали інтернаціоналізмами, які певним чином маркують харчові звички окремих груп людей. Взагалі, англійське слово *food* є доволі продуктивним і знаковим в цьому плані, сполучаючись із різними детермінантами, воно утворює терміни, які асоціюються в усіх із певним типом харчування і конкретними продуктами: *junk food* (шкідлива їжа), *fastfood* (швидка їжа), *rawfood* (сироїдіння), *superfood* (здорова їжа).

Інтегруючи функцію виконують терміни-англіцизми у різних галузях людської діяльності, починаючи із кулінарії і закінчуючи науковими дисциплінами. Наприклад:

*E qui il tema del tumore alla prostata la fa da padrone con il test del **Psa**, l'antigene prostatico specifico, sul sangue. – Стосовно раку простати, то тут протагоністом у діагностиці є аналіз крові на специфічний антиген простати (8).*

У даному прикладі англіцизм-аббревіатура **Psa** – “**Prostate specific antigen**”, окрім компресійної функції, виконує ще й функцію інтеграції та встановлення зв'язку із новітніми діагностичними методами у світовій медицині.

5. Функція орієнтації на моду та престиж.

У деяких типах дискурсу, наприклад медійному чи інтернет-дискурсі, англіцизми часто виконують функцію орієнтації на мовну моду, яка реалізується через використання запозичень для номінації понять та явищ, у яких є еквівалентні назви в італійській мові. Вживання англіцизму забезпечує позначуваному об'єкту «підвищення у ранзі» і робить його більш престижними в очах співрозмовника. Наприклад:

*Nenalife è il nuovo marchio di **kid care** firmato da Francesca Rocco. Una linea completa di prodotti **green** per bambini e pensati per mamme moderne e attente! – Nenalife – це нова марка засобів для дитячого догляду від Франчески Рокко. Ціла лінія екологічних продуктів для дітей, розрахованих на сучасних мам, що піклуються про своїх чад (9).*

У даному рекламно-презентаційному тексті англіцизм **kid care**, вжитий замість італійського відповідника *cura di bambini*, несе в собі конотацію чогось модного, передового, що точно має сподобатись сучасним супермамам. Так само і слово **green**, вжите замість італійського *ecologico*, посилається на модні тенденції серед

блогерів-амб'єнталістів, що є взірцем для мільйонів підписників, які піклуються про здоров'я своєї сім'ї.

6. Евфемістична функція.

Під евфемізмом розуміють лексичні одиниці чи вирази, які вживаються для заміни такої прямої назви, яка здається мовцю недоречною в даній мовленнєвій ситуації. Основною метою евфемізації вважається прагнення уникнути комунікативної невдачі чи конфлікту, маскуванню небажаної конотації чи підвищення престижу того чи іншого поняття (Загнітко, 2020: 161).

Запозичення є одним із найпопулярніших засобів утворення евфемізмів, не зважаючи на те, що вони є прямими назвами табуйованого поняття. Реалізація цієї функції англіцизмів досягається за рахунок непрозорості та невмотивованості їх внутрішньої форми, яка дозволяє мовцю приховати небажаний зміст, що міг би спантеличити співрозмовника. Таким чином, іншомовні слова менш шокують та здаються благороднішими порівняно із звичними формами. Наведемо приклад англіцизму у ролі евфемізму:

*Il cosiddetto processo d'inserimento dei portatori di **handicap**, oggetto delle politiche sociali di quegli anni, è andato via via affinandosi, sino a diventare un processo d'integrazione. – Процес працевлаштування людей з інвалідністю, який в ті роки був центральним питанням соціальної політики, переріс у процес їх інтеграції в нормальне життя (10).*

Слово *handicap* функціонує в італійській мові як евфемізм поняття «інвалід» та має більш нейтральне значення, ніж автохтонні назви *invalido* чи *disabile*, які уже обросли негативними конотаціями та можуть звучати образливо для людини з обмеженими можливостями. Взагалі для вираження поняття про інвалідність у багатьох мовах світу використовують евфемістичні вирази аби якомога м'якше обійти тему неповноцінності.

7. Експресивна функція.

Запозичення можуть виконувати також і експресивну функцію. Залежно від контексту, в якому вжите іншомовне слово, та з огляду на комунікативний намір мовця воно може посилювати експресію висловлення і слугувати для самовираження та самоствердження автора. Вживання англіцизмів часто продиктоване

Яким чином? Був винайдений корисний для здоров'я рецепт «на рослинній основі» (13).

Даний приклад взятий із газетної статті, опублікованої на правах реклами. У контексті ознайомлення із новою технологією виробництва морозива робиться акцент на тому, що такий варіант улюбленого всіма продукту є здоровішим ніж класичні, знайомі з дитинства смаки на основі молочних вершків. Тобто, комунікативною метою цієї статті є змінити традиційні уявлення споживачів і спонукати їх обирати саме цей продукт. Однією із комунікативних тактик, використаних у даному повідомленні є вживання великої кількості англіцизмів (*startup, totem, plant based*), які мають зацікавити споживача своєю новизною і викликати бажання спробувати щось нове, відмінне від того, що вони раніше їли. Для посилення ефекту поруч із модним нині словом «*plant based*» (на рослинній основі) вжитий епітет *salutare* – «корисний для здоров'я». Такі асоціативні зв'язки між поняттями «*рослинний – корисний*», «*тваринний – шкідливий*» створювались на протязі останніх кількох

десятиліть лобістами етичного веганства, які використовували із пропагандистсько-маркетинговою метою останні наукові дослідження в області медицини про те, що надмірна кількість тваринних жирів провокує підвищення холестерину у крові і, як наслідок, розвиток серцево-судинних захворювань.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, англійські запозичення в італійській мові мають досить широкий спектр функцій, які реалізуються через їх номінативні, експресивні та прагматичні можливості. Будучи формально відмінними від італійських лексем та семантично непрозорими для сприйняття, вони легко справляються із завданням привернення уваги, маскуванню небажаних конотацій, посилення емоційності мовлення та забезпечення лексичної варіативності. Крім того, мовцю для досягнення своєї комунікативної мети дуже зручно вкладати в англіцизми вагомий прагматичний компонент, який дозволяє йому виразити своє ставлення до предмета розмови та певним чином впливати на співрозмовника.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Reyes Graciela. *La Pragmática Lingüística*. Valencia : Montesinos editor, 1994. 152 p.
2. Rogato G. Anglicismi nella stampa italiana. *Italica*. 2008. Vol. 85. № 1. P. 27–43.
3. Vettorel P. English in italian advertising. *World Englishes*. 2013. Vol. 32. № 2. P. 261–278.
4. D'Achille P. *L'italiano contemporaneo*. Bologna: Il Mulino, 2010. 288 p.
5. Рубан В. О. Англломовні запозичення у сучасному французькому медіа-дискурсі: структурно-типологічний та функціонально-прагматичний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05. Київ, 2012. 249 с.
6. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: «Твори», 2020. 920 с.

ІНТЕРНЕТ ДЖЕРЕЛА ПРИКЛАДІВ:

1. Mercato degli smartfon pieghevoli in discesa. *Agenzia Ansa*: веб-сайт. URL: <https://www.ansa.it> (Дата звернення 15.05.2023).
2. La proposta di forza nuova al generale Vanacci. *La Stampa*: веб-сайт. URL: <https://www.lastampa.it> (Дата звернення 20.05.2023).
3. Oltre 1200 i morti in Israele e più di 200 gli ostaggi. *La Stampa*: веб-сайт. URL: <https://www.lastampa.it> (Дата звернення 10.10.2023).
4. La malattia del gioco: ormai pure il calcio viene contagiato. *Gazzetta*: веб-сайт. URL: <https://www.gazzetta.it> (Дата звернення 13.10.2023).
5. Assistente widget nuovo: веб-сайт. URL: <https://www.hdblog.it> (Дата звернення 12.10.2023).
6. Trump deluso da Putin. *Corriere della sera*: веб-сайт. URL: <https://corriere.it> (Дата звернення 25.05.2025).
7. Superfood: tutto quello che devi sapere. *Nutrizione sana*: веб-сайт. URL: <https://www.nutrizionesana.it> (Дата звернення 28.10.2023).
8. Marker tumorali. *Corriere della sera*: веб-сайт. URL: <https://www.corriere.it> (Дата звернення 23.05.2025).
9. Prodotti green per la pelle dei bambini: веб-сайт. URL: <https://www.wondernetmag.it> (Дата звернення 9.10.2022).
10. Disabilità. *Wikipedia*: веб-сайт. URL: <https://it.wikipedia.org> (Дата звернення 20.03. 2023).
11. "Post-vacation blues": la fine delle ferie. *La Ragione*: веб-сайт. URL: <https://laragione.eu> (Дата звернення 13.10.2023).

12. Abbattuto l'aereo di Prigozhin. *Il Manifesto*: веб-сайт. URL: <https://ilmanifesto.it> (Дата звернення 03.11.2023).
13. Squp, la startup romana che reinventa il gelato "plant-based". *La Stampa*: веб-сайт. URL: <https://www.lastampa.it> (Дата звернення 15.03.2024).

REFERENCES:

1. Reyes Graciela. (1994) *La Pragmática Lingüística*. [Linguistic Pragmatics] Valencia : Montesinos editor, 152 p. [In Spanish].
2. Rogato G. (2008) Anglicismi nella stampa italiana. [Anglicism in the Italian Press] *Italica*. Vol. 85. № 1. P. 27–43. [In Italian].
3. Vettorel P. (2013). English in italian advertising. *World Englishes*. Vol.32. № 2. P. 261–278.
4. D'Achille P. (2010). L'italiano contemporaneo. [Contemporary Italian] Bologna: Il Mulino. 288 p. [In Italian].
5. Ruban V. O. (2012) *Anglomovni zapozychennya u suchasnomu frantsuzkomu media-dyskursi: strukturno-typologicnyi ta funktsionalno-pragmatychnyi aspekty: dys...kand. filol. nauk: 10.02.05*. [English borrowings in contemporary French media discourse: structural-typological and functional-pragmatic aspects: Candidate's thesis]. 249 p. [in Ukrainian].
6. Zagnitko A. (2020) *Suchasnyi lingvistychnyi slovnyk*. [Contemporary Linguistic Dictionary]. Vinnytsa: "Tvory". 920 p. [in Ukrainian].

INTERNET SOURCES OF EXAMPLES:

1. Mercato degli smartfon pieghevoli in discesa [Foldable smartphone market on the decline]. *Agenzia Ansa*. Retrieved from <https://www.ansa.it> [In Italian].
2. La proposta di Forza Nuova al generale Vanacci [Forza Nuova's proposal to General Vanacci]. *La Stampa*. Retrieved from <https://www.lastampa.it> [In Italian].
3. Oltre 1200 i morti in Israele e più di 200 gli ostaggi [Over 1,200 dead in Israel and more than 200 hostages]. *La Stampa*. Retrieved from <https://www.lastampa.it> [In Italian].
4. La malattia del gioco: ormai pure il calcio viene contagiato [Gambling addiction: now even football has been infected]. *Gazzetta*. Retrieved from <https://www.gazzetta.it> [In Italian].
5. Assistente widget nuovo [New widget assistant]. *HDblog*. Retrieved from <https://www.hdblog.it> [In Italian].
6. Trump deluso da Putin [Trump disappointed by Putin]. *Corriere della Sera*. Retrieved from <https://corriere.it> [In Italian].
7. Superfood: tutto quello che devi sapere [Superfoods: everything you need to know]. *Nutrizione sana*. Retrieved from <https://www.nutrizione sana.it> [In Italian].
8. Marker tumorali [Tumour markers]. *Corriere della Sera*. Retrieved from <https://www.corriere.it> [In Italian].
9. Prodotti green per la pelle dei bambini [Green products for children's skin]. *Wondernet Magazine*. Retrieved from <https://www.wondernetmag.com> [In Italian].
10. Disabilità [Disability]. *Wikipedia*. Retrieved from <https://it.wikipedia.org> [In Italian].
11. "Post-vacation blues": la fine delle ferie [Post-holiday blues: the end of the holidays]. *La Ragione*. Retrieved from <https://laragione.eu> [In Italian].
12. Abbattuto l'aereo di Prigozhin [Prigozhin's plane shot down]. *Il Manifesto*. Retrieved from <https://ilmanifesto.it> [In Italian].
13. Squp, la startup romana che reinventa il gelato "plant-based" [Squp, the Roman start-up that is reinventing plant-based ice cream]. *La Stampa*. Retrieved from <https://www.lastampa.it> [In Italian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 10.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 08.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

UDC 81:1:[004.8

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-2>

Iryna Biskub

Doctor of Philology, Professor of the Applied Linguistics Department, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Prospect, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0001-5844-7524

Viktor Levandovskyi

Assistant teacher of the Applied Linguistics Department, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Prospect, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0009-0002-6935-7107

To cite this article: Biskub, I., Levandovsky, V. (2025). The philosophy of the “Learned Ignorance”: Linguistic and Conceptual Aspects of Hallucinations in Large Language Models. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 12–21, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-2>

**THE PHILOSOPHY OF THE «LEARNED IGNORANCE»:
LINGUISTIC AND CONCEPTUAL ASPECTS OF HALLUCINATIONS
IN LARGE LANGUAGE MODELS**

Large Language Models (LLMs) like GPT-4, Claude, Gemini, and PaLM have demonstrated remarkable linguistic capabilities but suffer from a critical flaw: hallucinations – confident, yet unfounded, responses. These fabrications arise when models generate plausible-sounding information without a factual basis. Despite technical advances, the root issue remains unresolved: LLMs do not recognize when they lack knowledge. This paper explores this phenomenon through the linguistic and philosophical lens of docta ignorantia («learned ignorance»), a concept introduced by 15th-century thinker Nicholas of Cusa. Cusa argued that true wisdom begins with recognizing the limits of one’s knowledge. Applying this idea to AI, the paper contends that LLM hallucinations stem from their lack of epistemic humility – they «do not know when they do not know.» Rather than acknowledging uncertainty, they fabricate linguistically correct answers, potentially spreading misinformation and undermining trust in AI systems. The paper outlines several key contributions. First, it examines docta ignorantia and its relevance to epistemology and modern AI. Second, it analyzes the linguistics and technical causes of hallucinations in LLMs, such as probabilistic text generation and lack of grounded understanding. Third, it illustrates how existing mitigation strategies – like confidence calibration and retrieval augmentation – only simulate awareness of ignorance but do not resolve the underlying epistemological gap. Ultimately, this work calls for AI that mirrors a foundational principle of wisdom: understanding its own limits. By drawing on docta ignorantia, we can reimagine hallucination not just as a technical glitch but as a philosophical failure – one that can be addressed by rethinking how AI engages with the unknown.

Key words: Artificial Intelligence (AI), Large Language Models (LLM), linguistic analysis, hallucinations, philosophy, docta ignorantia.

Ірина БІСКУБ

доктор філологічних наук, професор кафедри прикладної лінгвістики, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0001-5844-7524

Віктор ЛЕВАНДОВСЬКИЙ

асистент кафедри прикладної лінгвістики, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0009-0002-6935-7107

Бібліографічний опис статті: Біскуб, І., Левандовський, В. (2025). Філософія «вченої неосвідченості»: лінгвістичні та концептуальні аспекти галюцинацій у великих мовних моделях. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 12–21, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-2>

ФІЛОСОФІЯ «ВЧЕНОЇ НЕОСВІДЧЕНОСТІ»: ЛІНГВІСТИЧНІ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ГАЛЮЦИНАЦІЙ У ВЕЛИКИХ МОВНИХ МОДЕЛЯХ

*Велик (статистичні) мовні моделі (LLM), такі як GPT-4, Claude, Gemini та PaLM, демонструють вражаючі лінгвістичні можливості, проте усі мають один критичний недолік: «галюцинації» – упевнені, необґрунтовані відповіді. Ці вигадки виникають тоді, коли моделі генерують правдоподібну на вигляд інформацію без фактичного підґрунтя. Попри технічний прогрес, ця базова проблема й досі залишається невирішеною: LLM не здатні розпізнати момент, коли їм бракує знань. У цій статті явище галюцинацій розглядається крізь лінгвістичну й філософську призму *docta ignorantia* («вченої неосвідченості») – концепції, запропонованої у XV столітті середньовічним мислителем Миколою Кузанським. Він стверджував, що справжня мудрість починається з усвідомлення меж власного знання. Застосовуючи цю ідею до штучного інтелекту, автори доводять, що галюцинації мовних моделей випливають із браку епістемічної скромності – вони «не знають, що не знають». Замість того щоб виявляти невизначеність, моделі вигадують лінгвістично коректні відповіді, що спричиняє поширення дезінформації та підривати довіру до систем ШІ. У статті окреслюється кілька ключових моментів зазначеної проблеми. По-перше, аналізується *docta ignorantia* («вчена неосвідченість») та її значення для епістемології ШІ. По-друге, розглядаються лінгвістичні й технічні причини галюцинацій, зокрема ймовірнісне генерування тексту та відсутність «усвідомленого» розуміння. По-третє, продемонстровано, що наявні стратегії пом'якшення проблеми – як-от калібрування впевненості та доповнення через пошук (*retrieval augmentation*) – лише імітують усвідомлення незнання, але не усувають глибинний епістемологічний розрив. Запропоновано підхід до створення ШІ, який відображає засадничий принцип мудрості: розуміння меж власних знань. Пропонується переосмислити галюцинації не просто як технічний збій у системах ШІ, а як філософську та лінгвістичну поразку.*

Ключові слова: штучний інтелект (ШІ), великі (статистичні) мовні моделі (LLM), лінгвістичний аналіз, галюцинації, філософія, *docta ignorantia*.

Relevance of the Research Problem. Large language models (LLMs), such as GPT-4, Anthropic Claude, Microsoft Gemini, and Google PaLM, demonstrate an impressive capacity to generate human-like text and respond to diverse queries. However, they exhibit a significant shortcoming – hallucinations. These models occasionally fabricate facts with high confidence, despite these facts having no basis in reality. In the context of AI, «hallucination» refers to content generated by the model that appears plausible but lacks grounding in reality or source data (Wikipedia contributors. (2025b, May 11). In other words, LLMs can «lie» unconsciously, filling knowledge gaps with their own fabrications instead of admitting ignorance. This phenomenon poses challenges to reliability: how does one distinguish truth from fantasy if the model always expresses confidence?

Critical Review of Recent Studies and Publications. Several attempts have been made to explain the nature of hallucinations in artificial intelligence. Kumar, Mani, Tripathi, et al. (2023) highlight the risks posed by artificial hallucinations in generative AI, defining them as “instances where an AI chatbot generates fictional, erroneous, or unsubstantiated information in response to queries” (Kumar, Mani, Tripathi, et al., 2023). They emphasize that “in research, such inaccuracies can lead to the propagation

of misinformation and undermine the credibility of scientific literature” (Kumar, Mani, Tripathi, et al., 2023). Similarly, Jones (2025) acknowledges that while AI hallucinations cannot be entirely eliminated, their effects can be mitigated through targeted strategies. She notes that it is well known that all forms of generative AI, including the large language models (LLMs) that power chatbots, tend to fabricate information. “This is both a strength and a weakness. It’s the reason for their celebrated inventive capacity, but it also means they sometimes blur truth and fiction, inserting incorrect details into apparently factual sentences” (Jones, 2025). In a more systematic effort, Sun, Sheng, Zhou, et al. (2024) identified eight primary types of errors associated with AI-generated content: “Overfitting”; “Logic errors”; “Reasoning errors”; “Mathematical errors”; “Unfounded fabrication”; “Factual errors”; “Text output errors”; and “Other errors.” Despite these contributions, to date, there is no comprehensive classification of AI hallucinations, nor have the underlying causes of their content errors been effectively or conclusively explained (Sun, Sheng, Zhou, et al., 2024).

Purpose of the Study. This paper aims to explore one fundamental reason behind the propensity of LLMs for hallucinations – their lack of knowledge of their own ignorance. This principle has its roots in the philosophical

concept of *docta ignorantia* («learned ignorance»), formulated by the 15th-century thinker Nicholas of Cusa.

Presentation of the Main Research Findings.

Nicholas of Cusa (1401–1464), often regarded as the most influential German intellectual of the fifteenth century, also played a significant role as a church reformer, administrator, and cardinal (Hopkins, 2020). Throughout his life, he was committed to reforming and unifying the universal and Roman Catholic Church. This mission shaped his work as a canon law expert during and after the Council of Basel, as a papal legate to Constantinople and later to German dioceses and religious institutions, as bishop of Brixen, and as an advisor within the papal curia. His extensive ecclesiastical career was reflected in his prolific output of Latin sermons and in his more theoretical writings on ecclesiology, ecumenism, mathematics, philosophy, and theology. Cusanus was intellectually curious and deeply engaged with the Neoplatonic tradition. While familiar with both humanist and scholastic thought, he was largely self-educated in philosophy and theology. His work anticipated developments in mathematics, cosmology, astronomy, and empirical science, and he developed a unique and systematic interpretation of Neoplatonism (Hopkins, 2020). According to Nicholas of Cusa, a person who grasps *docta ignorantia* is aware of the limits of their knowledge and acknowledges when their understanding is incomplete. By contrast, contemporary language models lack authentic epistemological humility – they “do not know when they do not know,» and therefore cannot refrain from fabrications. This paper methodically analyzes:

- The philosophical meaning of *docta ignorantia* and its epistemological significance.
- The technical mechanisms behind hallucinations in LLMs (why models fabricate answers instead of declining to respond).
- Parallels between AI’s lack of «learned ignorance» and its susceptibility to hallucinations (comparing the principle «I know that I know nothing» with the machine’s «I pretend to know everything»).
- Real-world examples of hallucinations from GPT-4, Claude, etc. (fake sources, historical inaccuracies, pseudoscientific explanations) illustrating the lack of self-awareness in these models.

- Contemporary approaches to reducing hallucinations (confidence calibration, self-verification, tool usage) and reasons these approaches merely imitate *docta ignorantia*.

- Prospects for incorporating the principle of «knowledge of ignorance» into the development of ethical and safe artificial intelligence.

Docta ignorantia (Latin for “learned ignorance” or “educated unknowing”) is a central concept in the philosophy of Nicholas of Cusa (1401–1464). In his work «*De docta ignorantia*» (1440), the author articulates a paradoxical idea: the highest wisdom lies in the awareness of one’s own ignorance (Hopkins, 2001). He states that nothing suits a person – no matter how devoted to learning – more fully than becoming deeply knowledgeable in ignorance itself, which defines his true nature: “The more he knows that he is unknowing, the more learned he will be.» (Cusa, 1440/1981, P. 3). This renowned quotation encapsulates the essence of *docta ignorantia*: a person truly becomes knowledgeable only by recognizing the depth of their ignorance.

Nicholas of Cusa developed the concept of epistemological humility under the influence of ancient traditions, particularly the Socratic principle, «I know that I know nothing,» reinterpreted in a Christian context (Hopkins, 2020). According to Nicholas of Cusa, God represents absolute and infinite Truth, which human reason cannot fully comprehend. All our knowledge of the world and of God is approximate and limited. Recognizing this fact constitutes the highest knowledge attainable by humans: understanding that ultimate truth is unreachable, thus rendering each assertion merely a provisional «conjecture,» an approximation. Cusanus emphasizes the human boundless aspiration to understand the unknown: «Assuredly we desire to know what we do not know,» yet no finite being can grasp the (Cusa, 1440/1981, P. 6). Hence, the necessity of self-reflection arises: the wise person must reflectively assess the limits of their own understanding and avoid succumbing to the illusion of omniscience. Cusanus describes this stance as «learned ignorance» – the state reached when, after extensive study, one attains meta-awareness of one’s incompleteness. It is not a skeptical denial of knowledge but rather epistemological modesty: the acknowledgment of the fundamental limits of human understanding and readiness to revise one’s convictions.

It is important to note that *docta ignorantia* does not imply passive ignorance or a refusal to seek truth. On the contrary, for Cusanus, this concept paves a dynamic pathway to wisdom. Only by recognizing one's finitude in the face of infinity can the intellect advance without becoming mired in dogmatic certainty. Epistemological humility fosters self-critical thinking and openness to new knowledge. The philosophy of learned ignorance cultivates internal discipline, preventing groundless conclusions or the mistaking of assumptions for truth. This intellectual virtue stood in contrast to medieval scholastic arrogance; Cusanus composed «*Apologia Doctae Ignorantiae*» (1449) in defense of his doctrine against critics, highlighting the paradox that conscious ignorance brings one closer to genuine wisdom than encyclopedic knowledge without awareness of its limits. (Cusa, 1440/1981).

Thus, *docta ignorantia* (Cusa, 1440/1981) can be summarized as follows: wisdom is knowing where your knowledge ends. This involves several key elements:

- Epistemological humility: lack of confidence in the absolute truthfulness of one's knowledge; willingness to admit, «I do not know this.»
- Self-reflection and critical thinking: the ability to think about one's thinking, question one's conclusions, and seek out errors in one's understanding.
- Recognition of cognitive boundaries: awareness that some questions are beyond the reach of human reason or have uncertain answers; acknowledging one's intellectual finitude amidst the infinite complexity of the world.
- Rejection of pretended knowledge: fundamental honesty with oneself and others, refraining from presenting ignorance as knowledge or making unfounded claims.

These qualities of learned ignorance – humility, self-criticism, and boundary awareness – will serve as benchmarks to analyze what modern AI models lack and why they «hallucinate.» As we will observe, large language models lack the wise person's ability to stop and admit, «I do not know this,» which fundamentally underpins their erroneous fabrications.

Mechanisms of Hallucination in Large Language Models

In the context of this paper, it is essential to consider the reasons why LLMs «fabricate»

answers instead of declining to respond when they do not know. The answer lies in the inherent nature of these models and their text-generation methods. Large language models are essentially sophisticated statistical machines trained on vast textual datasets. They do not explicitly store facts like encyclopedias; instead, during training, the model adjusts billions of parameters to predict the most probable next word (token) based on preceding text. Their goal is textual coherence and plausibility, not factual accuracy. When given a user query, the model generates responses step-by-step, selecting each subsequent word according to the probability distributions learned from training data. If the correct information is explicitly present in the data, the response may be accurate. However, if the query pertains to something unknown or ambiguous, the model still attempts to provide the statistically most likely answer, even if it is incorrect. Some scholars define AI hallucination as “instances where an AI chatbot generates fictional, erroneous, or unsubstantiated information in response to queries” (Kumar et al., 2023). Liu et al. (2024) argue that within the domain of large language models (LLMs), “hallucination” can be categorized into three distinct types: “Input-conflicting hallucination”; “Context-conflicting hallucination”; and “Fact-conflicting hallucination” (Liu et al., 2024).

In summary, hallucination results from the model's lack of awareness regarding its own knowledge state. Humans feel doubt when facing unfamiliar queries; LLMs possess no internal «unknown» marker. Their mechanisms lack such functionality, always generating responses based on their statistically «best» scenario, even if purely fictional. Hence, LLMs confabulate rather than deliberately deceive, akin to a person in a dream state convincingly uttering unreal statements. Some psychologists thus suggest «confabulation» instead of «hallucination» for AI. Nonetheless, the core issue remains unchanged: models lack an «ignorance filter.»

Critically, hallucinations represent inherent model limitations related to LLMs' mathematical nature. Recent theoretical work by Xu, Jain, & Kankanhalli (2024) formally demonstrates the impossibility of fully eliminating hallucinations from universal LLMs (Xu, Jain, & Kankanhalli, 2024). Demanding universal responses without allowing «I don't know» mathematically guarantees

occasional nonsense. Thus, the obligation to always answer becomes a trap inducing hallucinations.

In essence, LLM hallucinations arise from their absence of *docta ignorantia* – the knowledge of their own ignorance. They cannot doubt their answers, inherently appearing confident.

The Absence of Docta Ignorantia vs. Human Awareness of Ignorance

In the previous section, we established that LLMs hallucinate because they lack mechanisms to refuse answering when knowledge is insufficient. Now, let's explore this phenomenon compared to human cognition. A person practicing *docta ignorantia* behaves oppositely to LLMs: they recognize their ignorance and refrain from filling knowledge gaps with unfounded fabrications. Such an individual would state, «I do not know the answer to this question,» or at least speak tentatively. In contrast, language models always respond smoothly and categorically, even if they have no real understanding. This distinction highlights a fundamental difference in epistemological self-awareness.

Consider a situation where a student is asked a question they cannot answer during an exam. One student openly admits, «Unfortunately, I do not remember» – a practical manifestation of learned ignorance. Another student, embarrassed by ignorance, tries to improvise and fabricate an answer that sounds convincing. The second scenario mirrors LLM behavior. The model behaves like a student who never says «I don't know,» opting instead to improvise an answer rather than acknowledge ignorance. Socrates would consider such a respondent ignorant because «one who does not know and does not know that he does not know is foolish.»

Nicholas of Cusa claimed, “the more he knows that he is unknowing, the more learned he will be” (Cusa, 1440/1981, p. 3). Unfortunately, this concept does not apply to language models – they are entirely unaware of what they «do not know.» Their programming lacks any mechanism or indicator, such as «uncertainty = 90%.» LLMs cannot internally recognize ignorance and choose silence. They lack internal criticism, an inner voice questioning their own responses. It is akin to a human completely devoid of doubt and self-criticism, confidently stating any absurdity. This behavior precisely describes LLMs.

To clarify the logical link between a model's inability to acknowledge ignorance

and its hallucinations, the researcher Shlomo Klapper proposed a new criterion for artificial intelligence in March 2025 – the «Socrates Test»: the true measure of intelligence is not whether AI can speak like a human, but whether it possesses the wisdom to recognize its limits. Klapper notes, «When ‘I don't know’ is not an option, AI has no choice but to generate a plausible answer – even if the truth is unknown. This is the trap: fluent speech without fact verification» (Klapper, 2025). This statement perfectly elucidates hallucinations. Removing the «I don't know» option compels any system – human or machine – to lie. However, humans retain a choice: a wise person may choose silence. LLMs lack this freedom; their design excludes «I don't know» as a response class.

For instance, when GPT-4 was asked, «*Who was the sole survivor of the Titanic disaster?*» the question is misleading since over 700 people survived. The correct response would be, «*No one was the sole survivor; there were many.*» Lacking *docta ignorantia*, the model will not respond, «*Your question is incorrect, I don't know.*» Instead, it accepts the false premise and fabricates an answer. GPT-4 identified Charles Joughin, the Titanic's chief baker, as the «sole survivor,» detailing a story of alcohol helping him avoid freezing. Interestingly, Joughin was real and survived, but certainly was not the «only» one – the model simply adjusted facts to fit the query. A human historian would immediately notice the logical inconsistency. The model lacks the meta-level understanding needed to evaluate query accuracy or its own response (Klapper, 2025).

Another issue is the model's confidence. LLMs never express uncertainty, such as, «Perhaps this is the case, but I am not entirely sure.» They always speak confidently, even after generating obvious nonsense. This sharply contrasts human scientific approaches, where uncertainty is expressed explicitly. LLMs cannot inherently mark responses by confidence levels. Each response appears equally confidently phrased, lacking genuine internal reflection or awareness of knowledge boundaries (Klapper, 2025).

Thus, human awareness – «I know that I do not know» – has no equivalent in current AI models. This absence is not a minor software detail but a fundamental architectural trait. Improvements have occurred when models simulate ignorance. Initially, ChatGPT invented the nonexistent «King

Renoit» while discussing medieval epics. Months later, an updated version admitted ignorance: «Sorry, I know nothing about King Renoit.» Developers effectively taught the model correct *docta ignorantia* for this particular case. Generally, models rarely admit ignorance proactively, usually doing so only when explicitly challenged (Klapper, 2025).

Therefore, lacking *docta ignorantia* causes LLMs to feign omniscience, whereas humans consciously withhold answers recognizing their ignorance. Modern AI models resemble students unaware of their ignorance, frequently making errors. Psychologically, this phenomenon relates to the Dunning-Kruger effect, where low-competence individuals fail to recognize mistakes and overestimate their knowledge. LLMs represent an extreme case, lacking self-correction mechanisms and consistently overestimating their accuracy.

Consequently, hallucinations result from AI's lack of «humility.» If a model could admit ignorance or uncertainty, its errors would not constitute hallucinations. Unfortunately, current models are structurally compelled to fabricate truths. The closer models approach *docta ignorantia*, the less they hallucinate. Supporting this claim, ChatGPT, trained to refuse certain responses, generates fewer absurdities. A wise AI, thus, is one that knows the boundaries of its «self.»

Let us examine several real-world cases where large language models (LLMs) have hallucinated (Klapper, 2025), demonstrating their lack of epistemological self-awareness. These examples illustrate how models, not knowing the truth, fabricate confidently.

Fabricated Sources and Citations

A common hallucination observed in GPT-3.5/GPT-4 is generating fictitious references to scientific works or articles. For instance, a user requests: «Provide sources claiming cheese consumption is harmful.» The model willingly supplies seemingly credible scientific articles complete with authors, journals, and publication years. GPT-4, for example, cited sources including Thorning et al. (2017) in the Journal of Nutrition, among others. At first glance, these references seem authentic, but upon verification, none actually exist – the model fabricated them entirely. While one author cited had published in 2017, the actual article appeared in a different journal

with another title, and the remaining «studies» were wholly fictional. Such responses appear plausible, misleading average readers. Essentially, the model simulates scholarly authority without substance. Researchers humorously labeled GPT «a supplier of fabricated sources.» In terms of *docta ignorantia*, epistemological humility would prevent the model from citing unread sources – it would acknowledge its ignorance instead.

Historical and Factual Errors

Hallucinations occur when models confidently present historical «facts» that never occurred. The previously mentioned example regarding the Titanic illustrates this issue. GPT-4 authoritatively described how baker Charles Joughin survived as the «sole survivor,» despite many survivors. The model failed to detect the logical flaw in the query itself. Another instance involved early versions of ChatGPT generating a positive review of the infamous Fyre Festival, despite it being a notable disaster. Lacking accurate information, the model created a glowing review convincingly. This stylistic hallucination arises because the model knows how positive reviews typically sound, writing favorably even about fundamentally flawed events. Eventually, OpenAI corrected this behavior, teaching newer versions to refuse praising the Fyre Festival. However, thousands of other scenarios remain where models fabricate details, such as inventing nonexistent historical figures or mixing biographies inaccurately. Humans recognizing their limits would refrain or verify before responding, whereas the model responds immediately upon recognizing key terms without understanding inaccuracies.

Pseudoscientific or Dangerous Fabrications

Hallucinations concerning scientific or medical inquiries are especially troubling due to their potential real-world harm. For instance, a medical-oriented LLM might fabricate nonexistent diagnoses or treatments. Articles on hallucinations highlight instances where LLMs fabricate incorrect medical diagnoses or treatment plans, potentially causing real-life harm. A model might suggest incompatible drug combinations, concocting responses from incomplete data fragments. Without *docta ignorantia*, models fail to acknowledge limits, producing answers from partial knowledge. One notable example involved a query about the world record for crossing the English Channel on foot, an impossible task. Initially, the model

provided a fabricated numeric response, only later updated to correctly state the impossibility of the feat. This scenario illustrates how models confidently support absurd, physically impossible claims unless specifically programmed to identify absurdity. Similarly, pseudoscientific explanations (e.g., «quantum vibrations in water» regarding homeopathy) are plausible hallucinations, given sufficient pseudoscience in training data. Models cannot critically discern pseudoscience from genuine science.

Legal Hallucinations and Real-World Consequences

Another impactful example involved a 2023 U.S. court case (*Mata v. Avianca*), where an attorney utilized ChatGPT to prepare a legal brief. The model generated references to fictitious court precedents, which the attorney, without verification, submitted to the court (Rao & Ramstad, 2023). Subsequently, it emerged that six cited judicial decisions were entirely AI-fabricated. ChatGPT invented plausible-sounding yet nonexistent cases by mixing case names and numbers. The judge reprimanded the attorneys with a \$5,000 fine, noting they abandoned responsibility by submitting fabricated AI-generated citations. This incident clearly demonstrated real-world repercussions of LLM hallucinations, highlighting the critical need for verification. The model, lacking access to authentic legal databases, fabricated legal reality instead of admitting ignorance. This parallels a student quoting nonexistent laws during an exam simply to provide an answer.

The list continues: LLMs have fabricated biographies, created nonexistent geographical facts, and misattributed quotes – all forms of hallucination. Commonly, models confidently provide responses where silence or acknowledgment of ignorance would be appropriate. Each example reveals the AI's lack of intellectual honesty characteristic of *docta ignorantia*. Models fail to recognize their errors even when fabricating blatantly. Each hallucination indicates crossing knowledge boundaries unnoticed. Unfortunately, such fabrications are often subtly embedded amidst accurate facts, making them difficult to detect automatically and potentially misleading even experts if overly trusted.

In response to the above mentioned discrepancies, there have been made several attempts to introduce contemporary methods

to resolve LLM hallucinations imitating *docta ignorantia*. The issue of LLM hallucinations is sufficiently prominent that researchers and developers actively seek methods to mitigate it. Many approaches aim to instill models with a semblance of *docta ignorantia* – teaching them to refrain from answering when unsure or at least indicate uncertainty. We shall explore these primary approaches and their limitations.

Confidence Calibration. The core idea involves training the model to assess its confidence level regarding answers and consequently decrease assertiveness or refrain from responding when confidence is low (Ma et al., 2024). Various implementations exist, such as analyzing entropy or token probability distributions: if a model hesitates among several options, indicating uncertainty, it ideally reduces confidence or explicitly states uncertainty. Another method involves model calibration – training the model or a supplementary layer to assign reliability scores to each generated answer. Applied systems might visually indicate reliability (green for high confidence, red for potential hallucinations). Some studies describe multi-calibration methods enhancing the correlation between internal confidence and factual accuracy ((Detommaso et al., 2024). Adjusting temperature and generation parameters (setting temperature to zero) reduces hallucinations by minimizing exploratory generation. However, this approach does not fully resolve the issue, as even deterministic responses can confidently provide incorrect information derived from inaccurately generalized data. Ultimately, calibration imitates humility, enabling models to express uncertainty rather than assert absolutes. Yet, this remains an imitation without genuine understanding of error; confidence measures themselves derive from model outputs, not guaranteed objectivity.

Self-Checking and Self-Reflection. This method integrates secondary reasoning: after generating an initial answer, the model evaluates potential errors and corrects them accordingly. Essentially, it incorporates an internal critic – albeit algorithmically rather than self-consciously. Implementations include chain-of-thought verification, prompting models to first generate logical reasoning sequences before reviewing their consistency. Iterative self-criticism methods like SmartLLMChain or Self-CheckerChain facilitate

model-generated responses, self-evaluation, corrections, and repeated cycles. Research by Liu et al. (2025) indicates such iterative schemes effectively reduce hallucinations, especially in complex tasks such as multi-step mathematics (Liu et al., 2025). This approach enables models to detect inconsistencies upon reconsideration, analogous to human self-correction. Nevertheless, this self-checking utilizes the model's inherent knowledge without introducing external data, improving logical consistency but not necessarily factual accuracy. Self-reflection simulates more human-like reasoning and incremental awareness of ignorance. Formats enabling models to pose clarifying questions significantly improve response accuracy. Still, genuine emergent self-awareness remains absent.

Use of External Tools and Knowledge (Retrieval-Augmented Generation – RAG). Another strategy involves allowing models to seek external information instead of fabricating responses, achieved by integrating LLMs with external databases, search engines, and computational tools. RAG involves models formulating search queries, retrieving relevant documents (via search APIs or vector databases), and generating responses based on retrieved facts. Systems like Bing Chat (built on GPT-4) utilize real-time web searches to substantiate factual queries (Trotolo, Ahmed, Hayat, & Hayat, 2025). Integrating models with databases of scientific literature also enhances accuracy significantly, reducing hallucinations by grounding responses in verified information, particularly crucial in sensitive domains such as medicine and law. However, RAG is not foolproof. Models may misinterpret or improperly conclude retrieved data, and if relevant information is unavailable externally, hallucinations may persist. Furthermore, the complexity of integrating external tools introduces additional points of potential failure. Nonetheless, enabling models to seek knowledge externally pragmatically embodies *docta ignorantia* – models act upon recognizing their ignorance and proactively addressing it.

However, despite these efforts, hallucinations have not been fully eradicated and theoretically remain inevitable. Techniques discussed merely lower error probability without absolute guarantees. The philosophical insights from the Renaissance

suddenly appear highly relevant to contemporary artificial intelligence. The concept of *docta ignorantia* – conscious ignorance – can serve as a fundamental principle, making AI more reliable, safer, and ethical. If machines could recognize the limits of their competence, they would cease misleading users. Admitting ignorance equates to embracing truthfulness, as an honest «I do not know» surpasses the confident spread of misinformation.

Increasingly, researchers emphasize epistemological humility in AI. Renowned scientist Yoshua Bengio, recipient of the Turing Award, explicitly states: «Safe decision-making requires epistemic humility: AI must recognize the boundaries of its knowledge to avoid actions that could cause significant harm when uncertain» (Bengio, 2023). Bengio discusses this in the context of superintelligent AI threats, highlighting that a machine understanding its potential errors would refrain from catastrophic missteps. This principle applies similarly to language models: doubt reduces the potential harm caused by misinformation.

Practically, integrating «knowledge of ignorance» into AI can occur at several levels:

1. Architectural Level: Designing models explicitly incorporating uncertainty modules. For instance, Bayesian neural networks naturally provide uncertain responses by assessing hypothesis probability distributions. Though current research exists, such models remain less prevalent than large-scale transformers. Ideally, models would transparently state probabilities (e.g., «30% A, 70% B, others unlikely»), enhancing honesty and utility.

2. Training for Refusal: Ethical training should systematically teach models to respond with «I do not know» when lacking information. This involves including examples of appropriate refusal in datasets and rewarding such behavior during reinforcement learning rather than penalizing it. Consequently, responses like «sorry, I lack sufficient data» become normalized. The challenge lies in balancing appropriate refusals without excessive hesitance, achievable through nuanced fine-tuning.

3. Rules and Constraints: Practical systems should embed honesty norms explicitly. Instructions could direct models to notify users explicitly when uncertain, incorporating cautionary statements after complex queries (e.g., medical advice), prompting users to seek expert consultation.

Although not fundamentally resolving ignorance, this reduces the likelihood users accept model outputs as absolute truths.

4. Ethical Protocols and Certification:

Future standards may mandate AI systems exhibit epistemic humility. Regulators could require transparency regarding confidence levels or verification procedures for critical applications (e.g., medical assistants). Analogous to car safety belts, AI systems might include «safety doubt» mechanisms.

Philosophically, *docta ignorantia* serves as an ethical compass, reminding developers that perceived omniscience constitutes a dangerous illusion, particularly in AI. A less confident yet truthful AI prevents harm, as users naturally trust confident assertions. Admitting uncertainty prompts users to independently verify information, reducing misinformation and over-reliance.

However, excessive emphasis on ignorance could diminish AI utility if it continuously refrains from responses. Yet, Cusanus's wisdom asserts conscious ignorance initiates – not concludes – learning. Recognizing ignorance prompts investigation and inquiry. Hence, AI ideally transitions from passive ignorance acknowledgment to active knowledge seeking. For instance, future AI dialogues might resemble:

- User: «Does life exist on Enceladus (Saturn's moon)?»
- AI: «Currently unknown. Direct data is lacking. Science has not yet provided definitive answers. However, I can share indicators suggesting potential life if interested.»

This dialogue exemplifies ideal intellectual honesty, explicitly acknowledging ignorance while offering relevant contextual information.

Conclusions and Prospects for Further Research. In conclusion, *docta ignorantia* profoundly informs safe and ethical AI design,

emphasizing honesty, humility, and self-criticism – qualities humanly valued yet absent in machines. Integrating these principles positions AI as trustworthy collaborators rather than mere illusionists. As noted recently: «The true test of intelligence is not eloquence but epistemic humility». AI's maturity might ultimately depend on its timely silence or help-seeking behaviors.

From a safety perspective, an AI aware of its limitations less frequently causes harm, refraining from risky decisions without adequate data. In hypothetical superintelligent AI scenarios, recognizing ignorance could prevent disasters by demanding consequence verification before executing uncertain commands. In the near term, humble LLMs enhance human collaboration by offering assistance without asserting absolute correctness.

Although true «knowledge of ignorance» awaits advancements in AI consciousness or comprehensive world modeling, current efforts can simulate this virtue, continually refining AI systems. Historically, wisdom emerges through acknowledging ignorance – principles advocated by Socrates, Kuzanski, and many others. Similarly, AI must embrace error recognition to achieve genuine wisdom. Presently, models exhibit intelligence but also naïve self-confidence. It is time to instill intellectual humility within them, enhancing safety and societal benefit.

Conclusively, *docta ignorantia* addresses AI hallucinations effectively. While current models lack genuine ignorance awareness, incremental algorithmic advancements like calibration, self-checking, knowledge integration, and ethical training progressively approach this ideal. Ultimately, artificial intelligence must embody primary wisdom: recognizing its intellectual boundaries. Thus, AI transitions from hallucination towards becoming honest interlocutors and human allies.

REFERENCES:

1. Bengio, Y. (2023, May 7). AI scientists: Safe and useful AI? Yoshua Bengio. <https://yoshuabengio.org/2023/05/07/ai-scientists-safe-and-useful-ai/>
2. Cusa, N. (1440/1981). *On learned ignorance* (J. Hopkins, Trans.; 2nd ed.). Minneapolis, MN: Arthur J. Banning Press. https://d11.cuni.cz/pluginfile.php/1019097/mod_resource/content/1/On%20Learned%20Ignorance%20by%20Nicholas%20of%20Cusa%2C%20translated%20by%20Jasper%20Hopkins.pdf
3. Detommaso, G., Bertran, M., Fogliato, R., & Roth, A. (2024). Multicalibration for confidence scoring in LLMs (arXiv:2404.04689). arXiv. <https://arxiv.org/abs/2404.04689>
4. Hopkins, J. (2020). *Nicholas of Cusa*. In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2020 Edition). Stanford University. <https://plato.stanford.edu/entries/cusanus/>

5. Hopkins, J. (Trans.). (2001). Complete philosophical and theological treatises of Nicholas of Cusa. Banning Press.
6. Jones, N. (2025, January 21). *AI hallucinations can't be stopped – but these techniques can limit their damage*. *Nature*, 637(8047), 778–780. <https://doi.org/10.1038/d41586-025-00068-5>
7. Klapper, S. (2025, March 24). *Beyond Turing: The next test for AI*. *Discourse Magazine*. <https://www.discoursemagazine.com/p/beyond-turing-the-next-test-for-ai>
8. Kumar M, Mani U, Tripathi P, et al. (August 10, 2023) Artificial Hallucinations by Google Bard: Think Before You Leap. *Cureus* 15(8): e43313. doi:10.7759/cureus.43313
9. Liu, H., Xue, W., Chen, Y., Chen, D., Zhao, X., Wang, K., Hou, L., Li, R., & Peng, W. (2024). A survey on hallucination in large vision-language models. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2402.00253>
10. Liu, Q., Chen, X., Ding, Y., Xu, S., Wu, S., & Wang, L. (2025). Attention-guided self-reflection for zero-shot hallucination detection in large language models (arXiv:2501.09997). arXiv. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2501.09997>
11. Ma, S., Wang, X., Lei, Y., Shi, C., Yin, M., & Ma, X. (2024). “Are you really sure?” Understanding the effects of human self-confidence calibration in AI-assisted decision making (arXiv:2403.09552). arXiv. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2403.09552>
12. Miller, Clyde Lee, «Cusanus, Nicolaus [Nicolas of Cusa]», *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2025 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.), forthcoming URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/sum2025/entries/cusanus/>>.
13. Rao, S., & Ramstad, A. (2023, December 21). *Legal fictions and ChatGPT hallucinations: 'Mata v. Avianca' and generative AI in the courts*. *New York Law Journal*. <https://www.law.com/newyorklawjournal/2023/12/21/legal-fictions-and-chatgpt-hallucinations-mata-v-avianca-and-generative-ai-in-the-courts/>
14. Sun, Y., Sheng, D., Zhou, Z., & et al. (2024). AI hallucination: Towards a comprehensive classification of distorted information in artificial intelligence-generated content. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11, 1278. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-03811-x>
15. Trotolo, F., Ahmed, A., Hayat, H., & Hayat, D. (2025, April 16). *Retrieval-Augmented Generation (RAG): Bridging LLMs with external knowledge*. *Waltorn*. [https://www.waltorn.com/insights/retrieval-augmented-generation-\(rag\)-bridging-llms-with-external-knowledge](https://www.waltorn.com/insights/retrieval-augmented-generation-(rag)-bridging-llms-with-external-knowledge)
16. Wikipedia contributors. (2025, May 11). *Hallucination (artificial intelligence)*. *Wikipedia*. [https://en.wikipedia.org/wiki/Hallucination_\(artificial_intelligence\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Hallucination_(artificial_intelligence))
17. Xu, Z., Jain, S., & Kankanhalli, M. (2024, January 22). *Hallucination is inevitable: An innate limitation of large language models* [Preprint]. arXiv. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2401.11817>

Дата першого надходження рукопису до видання: 17.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 81'272:[811.111'373.46:321.7]

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-3>

Ілона БРОВАРСЬКА

викладачка кафедри сучасних практик викладання англійської мови, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, бульвар Шевченка 79, м. Черкаси, Україна, 18001

ORCID: 0000-0002-4434-7351

Бібліографічний опис статті: Броварська, І. (2025). Когнітивна метафора як спосіб актуалізації медійного політичного концепту DEMOCRACY IN UKRAINE/ ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 22–29, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-3>

КОГНІТИВНА МЕТАФОРА ЯК СПОСІБ АКТУАЛІЗАЦІЇ МЕДІЙНОГО ПОЛІТИЧНОГО КОНЦЕПТУ DEMOCRACY IN UKRAINE/ ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ

Стаття досліджує роль метафори як інструмента вербалізації медійного політичного концепту **DEMOCRACY IN UKRAINE / ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ** в американському політичному медіадискурсі. Мета розвідки полягає у виявленні й систематизації концептуальних метафор, що відображають уявлення про українську демократію в матеріалах газети *The New York Times*. Ця розвідка є складником ширших наукових студій, присвячених концептуалізації української демократії в англійському політичному медійному дискурсі часів незалежності, а також унаочнює загальні тенденції формування образу України в американському інформаційному просторі. **Методологія.** Для аналізу зібраного матеріалу застосовано методику аналізу концептуальних метафор, представлених множинними мовними даними (великими тематично об'єднаними масивами метафоричних виразів) (Жаботинська 2016; 2018), яка базується на основних поняттях класичної теорії концептуальної метафори. **Наукова новизна.** У представленій розвідці вперше здійснено комплексний аналіз метафор, що описують українську демократичну трансформацію в американських медіа за період із 1991 по 2022 роки. За результатами аналізу 374 метафоричних виразів було виокремлено 17 основних формульних схем концептуальних метафор, пов'язаних із референтним доменом **DEMOCRACY IN UKRAINE**. Особливу увагу приділено описам, що специфікують ці формульні схеми, і їхній здатності відтворювати домінуючі наративи про політичний розвиток України протягом досліджуваного періоду. У ході дослідження встановлено домінування онтологічних метафор із корелятивними доменами **ЛЮДИНА** та **ФІЗИЧНИЙ ОБ'ЄКТ**, які демонструють найвищий метафоричний потенціал, відображають антропоцентричність політичної концептуалізації та репрезентують різні аспекти сприйняття демократичних процесів – від становлення й зміцнення до загрози і викликів. **Висновки.** Метафора постає як ефективний інструмент конструювання політичної реальності, формування ментальних моделей і впливу на поведінку реципієнтів. Дослідження підтвердило, що ключову роль у вербалізації концепту **DEMOCRACY IN UKRAINE** в американському політичному медіадискурсі відіграють поняття «людина» та «фізичний об'єкт», які забезпечують найстабільнішу та найпродуктивнішу метафоричну інтерпретацію української демократії. Перспективою подальших досліджень є порівняльний аналіз когнітивних метафор, що актуалізують концепт, у медіа з різною політичною упередженістю.

Ключові слова: демократія в Україні, концептуальна метафора, політичний медіадискурс, політичний концепт, когнітивна лінгвістика, фрейми.

Ілона БРОВАРСЬКА

Assistant Professor, Department of Modern Practices of Teaching English, Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University, 79 Shevchenko Boulevard, Cherkasy, Ukraine, 18001

ORCID: 0000-0002-4434-7351

To cite this article: Brovarska, I. (2025). Kognityvna metafora yak sposib aktualizatsii mediynoho politychnoho kontseptu DEMOCRACY IN UKRAINE / DEMOKRATIYA V UKRAINI [Cognitive metaphor as a means of actualizing the media political concept DEMOCRACY IN UKRAINE]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 22–29, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-3>

COGNITIVE METAPHOR AS A MEANS OF ACTUALIZING THE MEDIA POLITICAL CONCEPT DEMOCRACY IN UKRAINE

The article examines the role of metaphor as a tool for verbalizing the media political concept **DEMOCRACY IN UKRAINE** in American political media discourse. The aim of the study is to identify and systematize the conceptual metaphors that reflect representations of Ukrainian democracy in materials published by *The New York Times*. This research forms part of broader scholarly studies devoted to the conceptualization of Ukrainian democracy in English-language political media discourse during the period of Ukraine's independence and highlights the general tendencies in the construction of Ukraine's image in the American information space. **Methodology.** To analyze the collected material, the study employs a methodology for examining conceptual metaphors represented by multiple linguistic data (large thematically unified sets of metaphorical expressions) (Zhabotynska 2016; 2018), grounded in the core principles of classical Conceptual Metaphor Theory. **Scientific novelty.** This research offers the comprehensive analysis of metaphors describing Ukraine's democratic transformation in American media from 1991 to 2022. Based on the examination of 374 metaphorical expressions, the study identifies 17 major formulas of conceptual metaphors associated with the referential domain **DEMOCRACY IN UKRAINE**. Special attention is given to the descriptions that specify these metaphoric formulas and their ability to reproduce dominant narratives about Ukraine's political development throughout the analyzed period. The analysis reveals the dominance of ontological metaphors with correlating domains **HUMAN BEING** and **PHYSICAL OBJECT**, which demonstrate the highest metaphorical potential, reflect the anthropocentric nature of political conceptualization, and represent various aspects of how democratic processes are perceived – from emergence and consolidation to threats and challenges. **Conclusions.** Metaphor emerges as an effective tool for constructing political reality, shaping mental models, and influencing the behavior of recipients. The study confirms that the notions of “human being” and “physical object” play a key role in the verbalization of the concept **DEMOCRACY IN UKRAINE** in American political media discourse, providing the most stable and productive metaphorical interpretation of Ukrainian democracy. Prospects for further research include a comparative analysis of conceptual metaphors in media with differing political biases.

Key words: democracy in Ukraine, conceptual metaphor, political media discourse, political concept, cognitive linguistics, frames.

У статті представлено результати аналізу метафоричних виразів (МВ), що використовуються для вербалізації медійного політичного концепту DEMOCRACY IN UKRAINE/ ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ в американському політичному медіадискурсі. Термін *політичні концепти* позначає низку важливих для політичної теорії понять, що втілюють її основоположні принципи та ідеї, а також є необхідними для осмислення політичного життя. До таких концептів належать *AUTHORITY/ВЛАДА, DEMOCRACY/ДЕМОКРАТІЯ, FREEDOM/СВОБОДА, JUSTICE/СПРАВЕДЛИВІСТЬ* тощо (Norberg, 2015, р. 1). З огляду на значущість цих концептів, політики та журналісти активно наповнюють їх необхідним інформаційним змістом за допомогою мови. Політична мова, як наслідок, стає інструментом конструювання політичної реальності, формування соціальних проєкцій та ціннісних орієнтацій. Одним із потужних мовних засобів «політичного переконання», що сприяє створенню необхідного образу політичних сутностей з його подальшим «укоріненням» у свідомості реципієнтів, є метафора.

Актуальність проблеми. Оскільки Україна доводить свою відданість цінностям Західного світу на полі бою, видається доцільним встановити, який саме ментальний образ україн-

ської демократії конструюють американські медіа для своїх реципієнтів вже понад тридцять років.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному історико-політичному контексті концепт *DEMOCRACY/ДЕМОКРАТІЯ* набуває все більшої популярності серед українських лінгвістів. Так, Ликіна В. В. (2022) дослідила способи вербалізації концепту *ДЕМОКРАТІЯ* у сучасному англomовному політичному дискурсі крізь призму когнітивно-риторичних студій. Сабадаш Д. та Луканюк В. (2023) проаналізували концепт *DEMOCRACY* у промовах світових лідерів у контексті російсько-української війни. Худолій А. (2022) описав особливості вербальної репрезентації концепту *DEMOCRATIC VALUES* у політичному дискурсі Б. Обама.

Мета дослідження. Мета цієї роботи – визначити роль когнітивної метафори як інструмента політичного впливу, а також виокремити та систематизувати когнітивні метафори, що актуалізують медійний політичний концепт *DEMOCRACY IN UKRAINE* у період 1991–2022 рр.

Матеріалом дослідження слугує укладений корпус МВ, зібраних із архівів американської щоденної ранкової газети *The New York Times*.

За своїми політичними переконаннями газета є здебільшого *left-biased*, що передбачає пропагування ідей рівності, мультикультурності, захисту прав та свобод громадян та засудження будь-яких проявів дискримінації (New York Times (Opinion), 2025).

Для аналізу зібраного матеріалу застосовано методику аналізу концептуальних метафор, представлених множинними мовними даними (Жаботинська 2016; 2018), що базується на основних поняттях теорії концептуальної метафори (ТКМ).

Ця розвідка є складником ширших наукових студій, присвячених концептуалізації української демократії в англomовному політичному медійному дискурсі часів незалежності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Згідно з когнітивним підходом, що домінує в сучасному мовознавстві, метафора – це не лише поетичний або стилістичний засіб, а насамперед когнітивний механізм структування, переосмислення та навіть конструювання навколишньої дійсності. Відповідно до класичної ТКМ, її підґрунтям є здатність індивіда осмислювати нематеріальні (абстрактні) об'єкти через матеріальні (конкретні), засвоєні сенсомоторним досвідом (Lakoff, 1980, p. 59). Метафоризація відбувається на основі трьох типів подібності (Kövecses, 2020, p. 8):

1) **об'єктивної** (*objectively real similarity*);

2) **перцептивної** (*perceived similarity*);

3) **структурної** (*similarity in generic-level structure*), пов'язаної з кореляцією між сенсомоторним та абстрактним досвідом.

Метафора функціонує за принципом мапування із вихідного (корелятивного) домену (*SOURCE-DOMAIN*), що є більш конкретним, у цільовий (абстрактний) домен (*TARGET-DOMAIN*) за певним набором відповідностей (корелятивів) між ними (Kövecses, 2017, p. 15). Цільовий концепт/домен (*target concept/domain*), що осмислюється через метафору, визначають як **концептуальний референт**. Вихідний концепт/домен (*source concept/domain*) є **концептуальним корелятом** (Жаботинська, 2016, с. 47). Вважається, що із вихідного домену у цільовий можуть бути перенесені лише ті характеристики, які не суперечать його образно-схематичній структурі (*the image-schematic structure*) (Kövecses, 2017). Деякі характеристики корелятивного домену,

які не значаться напряму, виводяться шляхом **інференцій** (*entailments, inferences*) (Evans, 2006, p. 298). Важлива ідея концептуальної теорії метафори пов'язана з **ефектом приховування** (*hiding*) і **висвітлення** (*highlighting*): коли цільовий домен структуровано з огляду на певний корелятивний домен, це висвітлює певні аспекти референта, одночасно приховуючи інші (Evans, 2006, p. 303).

Концептуальні метафори широко застосовуються в різних жанрах політичного дискурсу – від промов і комюніке до медійних публікацій. Їхні основні функції включають **евристичну** (спрощення складних явищ), **емфатичну** (викликання емоцій) та **ідеологічну** (формування політичного світогляду) (Charteris-Black, 2013).

Науковиця Морозова О. І. узагальнює вищезазначені властивості так: «метафори у політиці мають мають потужний фреймотвірний потенціал, який актуалізовано під час їхнього дискурсного функціонування» (Morozova, 2018, p. 141). Термін «фрейми» у цьому контексті розуміємо як ментальні структури, що є глибоко укоріненні у культурно-моральних устоях суспільства й визначають світобачення. Фрейми активуються мовою, зокрема й метафорами (Lakoff, 2004). Так, МВ, будучи своєрідним способом комунікації, стають як виразником світогляду мовців, так і засобом його формування (Lin Xu, 2015, p. 398).

За результатами аналізу 374 МВ було виокремлено 17 формульних схем концептуальних метафор, пов'язаних з референтним доменом *DEMOCRACY IN UKRAINE*; формульні схеми розгортаються у формульні описи, які демонструють специфіку перехресного картування референтного та корелятивного доменів. Кількість МВ вказано у квадратних дужках.

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ є ФІЗИЧНИЙ
ОБ'ЄКТ [100]

Фізичний об'єкт / ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ /, який може бути справжнім або підробним [8] (*a true democracy; real democracy*), який є крихким [4] (*Ukraine's fragile democracy; nascent democracy's fragility*); новим [2] (*a new democracy; modern democracies*); який можна відчутти [1] (*experiencing the promised market economy and democracy*;) й осягнути оком [1] (*the picture for democracy is grim*), який потребує простору для розміщення [1]

(the space for democracy and rule of law is shrinking), який має свій макет [1] (a long-promised overhaul of the government along Western democratic lines) який показують [2] (an “impressive display” of democracy; transforming it into a showplace of Ukrainian democracy); який створюють [2] (to create a democracy; to create a functioning European-style democracy), встановлюють [3] (democracy is installed; to install a stable democracy), стабілізують [2] (stabilize democracy; anchoring democracy), управляють [2] (a controlled democracy; control of its democracy; managed democracy), який випробовують [3] (democracy in Ukraine is facing a crucial test; the most severe test a democracy can endure); який має певну якість [4] (the quality of Ukraine’s democracy; the bare-knuckle quality of democracy in Ukraine), який можна виміряти [14] (the level of democracy; high democratic standards), який є цінним [18] (value of democracy, to face the high costs of democracy); який зазнає впливу ззовні [2] (isn’t interfering in democracy; Ukrainian democracy is nothing but Western meddling), який відбирають (викрадають) [1] (snatched democracy for Ukraine), за який б’ються [10] (the struggle for democracy ;fighting for democracy) демократичні сили [13] (Democratic Forces) і недемократичні сили [3] (anti-democratic forces), і яким поступаються [3] (sacrifices in democracy).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ Є РОСЛИНА [7]

Рослина / ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ/, яка вкорінюється [3] (democracy was beginning to take root), яка потребує певних умов для росту [2] (to allow democracy to flourish), розквітає [1] (flowering of democracy) й на певній території засихає [1] (democracy wilt).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ Є БУДІВЛЯ [25]

Будівля / ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ/, яку будують [9] (to build democracy; we are building our future and democracy), укріплюють [6] (a consolidation of democracy; strengthening democracy), яка може стати більш міцною [3] (the prospect of a more stable democracy; democratic stability); яку відновлюють [3] (democracy should be restored on the model of the 2004 Ukrainian Constitution; if democracy is restored in Ukraine); руйнують [1] (to hollow out our democracy), яка є опорою для інших [2] (underpinning democracy in Eastern Europe; that without democracy and development these new

governments will be neither stable nor legitimate), двері якої відкривають доступ до демократичних ідей та цінностей для Сходу [1] (open the doors of democracy to the East).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ

є ЛЮДИНА [150]

Людина / ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ /, йде в Україну [1] (real democracy comes to Ukraine); повільно [2] (democracies are slow to move; democracies move slowly), однак з перспективою на довгу дистанцію [1] (prove an advantage in the long run), яка є молодого [7] (Ukraine’s young democracy), яка розвивається [6] (a thriving democracy; developing democracy); [1] (democratic change); переживає складний етап дорослішання [1] (the difficult adolescence of our democracy); стає зрілою [2] (maturation of a teenage democracy; a democratic maturity); слабшає [1] (democracy falters again in Ukraine); хворіє [2] (democracy where the cancer of corruption is prevalent; “Corruption is a cancer,” he said. “It eats away the fabric of democracy”); має майбутнє [4] (The future of budding democracies; the fading prospects for democracy in Ukraine); є прекрасною [1] (a new great democracy); може стати кращою [1] (greater democracy), вільною та успішною [2] (to turn Ukraine into a free and prosperous democracy; a successful Ukrainian democracy), справедливою [1] (we can achieve the just and open democracy), є бурхливою [3] (a rambunctious democracy; a tumultuous democracy); енергійною та іноді хаотичною [2] (a vigorous, sometimes chaotic democracy; democratic carnival), прагне стати сильною, здоровою [6] (emulated more robust democracies; the development of a more robust democracy), повноцінною [1] (full-fledged democratization), яка має тіло (органи), що функціонують для її життєдіяльності [1] (democratic body (parliament)), а також хребет [2] (the backbone of democracy), яка має певні звички у поведінці [2] (democratic habits; shape their institutions and democratic habits), притаманні лише їй [3] (this response is neither acceptable nor does it befit a democracy); яка проявляє себе у різний спосіб [4] (this expression of democracy; this is democracy at its best), має репутацію [4] (salvage its democratic reputation; democratic credentials); має чесноти [1]

(*the democratic virtue*); має недоліки [1] (*the ills of democracy*); здатна відчувати сором [1] (*an embarrassment to their young democracy*); має власні інтереси [1] (*to advance the interests of democracy*); переживає добрі і лихі події [2] (*good day for Ukraine and for democracy; the success or failure of Ukraine's democracy*), має свої атрибути (одяг) [1] (*the trappings of a Western democracy are all in place*); яку плекають, взрощують [13] (*to foster democracy; promoting democracy*), формують здатною до дій, чесною, професійною та патріотичною [1] (*create a democratic power— honest, professional and patriotic*); підтримують [15] (*to support democracy; support for Ukrainian democracy*); заохочують [3] (*encourage democratization; encourage democracy in Ukraine*); штовхають [1] (*a greater push for parliamentary democracy*); у яку вірять [2] (*believes in democracy; eroding Ukrainian faith in democracy*); доброзичливо приймають [4] (*embraced democracy; people seemed to have embraced democracy*); якій є вірні [10] (*the commitment of Ukraine to democracy; a strong attachment to democracy*), яка є під загрозою [3] (*a clear threat to Ukrainian democracy; have serious negative consequences both for Ukraine's democracy; Ukraine's democracy was at risk*); яку захищають [13] (*saving democracy in Ukraine; do much more for the sake both of democracy; protection of the democracy*); яку зраджують [1] (*a betrayal of democracy*), яку зневажають [2] (*his disdain for democracy*); до якої байдужі [2] (*the EU has been indifferent to democracy in Ukraine; indifferent to democracy*); яка зазнає гніту [1] (*suppress democracy in Ukraine*); яку ненавидять [1] (*genuinely hate Ukraine and democracy*); яка задихається [2] (*stalled by Conflict, Ukraine's Democracy Gasps for Air*); яка йде замінованим шляхом [3] (*to undermine the prospects for democracy; undermining democracy*); яка долає перешкоди [1] (*a breakthrough for democracy*), об'єднується з однодумцями [3] (*united with other democracies; democratic team; an association of democracies*) й наслідує інших [1] (*follow a Western model of free-market democracy*).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ є ВОЇН [13]

Воїн / ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ /, який має ворогів [1] (*the enemy of democracy*); здій-

снює хід [1] (*the inexorable march of democracy*); вступає в боротьбу [5] (*a fateful clash between democracy and Putinesque authoritarianism; Putin's dictatorship*) against “Ukrainian democracy; the standoff between democracy and autocracy), зазнає серйозної поразки [3] (*democracy in Ukraine has suffered a serious defeat; democracy is the loser; a surrender, too, for NATO, for Europe and liberal democracy*), виграє [3] (*a triumph of democracy; a democratic triumph; a victory for Ukrainian democracy, for world democracy*).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ є УЧАСНИК ВИБОРЧИХ ПЕРЕГОНІВ [1]

Учасник виборчих перегонів /ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ/, за якого віддають голоси [1] (*a vote for democracy*).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ є ВИРОБНИК (ЗАВОД) ТОВАРІВ [3]

Виробник /ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ/, що виробляє товари [1] (*the product of democracy*) й отримує прибутки [2] (*democracy will benefit; democracy throughout the former Soviet empire benefit*).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ є ВІРУС [2]

Вірус / ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ /, що виникає раптово [1] (*the outbreak of democracy*) й поширюється [2] (*spreading democracy*).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ є СТРАВА, ЩО СКЛАДАЄТЬСЯ З ІНГРЕДІЄНТІВ [2]

Страва /ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ/, що потребує базових інгредієнтів [2] (*essential ingredients for democracy; legitimate dissent is essential to democracy*).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ є МОРЕ [1]

Море / ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ /, що накриває хвилями [1] (*the wave of democracy that washed over Ukraine*)

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ є СВІТЛО [2]

Світло /ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ/, що освічує шлях іншим [2] (*a beacon of democracy (2)*).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ є ПРОСТІР [3]

Простір /ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ/, який є відкритим [2] (*an open democracy, achieve the open democracy*), доступ до якого перегорджує стіна [1] (*a wall had been torn down: it was the wall between dictatorship and democracy*).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ є КОНТЕЙНЕР [1]

Контейнер /ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ/, який може бути повним, або ні [1] (*full democracy*).

РОЗВИТОК ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ Є РУХ ВГОРУ ДО МЕТИ [7]

Рух вгору до мети [6] / РОЗВИТОК ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ /, яким йде / УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД/ (*the aspirations of Soviet citizens for freedom and democracy; achieve prosperity and democracy; the Ukrainian population's democratic aspirations; aspiration for democracy in Ukraine; took a big leap toward democracy; the democratic aspirations of the people of Ukraine*) **й відкочується вниз [1]** (*rolling back democratic advancements of recent years*).

РОЗВИТОК ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ Є РУХ ШЛЯХОМ ДО МЕТИ [42]

Рух шляхом до мети / РОЗВИТОК ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ/ [3] (*the pro-Western democracy movement; the pro-democracy movement*), **який має початок і кінцеву точку [4]** (*the transition from communism to democracy; a demonstrable success in the transition to democracy; the full transition from the old Soviet system to democracy*), **яким йде /УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД/ [15]** (*pursue a path of democracy; the last step in Ukraine's long march toward democracy; choosing a more hopeful and liberal democratic path; they continue on the path to democracy*), **й намагається пройти швидше [2]** (*democratic shortcuts; accelerating the process of democratization*) **й значний проміжок вже подолано [1]** (*Ukraine had made strides in its democracy*); **яким ведуть український народ /ПАРТНЕРИ/ [9]** (*leading Ukraine along a path toward a Western system of markets and democracy; guide them toward true independence and democracy; advance Ukraine on the path toward a modern European democracy; lead to democracy*); **з якого сходить /ВЛАДА/ [6]** (*the democratic backsliding; Yanukovich's democratic backslide; a backsliding on democracy by Ukraine's president*), **але повертається [2]**

(*returns Ukraine to a democratic path; a return to Ukrainian democracy*);

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ Є ТЕСТ, КОНТРОЛЬНА РОБОТА [3]

Тест / ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ/, до якого потрібно готуватись [2] (*to prepare students for democracy, a market economy and a Westward orientation; they are ready for democracy*), **який є складним [1]** (*difficult democracy*).

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ Є ХІМІЧНА РЕЧОВИНА [12]

Хімічна речовина /ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ/, яка з'являється внаслідок певних перетворень однієї сутності в іншу [8] (*converted to democracy; democratic converts, the two former Communist Party officials-turned-democrats; become a democrat; to make itself into a modern democracy; the democratic transformation; democratic transformation; democratic and economic transformations*); **яка є нестійкою [1]** (*a volatile democracy*), **з якою експериментують [2]** (*Ukraine's experiment with democracy; led Ukraine's experiment with democracy*); **яку тестують [1]** (*a litmus test of democracy; a litmus test for democracy*).

З огляду даних наведених вище, а саме кількості МВ, можна дійти висновку, що високий метафоричний потенціал (понад 10%) мають корелятивні домени ЛЮДИНА, ФІЗИЧНИЙ ОБ'ЄКТ, РУХ ШЛЯХОМ ДО МЕТИ, середній (1–10%) – БУДІВЛЯ, ВОЇН, ХІМІЧНА РЕЧОВИНА, РОСЛИНА, РУХ ВГОРУ ДО МЕТИ, низький (<1%) – ВИРОБНИК (ЗАВОД) ТОВАРІВ, ТЕСТ, КОНТРОЛЬНА РОБОТА, ПРОСТІР, ВІРУС, СТРАВА, ЩО СКЛАДАЄТЬСЯ З ІНГРЕДІЄНТІВ, СВІТЛО, МОРЕ, КОНТЕЙНЕР та УЧАСНИК ВИБОРЧИХ ПЕРЕГОНІВ (див. Таблиця 1).

Таблиця 1

Метафоричний потенціал корелятивних доменів, що картуються на референтний простір DEMOCRACY IN UKRAINE/ ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ

Корелятивний домен	Кількість МВ	% від загальної кількості МВ
1	2	3
ЛЮДИНА	150	40,1%
ФІЗИЧНИЙ ОБ'ЄКТ	100	26,7 %
РУХ ШЛЯХОМ ДО МЕТИ	42	11,2%
БУДІВЛЯ	25	6,68%
ВОЇН	13	3,47%
ХІМІЧНА РЕЧОВИНА	12	3,2%
РОСЛИНА	7	1,87%

Продовження таблиці 1

1	2	3
РУХ ВГОРУ ДО МЕТИ	7	1,87%
ВИРОБНИК (ЗАВОД) ТОВАРІВ	3	0,8%
ТЕСТ, КОНТРОЛЬНА РОБОТА	3	0,8%
ПРОСТІР	3	0,8%
ВІРУС	2	0,53%
СТРАВА, ЩО СКЛАДАЄТЬСЯ З ІНГРЕДІЄНТІВ	2	0,53%
СВІТЛО	2	0,53%
МОРЕ	1	0,26%
КОНТЕЙНЕР	1	0,26%
УЧАСНИК ВИБОРЧИХ ПЕРЕГОНІВ	1	0,26%

Переважання доменів *людина* та *фізичний об'єкт* відповідає онтологічним метафорам у класифікації Дж. Лакоффа. Їхня функція – надати абстрактним категоріям відчутний онтологічний статус. Персоніфіковані метафори, у яких фізичні об'єкти наділені людськими характеристиками, є найочевиднішим проявом такого типу метафоризації та відображають антропоцентричність людського мислення.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У статті встановлено, що метафора є дієвим засобом конструювання політичної реальності та фреймування сприйняття політичних діячів, подій і концептів. Дослідження

засвідчило наявність 17 формульних схем концептуальних метафор, що актуалізують політичний концепт DEMOCRACY IN UKRAINE у *The New York Times* у період 1991–2022 рр. Найвищий метафоричний потенціал мають домени **ЛЮДИНА** та **ФІЗИЧНИЙ ОБ'ЄКТ**, що підкреслює антропоцентричну природу концептуалізації політичних явищ.

Перспективи подальших досліджень полягають у порівняльному аналізі концептуальних метафор, що актуалізують концепт DEMOCRACY IN UKRAINE, у медіа з різною політичною упередженістю – лівою та правою, а також

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жаботинська С. Концептуальні метафори у публічних промовах Барака Обама і володимира путіна (2014–2015 рр.) // *Cognition, Communication, Discourse*. – 2016. – № 16. – С. 43–91. – DOI: 10.26565/2218-2926-2016-13-04
2. Ликіна В. В. Вербалізація концепту ДЕМОКРАТІЯ у сучасному англomовному політичному дискурсі: когнітивно-риторичний аспект : дис. ... д-ра філософії в галузі філології : 035 «Філологія». Київ : КНЛУ, 2022. 205 с.
3. Charteris-Black J. What is the purpose of metaphor in political discourse? An answer from critical metaphor analysis // *Comunicação Política e Econômica: Dimensões Cognitivas e Discursivas*. 2013. № 35. P. 495–513.
4. Evans V., Green M. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
5. Khudoliy A. Verbal representation of the concept DEMOCRATIC VALUES in political discourse of B. Obama // *Naukovi zapiski Nacional'nogo universitetu «Ostroz'ka akademiâ»*. Seriâ «Filologiâ». 2022. Vol. 1, no. 13(81). – P. 112–119. – DOI: 10.25264/2519-2558-2022-13(81)-112-119.
6. Kövecses Z. A brief outline of «standard» conceptual metaphor theory and some outstanding issues // *Extended Conceptual Metaphor Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. P. 1–21.
7. Kövecses Z. *Conceptual metaphor theory* // *Routledge Handbook of Metaphor*, ed. by E. Semino and Z. Demjén. London: Routledge, 2017. P. 13–27.
8. Lakoff G. *Don't Think of an Elephant!* – Chelsea: Green Publishing Company, 2004. 124 p.
9. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press, 1980. 242 p.
10. Lin Xu. Metaphor in action in political discourse // *Proceedings of the International Conference on Economics, Social Science, Arts, Education and Management Engineering (ESSAEME 2015)*. Atlantis Press, 2015. P. 397–402.
11. Morozova O. The influence of context on the metaphoric framing of the European Union in Ukrainian mass media // *Cognition, Communication, Discourse*. 2018. No. 17. P. 141–154. DOI: 10.26565/2218-2926-2018-17-09.
12. *New York Times (Opinion)*. Media Bias Rating “Left” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.allsides.com/news-source/new-york-times-opinion-media-bias>.
13. Norberg J. *Concepts, Political* // *The Encyclopedia of Political Thought*. Ed. by M. Gibbons. 2015. P. 1–2.

14. Sabdash D., Lukaniuk V. Concept DEMOCRACY in the speeches of the world leaders in the context of Russian-Ukrainian war // *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Literary Studies. Linguistics. Folklore Studies*. 2023. No. 2(34). P. 112–117. DOI: 10.17721/1728-2659.2023.34.22.

15. Zhabotynska S. Images of Ukraine–EU relations in conceptual metaphors of Ukrainian mass media // *Cognition, Communication, Discourse*. 2018. No. 17. P. 118–140. DOI: 10.26565/2218-2926-2018-17-08.

ДЖЕРЕЛА ЕМПІРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ:

1. The New York Times. Статті за 1991–2022 рр. [Електронний ресурс]. – Вручну зібраний корпус. – Режим доступу: <https://www.nytimes.com/sitemap/>

REFERENCES:

1. Zhabotynska, S. (2016). Kontseptualni metafory u publichnykh promovakh Baraka Obamy i volodymyra putina (2014–2015) [Conceptual metaphors in the public speeches of Barack Obama and volodymyr putin (2014–2015)]. *Cognition, Communication, Discourse*, 16, 43–91. DOI: <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2016-13-04> [in Ukrainian].

2. Lykina, V. V. (2022). Verbalizatsiia kontseptu DEMOKRATIIA u suchasnomu anhlo movnomu politychnomu dyskursi: kohnityvno-rytorychnyi aspekt [Verbalization of the concept DEMOCRACY in contemporary English political discourse: cognitive-rhetorical aspect]. *PhD thesis*. Kyiv: KNLU [in Ukrainian].

3. Charteris-Black, J. (2013). What is the purpose of metaphor in political discourse? An answer from critical metaphor analysis. *Comunicação Política e Econômica: Dimensões Cognitivas e Discursivas*, 35, 495–513 [in English].

4. Evans, V., & Green, M. (2006). *Cognitive linguistics: An introduction*. Edinburgh University Press [in English].

5. Khudoliy, A. (2022). Verbal representation of the concept democratic values in political discourse of B. Obama. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiia». Serii «Filolohiia» – Scientific Notes of Ostroh Academy National University, Philology Series, 1(13[81])*, 112–119. [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2022-13\(81\)-112-119](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2022-13(81)-112-119) [in English].

6. Kövecses, Z. (2020). A brief outline of «standard» conceptual metaphor theory and some outstanding issues. In *Extended conceptual metaphor theory* (pp. 1–21). Cambridge University Press [in English].

7. Kövecses, Z. (2017). Conceptual metaphor theory. In E. Semino & Z. Demjén (Eds.), *Routledge handbook of metaphor* (pp. 13–27). Routledge [in English].

8. Lakoff, G. (2004). *Don't think of an elephant!* Chelsea Green Publishing [in English].

9. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. The University of Chicago Press [in English].

10. Xu, L. (2015). Metaphor in action in political discourse. In *Proceedings of the International Conference on Economics, Social Science, Arts, Education and Management Engineering (ESSAEME 2015)* (pp. 397–402). Atlantis Press [in English].

11. Morozova, O. (2018). The influence of context on the metaphoric framing of the European Union in Ukrainian mass media. *Cognition, Communication, Discourse*, 17, 141–154. DOI: 10.26565/2218-2926-2018-17-09 [in English].

12. New York Times (Opinion) – Media bias rating “Left”. *allsides.com*. Retrieved from: <https://www.allsides.com/news-source/new-york-times-opinion-media-bias> [in English].

13. Norberg, J. (2015). Concepts, Political. In: M. Gibbons (Ed.). *The Encyclopedia of Political Thought*. UK: Wiley-Blackwell, 1–2 [in English].

14. Sabdash, D., & Lukaniuk, V. (2023). Concept DEMOCRACY in the speeches of the world leaders in the context of Russian-Ukrainian war. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv: Literary Studies, Linguistics, Folklore Studies*, 2(34), 112–117. DOI: 10.17721/1728-2659.2023.34.22 [in English].

15. Zhabotynska, S. (2018). Images of Ukraine–EU relations in conceptual metaphors of Ukrainian mass media. *Cognition, Communication, Discourse*, 17, 118–140. DOI: 10.26565/2218-2926-2018-17-08 [in English].

LIST OF EMPIRICAL DATA:

1. The New York Times. (1991–2022). Articles from The New York Times collected manually [Corpus]. Retrieved from <https://www.nytimes.com/sitemap/> [in English].

Дата першого надходження рукопису до видання: 17.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 821.161.2-312.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-4>

Наталія ГРИЦАК

доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. Максима Кривоноса, 2, Тернопіль, Україна, 46000

ORCID: 0000-0003-4744-7072

Ольга СОБЧУК

здобувачка третього рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія, аспірантка кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна, 46000

ORCID: 0000-0003-3652-9494

Бібліографічний опис статті: Грицак, Н., Собчук, О. (2025). Сюжетні стратегії історичного детективу: закономірності та жанрова своєрідність. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 30–36, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-4>

СЮЖЕТНІ СТРАТЕГІЇ ІСТОРИЧНОГО ДЕТЕКТИВУ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ

У статті досліджено сюжетні стратегії історичного детективу як літературного феномену, що поєднує детективну інтригу з реконструкцією минулого та дозволяє переосмислювати історичні події й соціальні практики. Автори аналізують жанр з позицій наративології та теорії літератури, приділяючи особливу увагу композиційним елементам сюжету – експозиції, зав'язці, кульмінації та розв'язці – та їхній ролі у створенні динамічної сюжетної напруги.

Розглянуто концепцію «подвійної історії», згідно з якою детективний наратив включає історію злочину та історію його розслідування, що дозволяє одночасно відтворювати таємничий інцидент минулого та процес його пізнання слідчим. Детективний роман визначається як «нарратив нарративів», що демонструє загальні принципи структурування оповіді та водночас виконує ідеологічні функції жанру. Аналіз сучасних зарубіжних досліджень показує інтеграцію у сюжет соціально-політичних проблем минулого й сучасності, що робить піджанр значущим для культурних і історичних студій.

Особлива увага приділяється феміністичним трансформаціям жанру. Традиційні риси героїнь – покірність і пасивність – поступаються місцем рішучості та самостійності мислення, що впливає на структуру сюжету та перетворює детективну історію на більш комплексний і багатовимірний наратив.

В українському літературознавстві наративні та сюжетні проблеми розглядаються через постструктуралістські підходи та дослідження надрівневих утворень тексту. Теоретичні праці з аналізу композиційних елементів сюжету та взаємодії персонажів надають методологічні інструменти для глибокого вивчення сюжетотворчих механізмів.

У статті доведено, що історичний детектив характеризується інтеграцією детективної інтриги та історичного контексту, де сюжет формується через взаємодію персонажів, історичних подій і художніх образів. Жанрова специфіка полягає у «подвійній історії» – одночасній розгадці злочину та рефлексії над минулим, що створює багатовимірний наратив, органічно поєднуючи інтригу й історичну достовірність.

Перспективи подальших досліджень полягають у порівняльному аналізі українських і зарубіжних історичних детективів, вивченні впливу історичного контексту на сюжетотворення та композицію творів, а також у дослідженні фемінізації жанру й її впливу на динаміку наративу.

Ключові слова: історичний детектив, сюжетні стратегії, наратив, композиційні елементи, історичний контекст, українська та зарубіжна проза.

Natalia HRYTSAK

Doctor of Pedagogical Sciences, Candidate of Philological Sciences, Professor, Head of the Department of Ukrainian and Foreign Literatures and Methods of Their Teaching, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 2, Maksym Kryvonos Str., Ternopil, Ukraine, 46000

ORCID: 0000-0003-4744-7072

Olha SOBCHUK

PhD in Philology, postgraduate student of the Department of Ukrainian and Foreign Literatures and Methods of Their Teaching, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 2, Maksym Kryvonos Str., Ternopil, Ukraine, 46000

ORCID: 0000-0003-3652-9494

To cite this article: Hrytsak N., Sobchuk. O. (2025). Syuzhetni stratehiyi istorychnoho detektyvu: zakonomirnosti ta zhanrova svoyeridnist [Plot strategies of historical detective: patterns and genre specificity]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 30–36, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-4>

PLOT STRATEGIES OF HISTORICAL DETECTIVE: PATTERNS AND GENRE SPECIFICITY

The article explores the plot strategies of historical detective as a literary phenomenon that combines detective intrigue with the reconstruction of the past and allows for a rethinking of historical events and social practices. The authors analyze the genre from the standpoint of narratology and literary theory, paying special attention to the compositional elements of the plot – exposition, plot, climax and denouement – and their role in creating dynamic plot tension.

The concept of “double history” is considered, according to which a detective narrative includes the history of the crime and the history of its investigation, which allows for the simultaneous reproduction of a mysterious incident from the past and the process of its cognition by the investigator. A detective novel is defined as a “narrative of narratives”, demonstrating the general principles of structuring the narrative and at the same time performing the ideological functions of the genre. Analysis of modern foreign studies shows the integration of socio-political problems of the past and present into the plot, which makes the subgenre significant for cultural and historical studies.

Special attention is paid to feminist transformations of the genre. Traditional traits of heroines – humility and passivity – give way to determination and independence of thinking, which affects the structure of the plot and turns the detective story into a more complex and multidimensional narrative.

In Ukrainian literary studies, narrative and plot problems are considered through post-structuralist approaches and research into supra-level formations of the text. Theoretical works on the analysis of compositional elements of the plot and the interaction of characters provide methodological tools for an in-depth study of plot-forming mechanisms.

The article proves that the historical detective is characterized by the integration of detective intrigue and historical context, where the plot is formed through the interaction of characters, historical events and artistic images. The genre specificity lies in the “double story” – the simultaneous solving of the crime and reflection on the past, which creates a multidimensional narrative, organically combining intrigue and historical authenticity.

The prospects for further research lie in the comparative analysis of Ukrainian and foreign historical detectives, the study of the influence of the historical context on the plot creation and composition of works, as well as in the study of the feminization of the genre and its influence on the dynamics of the narrative.

Key words: *historical detective, plot strategies, narrative, compositional elements, historical context, Ukrainian and foreign prose.*

Актуальність проблеми. Історичний детектив як літературний феномен набуває помітної інтенсифікації в сучасній прозі. Автори поєднують детективну інтригу з реконструкцією минулого, використовуючи жанр як інструмент переосмислення історичних подій і соціальних практик. Це дозволяє теоретично та практично аналізувати сюжетотворчі механізми, які одночасно зберігають напругу детективної інтриги та забезпечують історичну автентичність. Дослідження сюжетних стратегій історичного детектива є актуальним, оскільки дозволяє виявити способи репрезентації минулого в масовій і елітарній прозі та закономірності сюжетотворення, що сприяє кращому розумінню жанрових трансформацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика історичних детективів привертає увагу багатьох літературознавців. Серед теоретичних засад важливими є праці Т. Тодорова, який акцентує на подвійності детективного нарративу. П. Брукс підкреслює роль детективу як «нарративу нарративів». Аналітичні рефлексії А. Макчесні та Р. Томаса висвітлюють ідеологічні функції жанру.

У галузі історичного детективу сучасні дослідження, зокрема праці Т. Кніше та Дж. Маттісон, демонструють тенденцію інтеграції у сюжет соціально-політичних проблем минулого й сучасності, що робить піджанр значущим для культурних і історичних студій. Значну увагу приділено також феміністичним аспектам

жанру: М. Редді, С. Роуланд та Х. Бергман аналізують трансформацію образу жіночого детективу та її вплив на структуру сюжету.

В українському літературознавстві нарративні та сюжетні проблеми розглядають у контексті постструктуралістських підходів О. Мельничука та Н. Гриців, а також досліджень надрівневих утворень тексту Н. Лисенко. Праці з теорії літератури В. Пахаренка та О. Галича надають усталені інструменти для аналізу композиційних елементів сюжету: експозиції, зав'язки, кульмінації та розв'язки. Таким чином, сучасні дослідження поєднують класичні й сучасні підходи, що дозволяє всебічно аналізувати сюжетні стратегії історичного детективу.

Мета дослідження – проаналізувати основні сюжетні стратегії історичного детективу, визначити їхні закономірності та жанрову своєрідність, а також окреслити роль образної системи та історичного контексту в процесі сюжетотворення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історичний детектив – це жанр, у якому поєднуються захоплююча детективна інтрига та багатий історичний контекст. Основним завданням автора є не лише занурити читача у певну епоху, демонструючи реальних чи вигаданих персонажів, а й розвивати напружений і динамічний сюжет.

У класичній традиції сюжет (грец. *mythos*) розглядається як «мімесис, або зображення дії» (Мельничук, Гриців, 2023, с. 76–83). Разом із персонажем, діями та контекстом він утворює нормативну структуру нарративу і одночасно є предметом інтерпретації читачем.

У літературознавстві сюжет зазвичай розуміють як впорядковану послідовність подій, яка формує оповідну структуру твору. Класичні підходи намагалися виробити універсальні схеми цієї послідовності, визначити сталі етапи розвитку дії, установити типи сюжетів для різних жанрів, описати закономірності побудови конфлікту та розв'язки. Така модель передбачає відносну стабільність структури та можливість наукової типологізації.

У нашій розвідці зосереджуємо увагу на актуальній проблемі постструктуралістської перспективи, котра суттєво змінює уявлення про сюжет. Замість прагнення до єдиної структури вона висуває на перший план багатомірність оповіді: контекст, культурні коди,

авторські інтенції та практики читача. У цьому підході події перестають бути «фіксованими», а важливішим стає те, як вони інтерпретуються, у які смислові мережі вплітаються та як кожне прочитання створює нову конфігурацію оповіді.

Багато авторів підкреслюють, що традиційний детектив не лише нарративно впорядковує загадку, але й ідеологічно її інтерпретує. Так, Р. Томас зауважує, що класичний детектив гарантує читачам, що «домінуючий соціальний порядок вистоїть» проти зовнішніх загроз (Thomas, 1999, с. 45).

Для Н. Лисенко сюжет є низкою художньо-цілеспрямованих подій, колізій (положень, вчинків і станів персонажа) та ситуацій у світі персонажів, у порядку яких іноді виявляють ознаки фабули (Лисенко, 2019, с. 96).

Цікавою для нас є розвідка літературознавця В. Пахаренка, котрий називає експозицією першу частину сюжету, що відповідає за знайомство читачів із головними персонажами, дійовими особами, локацією та часом. Важливим компонентом експозиції визначається натяк на конфлікт та інтрига, навколо яких розвивається сюжет (Пахаренко, 2009, с. 91). Наступним складником, на думку дослідників, є зав'язка, де автор «зав'язує» основний конфлікт, що створює підґрунтя для напруги (Галич, Назарець, Васильєв, 2001, с. 167–168). Втім найважливішим складником сюжету є кульмінація – критичний момент, коли конфлікт надає відчуття напруги, переживання та страху (Галич, Назарець, Васильєв, 2001, с. 168; Пахаренко, 2009, с. 91). Варто додати також, що останній сюжетний елемент – це розв'язка, коли вирішується ситуація усього твору (Галич, Назарець, Васильєв, 2001, с. 168; Пахаренко, 2009, с. 91).

У нашій розвідці сюжетні стратегії історичного детективу розуміємо як систему засобів і прийомів, які автор використовує для побудови та організації сюжету свого твору. Вони визначають розвиток подій, взаємодію персонажів, виникнення та вирішення конфліктів.

Перспективною убачаємо розробку Дж. Кавелті, у якій автор указує на домінування раціональної логіки в традиційному детективі, коли послідовність кроків розслідування відновлює «ілюзію раціонального контролю над таємницями життя» (Cawelti, 1976, с. 137). Цю думку поглиблює А. Макчесні, яка вважає кла-

сичну формулу детективу «наїефективнішою художньою структурою, яку коли-небудь вигадав людський розум, щоб дати ілюзію контролю» (McChesney, 2020, с. 3). Водночас дослідниця підкреслює, що організація сюжету тяжіє до відновлення порядку через діяльність детектива, котрий, зібравши докази, реконструює події, викриває злочинця та повертає уявлення про стабільність соціального світу (McChesney, 2020, с. 3–5).

Натомість у сучасних (постмодерних) детективах конвенції часто порушуються. За словами П. Мерівейл і С. Свіні, у «метафізичних детективах» сюжет «закінчується питанням, а не відповіддю», детектив може не розгадати злочин, а зустрітися з нездоланими таємницями інтерпретації та ідентичності (Merivale, Sweeney, 1999, с. 1).

Аналізуємо, що у випадку історичного детективу ця раціональна логіка зберігається, проте її дія ускладнюється, бо «розслідування» включає не лише відновлення злочину, а й реконструкцію історичного контексту, що містить власні лакуни, суперечності та нерозв'язні аспекти. Іншими словами, персонаж-розслідувач одночасно діє як детектив і як історик, збираючи фрагменти минулого і відтворюючи послідовність подій, що сформували злочинну ситуацію. При цьому, в історичному детективі застосовується подібний прийом, описаний П. Мерівейл і С. Свіні, у тому сенсі, що історична реконструкція не завжди дає остаточну відповідь.

Таким чином історичний детектив формує синтетичну сюжетну модель із трьох рівнів: історії злочину, розслідування та історичної реконструкції. Така модель дозволяє не лише підтримувати інтелектуальну інтригу, але й транслювати історичні знання, підкреслюючи неминучість суб'єктивної інтерпретації та обмеженість людського контролю над минулим.

Окремий напрям сучасної трансформації детективного сюжету пов'язаний із гендерними зрушеннями та переосмисленням ролі детектива. Як в українському, так і в британському історичних детективах автори часто вводять у сюжет жіночі детективні образи з виразними феміністичними характеристиками. Погоджуємось із думкою М. Редді, що феміністичні або жіночі детективні романи «не дивні експери-

менти в чоловічому світі, а частина феміністського проекту, мета якого – наново визначити та розділити владу» (Reddy, 1988, с. 24). С. Роулленда вказує, що така зміна структури детективного жанру потрібна для вираження «особистої слабкості та уразливості» (Rowland, 2001, с. 19) самих детективів, що водночас фемінізує цей жанр. Втім Х. Бергмен наголошує, що такі традиційні чесноти героїнь, як покірність і пасивність, були просто «замінені рішучістю та самостійністю мислення» (Bergmann, 1979, с. 89).

Детективний жанр ґрунтується на особливій конфігурації сюжету. Наприклад, Т. Тодоров виокремлює три піджанри (класичний, «жорсткої школи» (hard-boiled), політичний), що мають свої сюжетні правила. Водночас він підкреслює, що детектив завжди організований навколо подвійної сюжетної структури, у котрій одна історія вже відбулася, але прихована (історія злочину), а друга розгортається в теперішньому часі (історія розслідування). Цитуємо: «детективні романи драматизують дві історії, які складають структуру будь-якого нарративу: фабулу (сюжет), тобто історію злочину, та сюжетну лінію розслідування» (Todorov, 1977, с. 45–46).

Іншими словами, детективний сюжет завжди передбачає реконструкцію відсутньої частини нарративу. У цьому, на наш погляд, полягає його специфічна логіка, адже читач рухається за слідчим не вперед, а назад – до причин події, яка вже сталася. Саме ця особливість дозволяє розширити тезу Т. Тодорова і застосувати її до історичного детективу, адже в історичному детективі минуле є не лише «злочином», який треба прочитати, а й повноцінним історичним контекстом, що сам по собі є загадкою. Розслідування тут спрямоване не тільки на з'ясування дій винуватця, а й на реконструкцію фрагментів історичної епохи, зруйнованих або забутих.

Отже, історичний детектив композиційно спирається на той самий механізм подвійного сюжету, про який говорить Т. Тодоров, але модифікує його: до двох історій – злочину та розслідування – додається третя, історична, яку не можемо вважати нейтральним тлом, бо вона впливає на мотивацію злочину, засоби розслідування та логіку подій. У результаті виникає багаторівнева структура, у якій слідчий реконструює минуле з позиції кримінологічної логіки та історичної інтерпретації.

Спираючись на ці теоретичні положення, пропонуємо трактувати історичний детектив як особливу модифікацію детективного сюжету – особливу форму «подвійної ретроспекції», коли персонаж повертається в минуле, щоб відтворити подію, яка вже належить ще давнішому минулому. Такі сюжети помітні у творах «Перше слідство імператриці» Наталки Сняданко та «Тигр у криниці» Філіпа Пуллмана, де сюжет розгортається одночасно на рівні слідчого пошуку та на рівні зчитування культурно-історичних кодів епохи.

Суголосно із Т. Тодоровим, П. Брукс погоджується, що детективний роман є «нарративом нарративів» – він виступає прототипом будь-якого оповідання, на якому добре видно загальні принципи структурування історії (Brooks, 2014, с. 251–261). Слушною є думка Аніти Макчесні про те, що ця подвійна структура надає твору метанаративний характер: класична детективна оповідь «повертає огляд на всю структуру нарративу» (McChesney, 2020, с. 63).

Як відомо, історичний детектив поєднує елементи кримінальної інтриги з підґрунтям минулих епох. Його специфіка полягає у тісному зв'язку сюжету з реальними історичними обставинами. Аналізуємо, що ключовою ознакою піджанру є те, що історичний контекст стає центральною складовою сюжету. На відміну від ретро-детективу (де минуле часто лише антураж), у справжньому історичному детективі злочин і його розслідування невіддільні від конкретних подій та історичних персонажів.

Втім, вважаємо доцільно наголосити, що жанр історичного детектива вимагає особливо ретельного сюжетотворення. Авторам потрібно відтворити історичні реалії максимально точно і вплести у них фантазійні події детективної інтриги. Англomовні та європейські дослідження підтверджують, що сюжет історичного детективу органічно поєднує інтригу та історичний нарратив. Інакше кажучи, як зауважує літературознавець Дж. Маттісон, «історичний детектив із середини ХХ століття стає значним піджанром» жанру (Mattisson, 2014, с. 59–67).

Водночас у сюжеті історичного детективу зберігаються традиції «подвійної історії»: з одного боку – розгадка загадки, з іншого – рефлексія над минулим. За висновками Т. Кніше, новітня європейська кримінальна література активно інтегрує у сюжет «історичні й сучасні

соціальні та політичні проблеми» (Kniesche, 2019, 173). Це свідчить, що сюжетна стратегія історичного детективу поєднує елементи детективу з глибоким зануренням у культурно-історичний пласт, прагнучи точності як у мистецькій інтризі, так і в фактичній достовірності.

У процесі аналізу сюжету важливим є співвідношення літературного персонажа та його можливого історичного прототипу, оскільки такі паралелі впливають на логіку розвитку подій. Суттєвий внесок у сюжетну організацію робить цілісна система образів, яка задає емоційно-смісловий тон та структурує розвиток дії.

На нашу думку, зіставлення класичного і постструктуралістського підходів до сюжету засвідчує, що сучасне розуміння тяжіє до динамічності та відкритості. Якщо класичні моделі дозволяють упорядкувати нарратив і забезпечити порівняльний аналіз, то постструктуралізм нагадує, що жодна оповідь не існує поза інтерпретацією й поза культурним середовищем. Сюжет варто розглядати не лише як послідовність подій, а як простір взаємодії автора й читача, де смисли можуть змінюватися залежно від досвіду, знань і очікувань учасників діалогу. Саме тому сучасний аналіз сюжету поєднує структурну впорядкованість із відкритістю до множинності значень, що робить літературний твір живим і здатним до нескінченного переосмислення.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Історичний детектив – жанр, у якому сюжет формується на перетині детективної інтриги та історичного контексту. Ключовими елементами сюжетотворення є експозиція, зав'язка, кульмінація та розв'язка, які забезпечують динамічний розвиток подій і взаємодію персонажів. Особливістю жанру визначаємо його «подвійну історію», тобто розгортання історії злочину та процес його розслідування. Така структура дозволяє одночасно розгадувати загадку та осмислювати історичний контекст, створюючи інтригуючий і багатовимірний нарратив.

Дослідження засвідчило тенденцію фемінізації жанру, коли жіночі персонажі наділяються рішучістю, самостійністю мислення та активною роллю в розвитку сюжету. Це трансформує класичну модель детективної історії та розширює можливості сюжетної організації. Крім

того, сюжетні стратегії історичного детективу значною мірою формуються через взаємодію художніх образів, реальних історичних подій і культурно-історичного контексту, що робить піджанр цінним для літературознавчих та історичних досліджень.

Таким чином, перспективи подальших досліджень полягають у розширенні порівняльного аналізу сюжетних стратегій українських та зарубіжних історичних детективів, виявленні спільних та відмінних рис композиції та наративу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. Київ, 2001. 488 с.
2. Лисенко Н. Специфіка надрівневих утворень художнього тексту. *Вісник Донбаського державного педагогічного університету. Серія : Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*. 2019. Вип. 9. ч. 2. С. 93–98.
3. Мельничук О., Гриців Н. Наратологія: постструктуралістське розуміння художнього тексту. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*, 1. 2023. С. 76–83. <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2023.1.11>
4. Пахаренко В. Основи теорії літератури. Київ, 2009. 296 с.
5. Bergmann H. Between Obedience and Freedom, Woman's Role in the Mid-Nineteenth Century Industrial Novel. University of Goteborg, 1979. 169 p.
6. Brooks P. Reading for the Plot. *Narratology*. Routledge, 2014. P. 251–261.
7. Cawelti John G. The Formula of the Classical Detective Story. *In Adventure, Mystery, and Romance: Formula Stories as Art and Popular Culture*. Chicago and London : University of Chicago Press. 1976. P. 137.
8. Kniesche Thomas W. Contemporary German Crime Fiction: A Companion. Vol. 7. Walter de Gruyter GmbH & Co KG, 2019. 345 p.
9. Mattisson J. The two stories of detective fiction. *Text Analysis Symposium at Kristianstad University*. April 2014. Kristianstad University Press, 2014. P. 59–67.
10. McChesney A. Detective Fiction in a Post-Truth World: Eva Rossmann's Patriot. *Humanities*. 2020. Вип. 9, № 1. 15 p. <http://dx.doi.org/10.3390/h9010015>
11. Merivale P., Sweeney S. E., eds. Detecting Texts: The Metaphysical Detective Story from Poe to Postmodernism. Philadelphia : University of Pennsylvania Press. 1999. 305 p.
12. Reddy Maureen T. Sisters in Crime: Feminism and the Crime Novel. New York: Continuum, 1988. 188 p.
13. Rowland S. From Agatha Christie to Ruth Rendell. Palgrave Macmillan, 2001. 236 p.
14. Thomas Ronald R. Detective Fiction and the Rise of Forensic Science. Cambridge : Cambridge University Press. 1999. 339 p.
15. Todorov T. The Typology of Detective Fiction. *In The Poetics of Prose*. Ithaca : Cornell University Press. 1977. P. 42–52.

REFERENCES:

1. Halych, O., Nazarets', V., Vasylyev, YE. (2001). Theory of Literature [Teoriya literatury]. Kyiv, 488. [in Ukrainian].
2. Lysenko, N. (2019). Specificity of supra-level formations of a literary text [Spetsyfika nadrivnevnykh utvoren' khudozhn'oho tekstu]. *Visnyk Donbas'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya : Teoretychni y prykladni problemy suchasnoyi filolohiyi*, No. 9 (2), 93–98. [in Ukrainian].
3. Mel'nychuk, O., Hrytsiv, N. (2023). Narratology: a post-structuralist understanding of a literary text [Naratolohiya: post-strukturalist-s'ke rozumynnya khudozhn'oho tekstu]. *Akademichni studiyi. Seriya «Humanitarni nauky»*, 1, 76–83. <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2023.1.11> [in Ukrainian].
4. Pakharenko, V. (2009). Fundamentals of the Theory of Literature [Osnovy teorii literatury]. Kyiv, 296. [in Ukrainian].
5. Bergmann, H. (1979). Between Obedience and Freedom, Woman's Role in the Mid-Nineteenth Century Industrial Novel. University of Goteborg, 169. [in English].
6. Brooks, P. (2014). Reading for the Plot. *Narratology*. Routledge, 251–261. [in English].
7. Cawelti, John G. (1976). The Formula of the Classical Detective Story. *In Adventure, Mystery, and Romance: Formula Stories as Art and Popular Culture*. Chicago and London : University of Chicago Press, 137. [in English].
8. Kniesche, Thomas W. (2019). Contemporary German Crime Fiction: A Companion. Walter de Gruyter GmbH & Co KG, vol. 7, 345. [in English].
9. Mattisson, J. (2014). The two stories of detective fiction. *Text Analysis Symposium at Kristianstad University*. Kristianstad University Press, 59–67. [in English].

10. McChesney, A. (2020). Detective Fiction in a Post-Truth World: Eva Rossmann's *Patrioten*. *Humanities*, No. 9 (1), 15. <http://dx.doi.org/10.3390/h9010015> [in English].
11. Merivale, P., Sweeney, S. E., eds. (1999). *Detecting Texts: The Metaphysical Detective Story from Poe to Postmodernism*. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 305. [in English].
12. Reddy, Maureen T. (1988). *Sisters in Crime: Feminism and the Crime Novel*. New York : Continuum, 188. [in English].
13. Rowland S. (2001). *From Agatha Christie to Ruth Rendell*. Palgrave Macmillan, 236. [in English].
14. Thomas, Ronald R. (1999). *Detective Fiction and the Rise of Forensic Science*. Cambridge : Cambridge University Press, 339. [in English].
15. Todorov, T. (1977). The Typology of Detective Fiction. In *The Poetics of Prose*. Ithaca: *Cornell University Press*, 42–52. [in English].

Дата першого надходження рукопису до видання: 14.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 12.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 808.5:316.77:159.9:378.147

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-5>

Вікторія ГРОМОВЕНКО

доктор філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія», доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спілкування, Міжнародний гуманітарний університет, Фонтанська дорога, 33, м. Одеса, Україна, 65000

ORCID: 0000-0001-6706-3231

Бібліографічний опис статті: Громовенко, В. (2025). Публічний виступ: проблеми визначення, кваліфікаційних ознак, функцій у комунікації. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 37–44, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-5>

**ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ,
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ОЗНАК, ФУНКЦІЙ У КОМУНІКАЦІЇ**

Публічний виступ є однією з ключових форм сучасної усної комунікації, що забезпечує поширення інформації, формування переконань, регулювання соціальної взаємодії та підтримку професійної діяльності в різних сферах. Його актуальність посилюється у зв'язку зі зростанням ролі цифрових і гібридних форматів спілкування, що ускладнюють комунікативні процеси та висувають нові вимоги до мовця. У статті здійснено комплексний аналіз публічного виступу як багатовимірного явища, що поєднує лінгвістичні, риторичні, психологічні та соціальні компоненти. Розкрито основні проблеми визначення поняття «публічний виступ», окреслено його структурні та функціональні характеристики, а також відмінності від інших типів комунікації. Особливу увагу приділено кваліфікаційним ознакам ефективного публічного мовлення, зокрема мовній і риторичній компетентності, невербальній експресії, психологічній готовності та стратегічній орієнтації на аудиторію. Показано, що результативність виступу визначається здатністю мовця інтегрувати вербальні й екстралінгвістичні засоби, адаптуватися до ситуації спілкування та враховувати когнітивні й емоційні особливості слухачів. Окреслено основні комунікативні функції публічного виступу: інформаційну, переконувальну, освітню, соціальну та психологічну, які забезпечують його вплив на індивідуальному та суспільному рівнях. Зроблено висновок про необхідність міждисциплінарного підходу до дослідження публічного виступу, що поєднує методи лінгвістики, риторики, педагогіки, психології та комунікативістики. Перспективними визначено напрями аналізу трансформацій публічного мовлення в умовах цифрової комунікації, вивчення кроскультурних риторичних моделей та застосування штучного інтелекту для підвищення ефективності підготовки й оцінювання публічних виступів.

Ключові слова: публічний виступ, риторика, комунікація, лінгвістична компетентність, невербальна комунікація, психологічна готовність, переконування, комунікативні функції, аудиторія, стратегічна комунікація.

Viktoriia HROMOVENKO

Doctor of Philosophy in the field of knowledge 03 “Humanities” in the speciality 035 “Philology”, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages for Professional Communication, International Humanitarian University, Fontanska Road, 33, Odesa, Ukraine, 65000

ORCID: 0000-0001-6706-3231

To cite this article: Hromovenko, V. (2025). Publichnyi vystup: problemy vyznachennia, kvalifikatsiinykh oznak, funktsii u komunikatsii [Public speaking: problems of definition, qualification features, functions in communication]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 37–44, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-5>

**PUBLIC SPEAKING: PROBLEMS OF DEFINITION,
QUALIFICATION FEATURES, FUNCTIONS IN COMMUNICATION**

Public speaking is one of the key forms of contemporary oral communication, serving to disseminate information, shape beliefs, regulate social interaction, and support professional activity across diverse fields. Its relevance has increased due to the growing significance of digital and hybrid formats of communication, which complicate interaction and introduce new demands for speakers. This article provides an integrated analysis of public speaking

as a multidimensional phenomenon that combines linguistic, rhetorical, psychological, and social components. It examines the main definitional challenges, identifies structural and functional characteristics, and outlines distinctions between public speaking and other types of communication. Special attention is devoted to the qualification features of effective public speaking, including linguistic and rhetorical competence, non-verbal expressiveness, psychological preparedness, and strategic audience orientation. The study demonstrates that the effectiveness of a public speech depends on the speaker's ability to integrate verbal and extralinguistic means, adapt to communicative situations, and consider the cognitive and emotional characteristics of listeners. The article also outlines the key communicative functions of public speaking – informational, persuasive, educational, social, and psychological – which operate on both individual and societal levels. The conclusions emphasise the need for an interdisciplinary approach that integrates methods from linguistics, rhetoric, pedagogy, psychology, and communication studies. Promising avenues for further research include the analysis of public speaking transformations in digital environments, the study of cross-cultural rhetorical models, and the use of AI-based tools for improving the preparation and assessment of public speech performances.

Key words: *public speaking, rhetoric, communication, linguistic competence, non-verbal communication, psychological preparedness, persuasion, communicative functions, audience, strategic communication.*

Public speaking occupies a central role in modern communication practices, serving as a crucial tool for disseminating knowledge, influencing public opinion, shaping social norms, and facilitating professional interaction. In contemporary society, where information flows rapidly across national and cultural boundaries, the spoken word often acquires greater immediacy and persuasive power than written communication. Public speaking allows individuals to articulate ideas, construct narratives, and engage audiences in ways that are emotionally resonant and intellectually stimulating. Its significance is further magnified by the increasing reliance on communication technologies, which enable speakers to reach audiences not only in traditional physical settings – lecture halls, conference rooms, political forums – but also across digital platforms such as webinars, online courses, livestream broadcasts, and social media channels.

With the expansion of digital communication, the expectations placed on speakers have evolved. They must now be capable of adapting their rhetorical strategies to multimodal environments that integrate verbal, non-verbal, and visual forms of expression. This shift has transformed public speaking into a hybrid communicative practice that requires a sophisticated understanding of how linguistic and extralinguistic factors interact to shape audience perception. As scholars argue, public communication is a synthesis of cognitive, linguistic, psychological, and social variables that together determine the speaker's effectiveness (Hamova, 2019, pp. 156–158). The multidimensional nature of public speaking thus calls for an integrated theoretical framework that accounts for its diverse structural, functional, and contextual dimensions.

Furthermore, public speaking is closely linked to broader cultural and societal processes. It plays a pivotal role in the formation and dissemination of public opinion, the negotiation of shared values, and the articulation of collective identities. Historically, public speaking has served as a foundational instrument of democratic participation, enabling citizens to debate issues, defend positions, and contribute to civic life. In professional settings, it facilitates leadership, enhances organisational communication, and supports knowledge transmission within expert communities. These functions highlight the capacity of public speaking not only to convey information but also to shape social realities and influence action.

Against this background, the theoretical and practical study of public speaking remains an essential area of inquiry within communication sciences, rhetoric, pedagogy, psychology, and linguistics. The present article addresses three key aspects that structure current scholarly understanding of public speaking: the definitional challenges involved in distinguishing public speaking from other forms of communication and establishing its conceptual boundaries; the qualification features that characterise an effective speaker, including linguistic competence, rhetorical strategy, psychological readiness, non-verbal expressiveness, and audience orientation; and the communicative functions that public speaking performs in interpersonal, institutional, and societal contexts. Together, these components form the conceptual core of public speaking theory and provide a foundation for its empirical investigation. By examining these aspects, the article seeks to contribute to the development of a comprehensive framework

that captures the complexity of public speaking in contemporary communicative environments.

Relevance of the problem. The relevance of studying public speaking lies in its universality, interdisciplinarity, and steadily increasing importance within the communication-driven landscape of the 21st century. Public speaking today extends far beyond traditional political addresses or academic lectures; it forms a foundational component of professional activity in business, education, law, healthcare administration, public relations, media, and leadership. In contemporary professional environments – academic, political, legal, educational, economic, and managerial – public speaking is not merely a desirable skill but an essential competency that determines career advancement, organisational effectiveness, and the clarity with which ideas are transmitted and negotiated within society.

Pedagogical literature stresses that modern specialists are expected to master linguistic norms, apply expressive means of language, and communicate logically, coherently, and persuasively in order to meet the increasingly complex demands of professional discourse (Haiovych & Prykhotko, 2014, pp. 76–77). The capacity to present information clearly, structure arguments convincingly, and maintain audience attention is now recognised as a core dimension of communicative competence. As industries become more globalised and interdisciplinary collaboration intensifies, the need for specialists who can articulate their expertise to diverse audiences – both professional and lay – grows exponentially.

The relevance of studying public speaking is also reinforced by its significant psychological dimension. Fear of public speaking, or glossophobia, remains one of the most widespread and debilitating social anxieties worldwide. Psychological studies demonstrate that a considerable proportion of individuals experience heightened physiological arousal, cognitive distortions, avoidance behaviours, and emotional discomfort when faced with the prospect of speaking before an audience (Khomeiko, 2025, pp. 130–131). This fear undermines communication efficiency, limits the expression of professional competencies, constrains leadership potential, and hinders personal development. Given that many career paths require frequent presentations, negotiations, or public communication, unaddressed anxiety may severely impede professional growth.

At the same time, the intensification of digital communication has expanded the contexts in which public speaking is required. Remote work, online conferences, webinars, virtual classrooms, and livestream presentations have made public speaking a daily activity for millions of individuals. This shift amplifies the relevance of mastering rhetorical strategies not only for in-person communication but also for technologically mediated forms of interaction, where the absence of immediate feedback and the increased cognitive load can further challenge the speaker's communicative effectiveness.

From a broader societal perspective, public speaking contributes to civic discourse, democratic participation, and the shaping of public opinion. Effective public speakers play a crucial role in mediating social debate, advancing collective values, addressing misinformation, and facilitating dialogue between institutions and communities. Consequently, the study of public speaking has implications not only for individual development but also for the resilience and inclusivity of democratic societies.

In sum, the relevance of public speaking arises from several interrelated factors: its cross-disciplinary impact and applicability in professional life; its significant psychological implications for personal and professional growth; its expanding role in digital and hybrid communication environments; its social and civic importance in fostering informed, participatory public discourse. These factors collectively underscore the necessity of developing a robust theoretical and practical framework for understanding public speaking as a key component of contemporary communication.

Analysis of recent research and publications. Research on public speaking spans a broad spectrum of disciplines, including linguistics, rhetoric, psychology, sociology, pedagogy, communication theory, and media studies. As a result, scholarly discussions on public speaking integrate methodological approaches from humanities, social sciences, and behavioural sciences. This interdisciplinary foundation demonstrates the complexity of public speaking as both a theoretical construct and a practical communicative activity.

Within Ukrainian academic discourse, significant attention has been devoted to the linguistic and rhetorical foundations

of public speech. H. Hamova (2019, pp. 157–158) emphasises the multidimensional nature of public communication, highlighting how cognitive, linguistic, ethical, psychological, and social factors converge to determine communicative outcomes. Her research demonstrates that the effectiveness of a public speech depends not only on linguistic accuracy but also on the speaker's ability to strategically employ rhetorical devices, structure information logically, and adapt to the communicative context. Similarly, H. Haiovych and O. Prykhodko (2014, pp. 76–78) underscore the centrality of rhetoric in professional communication. Their work focuses on rhetorical tools such as metaphors, comparisons, repetitions, rhetorical questions, and structural devices that enhance expressiveness and clarity. They also draw attention to speech etiquette and audience-centred communication, which ensures that speakers maintain relevance, clarity, and emotional resonance with listeners. This perspective highlights the need for speakers to balance linguistic correctness with stylistic expressiveness and pragmatic appropriateness. The psychological dimension of public speaking has also been widely explored. L. Bobko (2019, pp. 255–256) investigates psychological factors that shape communicative success, including mechanisms of attention, emotional regulation, motivation, and persuasion. Her findings suggest that effective communication depends on the speaker's capacity to influence cognitive and emotional processes in the audience through structured, emotionally relevant, and context-sensitive messages. Such studies illustrate that persuasion in public speaking is not merely informational but deeply psychological and affective. Pedagogical research further enriches the field. O. Krasnytska (2024, pp. 1–4) stresses the importance of developing oratorical competence in teacher training. She argues that systematic analysis of professional speeches – academic lectures, presentations, conference reports – helps future educators refine their rhetorical style, analyse their own communicative behaviour, and cultivate reflective practice. In another study, O. Krasnytska (2025, pp. 357–359) conceptualises public speaking as a multilayered process involving five levels of influence: informational, cognitive, emotional, psychological, and behavioural. This framework positions the speaker as an agent capable of shaping

not only audience knowledge but also attitudes, beliefs, and actions.

International English-language research presents complementary perspectives that further broaden the theoretical foundation of public speaking studies. S. Lucas (2020) outlines comprehensive strategies for structuring speeches, developing clarity, and enhancing speaker credibility. His work serves as a foundational reference for understanding the organisation of public discourse, audience adaptation, and ethical considerations in speechmaking. R. Cialdini's influential research on persuasion (2018) provides a behavioural framework for understanding how principles such as authority, reciprocity, social proof, and consistency can be strategically employed in public speaking contexts. This framework helps explain why certain speeches are more persuasive than others and how speakers can guide audience decision-making. J.C. McCroskey (2015) contributes a psychological dimension, particularly through his studies on communication apprehension, rhetorical sensitivity, and audience perception. His theoretical models clarify how anxiety influences speaker performance and how rhetorical flexibility can improve communicative outcomes. G. Reynolds (2019) introduces a design-focused perspective, highlighting the role of visual communication and multimodality in contemporary public speaking, especially in digital contexts. His work underscores the importance of integrating text, imagery, and design principles to enhance message clarity. S. Beebe and S. Beebe (2021) reinforce the significance of audience-centred communication, establishing that effective public speaking must be grounded in an understanding of audience demographics, expectations, cultural norms, and psychological needs.

Collectively, these national and international studies illustrate that public speaking remains a multifaceted, dynamic, and interdisciplinary field. Its theoretical development continues to be shaped by insights from linguistics, rhetoric, psychology, pedagogy, communication studies, and behavioural sciences. The breadth of existing scholarship underscores the need for an integrative analytical approach, which this article aims to provide.

Research objective. The objective of this article is to develop an integrated understanding of public speaking as a multifaceted

communicative phenomenon. Public speaking encompasses linguistic, rhetorical, psychological, and social components, and therefore requires an interdisciplinary analytical approach. The study aims to summarise current scholarly perspectives and clarify the essential elements that determine its effectiveness. More specifically, the research focuses on three key tasks: 1) clarifying definitional and conceptual boundaries (this includes identifying how public speaking is understood in academic literature, determining its core features, and distinguishing it from other forms of communication); 2) identifying qualification features of effective public speaking (the article systematises the competencies necessary for successful performance, including linguistic accuracy, rhetorical strategies, non-verbal expression, psychological readiness, and audience orientation, based on both national and international research); 3) analysing communicative functions of public speaking (the study examines the informational, persuasive, educational, social, and psychological functions that public speaking performs in various communicative contexts, emphasising its significance for professional and public interaction).

Presentation of the main research material.

1. Problems of definition

Public speaking is commonly defined as a monologic form of oral communication aimed at informing, persuading, or motivating an audience. However, contemporary scholarship shows that this definition cannot be reduced merely to the act of speaking before a group. Public speaking is regarded as a complex communicative process that integrates linguistic, cognitive, psychological, and social components. Its distinguishing features include intentionality, the structured organisation of content, the speaker's responsibility for message clarity, and the active participation of the audience, which interprets, evaluates, and responds to the speech both consciously and subconsciously.

Scholars emphasise that public speaking involves the transformation of thoughts and intentions into verbal and non-verbal symbols that can be decoded by listeners. This requires the speaker to construct meaning through lexical choice, syntactic organisation, intonational patterns, gesture, and facial expression. As R. Daft notes, communication is effective only when

the message encoded by the speaker aligns with the meaning decoded by the audience (Daft, 2008, pp. 648–649). In this sense, public speaking is a reciprocal meaning-making activity rather than a one-directional monologue.

Moreover, public speaking differs from informal conversation in several critical ways. It involves a higher degree of preparation, more deliberate rhetorical choices, and heightened responsibility for accuracy and ethical clarity. It also typically occurs in institutional or public contexts – educational, political, organisational, civic – where the expectations for coherence, logical structure, and stylistic appropriateness are substantially higher. Finally, public speaking requires continuous adaptation: speakers must read audience reactions, adjust their pace, tone, or examples, and ensure that communication remains relevant and accessible. Thus, public speaking should be understood as a dynamic, situationally embedded process characterised by feedback loops, strategic decision-making, and co-construction of meaning.

2. Qualification features of public speaking

Effective public speaking requires mastery of a set of interrelated professional competencies. These competencies reflect both linguistic proficiency and psychological readiness, combining technical, rhetorical, and interpersonal skills.

A. Linguistic and rhetorical competence

The foundation of effective public speech lies in the speaker's ability to use language purposefully and accurately. This includes: adherence to literary and professional language norms; clarity and precision in message formulation; logical structuring of arguments; the use of cohesive devices and transitions; stylistic flexibility and expressive variation; thoughtful selection of vocabulary and tone.

A crucial component of rhetorical competence is the ability to employ expressive means such as metaphors, antithesis, parallelism, hyperbole, rhetorical questions, and repetition. These devices enhance vividness, strengthen emotional appeal, and facilitate memorability. As shown in the taxonomy by H. Haiovych and O. Prykhodko (2014), rhetorical tools support the communicative impact of a speech by activating auditory imagery, intensifying emotional resonance, and reinforcing logical cohesion.

B. Non-verbal communication

Non-verbal cues play a decisive role in how audiences perceive the speaker's credibility, confidence, and message consistency. They include the speaker's posture, gestures, facial expressions, gaze behaviour, movement in space, and vocal qualities such as pitch, pace, rhythm, and volume. According to O. Bashynskyi (2020, pp. 1–2), empirical studies show that audience perception depends overwhelmingly on visual and paralinguistic cues: approximately 60% of impressions are formed through appearance and body language, 30% through vocal dynamics, and only around 10% through verbal content. This highlights the importance of congruence between verbal and non-verbal channels and the necessity for speakers to cultivate conscious physical expressiveness.

C. Psychological preparedness

Public speaking also requires psychological competence. Speakers must regulate emotions, maintain concentration, respond constructively to stress, and adapt to unexpected disruptions such as audience disagreement, technical challenges, or communicative misunderstandings. Psychological preparedness includes: managing performance-related anxiety; maintaining emotional stability; sustaining audience engagement over time; demonstrating resilience and flexibility; cultivating an internal sense of control and confidence.

N. Khomenko (2025, pp. 131–135) identifies several strategies that contribute to psychological readiness: cognitive-behavioural techniques (challenging irrational beliefs about failure), relaxation and breathing methods, exposure-based practice, and communication-based training aimed at improving spontaneous responses in live settings.

D. Strategic orientation and influence

In addition to technical skills, speakers must understand the strategic nature of communication. Public speaking is inherently goal-oriented: messages are designed to inform, inspire, persuade, or mobilise audiences. O. Krasnytska (2025, pp. 357–359) conceptualises strategic communication as a triadic system:

WHY – the speaker's intention, purpose, and underlying motivation;

HOW – the rhetorical structure, style, organisation, and communicative tactics;

WHAT – the substantive content and evidence presented.

This “circle of influence” clarifies how speakers achieve communicative effect. When intention, method, and content are consistently aligned, the speech becomes more coherent, persuasive, and meaningful. Strategic competence also includes audience analysis: understanding demographic, psychological, situational, and cultural characteristics that shape listeners' expectations and interpretive frameworks.

3. Communicative functions of public speaking

Public speaking fulfils a range of communicative functions, each contributing to its relevance in educational, professional, and civic contexts.

A. Informational function

Public speaking serves as a medium for disseminating knowledge, explaining concepts, and presenting data. This function is especially prominent in academic, scientific, and organisational settings, where clarity, accuracy, and structure are essential.

B. Persuasive function

One of the most powerful functions of public speaking is its ability to influence beliefs, attitudes, emotions, and behaviours. Persuasion relies on a combination of logical reasoning, ethical appeals, and emotional engagement. R. Cialdini's behavioural principles (2018) – such as authority, social proof, consistency, and reciprocity – provide valuable insights into how speakers can guide audience judgement and decision-making through structured, ethical influence.

C. Social and ethical function

Public speaking contributes to social cohesion by promoting shared values, ethical norms, and civic responsibility. It fosters public dialogue, encourages participation in community life, and supports democratic processes by enabling informed debate, public deliberation, and social reflection.

D. Educational function

Public speaking stimulates intellectual development by encouraging analytical thinking, reflection, and active learning. It is central to pedagogical communication, allowing teachers, lecturers, and trainers to guide learners through structured knowledge and to cultivate critical engagement. As shown by O. Krasnytska (2024, pp. 3–4), well-designed public speech supports both the speaker's professional growth and the audience's cognitive advancement.

E. Psychological function

Finally, public speaking plays an important psychological role. For speakers, it strengthens confidence, self-efficacy, and emotional resilience. For audiences, it reduces interpersonal distance, fosters empathy, builds trust, and promotes a sense of connection and shared experience. Effective public speaking thus contributes to healthier interpersonal communication and improved psychological well-being in group settings.

Conclusions and prospects for further research. Public speaking is a multifaceted communicative practice that integrates linguistic, rhetorical, psychological, and social dimensions. The analysis conducted in this article demonstrates that effective public speaking relies on a combination of well-developed language competence, strategic use of rhetorical techniques, awareness of audience dynamics, and psychological preparedness. These components function together to shape the clarity, persuasiveness, ethical integrity, and overall communicative impact of a speech.

The reviewed national and international scholarship confirms that public speaking performs a broad spectrum of functions in modern society. Beyond the transmission of information, public speaking facilitates persuasion, fosters intellectual development, supports professional advancement, and contributes to the formation of social values and collective meanings. It also plays a significant role in building interpersonal trust, shaping public

opinion, and enhancing civic engagement. As digital communication environments continue to evolve, public speaking increasingly operates across hybrid formats that combine oral, visual, and technological elements, further expanding the competencies required of modern speakers.

The findings underline the importance of a holistic approach to studying public speaking – one that integrates insights from linguistics, psychology, pedagogy, rhetoric, management, and media studies. Such an interdisciplinary perspective allows for a deeper understanding of both the structural features of public speech and the mechanisms by which it influences audiences.

Future research on public speaking may focus on several key directions. First, the rapid expansion of digital and hybrid communication environments necessitates deeper analysis of how public speaking practices are transformed by online formats, multimedia tools, and virtual interaction. Second, interdisciplinary models that synthesise insights from linguistics, psychology, media studies, and communication theory could provide a more comprehensive understanding of speech effectiveness. Third, comparative cross-cultural studies may clarify how rhetorical norms and communicative expectations differ across societies. Finally, the growing use of artificial intelligence in education and training opens new possibilities for developing technologies that support speech preparation, delivery, and feedback.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Башинський О. Вплив невербальної комунікації на ефективність публічних виступів. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. 2020. Вип. 23. С. 1–5.
2. Бобко Л. Психологічні чинники формування комунікативної компетентності. *Психологія і суспільство*. 2019. Вип. 1. С. 255–263.
3. Гамова Г. Структурно-функціональні особливості публічного мовлення. *Наукові записки Національного університету імені Олександра Духновича*. 2019. Вип. 2. С. 156–160.
4. Гайович Г., Приходько О. Риторичні засоби у професійному спілкуванні. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка*. 2014. Вип. 2. С. 76–78.
5. Хоменко Н. Психологія страху публічного виступу. *Актуальні питання психології*. 2025. Вип. 14. С. 130–138.
6. Красницька О. Розвиток ораторської компетентності в системі професійної підготовки викладача. *Вісник центрів професійного розвитку*. 2024. Вип. 1. С. 1–4.
7. Красницька О. Рівні впливу публічного мовлення: інформаційний, когнітивний, емоційний, психологічний, поведінковий. *Сучасна лінгвістика*. 2025. Вип. 3. С. 357–359.
8. Cialdini R. *Influence: Science and Practice*. New York: Harper Collins. 2018. 320 p.
9. Daft R. *Management*. Mason: Thomson South-Western. 2008. 850 p.
10. Lucas S. *The Art of Public Speaking*. New York: McGraw-Hill. 2020. 540 p.
11. McCroskey J.C. *An Introduction to Communication in the Classroom*. Boston: Allyn & Bacon. 2015. 280 p.
12. Reynolds G. *Presentation Zen: Simple Ideas on Presentation Design and Delivery*. Berkeley: New Riders. 2019. 240 p.
13. Beebe S., Beebe S. *Public Speaking: An Audience-Centered Approach*. Boston: Pearson. 2021. 500 p.

REFERENCES:

1. Bashynskiy, O. (2020). Vplyv neverbalnoi komunikatsii na efektyvnist publichnykh vystupiv [Influence of non-verbal communication on the effectiveness of public speaking]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu*, No. 23, 1–5. [in Ukrainian].
2. Bobko, L. (2019). Psykholohichni chynnyky formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti [Psychological factors of communicative competence formation]. *Psykhologhiia i suspilstvo*, No. 1, 255–263. [in Ukrainian].
3. Hamova, H. (2019). Strukturno-funktsionalni osoblyvosti publichnoho movlennia [Structural and functional features of public speech]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu imeni Oleksandra Dukhnovycha*, No. 2, 156–160. [in Ukrainian].
4. Haiovych, H., & Prykhodko, O. (2014). Rytorychni zasoby u profesiinomu spilkuvani [Rhetorical devices in professional communication]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. Hnatiuka*, No. 2, 76–78. [in Ukrainian].
5. Khomenko, N. (2025). Psykholohiia strakhu publichnoho vystupu [Psychology of public speaking fear]. *Aktualni pytannia psykholohii*, No. 14, 130–138. [in Ukrainian].
6. Krasnytska, O. (2024). Rozvytok oratorskoi kompetentnosti v systemi profesiinoy pidhotovky vykladacha [Development of oratorical competence in the system of teacher professional training]. *Visnyk tsestriv profesiinoho rozvytku*, No. 1, 1–4. [in Ukrainian].
7. Krasnytska, O. (2025). Rivni vplyvu publichnoho movlennia: informatsiinyi, kohnityvnyi, emotsiinyi, psykholohichni, povedinkovyi [Levels of influence of public speech: informational, cognitive, emotional, psychological, behavioural]. *Suchasna linhvistyka*, No. 3, 357–359. [in Ukrainian].
8. Cialdini, R. (2018). *Influence: Science and Practice*. New York: Harper Collins.
9. Daft, R. (2008). *Management*. 8th ed. Mason: Thomson South-Western.
10. Lucas, S. (2020). *The Art of Public Speaking*. New York: McGraw-Hill.
11. McCroskey, J.C. (2015). *An Introduction to Communication in the Classroom*. Boston: Allyn & Bacon.
12. Reynolds, G. (2019). *Presentation Zen: Simple Ideas on Presentation Design and Delivery*. Berkeley: New Riders.
13. Beebe, S., & Beebe, S. (2021). *Public Speaking: An Audience-Centered Approach*. Boston: Pearson.

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 811.111:811.161.2]`255.4:821.111-312.9Wel7Inv

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-6>

Антоніна ІВАХНЕНКО

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Майдан Свободи, 4, м. Харків, Україна, 61022

ORCID: 0000-0002-9811-705X

Бібліографічний опис статті: Івахненко, А. (2025). Відтворення мовленнєвого образу Невидимця в романі Г. Веллза у перекладі Миколи Іванова. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 45–51, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-6>

**ВІДТВОРЕННЯ МОВЛЕННЄВОГО ОБРАЗУ НЕВИДИМЦЯ
В РОМАНІ Г. ВЕЛЛЗА У ПЕРЕКЛАДІ МИКОЛИ ІВАНОВА**

Статтю присвячено дослідженню способів формування та відтворення мовленнєвого портрета Невидимця в українському перекладі роману Г. Веллза *The Invisible Man*, здійсненому Миколою Івановим. **Актуальність** роботи зумовлена зростанням уваги сучасного перекладознавства до аналізу мовлення персонажів як важливого складника художнього образу та до необхідності збереження індивідуальних стилістичних рис оригіналу під час перекладу. **Методологічну базу** дослідження складають праці Т. Цепенюк, З. Шевчук і М. Бережної. Спираючись на їх висновки, авторка розглядає мовленнєвий портрет як поєднання стилістичних і мовних характеристик, що вирізняють персонажа серед інших та формують враження про його соціальну і психологічну природу. **Метою** дослідження є виявлення особливостей відтворення мовленнєвого образу Невидимця в перекладі Миколи Іванова.

Новизну роботи складає аналіз різних мовленнєвих проявів Невидимця в контексті перших розділів роману в оригіналі та перекладі: від емоційних, еліптичних вигуків у сценах появи до стриманих, лаконічних або, навпаки, ускладнених за синтаксисом реплік у подальших діалогах і монологах. Простежено, як лексика книжного стилю, граматичні конструкції з емпазою та характерні повтори формують образ освіченої, стриманої, але роздратованої людини з непростю історією. На цьому тлі детально проаналізовано, які перекладацькі трансформації застосовує М. Іванов: калькування, адаптацію, транспозицію, граматичні й стилістичні заміни, членування речень тощо. Особливу увагу приділено тому, як ці прийоми впливають на емоційну й стилістичну експресію мовлення головного героя.

Зроблено **висновок**, що хоча загальні риси мовлення Невидимця у перекладі загалом збережені, низка стилістичних особливостей оригіналу – насамперед емпатичність, книжність та саркастичність – у багатьох випадках нівелюється через об'єктивні відмінності між мовами та перекладацькі рішення. У результаті образ Невидимця у перекладі частково зміщується в бік нейтрального, більш зглаженого мовного стилю. Наголошено на **перспективах** подальших досліджень, зокрема аналізі мовленнєвих портретів інших персонажів роману та їх відтворення українською мовою.

Ключові слова: Г. Веллс, Микола Іванов, мовленнєвий портрет, перекладацькі трансформації, художній переклад.

Antonina IVAKHNENKO

PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor at the Mykola Lukash Translation Studies Department named after, V.N. Karazin Kharkiv National University, Maidan Svobody, 4, Kharkiv, Ukraine, 61022

ORCID: 0000-0002-9811-705X

To cite this article: Ivakhnenko, A. (2025). Vidtvorennya movlennyevoho obrazu Nevydymtsya v romani H. Vellza u perekladi Mykoly Ivanova. [Reproducing the speech image of the Invisible Man in the novel by H. Wells translated by Mykola Ivanov]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 45–51, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-6>

REPRODUCING THE SPEECH IMAGE OF THE INVISIBLE MAN IN THE NOVEL BY H. WELLS TRANSLATED BY MYKOLA IVANOV

The article deals with the study of the methods of forming and reproducing the speech portrait of the Invisible Man in the Ukrainian translation of H. Wells's novel The Invisible Man, carried out by Mykola Ivanov. The actual value of the work is due to the growing attention of modern translation studies to the analysis of characters' speech as an important component of the artistic image, and to the need to preserve the individual stylistic features of the original during translation. The methodological basis of the study is made up by the research of T. Tsepenyuk, Z. Shevchuk and M. Berezhna. Based on their conclusions, the author considers the speech portrait as a combination of stylistic and linguistic characteristics that distinguish a character from others and form an impression of his/her social and psychological nature. The study aims to identify the reproduction features of the Invisible Man's speech image as translated by Mykola Ivanov.

The novelty of the work lies in the analysis of various speech manifestations of the Invisible Man in the first chapters of the novel both in the original and translation: from emotional, elliptical exclamations in the first scenes to restrained, laconic or, conversely, syntactically complicated phrases in subsequent dialogues and monologues. The analysis shows the ways the book style vocabulary, complex grammar structures, emphasis and specific reiterations form the image of an educated, restrained, but irritated person. Against this background, translation transformations used by Mykola Ivanov are analyzed: calque, adaptation, transposition, grammatical and stylistic substitutions, sentence segmentation, etc. Special attention is paid to how these techniques affect the emotional and stylistic expression of the main character's speech.

It is concluded that although the general features of the Invisible Man's speech are generally preserved in the translation, a number of stylistic features of the original – primarily emphatic, bookish, and sarcastic – are in many cases leveled out due to objective differences between the languages and translation decisions. As a result, the image of the Invisible Man in the translation is partially shifted towards a neutral, more smoothed speech style. The prospects for further research lie, in particular, in analyzing the speech portraits of other characters in the novel and their reproduction in Ukrainian.

Key words: H. Wells, literary translation, Mykola Ivanov, speech portrait, translation methods.

Постановка проблеми. Класична література завжди залишається актуальною і для читацької аудиторії, і для дослідників, адже кожне нове покоління по-новому дивиться на старі тексти та по-новому вирішує старі проблеми, які виникають знову і знову в процесі розвитку людства. Способи відтворення певних стилістичних характеристик оригіналів у перекладі також часто змінюються з часом, як і підходи до їхнього аналізу. Сьогодні ми відкриваємо для себе багато (напів)забутих імен перекладачів, що плідно працювали в бурхливі роки становлення української ідентичності (Kalnychenko, 2017).

Крім того, у теорії художнього перекладу, зазначає Т. О. Цепенюк (Цепенюк, 2021), останнім часом прослідковується тенденція до аналізу проблем відтворення в перекладі не лише тих чи інших мовних компонентів твору, а скоріше, передачі мовленнєвої характеристики конкретних персонажів (Івахненко, 2021; Колодій, 2018; Лисиченко, 2017). Тому **актуальність дослідження** вбачається в необхідності опису способів відтворення мовленнєвих портретів під час перекладу та аналізу враження, які вони створюють на відповідну цільову аудиторію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом в рамках аналізу ідіостилію автора науковці часто почали розглядати також мовні/мовленнєві портрети (або ж образи) пер-

сонажів конкретного твору (Цепенюк, 2021). Більшість із них при цьому розрізняє поняття мовного та мовленнєвого портрету/образу за принципом видової та родової категорій, відповідно. Так, на думку З. Шевчук, мовний портрет є складником мовної особистості й утворюється в тексті, спираючись на цілий ряд характеристик, серед яких автор називає соціальні, вікові, гендерні та етнокультурні (Шевчук, 2014). Мовленнєвий портрет, стверджує дослідник, є частиною мовного портрету та проявляється в конкретній мовленнєвій ситуації (Шевчук, 2014, с. 307).

Трохи інакше до цього питання підходить відома дослідниця М. В. Бережна, яка розглядає поняття мовленнєвого портрету, скоріше, як «поєднання стилістичних елементів будь-якого рівня, характерних для мови окремого персонажа», а не лише у безпосередньому мовленні конкретного героя художнього твору, як то було зазначено вище (Бережна, 2017, с. 11). Науковець також звертає увагу на те, що мовлення одного персонажу повинно такі характеристики, які б вирізняли його не лише на тлі мовлення самого автора, але й допомагали читачам розрізняти цього персонажа та інших (там само). Таким чином, мовлення стає однією зі складових загального образу персонажа, що створюється автором і допомагає читачам слідувати за розвитком сюжету. Зазначимо тут

також, що образ персонажу – набагато ширше поняття, ніж мовленнєвий образ, і включає, окрім особливостей мовлення, також певні психологічні риси, специфіку зовнішності чи манери поведінки, тощо (Сізова, 2011).

Отже, метою нашого дослідження є виявлення особливостей відтворення мовленнєвого образу Невидимця в перекладі Миколи Іванова.

Для досягнення мети викоремимо такі завдання:

- виділити складові мовленнєвого образу Невидимця в романі *The Invisible Man* Г. Веллза;
- визначити причини варіативності його мовленнєвого образу;
- ідентифікувати прийоми перекладу та трансформації, вжиті перекладачем для створення образу Невидимця, що є адекватним оригінальному.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Оскільки в різних ситуаціях спілкування мовлення Невидимця варіюється, розглянемо кілька його варіантів в оригіналі та перекладі.

Перша поява Невидимця та перші фрази у його виконанні трапляються на самому початку роману, коли незнайомець приїздить до невеличкого містечка Айпінг. Автор детально описує обставини, в яких це відбувається: мороз, сильний снігопад, вимушена «прогулянка» пагорбами до постоялого двору, – все це значно втомлює і дратує прибульця, тож абсолютно нормально, що ледь зайшовши середину трактиру, чоловік буквально кричить, вимагаючи собі теплий номер: “*A fire,*” he cried, “*in the name of human charity! A room and a fire!*” Проаналізуємо його першу репліку з точки зору синтаксису, граматики та стилістики.

Його мовлення оформлено у вигляді простих окличних речень, що не мають ані підмету, ані присудку (тобто, вони мають еліптичну структуру). Вбачаємо тут також алюзію на знаменитий вигук Річарда III із однойменної трагедії Вільяма Шекспіра: *a horse, a horse, my kingdom for a horse!* Дана репліка дозволяє зробити висновок і про емоційний стан персонажа, і про його належність до освіченої публіки. Трохи заспокоївшись і зігрівшись, незнайомець кардинально змінює манеру спілкування: наступні репліки вже містять лаконічні, розповідні, нерозповсюджені речення, а саме: *No; I prefer to keep them on; Thank you; Leave the hat.* Очевидним є його небажання спілкуватися за

відсутності нагальної потреби. Утім, як тільки мова заходить про те, що його непокоїть, його мовлення пожвавлюється. Воно і далі залишається стриманим і лаконічним, але припиняє бути однослівним і пропонує більш деталізовану інформацію про його стан і ситуацію, в якій він опинився: “*I have some luggage,*” he said, “*at Bramblehurst station,*” and he asked her how he could have it sent. ... “*To-morrow?*” he said. “*There is no speedier delivery?*”

За стилістичним забарвленням його мовлення під час спілкування з пані Голл на початку першого розділу роману можна вважати розмовним, на що вказують: однослівне питання (*To-morrow?*); питання, в якому застосовано прямий порядок слів, що суперечить нормам англійської мови (*There is no speedier delivery?*); розміщення авторської ремарки *he said* посередині першого речення репліки, таким чином наче «розбиваючи» його на два: *I have some luggage* та *at Bramblehurst station*, відповідно. Однак, аналізуючи його репліки в діалозі далі, ми розуміємо, що розмовляє людина освічена, що, на нашу думку, демонструють прислівники *some* у висловах *some luggage* (див. вище), *some matches* (фраза *Will you get me some matches?*), а також *quite* у фразі *I can quite understand that.* Остання фраза також є побудованою за всіма нормами англійської мови: вона містить підмет, присудок і додаток у правильній послідовності; крім того, вона містить модальне дієслово *can*. Суто розмовним варіантом відповіді в типовій описуваній ситуації мало б стати стандартне і для часів Веллза, і для нашого часу *I see* – просте нерозповсюджене речення, в якому дієслово вжито в переносному сенсі.

Образ незнайомця, який складається в першому розділі роману, є доволі таємничим, і ця таємничість формується і в описі його дій (він постійно закриває обличчя, залишається в приміщенні у верхньому одязі), і в упевненій поведінці (він розуміє, що має повне право наказувати), і в грамотному мовленні. Окрім таємничості, перелічені вище особливості мовного портрета Невидимця «підказують» пані Голл, що новий постоялець – людина точно не з простих.

Подивимося, чи зазначені особливості мовлення головного героя знайшли відтворення в перекладі.

Отже, перші речення Невидимця в українському тексті мають ту саму синтаксичну структуру, що і в англomовному творі: вони лаконічні, окличні й еліптичні: – *Вогню!* – *закричав він.* – *В ім'я милосердя людського!* *Кімнату й вогню!* Урочистий стиль було збережено шляхом застосування калькування. В оригіналі наступні речення Невидимця теж лаконічними, але розповідними, різко контрастуючи із пристрасністю наведеної репліки. У перекладі лаконічність і розповідна форма речень зберігається: *Ні; Краще хай вони залишаться на мені; Дякую; Капельюха залиште.* Тим не менше, певну різницю з оригіналом можна побачити в незначному зсуві на рівні стилістики, адже українські репліки належать до більш розмовного стилю, ніж англійські, за рахунок додавання вигука *хай* в одному місці та родового відмінку до іменника «капельюх» – в іншому.

Під час подальшого спілкування з пані Голл принцип стриманості й простоти мовлення Невидимця зберігається у перекладі, але речення стають довшими, а інформація в них – більш деталізованою:

– *На станції Бремблгерст залишився мій багаж, – сказав Незнайомець і спитав, як він може отримати його. ... – Завтра? А раніше не доставлять?*

На відміну від оригіналу, тут слова автора стоять уже після закінчення фрази, а не всередині неї, тому вона різко контрастує з наступними еліптичними питаннями. Перше з них повністю збігається з оригіналом, адже містить лише словниковий відповідник лексеми *tomorrow* – *завтра*; у той час як друге має чіткіші ознаки розмовного стилю: відсутність підмету та сполучник *а* на початку речення. У наступних репліках перекладач постійно використовує функціональну заміну, наближуючи мовлення Невидимця до норм розмовного стилю української мови, наприклад: *They do – Певна річ, Was he? – Невже?* Прості розповсюджені речення передаються калькуванням, періодично текст адаптується до норм цільової мови, наприклад: *Я дуже добре розумію вас* (проста калька); *Чи не дасте ви мені сірників?* (калька + адаптація)... *Моя люлька погасла* (калька + адаптація).

Перейдемо до другого розділу роману. Тут мовлення Невидимця на початку не змінюється, зберігаючи вже зазначені характерис-

тики. Утім, до них ще додаються очевидні ознаки освіченої та культурної людини: ввічливість і грамотність. Також у даному розділі вбачаємо поступове ускладнення синтаксису, граматики та лексики мовлення Невидимця: *“Look at the clock?” he said, ... “certainly.”* У даному реченні спостерігаємо еліптичну конструкцію (відсутність підмету та допоміжного дієслова), що повністю відтворює останні слова господині, і однослівну відповідь на її питання.

Відповідаючи на підкреслено ввічливе питання годинного майстра, чи не завдали гостю зайвого клопоту, той каже: *“None whatever,” said the stranger. “Though, I understand,” he said turning to Mrs. Hall, “that this room is really to be mine for my own private use”.* На наш погляд, у другому реченні є певне саркастичне забарвлення, адже гість тричі підкреслює своє небажання, аби його постійно смікали; зокрема, такий ефект досягається завдяки емфатичній конструкції *is really to be mine for my own private use*.

У другому розділі українського перекладу, під час тієї ж розмови з майстром, Невидимець зберігає попередній стиль мовлення: *Подивитися на годинник? (калька) Звичайно* (словниковий відповідник). Завдяки використанню калькування слова постояльца зберігають зв'язок із питанням власниці трактиру, який ми бачили в оригіналі. Однак трохи далі, у продовженні бесіди з майстром, з мовлення Невидимця зникають ознаки саркастичності першотвору, що були виражені за допомогою емфатичний структур. Більш того: репліки головного героя отримують певні порушення мовних норм, наприклад, вживання теперішнього часу замість минулого у демонстрації ставлення мовця до ситуації, що склалася: *О ні, анітрохи, – відповів Незнайомець. – Хоч я думаю, – він обернувся до місис Гол, – що ця кімната цілковито в моєму розпорядженні.* У даній репліці, аби зберегти саркастичність і роздратування Невидимця, уточнення «я думаю» мало б стояти в минулому часі: «я думав / гадав».

Перейдемо до монологу Невидимця.

“Certainly,” said the stranger, “certainly – but, as a rule, I like to be alone and undisturbed.

“But I’m really glad to have the clock seen to,” he said, seeing a certain hesitation in Mr. Henfrey’s manner. “Very glad.” ... “And presently,” he said, “when the clock-mending is over, I think I should

like to have some tea. But not till the clock-mending is over.”

Проаналізуємо монолог на синтаксичному та мовно-стилістичному рівнях. Як і раніше, мовець використовує низку емпатичних конструкцій для вираження роздратування: *certainly; as a rule; alone and undisturbed* (вживання стандартної для англійської мови структури типу *A + and + B*, де *A* і *B* є синонімами); *really glad; Very glad*. Сарказм, характерний для мовлення Невидимця, в цілому, оформлюється автором за допомогою повторів – окремих слів чи навіть цілих структур: так, наприклад, двічі повторюються прислівник *certainly*, прикметник *glad*, і підрядне речення *when the clock-mending is over*. Речення ускладнено граматичними структурами типу Causative have (*I'm really glad to have the clock seen to*), gerundial noun (*clock-mending*), комплексною формулою ввічливості *I think I should like to*.

Даний уривок є складним для перекладу українською мовою через значні різниці в граматиці двох мов. Подивимося, чи були відтворені емпатичні конструкції та чи вдалося скомпенсувати неминучі втрати на граматичному рівні в перекладі Миколи Іванова.

Отже, в перекладі емпатичність репліки *I like to be alone and undisturbed* втрачається через об'єктивну різницю між мовами (відсутність в українській мові структури типу *A + and + B*, де *A* і *B* є синонімами): в цільовому творі другий прислівник вилучено, див. – *Звичайно, – перебив її Незнайомець, – але загалом я хотів би, щоб мені дали спокій*. Чомусь також із перекладу зникла фраза, що передавала схвалення гостем виклик майстра, й виражене прислівником уточнення, а саме *“But I'm really glad to have the clock seen to,” he said, ... “Very glad.” “And presently,” he said, “when the clock-mending is over; I think I should like to have some tea. But not till the clock-mending is over.”* Підкресленої частини репліки в українському тексті просто немає: – *А коли годинник полагодять, я попросив би принести чаю, – додав він. – Тільки не раніше, як полагодять годинник*. Друга частина репліки передана за допомогою граматичної трансформації, застосованої через необхідність дотримання норм української мови (в якій не існує форма gerundial noun (*clock-mending*)). Підкреслена ввічливість мовця передана лише частково шляхом вживання умовного способу

я не просив би, а саркастичність було втрачено повністю: з наведених вище повторів, притаманних оригіналу, було відтворено лише один – повтор підрядного речення *коли/як полагодять годинник*.

Розглянемо наступний уривок, де Невидимець пояснює пані Голл, чому він хоче залишитися на одинці та ховає обличчя. В тексті його репліки чергуються репліками співрозмовників чи авторським коментарем щодо їх реакції на слова Невидимця; для аналізу мовленнєвого портрета останнього вивчати реакцію інших персонажів не потрібно, тому наведемо тут лише слова головного персонажа:

“I should explain,” he added, “what I was really too cold and fatigued to do before, that I am an experimental investigator.” ... “And my baggage contains apparatus and appliances.” ... “And I'm very naturally anxious to get on with my inquiries.” ... In addition to my work, an accident – necessitates a certain retirement. ... At such times the slightest disturbance, the entry of a stranger into the room, is a source of excruciating annoyance to me – it is well these things should be understood.”

Невидимець, пояснюючи свій стан, розповідає присутнім про особливості своєї роботи, які призвели до серйозних проблем зі здоров'ям. При цьому його мовлення не зазнає кардинальних змін, але загальна ускладненість його стилю тепер стає очевидною також і на рівні лексики – за допомогою слів книжного стилю *fatigued, experimental investigator, naturally anxious, inquiries, retirement, disturbance, excruciating annoyance* та термінів *apparatus, appliances*. Читачеві стає очевидною певна відірваність персонажа від реальності, адже люди, з якими він спілкується, є простими, і таке мовлення їм зрозуміти дуже важко.

Перейдемо до передачі пояснень Невидимця українською мовою.

– *Мушу попередити вас, що я – дослідник-експериментатор, – пояснив Незнайомець, – і не сказав про це досі тільки тому, що занадто змерз і був стомлений... – І в моєму багажі – різні апарати та прилади... – І я, природно, бажую проводити далі мої дослідження... А тут ще цей нещасний випадок... вимагає певної відлюдності. ... І коли ось у такі хвилини мене турбують, наприклад, сторонні люди, які заходять до моєї кімнати, – це завдає мені*

болісних страждань. Я хочу, щоб ви добре усвідомили мої слова

Ми виділили підкресленнями ті місця в українському тексті, які відрізняються від оригіналу. Як бачимо, кількість та серйозність змін у монологі є доволі значущою. Розглянемо їх по реченням. Отже, в першому реченні перекладач використав транспозицію (рівень синтаксису), але при цьому зберіг стилістичне забарвлення та семантичне наповнення тексту. В другому реченні знову відбулися зміни на рівні синтаксису (підмет перетворився на додаток, і навпаки) при збереженні стилістики та семантики. А от у третьому реченні, нажаль, вже бачимо і стилістичні втрати також: використано стратегію згладження, в результаті якої український текст звучить значно нейтральніше за англійський (до цього призводить зміна структури складного присудку, вираженого дієсловом *бути* + прислівником + прикметником на уточнення + присудок; а також передача книжної лексики лексикою нейтрального стилю). Наступне речення через вживання стилістичної трансформації набуває ознак розмовного стилю, замість наукового чи офіційного: вислів *А тут ще цей* замість *In addition to*; нейтральна лексема *вимагає* замість книжної *necessitates*. Нарешті, останнє речення є прикладом застосування такого прийому перекладу, як членування, а також – чергової стилістичної трансформації, що призвело до чергового спрощення стилю на кількох рівнях мови одночасно: лексичному (*disturbance – турбують*) і граматичному (активна конструкція *Я хочу, щоб ви* замість пасивної *it is well these things should*).

Загальне враження від даних реплік Невидимця в перекладі, таким чином, сильно змінюється: розповідаючи про свою роботу, головний герой майже не змінює стилістичне забарвлення своєї промови в порівнянні з попередніми репліками, використовуючи нейтральні лексичні одиниці, синтаксис і граматику.

Підіб'ємо підсумки щодо відтворення мовлення Невидимця в українському перекладі Миколи Іванова.

Висновки. Мовлення Невидимця в перекладі певною мірою змінюється (в залежності від описуваної ситуації) на рівні синтаксису від лаконічного до розлогого, від називних речень та еліптичних конструкцій до складних розповсюджених речень, але значно меншою мірою, ніж ми помітили в оригіналі. На граматичному та лексичному рівні українського тексту мовлення головного героя, скоріше, відноситься до нейтрального стилю, ніж до книжного, був достатньо яскраво представлений в англomовному творі. Як оригінал, так і переклад демонструють невміння Невидимця розповідати про свою роботу простими словами, хоча й намагається, і в його репліках зустрічаються елементи трьох стилів одночасно: розмовного, нейтрального та книжного.

Перспективи подальших розвідок ми вбачаємо в більш широкому аналізі мовлення різних персонажів даного твору. Оскільки воно також є дуже ретельно продуманим і варіюється в залежності від ситуації, на нашу думку, дуже цікаво було б подивитися, як воно було передано в українському перекладі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бережна М. В. Відтворення мовленнєвої характеристики персонажів (на матеріалі англomовних художніх текстів та їх перекладів українською мовою). *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2017. V. 34. Issue 124. С. 11–15.
2. Веллс Г. Невидимець. Машина часу / пер. з англ. Миколи Іванова. Київ : наш Формат, 2015.
3. Івахненко А. О. Мовленнєва характеристика образу Мори Айлз у детективному романі Т. Геррітсен «The Apprentice». Закарпатські філологічні студії, 2021. № 17. Т. 2. С. 189–193.
4. Колодій Б. М., Кожанова І. П. Особливості відтворення мовного портрета кіногероя як однієї зі складових образу персонажа в аудіовізуальному перекладі. *Science and Education a New Dimension. Philology*, 2018. VI(51), Issue: 176. Р. 39–44.
5. Лисиченко Т. Ю. Мовленнєвий паспорт особистості як основа творення художнього образу: граматики та поетика помилок. *Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. 2017. Вип. 46. С. 107–118.
6. Сізова К. Л. Ономастична характеристика як складова портрета героя у драматургії. *Культура народів Причорномор'я*. 2011. № 214. С. 168–172.
7. Шевчук З. С. Понятійно-термінологічне поле дослідження ієрархії «мовна особистість – мовний портрет». *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Вип. 4. С. 305–308.

8. Цепенюк Т. О., Ваврів І. Я., Дзюбановська І. А. В. Мовленнєвий портрет персонажа художнього твору в оригіналі і перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2021. № 49. том 2. С. 178–182.
9. Kalnychenko O. History of Ukrainian thinking on translation (from the 1920s to the 1950s). *Going East: Discovering New and Alternative Traditions in Translation Studies*. Berlin : Frank&Timme GmbH, 2017. P. 309–338.
10. Wells H. The Invisible Man. URL : <https://www.gutenberg.org/files/5230/5230-h/5230-h.htm#chap01> (дата звернення: 29.11.2025)

REFERENCES:

1. Berezna, M. V. (2017). Vidtvorennia movlennievoi kharakterystyky personazhiv (na materialy anhlomovnykh khudozhnikh tekstiv ta yikh perekladiv ukrainskoyu movoiu). [Reproducing the speech characteristics of characters (based on the material of English-language literary texts and their translations into Ukrainian)]. *Science and Education a New Dimension. Philology*. V. 34. Issue 124. P. 11–15. [in Ukrainian].
2. Wells, H. (2015). *Nevydymets. Mashyna chasu / per. z anhl. Mykoly Ivanova*. Kyiv : Nash Format.
3. Ivakhnenko, A. O. (2021). Movlennieva kharakterystyka obrazu Mory Aylz u detektyvnomu romani T. Herritsen «The Apprentice». [Speech characteristics of the image of Maura Isles in the detective novel by T. Gerritsen “The Apprentice”]. *Zakarpatski filolohichni studii*. No 17. Issue. 2. P 189–193. [in Ukrainian]
4. Kolodiy, B. M., Kozhanova, I. P. (2018). Osoblyvosti vidtvorennia movnoho portreta kinoheroia yak odniiei zi skladovykh obrazu personazha v audiovizualnomu perekladі. [Features of reproducing the speech portrait of a film hero as one of the components of the character’s image in audiovisual translation]. *Science and Education a New Dimension. Philology*, No. VI (51), Issue: 176. P. 39–44. [in Ukrainian]
5. Lysychenko, T. Yu. (2017). Movlennievyy pasport osobystosti yak osnova tvorennia khudozhnoho obrazu: hramatyka ta poetyka pomylok. [Speech passport of the personality as the basis for creating an artistic image: grammar and poetics of errors]. *Linhvistychni doslidzhennia : zb. nauk. prats KHNPU im. H.S. Skovorody*. No. 46. P. 107–118.
6. Sizova, K. L. (2011). Onomastychna kharakterystyka yak skladova portreta heroia u dramaturhiyi. [Onomastic characteristic as a component of the hero’s portrait in drama]. *Kultura narodiv Prychornomoria*. No 214. P. 168–172.
7. Shevchuk, Z. S. (2014). Poniatiyno-terminolohichne pole doslidzhennia ierarkhii «movna osobystist – movny portret». [Conceptual and terminological field of study of the hierarchy “linguistic personality – linguistic portrait”]. *Odesky linhvistychny visnyk*. No. 4. P. 305–308.
8. Tsepeniuk, T. O., Vavriv, I. Ya., Dziubanovska, I. A. V. (2021). Movlennievyy portret personazha khudozhnoho tvorv v oryhinali i perekladі. [Speech portrait of a character in a work of art in the original and translation]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiya*. No 49. Issue 2. P. 178–182.
9. Kalnychenko, O. (2017). History of Ukrainian thinking on translation (from the 1920s to the 1950s). *Going East: Discovering New and Alternative Traditions in Translation Studies*. Berlin : Frank&Timme GmbH. P. 309–33.8.
10. Wells H. The Invisible Man. URL : <https://www.gutenberg.org/files/5230/5230-h/5230-h.htm#chap01> (Access: 29 Nov 2025)

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 17.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 811.112.2'42

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-7>

Валентина КОВАЛЕНКО

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Левка Лук'яненка, 13-Б, м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-7343-3734

Бібліографічний опис статті: Коваленко, В. (2025). Принципи розподілу інформації в науковому тексті. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 52–56, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-7>

ПРИНЦИПИ РОЗПОДІЛУ ІНФОРМАЦІЇ В НАУКОВОМУ ТЕКСТІ

*Стаття має на меті дослідити німецькомовний науковий текст, сутність якого полягає у відображенні певної системи знань, для якої притаманною ознакою виступає структурована єдність та цілісність. **Методологія.** Особлива увага приділяється опису передумови існування будь-якого тексту: на текстовому рівні відбувається не просте з'єднання одиниць всіх попередніх ступенів, а їх інтеграція, створення нової якості. Наголошується кореляція відносин між предметами, явищами в об'єктивній реальності та зв'язками між структурними елементами в тексті. З'ясовано, що ієрархічність і багаторівневість наукового тексту належать до головних принципів його функціонування: окремі рівні тексту як системи визначають конфігурацію його структурних та змістових елементів, а взаємодія всіх рівнів утворює цілісність.*

Проаналізовано корпус наукових текстів з урахуванням типу тексту (власне науковий, навчальний, науково-популярний) та особливостей розподілу наукової інформації в текстовому полі.

Наукова новизна. Встановлено, що підґрунтям наукової інформації виступають універсальні ментальні операції з її обробки та засвоєння у формі знання, що і є основою та умовою розподілу інформації в тексті на взаємодіючі домінуючі та фонові блоки інформації.

З'ясовано, що терміни, являючи собою особливі когнітивно-інформаційні одиниці, що акумулюють наукові/професійні знання, відіграють роль домінуючі у формі квантів інформації (скупчення головної інформації), а нетермінологічна лексика виконує роль фону, на якому функціонують терміни.

Визначено, що у відповідності до градації наукових текстів простежуються процеси термінологізації та детермінологізації мовних одиниць та різне співвідношення термінологічної та нетермінологічної лексики (зменшення однієї та збільшення іншої).

Висновки. З'ясування специфіки розподілу інформації в науковому тексті як співвідношення домінуючі та фону дає можливість визначити особливості співвідношення термінологічної і нетермінологічної лексики, що дозволяє розвивати нові напрями в термінознавстві, в інтерпретації мови науки.

Ключові слова: науковий текст, домінуючі, фонові інформація, термінологічна, нетермінологічна лексика.

Valentyna KOVALENKO

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Germanic Philology, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Levko Lukjanenko Str., 13-B Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-7343-3734

To cite this article: Kovalenko, V. (2025). Principles of information distribution in a scientific text. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 52–56, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-7>

PRINCIPLES OF INFORMATION DISTRIBUTION IN A SCIENTIFIC TEXT

*The article **aims** to investigate a German-language scientific text, the essence of which is to reflect a certain system of knowledge, for which structured unity and integrity are an inherent feature. **Methodology.** Special attention is paid to describing the prerequisites for the existence of any text: at the text level, there is not a simple connection of units of all previous levels, but their integration, the creation of a new quality. The correlation of relations between objects, phenomena in objective reality and connections between structural elements in the text is emphasized. It is found that the hierarchy and multi-level nature of a scientific text belong to the main principles of its functioning: individual levels of the text as a system determine the configuration of its structural and content elements, and the interaction of all levels forms integrity.*

A corpus of scientific texts is analyzed taking into account the type of text (scientific, educational, popular science) and the features of the distribution of scientific information in the text field.

Scientific novelty. *It has been established that the basis of scientific information is universal mental operations for its processing and assimilation in the form of knowledge, which is the basis and condition for the distribution of information in the text into interacting dominant and background blocks of information.*

It has been found that terms, being special cognitive-informational units that accumulate scientific/professional knowledge, play the role of the dominant in the form of quanta of information (accumulation of main information), and non-terminological vocabulary plays the role of the background on which terms function.

It has been determined that in accordance with the gradation of scientific texts, the processes of terminologization and determinologization of linguistic units and a different ratio of terminological and non-terminological vocabulary (reduction of one and increase of the other) are traced.

Conclusions. *Clarifying the specifics of the distribution of information in a scientific text as a ratio of dominant and background makes it possible to determine the features of the ratio of terminological and non-terminological vocabulary, which allows developing new directions in terminology, in the interpretation of the language of science*

Key words: *scientific text, dominant, background information, terminological and non-terminological vocabulary.*

Актуальність проблеми. На сучасному етапі розвитку мовознавства дослідження наукового тексту набуває особливої значущості, що пов'язано зі швидким розвитком суспільства, стрімким прогресом науки і техніки, процесом глобалізації всіх сфер людського життя, включаючи і науку. Тому вітчизняні та іноземні мовознавці демонструють особливий інтерес до питань наукової комунікації, потреб в детальному вивченні наукового тексту у комунікативно-когнітивному та прагматичному аспектах. Всі названі фактори пояснюють необхідність подальшого вивчення наукового тексту як складної, багаторівневої одиниці мовлення.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей розподілу інформації в німецькомовному науковому тексті. Відповідно до мети дослідження передбачається з'ясування сутності поняття «текст» та «науковий текст», визначення принципів розподілу текстової інформації, встановлення ролі термінологічної та нетермінологічної лексики в процесі формування інформації в науковій комунікації.

Аналіз публікацій. Виходячи з того, що текст є сукупність взаємообумовлених компонентів та характеризується внутрішньою та зовнішньою якісною диференціацією елементів, можна стверджувати, що текст це особливим чином структурована одиниця, яка являє собою інтегроване ціле зі своєю, притаманною саме їй ієрархію елементів та їх смислів (Рябова, 2020; Busch, 2025; Musan, 2022). Усі мовні одиниці, починаючи з фонем і закінчуючи реченням, є будівельним матеріалом тексту, який у цьому випадку виступає одиницею найвищого ступеня. Особливість цього верхнього (текстового) рівня полягає у тому, що якість структурних елементів першого (фундаментального) рівня

детермінує якість та структуру вищого рівня. На текстовому рівні відбувається не просте з'єднання одиниць всіх попередніх ступенів, а їх інтеграція, створення нової якості. Ця передумова сприяє осмисленню структурно-семантичних функцій мовних одиниць у тексті. Специфічною для тексту роллю мовних одиниць є їх текстотвірна та текстозв'язуюча функції, які забезпечують об'єднання всіх елементів тексту в єдине структурне ціле, а також передачу його основного змісту. Цієї думки дотримуються науковці різних лінгвістичних шкіл та напрямів (В. Бухбіндер, А. Вейзе.). Дослідження категорії зв'язності розпочиналося з вивчення зв'язків в рамках одного або декількох речень і дійшло до рівня тексту, дискурсу (Т. Ван Дейк, В. Дресслер, Я. Петефі). Інший напрямок презентують роботи, в яких досліджується науковий текст та його головні категорії (Синиця, 2004; Рьольке, 2019; Цхао, 2021 та ін.).

Виклад основного матеріалу дослідження. Науковий текст відображає певну систему знань, тобто є сукупністю елементів, які перебувають у відносинах і зв'язках один з одним і утворюють його цілісність та єдність. Система як така характеризується не тільки наявністю зв'язків між елементами, що її утворюють, але й нерозривною єдністю із середовищем, у взаємозв'язку з яким система проявляє свою цілісність.

Ієрархічність і багаторівневість наукового тексту належать до головних принципів його функціонування: окремі рівні тексту як системи визначають конфігурацію його структурних елементів, а взаємодія всіх рівнів утворює цілісність.

Змістом наукового тексту є наукова інформація, тобто вербалізовані наукові знання. Відповідно до цього, зміст наукового тексту має

практичне спрямування і включає низку особливостей: він репрезентує знання людини про навколишній світ, різною мірою занурення в конкретну науку, використовує чітко розроблені коди, якими оперує відповідна наука. За своїми функціональними параметрами він служить засобом обміну інформацією між суб'єктами наукової комунікації.

Компоненти тексту мають статус одиниць базової конфігурації його змісту, які на поверхневому рівні репрезентовані структурованою системою опорних точок, що забезпечують розгортання наукової інформації. На глибинному рівні компоненти тексту утворюють семантичні блоки, які формують загальний зміст (смісл) наукового тексту. До одиниць основної конфігурації змісту тексту належать: предметно-тематична область тексту, яка складається з предметних образів; структурно-семантичні прототипи тексту, що забезпечують збереження ідентичності наукової інформації в процесі комунікації; та система опорних елементів, які організують семантичне поле тексту та упорядковують різноманітні схеми знань.

Отже, науковий текст, як і будь який інший, включає структурний план (складається з окремих частин, блоків), семантичний (зміст, смісл тексту), функціональний (взаємодія, взаємозв'язки частин, блоків) та когнітивно-прагматичний (компонування частин, блоків, «домінантність» одних і «фоновість» інших частин, блоків).

Когнітивним підґрунтям наукового тексту, в якому взаємодіють продуценти інформації, суб'єкти комунікативної ситуації, їх знання та інтенції, виступають універсальні ментальні операції з обробки наукової інформації та її засвоєння у формі знання. Ці процеси становлять основу розподілу інформації в тексті і репрезентують науковий текст як структуровану взаємодію домінантних та фонових блоків інформації.

Принципи угруповання компонентів тексту, розроблені в працях Р. Томліна (Tomlin, 1985) та пов'язані з теорією гештальтів у психології, демонструють загальну закономірність: ті частини тексту, які мають схожість за формою та смислом об'єднуються в центральну домінантну частину тексту (домінанти), а ті частини, які характеризуються великим різноманіттям, утворюють другорядний, фоновий план

(фон). Для домінанти властива об'єктність/ предметність, локалізованість, симетричність, значущість, щільність, дискретність, визначеність, замкнутість. Для фону – дифузність, плавність, мінімальна окресленість, непостійність, нелокалізованість.

Розподіл інформації на домінантну та фонову є характерним для різних типів тексту – художнього, наукового, газетного.

З метою дослідження загальних принципів взаємодії домінантної та фонові інформації, були проаналізовані наукові тексти з урахуванням особливостей розподілу наукової інформації в текстовому полі.

Інформаційна насиченість наукового тексту пов'язана насамперед із термінологічною насиченістю, що співвідноситься з типом наукового тексту (монографії, навчальні, науково-популярні тексти) та рівнем стратифікації термінологічної лексики (спеціально-наукова, загально-наукова, професійна та інші види). Цей рівень задається учасниками наукової/ професійної комунікації. Найбільшою термінологічною насиченістю характеризуються монографічні наукові тексти, які створюються вченими для вчених. В якості прикладу може слугувати уривок з тексту монографії Д.Буссе *Frame-Semantik*:

Kapitel 5: Frame-theoretische Ausdifferenzierungen Nach der Begründung des Frame-Modells in zwei verschiedenen Wurzeln – der linguistischen, ursprünglich aus syntaxtheoretischen Ideen herührenden Frame-Konzeption von Charles J. Fillmore, sowie der kognitionswissenschaftlichen, sehr viel grundsätzlicher kognitionstheoretisch und epistemologisch angelegten Frametheorie von Marvin Minsky, die ungefähr zeitgleich Anfang der 1970er Jahre auf den wissenschaftlichen „Markt“ kamen – sind weitere Ansätze in größerer Zahl formuliert und publiziert worden, die mit den ursprünglichen Frame-Ideen teilweise oder stark übereinstimmen (Busse, 2012).

Значна кількість термінів в цьому тексті утворює основну, домінантну частину його наукової інформації.

Інший рівень наявності термінів характеризує підручники та навчальні посібники, які пишуться вченими для здобувачів освіти. Тут менша термінологічна насиченість поєднується з пояснювальними функціями підручників, із введенням у текст дефініцій, визначень, нетер-

мінологічної лексики тощо. Питома вага нетермінологічної лексики збільшується:

Zusammenfassung. Die Lehre der Sainte-Victoire, die im Jahre 1980 veröffentlicht und fünf Jahre später von Georges-Arthur Goldschmidt ins Französische übersetzt wurde, ist der Roman, in dem Handke durch seinen Erzähler Sorger, der nach seiner Besichtigung eines Museums in New-York nach Europa zurückkehrt, seine Leidenschaft für Frankreich enthüllt. Er erklärt sehr genau, inwiefern die französische Kultur für ihn eine Heimat geworden ist. Frankreich ist für diesen Unbehausten ein anderes und wichtiges Zuhause geworden (Chaix-Bryan, 2005).

Тексти у вигляді розробок, інструкцій, професійної документації, що створюються вченими для працівників конкретної галузі знань та практичної діяльності, мають зменшену кількість термінів. Але у цих спеціальних текстах збільшується кількість номенклатурних одиниць, професіоналізмів та слів нетермінологічного характеру.

Науково-популярні тексти, у яких суб'єктами комунікації виступають продуценти інформації (вчені та представники ЗМІ) та споживачі (читачі) є популяризаторами наукового знання. Тут текстові стратегії оптимізують процес популяризації наукового знання та зумовлюють формування вторинного типу тексту у порівнянні з первинним, власне науковим текстом. стосовно наукового типу тексту, ускладнюючи систему його внутрішньої організації. Часто у текстах цього типу ускладнюється система внутрішньої організації або відбуваються процеси детермінологізації, коли оболонка знака (терміну) залишається, а значення змінюється.

Die Muttersprache prägt uns, Mehrsprachigkeit eröffnet uns neue Horizonte. Der Sprachforscher Aria Adli erklärt im DW-Gespräch, warum der Tag der Muttersprache so wichtig ist und Sprache sich ständig wandeln muss.

Haben Sie schon einmal etwas von Coushatta, Tofalarisch oder Saterfriesisch gehört? Diese Sprachen waren einst in bestimmten Regionen

Alaskas, Sibiriens und Deutschlands Alltag. Jetzt sind sie vom Aussterben bedroht. Genau wie fast 2600 weitere Sprachen weltweit zu verschwinden drohen (Cords, 2019).

Наведені приклади свідчать, що у відповідності до градації наукових текстів простежується різне співвідношення термінологічної та нетермінологічної лексики (зменшення однієї та збільшення іншої)

Нетермінологічні одиниці мають не менш вагомих внесок у формування загальної інформації наукового тексту (Коваленко, 2006). Вони забезпечують введення термінів в текстове поле та виконують додаткові функції, які непридатні термінам (оцінну, фатичну, метамовну та інші).

Функціонуючи разом із термінами та перебуваючи під впливом концептосфери певної науки, нетермінологічна лексика може перетворюватися в термінологічну, тобто термінологізуватися, наприклад Rundfunk, Funk. І навпаки, може відбуватися зворотній процес детермінологізації: freundschaftliche Atmosphäre; politisches internationales, schöpferisches Klima; Einfrieren von Preisen, Krediten; Arbeitsklima.

Терміни як особливі когнітивно-інформаційні одиниці, що акумулюють наукові/професійні знання, відіграють роль домінанти у складі інформаційної сітки тексту і розподіляють текстову інформацію у вигляді квантів (скупчення головної інформації), а нетермінологічна лексика виконує роль фону, на якому функціонують терміни.

Висновки. Отже, домінантно-фоновий підхід до розподілу інформації уможливило по-новому визначити співвідношення термінологічної і нетермінологічної лексики в науковому тексті – це співвідношення домінанти та фону, в якому існує тісна взаємодія та взаємовплив. Такий підхід дозволяє розвивати нові напрями в термінознавстві, в інтерпретації мови науки, як засобу концептуалізації людиною дійсності, у теоретичному освоєнні процесів сприйняття, переробки та передачі наукової інформації мовними засобами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рябова К.О. Цілісність і зв'язність як основні текстуальні категорії. *Вчені записки ТНУ ім. Вернадського. Серія : Філологія*. 2020. Том 31 (70). № 4. Ч. 2. С. 173–176.
2. Синиця І.А. Діалогічність у науковому тексті. *Мовознавство*. 2004. № 2–3. С. 55–60.
3. Широков В.А. Зміна парадигмального вектора сучасного мовознавства: деякі методологічні міркування. *Мовознавство*. 2022. № 6. С. 6–16.

4. Коваленко В.М. До проблеми співвідношення термінологічної та не термінологічної лексики. *Актуальні проблеми слов'янської філології* : Міжвузівський збірник наукових праць «Лінгвістика і літературознавство». 2006. Вип.11, Ч. 1. С. 53–56.
5. Busch A., Stenschke O. Germanistische Linguistik Eine Einführung, 5. Aktualisierte Auflage. Tübingen, Narr Franke Attempto. 2025. 286 S.
6. Busse D. Frame-Semantik. Ein Kompendium. 2012, Berlin-Boston. <https://doi.org/10.1515/9783110269451>.
7. Chaix-Bryan Th. Die Malerei im Text / Der Text in der Malerei – Die Lehre der Sainte-Victoire von Peter Handke, München, 2005. <https://www.grin.com/document/89799>
8. Cords S. Sprachliche Vielfalt dient der Völkerverständigung. DW Kultur, 21.02.2019. <https://www.dw.com/de/kulturelle-und-sprachliche-vielfalt-dient-der-völkerverständigung/a-47580209>
9. Musan R. Kohäsion und Kohärenz. Klabunde, R., Mihatsch, W., Dipper, S. (eds) *Linguistik im Sprachvergleich*. Ber2022. https://doi.org/10.1007/978-3-662-62806-5_30 S 577-593
10. Petöfi S. Texttheoretische Forschung, Aspekte der Textkohärenz, Sprachunterricht. Text, Kontext, Interpretation: Einige Aspekte der texttheoretischen Forschung. Hamburg, 1983. 235 S.
11. Pohl I. Semantik von Wort, Satz und Text. Beiträge des Kolloquiums in Rostock 1994. Frankfurt am Main, 1995. Bd. 14. 400 S.
12. Roelcke Th. Fachsprache (verbale und nonverbale) Kommunikation in spezialisierten menschlichen Tätigkeitsbereichen. *Sprache im Fach*. München; Eichstätt: [PDF, 185kB]. 2019. <https://epub.uni-muenchen.de/view/autoren/Roelcke=3AThorsten=3A=3A.date.html>
13. Tomlin R. Foreground – background information and the syntax of subordination. *Text*. 1985. Vol. 5. № 1/2. P. 85–122.
14. Zhao J. Wissenschaftliche Texte: universell oder kulturspezifisch ? 2021. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/ifdek-2021-2001/html>

REFERENCES:

1. Rjabova K.O. Tsilisnistⁱ swjasnist jak osnovni textualni katehorii. Vtscheni sapysky TUN im. Vernadskoho. Serija : *Filologija*, 2020. tom 31 (70). № 4. tsch. 2. S. 173–176.
2. Synytsja I. Dialohichnist u naukovomu teksti [Dialogicity in a scientific text]. *Movoznavstvo*. 2004. № 2–3. S. 55–60.
3. Shyrokov V.A. Zmina paradyhmalnoho vektora suchasnoho movoznavstva: dejaki metodolohichni mirkuvanja. *Movoznavstvo*. 2022. № 6. S. 6–16.
4. Kovalenko V.M. Do problemy spivvidnoshenia terminolohichoi ta neterminolohichoi leksyky. *Aktualni problemy slovianskoi filolohii*. 2006. Vyp. 11. ch.1. S. 53–56.
5. Busch A., Stenschke O. Germanistische Linguistik Eine Einführung, 5. Aktualisierte Auflage. Tübingen, Narr Franke Attempto. 2025. 286 S.
6. Busse D. Frame-Semantik. Ein Kompendium. 2012, Berlin-Boston. <https://doi.org/10.1515/9783110269451>.
7. Chaix-Bryan Th. Die Malerei im Text / Der Text in der Malerei – Die Lehre der Sainte-Victoire von Peter Handke, München, 2005. <https://www.grin.com/document/89799>
8. Cords S. Sprachliche Vielfalt dient der Völkerverständigung. DW Kultur, 21.02.2019. <https://www.dw.com/de/kulturelle-und-sprachliche-vielfalt-dient-der-völkerverständigung/a-47580209>
9. Musan R. Kohäsion und Kohärenz. Klabunde, R., Mihatsch, W., Dipper, S. (eds) *Linguistik im Sprachvergleich*. Ber2022. https://doi.org/10.1007/978-3-662-62806-5_30 S 577-593
10. Petöfi S. Texttheoretische Forschung, Aspekte der Textkohärenz, Sprachunterricht. Text, Kontext, Interpretation: Einige Aspekte der texttheoretischen Forschung. Hamburg, 1983. 235 S.
11. Pohl I. Semantik von Wort, Satz und Text. Beiträge des Kolloquiums in Rostock 1994. Frankfurt am Main, 1995. Bd. 14. 400 S.
12. Roelcke Th. Fachsprache (verbale und nonverbale) Kommunikation in spezialisierten menschlichen Tätigkeitsbereichen. *Sprache im Fach*. München; Eichstätt: [PDF, 185kB]. 2019. <https://epub.uni-muenchen.de/view/autoren/Roelcke=3AThorsten=3A=3A.date.html>
13. Tomlin R. Foreground – background information and the syntax of subordination. *Text*. 1985. Vol. 5. № 1/2. P. 85–122.
14. Zhao J. Wissenschaftliche Texte: universell oder kulturspezifisch ? 2021. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/ifdek-2021-2001/html>

Дата першого надходження рукопису до видання: 12.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 81'28(234.54):811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-8>

Наталія КРИНИЦЬКА

кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри романо-германської філології, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, вул. Остроградського, 2, м. Полтава, Україна, 36000

ORCID: 0000-0001-9591-542X

Scopus ID: 57966664300

Оксана КИРИЛЬЧУК

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри романо-германської філології, декан факультету української філології та журналістики, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, вул. Остроградського, 2, м. Полтава, Україна, 36000

ORCID: 0000-0002-3497-4220

Юрій ДЗЕКУН

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри романо-германської філології, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, вул. Остроградського, 2, м. Полтава, Україна, 36000

ORCID: 0000-0001-6342-7245

Бібліографічний опис статті: Криницька, Н., Кирильчук, О., Дзекун, Ю. (2025). Швабський діалект та англійська мова: спроба компаративного аналізу. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 57–67, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-8>

ШВАБСЬКИЙ ДІАЛЕКТ ТА АНГЛІЙСЬКА МОВА: СПРОБА КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ

Стаття присвячена аналізу структурних та історичних паралелей між англійською мовою та швабським діалектом, що належить до алеманських діалектів німецької мови. Мета – виявити фонетичні, лексичні, морфологічні, синтаксичні та соціолінгвістичні фактори, що пояснюють ймовірну близькість швабського діалекту та англійської. Стаття використовує міждисциплінарний підхід, поєднуючи історико-лінгвістичний, компаративний, соціолінгвістичний та етномузикологічний аналіз. Досліджено фонетичні, лексичні, морфологічні та синтаксичні відповідності швабського діалекту та англійської мови, а також соціальні та культурні фактори, що впливали на збереження архаїчних рис (віддаленість від впливу офіційної писемної мови, усна традиція, музична культура). У роботі аналізується паралельна дифтонгізація довгих голосних у XII–XVI ст. у швабських говорах та Великий зсув голосних у XIV–XVI ст. в англійській. Вперше комплексно підтверджено структурну та історичну близькість швабського діалекту до англійської, підкріплену як лінгвістичними, так і соціокультурними даними. Виявлено паралельні процеси дифтонгізації, ерозії флексій та синтаксичної моделі, що свідчить про спільне прагерманське походження. Наголошено на можливих контактах англів (предків англійців) і свевів (предків швабів) у Ютландії на початку нашої ери й висунуто гіпотезу про міграцію групи англів на південь у союзі зі свебами. Запропоновано концепцію інгвеонсько-свевського супер-ареалу як пояснення збереження архаїчних рис у обох традиціях. Результати підтверджують більшу спорідненість швабського діалекту з англійською порівняно з іншими верхньонімецькими діалектами, пояснювану історичними контактами, консервацією ранніх германських рис, міждіалектними контактами та високою соціальною мобільністю населення. Дослідження відкриває нові перспективи для порівняльної германістики та міждисциплінарних досліджень із залученням археолого-генетичних даних.

Ключові слова: історія німецької мови, історія англійської мови, швабський діалект, дифтонгізація, англійці, свеві, германістика.

Nataliya KRYNYTSKA

PhD in Philology, Associate Professor, Head of the Department of Romance-Germanic Philology, Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, 2 Ostrogradsky Str., Poltava, Ukraine, 36000

ORCID: 0000-0001-9591-542X

Scopus ID: 57966664300

Oksana KYRYLCHUK

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Romance-Germanic Philology, Dean of the Faculty of Ukrainian Philology and Journalism, Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, 2 Ostrogradsky Str., Poltava, Ukraine, 36000

ORCID: 0000-0002-3497-4220

Yuriy DZEKUN

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Romance-Germanic Philology, Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, 2 Ostrogradsky Str., Poltava, Ukraine, 36000

ORCID: 0000-0001-6342-7245

To cite this article: Krynytska, N., Kyrylchuk, O., Dzekun, Yu. (2025). Shvabs'kyy dialekt ta anhliys'ka mova: sproba komparatyvnoho analizu [Swabian dialect and English: an attempt at comparative analysis]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 57–67, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-8>

**SWABIAN DIALECT AND ENGLISH:
AN ATTEMPT AT COMPARATIVE ANALYSIS**

The article examines structural and historical parallels between English and the Swabian dialect, which belongs to the Alemannic branch of German dialects. Its aim is to identify phonetic, lexical, morphological, syntactic, and sociolinguistic factors that may explain the perceived closeness between Swabian and English. The study applies an interdisciplinary approach combining historical-linguistic, comparative, sociolinguistic, and ethnomusicological analysis. It investigates phonetic, lexical, morphological, and syntactic correspondences between the Swabian dialect and English, as well as social and cultural factors that contributed to the preservation of archaic features (distance from the influence of official written language, strong oral tradition, and musical culture). The article analyzes the parallel diphthongization of long vowels in the twelfth to sixteenth centuries in Swabian speech and the Great Vowel Shift in English in the fourteenth to sixteenth centuries. For the first time, the structural and historical proximity of the Swabian dialect to English is comprehensively demonstrated, supported by both linguistic and sociocultural evidence. Parallel processes of diphthongization, erosion of inflection, and shared syntactic tendencies are identified, pointing to a common Proto-Germanic origin. Particular attention is given to the likely contacts between the Angles (ancestors of the English) and the Suebi (ancestors of the Swabians) in Jutland at the beginning of the Common Era, and a hypothesis is proposed concerning the southward migration of a group of Angles in alliance with the Suebi. The concept of an Ingvaemonic–Suebi super-area is introduced as an explanation for the preservation of archaic features in both traditions. The findings confirm a greater affinity between the Swabian dialect and English than between English and other Upper German dialects, which is explained by historical contacts, the conservation of early Germanic features, inter-dialectal interactions, and high social mobility of the medieval population. The study opens new perspectives for comparative Germanic linguistics and interdisciplinary research involving archaeological and genetic evidence.

Key words: history of German, history of English, Swabian dialect, diphthongization, Angles, Suebi, Germanic studies.

Постановка проблеми. Швабія – історична область на південному заході Німеччини, територія колишнього Швабського герцогства (X–XII ст. н. е.). Герцогство існувало на землях, що зараз входять до складу Німеччини (Баден-Вюртемберг, баварська Швабія), Швейцарії, Франції (Ельзас), Австрії (Форарльберг), Ліхтенштейну та Італії. Римлянам цей регіон був відомий як Алеманія. Він отримав назву на честь своїх перших поселенців, германського

племені алеманів. У 5 р. н. е. свеви (лат. *Suevi*, *Suebi*, етимологія походить від праіндоєвропейського кореня **swē-* – *свій, свої*) – германські племена, що походили з Балтійського моря (римський історик Тацит називав Балтійське море Свевським, *Mare Suebicum*) – мігрували до цього регіону та приєдналися до алеманів. Зрештою, на честь етноніма свевів регіон отримав назву Швабія. Полтавський педагогічний університет імені В. Г. Короленка, де працюють

автори цієї статті, має давню історію міжкультурних зв'язків з містами Фільдера Фільдерштадт, Ляйнфельден-Ехтердінген та Остфільдерн, а також із Тюбінгенським університетом (земля Баден-Вюртемберг, Німеччина). На території землі Баден-Вюртемберг, особливо на її південному сході, а також у сусідній Баварії, передусім в окрузі Швабія, зберігся вельми архаїчний та стійкий до змін швабський діалект німецької мови (Schwäbisch), що є частиною алеманської діалектної групи. За роки інтенсивної освітньої, культурної й гуманітарної співпраці з німецькими партнерами ми звернули увагу на те, що швабський діалект німецької сприймається як більше наближений до англійської мови, ніж стандартна німецька мова. Утім, це мовне відчуття може бути випадковим і вимагає наукового підтвердження та обґрунтування.

Почнемо з того, що і швабський діалект німецької мови, і англійська мова належать до германської групи мов і походять від спільної протогерманської мови, яка існувала серед ранніх германських племен. Англійська мова формувалася на базі західногерманських діалектів племен, які мігрували з території Данії (англи та юти) та Німеччини (сакси) до Британії в V–VI ст. н. е. Ймовірно, швабський діалект є більш архаїчним, ніж, наприклад, сусідні баварський чи франконський, тому й зберіг давні прагерманські особливості, подібно до англійської мови, яка протягом століть розвивалася окремо від континентальних германських мовних тенденцій. Прийmemo для початку цю гіпотезу як одну з можливих для пояснення спільних моментів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчення нами матеріалів з історії німецької мови та німецької діалектології (Левицький, 2008; Левицький & Гайнц-Дітер, 2010; Wiesinger, 1983; Robinson, 1992; Salmons, 2018) дозволяє висувати, що тема спільних рис англійської мови та швабського діалекту науковцями майже не висвітлювалася. На лінгвістичному онлайн-форумі обговорювалася проблема «Does Swabian have English influences?» (питання щодо впливу англійської на швабський діалект поставлене не зовсім коректно з точки зору причинно-наслідкових зв'язків, але нас зараз цікавить збір даних щодо можливих спільних рис) (German Language, 2011). За підсумками дискусії, частина коментаторів

визнає наявність паралелей між швабським діалектом і англійською мовою.

Єдиним відомим нам дослідником, хто намагався вивчити цей лінгвістичний феномен, був Зігфрід Бахман (1934–2019). Він нараховує близько 300 фонологічних, лексичних, морфологічних та синтаксичних подібностей «між діалектом швабів вздовж річок Дунай та Неккар і мовою англосаксів у Британії» та наголошує, що «найбільше відлуння англійської можна почути в сільській місцевості, де здебільшого говорять по-швабськи» (Bachmann, 2007a).

Бахман пропонує два лаконічних пояснення:

1. У своїй «сільській» мові, далекій від будь-якої писемності чи академічних знань, шваби зберегли елементи загальногерманської мови в особливо оригінальній формі. Звідси подібність з англійською, германською за походженням мовою. Виникає питання: чому тоді саме з англійською, а не, наприклад, із данською чи голландською, які також є германськими мовами?

2. Англи та шваби походять з однієї й тієї ж прабатьківщини в Ютландії (Данія). Про це свідчать стародавні легенди та археологічні знахідки. Тому швабський діалект належить до північногерманських діалектів. У дохристиянські часи англи перебували у племінних союзах разом зі свевами. Бахман звертає увагу, що з усіх германських племен лише англи та шваби мали чоловічі імена зі швабським ім'ям як кореневим складом: Шваббрехт, Швабберт, Швеххарт та Швеххер(і). У післяхристиянські часи англи та шваби мігрували в різних напрямках, але лінгвістична спорідненість все ще очевидна, особливо там, де швабський діалект не зазнав значного впливу стандартної німецької мови (Bachmann, 2007b). На нашу думку, обидві версії Бахмана заслуговують на увагу й подальше обґрунтування.

Формулювання цілей статті. Метою статті є встановлення можливих історичних та структурних паралелей між швабським діалектом німецької мови та англійською мовою. Для досягнення цієї мети ми плануємо описати фонетичні збіги між швабським діалектом та англійською мовою, включно з дифтонгізацією і зсувами голосних; розглянути лексичні відповідності, що походять зі спільних германських коренів; проаналізувати морфологічні структури швабського діалекту (аналітичні

тенденції, спрощення флексій) у порівнянні з англійською; дослідити синтаксичні схожості; оцінити соціолінгвістичні умови, які сприяють збереженню архаїчних рис швабського діалекту, й запропонувати гіпотези про історичні причини цих подібностей та напрями подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Після розпаду Франкської імперії (IX ст. н.е.) до Східної Франкської держави (майбутня Німеччина) входили герцогства Франконія, Баварія, Швабія, Саксонія та Тюрингія. Унаслідок феодальної роздробленості в середньовісній німецькій літературній мові ще лише сформувалася. Утім, ще до початку писемності (VIII ст.) особливо тісні зв'язки склалися історично між південними діалектами Франконії, Баварії та Швабії. Ці три діалекти брали участь у так званому другому пересуванні приголосних (нім. *Zweite Lautverschiebung*), при якому приголосні звуки *p, t, k* були змінені на *pf / ff, tz / zz* і *kx / xx* (приклад: *Arpel > Apfel*). Це головний фонологічний процес, що відрізняє німецьку (всі Hochdeutsch-діалекти) від, наприклад, англійської, яка зберегла більш архаїчні германські приголосні.

У період між XII і XVI ст. у верхньонімецьких пам'ятках з'являється регулярна фонетична інновація – перехід довгих вузьких голосних *ī, ī, īī* у дифтонги *ai, ai, oi*. Таким чином, *Huus* перетворюється на *Haus*, *Iis* на *Eis*, *Hüüser* на *Hauser*. Завдяки цій зміні приблизно в XV ст. швабський діалект різко віддаляється від сусідніх говорів (ізогласа *hus/haus-Linie* (Wiesinger, 1983)), зберігаючи при цьому внутрішньогерманську генетичну спорідненість із англійською мовою, де у XIV–XVI ст. відбувся Великий зсув голосних (The Great Vowel Shift) – процес дещо подібний за структурою, оскільки змін зазнали довгі наголошені голосні: *hūs > house, īs > ice, mūs > mouse* (Minkova, 2014). Ймовірно, ця схожість не є випадковою – обидві системи реагували на аналогічні фонетичні тенденції германської мовної спільноти. У прагерманській мові існували нестабільні довгі голосні (*ī, ū, eu, ai*), які поступово змінювалися у різних гілках германських мов. Це створило фонологічний «потенціал» для зсуву та дифтонгізації (Labov, 1994; Hall, 2000; Ringe, 2006).

В англійському правописі ці фонетичні зміни не фіксувалися, тому й, зокрема, вини-

кли розбіжності між написанням і вимовою багатьох слів: ми пишемо, наприклад, *name* і *time*, бо до зсуву ці слова вимовлялися як [*ˈna:m(ə)*] і [*ˈti:m(ə)*], хоча сьогодні вони звучать як [*neɪm*] і [*taɪm*] (Scragg, 1974). Причини Великого зсуву голосних достеменно не відомі. Існують два основних підходи до цього явища: або ця масштабна зміна звучання виникла внаслідок зовнішніх соціальних чинників, або була результатом внутрішньої динаміки розвитку самої мови. Напевно, причин було декілька: як екстралінгвістичних, так і суто лінгвістичних. Важливо відзначити, що протягом трьохсот років Норманського панування під впливом офіційної французької англійська існувала переважно в усному варіанті в сільській місцевості, а письмова англійська була знищена (Vaugh & Cable, 2012). У період зламів письмової традиції мови часто зазнають швидких фонологічних змін. Комунікація франкомовних завойовників з місцевим сільським населенням здебільшого зводилася до примітивної лексики, яка мала спільні індоєвропейські корені. Англійська мова вижила, але в дуже «обрізному» й трансформованому вигляді, втрапивши давньоанглійські закінчення, і, відповідно, за ефектом доміно, граматичні категорії, характерні для флективних (синтетичних) мов, перетворившись на мову більш аналітичну. Від давньоанглійської лексики з її германськими коренями лишилася лише третина словникового складу. Літературна норма формувалася довго – письмова у XIV–XVII ст., а усна – до XVIII ст. (Vaugh & Cable, 2012). Тому Великий зсув голосних став можливим в умовах перемішування діалектів, відсутності письмових норм (друкарство в Англії розвивається лише з 1475 р.), великої мобільності населення й масштабних демографічних змін унаслідок війн, чуми та голоду.

Повертаючись до дифтонгізації в німецькій мові, зокрема у швабському діалекті, спостерігаємо схожі процеси: міграція населення внаслідок війн і чуми, втрата відмінкових закінчень, сильна усна традиція за слабкого впливу книжної норми (Behaghel, 1911). Швабія розташована між алеманським ареалом на півдні, баварським – на сході і франконським – на півночі. Швабські землі були транзитними зонами Альпійського торгівельного шляху: такі перехідні території мають високу фоно-

логічну проникність та швидше реагують на інновації. І. Кулина, вивчаючи ділові документи XII–XIII ст. з міста Аугсбург на кордоні Баварії і Швабії, розглядає етапи формування норми сучасної німецької мови. Дослідниця наголошує: «Важливим є те, що для розглянутих документів немає характерної послідовності у написанні, тобто відсутність орфографічної норми» (Кулина, 2020). У XIII–XVI ст. у Швабії розвиваються міські центри (Аугсбург, Ульм, Равенсбург), зростає торговельна мобільність. Враховуючи збіг у часових рамках та структурну подібність швабських дифтонгізацій і англійського зсуву голосних, можна припустити, що демографічні та соціальні потрясіння відіграли роль каталізатора в обох випадках.

Однією з причин дифтонгізації в обох мовах, на наш погляд, міг бути розвиток музичної культури в Англії та Німеччині. Разом із музикою розвивалася й література, оскільки менестрелі й мінезингери були музикантами й поетами-співаками. Середньовічна англійська (особливо після втрати закінчень) та німецька мови значно поступалися італійській чи французькій у благозвучності. Відповідно до досліджень з етномузикологічної фонології, у «співучих» регіонах частіше зустрічаються довгі голосні, плавні переходи, «ковзання» та глайди, що є базою дифтонгів (Fenk-Oczlon, 2006; Patel, 2008; Sundberg, 2003). У дослідженнях фольклору Швабія згадується як регіон із надзвичайно багатою пісенною спадщиною, активнішою, ніж у сусідніх Франконії чи Баварії. У здебільшого аграрній Швабії спів мав соціальну функцію: під час польових робіт, на вечорницях, у ремісничих майстернях (Schlamp-Haasis, 1985). У регіоні рано зміцнилася лютеранська церковна культура, яка завжди приділяла особливу увагу хоровому співу. Отже, шваби історично були вельми музичними та співучими в порівнянні з кількома сусідніми регіонами, і про це свідчать як етнографічні, так і музикознавчі джерела.

Англія XIV–XVI ст. теж була одним із найбільш музично активних регіонів Європи. Потужна традиція народного співу (folk singing) сягає XIII–XIV ст. і збережена в баладах, рідвяних піснях і канонах. Пісні «Greensleeves», «Lyke Wake Dirge», «Sumer is icumen in» тощо виконувалися у відкритій манері з тривалими голосними та плавними переходами. Ітон-

ська, Йоркська, Сарумська хорові церковні традиції вважаються одними з найстаріших. Ітонська хорова книга (Eton Choirbook, бл. 1500 р.) містить унікальні довгі мелізматичні пасажи, тобто тривалі протяжні голосні (Page, 2010). Англійці Джон Шепард, Джон Тавернер, Вільям Манді та інші композитори XV–XVI ст. були серед перших, хто впровадив поліфонію, що вимагала «співної» артикуляції й дифтонгізації (Brown, 1995). Напевно, це свідчить про наявність спільного германського фонологічного потенціалу (довгі голосні), який реалізувався лише в окремих регіонах за сприятливих соціально-історичних умов.

Інші виявлені нами фонетичні сходження між швабським діалектом та англійською мовою такі:

1) Редукція кінцевих приголосних (особливо «t»). Загальне явище консонантного ослаблення описується у лінгвістиці як *Lenisierung*. І в англійській, і в швабському діалектах часто спостерігається ослаблення або випадіння кінцевого /t/ у розмовній мові (наприклад, *nett* → *net* / *ned*, *gut* → *guat* / *guad*). У швабському говорі дослідження вказують на консонантну ленітизацію (ослаблення) приголосних, зокрема /t/ та /d/. Наприклад, Роб Фелті описує, як внутрішньовисоконімецька консонантна слабина («*Innenhochdeutsche Konsonantenschwächung*») призводить до нейтралізації /p-b/ та /t-d/ у швабському (Felty, 2004, p. 10).

Англійська в неформальній мові має тенденцію до редукції або усичення /t/ у кінці слів (*don't* → *don'*, *just* → *jus'*). Хоча безпосередніх академічних досліджень, що прямо порівнюють швабську ленітизацію кінцевих приголосних із такими ж процесами в сучасній англійській, небагато, феномен ленітизації в швабському задокументований.

2) Сильна редукція голосних та централізація («шва-подібні» голосні). Обидві мови мають тенденцію зменшувати голосні до редукованих «schwa-подібних» у ненаголошених позиціях: у швабському *machen* → *mâcha* / *macha*, а в англійській такі слова, як *sofa*, *teacher*, *about* тощо, мають шва-голосні в ненаголошених складах. Споріднені діалекти (наприклад, алеманські) демонструють подібні явища. Франка Цибе (Zebe, 2023) досліджує вимовні властивості алеманських варіантів, включно з тривалістю голосних і консонантів, та кількісними

відмінностями, що можуть свідчити про централізацію чи редукацію. Хавьер Каро Рейна документує редукацію та централізацію в алеманських (включно зі швабським) діалектах (Caro Reina, 2019, S. 246).

Лексика – найбільш очевидний простір для подібностей. Частина слів у швабській і англійській мають дуже близькі форми, або зберігають давні германські корені без значних фонетичних змін. У деяких випадках швабський діалект зберігає давньогерманську форму краще за сучасну німецьку: англ. *Head* – шв. *Hoor / Hor(a)* – нім. *Kopf*, англ. *Sun* – шв. *Sunn / Sunna* – нім. *Sonne*.

Швабсько-англійські лексичні паралелі були зафіксовані Бахманом, наприклад: шв. *i* – англ. *I*, *luug* – *look*, *lisna* – *listen* (із пропущеним *t*), *ällwegs* – *always*, *while* – *derweil*, *Faum* – *foam*, *hack* – *hawk*, *oinaweg* – *anyway*, *stragga* – *struggle*, *worka* – *work*, *wonderfitzig* – *wonder+fit* («той, хто прагне знати»), *selle* – *self*, *Gang aweg!* – *Get away!*, *Des isch glad, dass d do bischt* – *Glad to see you!* (Bachmann, 2007a). Швабське *Wette* («мокре місце», «каламуть») за змістом споріднене з англійським *wet*. Швабське *wetta/wettna* має давньоанглійський відповідник *waetan* («мочити»). Дієслово *warba* («перевертати, розгрибати траву») відповідає англійському *warp*. Після цього сіно звозили в *Schocha*, що нагадує англійське *shock* («копиця»). Дослідник наголошує також на великій кількості сходжень у лайливій та розмовній лексиці, яка менш залежна від літературної норми, у сільськогосподарському лексиконі та назвах одягу (Bachmann, 2007b). Додамо наш приклад: нім. *Würdest du?* – шв. *Dädsch?* (Schwäbisch Alltag Dialekt, 2009). (Можливо припустити досить віддалену паралель з розмовним варіантом вимови англійського *Did you?* [diddʒə]).

Етимологічний аналіз запропонованих вище англійських слів германського походження, зокрема *listen*, *work*, *hawk*, свідчить про їхню наявність у мерсійському діалекті (Mercian) давньоанглійської мови (Online Etymology Dictionary, 2025). Цей центрально-східний діалект (зараз – East Midlands) був діалектом англів у строкатому мовному ландшафті середньовічної Британії. У XIV ст. Лондон, спустошений епідемією, почали заселяти і відроджувати переважно вихідці з Мерсії, нащадки англів. Цей діалект формував лондонське койне

XIV–XV ст. і був покладений Джеффри Чосером, який дитиною вижив після чуми, в основу літературної англійської мови (Hogbin, 2013; Samuels, 1963). До речі, саме в діалекті East Midlands і сьогодні знаходимо прагерманські риси, спільні зі швабським: level stress, тобто менш різкий контраст між наголошеним і ненаголошеним складами (Bachmann, 2007b), збереження моносилібічних структур, суфікс *-a* у дієсловах тощо (Hogg, 1992).

Водночас спостерігаємо морфологічні сходження англійської мови та швабської говірки, зокрема спрощену інфлекційну морфологію. Вище ми згадували про втрату англійських закінчень протягом Норманського правління. Швабська, подібно до англійської, демонструє ерозію закінчень відмінків і множини. Наприклад, множина може не мати відмінкового суфіксу (Hond – Hond, Kinner – Kinner), що нагадує нульовий множинний маркер, як в англійському *sheep* – *sheep*.

Рафаела Бехлер і Сімон Прель аналізують специфічні нестандартні германські варіанти, зокрема алеманські (до яких належить швабський діалект), і показують зменшення флексійних відмінкових закінчень, а також синкретизм (злиття форм) у системі відмінків (Baechler & Pröll, 2018, p. 50). У швабському діалекті множина дієслів однакова для ми – ви – вони: (*wir*) *tachät*, (*ihr*) *tachät*, (*sie*) *tachät*. Це означає, що швабські варіанти можуть зазнавати втрати множинності чи відмінкових морфем, що є проміжною формою до аналітичної структури. Англійська вже є сильно аналітичною – відмінків майже немає, а множина, як правило, виражається додаванням закінчень *-s/-es* */-ies* (або без маркера). Справді, спрощення флексій у швабському (і споріднених діалектах) можна розглядати як паралель до аналітичної структури сучасної англійської. Це може бути історичним або діалектним проявом загального германського тренду.

Використання артикля як носія граматичної функції у швабському діалекті теж схоже на англійську: *Dr Maa sieht dr Hund* – *The man sees the dog* (без маркування відмінка). У швабському діалекті скорочуються неозначені артикли – стандартний німецький «*ein*» для іменників чоловічого роду стає «*an*». Для жіночого роду – «*a*», що може нагадувати англійські артикли (Schwäbisches Wörterbuch, 2025).

Швабський діалект часто використовує допоміжні дієслова й перифрази: *I han g'sait – I have said* (структурна паралельність до англ. Present Perfect) (Salmons, 2018).

Синтаксис швабського діалекту, зокрема порядок слів у реченні, також демонструє спорідненість. Хоча німецька мова ускладнена структурою V2 у головних реченнях + SOV у підрядних, у швабському діалекті спостерігається частіше використання SVO, подібно до англійської, особливо у розмовному мовленні: шв. *I mach des morga. – I do this tomorrow.* – англ. *I'll do this tomorrow.* Конструкція *Der Ma(nn), wo...* функціонує майже так само, як англійське *the man who...*, тоді як стандартна німецька уникає такого звороту (Fleischer, 2005). У вислові *I will etz gao hoem gao!* вживання *go* як допоміжного дієслова перегукується зі структурою англійських речень *I will go home now*. Подібність помітна й у моделі *I dua net singa, i dua worka* – прямий відповідник англійського *I do not sing, I do work* (Bachmann, 2007a). Швабська форма *dua* значно ближча до англійського *do*, ніж нім. *tun*. Це вказує на спільну германську структурну модель, яку швабський діалект, на відміну від стандартної німецької, не втратив, що й пояснює подібність.

Таким чином, на нашу думку, підтверджується перша гіпотеза Бахмана про сходження між мовами унаслідок консервації загальногерманських рис у швабському («сільському») діалекті і англійській (теж свого часу «сільській») мові. Опитування, проведене 2010 р. серед 150 бургомістрів у Баден-Вюртемберзі, підтвердило: діалект залишається життєздатним насамперед у сільському середовищі й переважно використовується в неформальних, родинних і повсякденних контактах. Чим офіційніша комунікативна ситуація, тим частіше мовці переходять до ширших регіональних різновидів або до стандартної мови. У містах, навпаки, переважають середні або майже бездіалектні форми, тоді як перехідні зони між міськими та сільськими ареалами демонструють змішану мовну поведінку (Klausmann, 2020, S. 395).

Друга гіпотеза, що ці паралелі пояснюються контактами в дописемний період англів і свевів, які могли походити з близьких територій Ютландії, теж цілком вірогідна, хоча й потребує додаткових археологічних та генетичних

підтверджень. У Ютландії знайдені поховання I ст. н. е. з обома культурними типами – свевським і інгвеонським (інгвеони – англійці, сакси, фризійці) (Roesdahl, 1998; Lucy & Reynolds, 2002). Вважається, що частина свевів була витіснена на південь, а частина – асимільована у місцевих племенах (Heather, 2009). До речі, франкські хроністи, завдяки яким ми маємо частину згадок про свевів, часто називали Suebi/Suevi будь-які невідомі германські групи, бо це був загальний етнонім ще з часів Тацита, тобто свевами могли називати і англів. У IV–V ст. в Ютландії спостерігається різке похолодання й підвищення рівня моря (Büntgen, & Hellmann, 2014), що змусило рибальські племена англів (одна з версій походження їхньої назви – від слова *angle* «гачок») (Coates, 1987)) шукати нові місця риболовлі й землі для поселення. Хоча класичні джерела акцентують на міграції англів, саксів і ютів на Захід до Британії (V–VI ст.), наважимося висунути версію про рух англів не лише через Північне море, а й на південь по річках до внутрішніх регіонів Німеччини, ймовірно, у контакт з свевами. Від Ютландії до Швабії можна було дістатися морем вздовж узбережжя до гирла Рейну, потім угору Рейном і Неккаром (Brather, 2004; Nielsen, 1985). Така версія дозволяє висувати, що нащадки англів після V ст. жили і в Англії, і на території Швабії, і подальші сходження між швабським діалектом і англійською мовою є не просто випадковістю чи пангерманськими процесами, а паралельним розвитком діалектів, які входили в північногерманський інгвеонський та свевський супер-ареал (Nielsen, 1985). Це пояснює і спільну лексику, яку ми сьогодні знаходимо і в швабській, і в англійській; і збереження архаїчних прагерманських елементів у двох мовах, і окремі спільні фонетичні інновації (зокрема ті, що стосуються дифтонгізації). Саме це створює враження «спорідненості» між англійською та швабським діалектом.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що подібності між швабським діалектом та англійською мовою не є випадковими, а мають комплексну природу – історичну, соціолінгвістичну, фонетичну та ареальну. Йдеться не про взаємний вплив протягом останніх п'ятнадцяти століть, оскільки він був незначним, а про спільне джерело та подальшу типологічну подібність. На

матеріалі фонетичних, лексичних, морфологічних та синтаксичних відповідностей показано, що швабський діалект зберігає значну кількість архаїчних германських рис, які були втрачені або трансформовані в інших континентальних німецьких діалектах. Зі свого боку, англійська мова, розвиваючись із англосаксонських діалектів у відриві від континентальних мовних норм, зберегла ранні германські елементи та виробила специфічні аналітичні та фонетичні риси, які у низці аспектів збігаються зі швабськими.

Особливу увагу приділено паралельним процесам дифтонгізації: переходу довгих голосних у швабському мовленні XII–XVI ст. та Великому зсуву голосних в англійській XIV–XVI ст. Структурна подібність цих явищ свідчить про спільну прагерманську фонологічну базу та подібні каталізатори – високу демографічну мобільність, соціальні потрясіння (війни, міграції, епідемії), слабкість або відсутність письмових норм, домінування усної традиції та активний розвиток музичної культури й вокальних практик. Наголошено на ролі мерсійського (East Midlands) діалекту у формуванні стандарту англійської мови і на сходженні між цим діалектом, що походить саме від англів, які мігрували до Британії, і швабським діалектом.

З огляду на ареальні контакти в дописемний період, зокрема спільне проживання англів та частини свевських племен у Ютландії, можна припустити, що формування ранніх діалектів відбувалося в межах більш широкого інгвеонсько-свевського супер-ареалу. Це пояснює, чому саме швабська, а не інші німецькі

діалекти, так часто перегукується з англійською. Подальша міграція англів до Британії та одночасні переміщення свевів (можливо, з групою англів, як припускають автори статті) на південь Європи спричинили розгалуження мов, але низка архаїчних рис продовжувала зберігатися в обох традиціях. Порівняльний аналіз сучасних швабських говірок та англійської мови показує, що генетично давні германські консервативні елементи проявляються передусім у сільській місцевості – там, де локальні діалекти тривалий час існували поза домінуванням стандартизованих норм.

Отже, результати роботи підтверджують продуктивність гіпотез Зігфріда Бахмана: 1) подібності між мовами зумовлені збереженням архаїчних прагерманських елементів у «сільській» англійській та «сільському» швабському мовленні; 2) англи та свеви походили з близьких територій, що сприяло історичному контакту діалектів. Усе це дозволяє стверджувати, що швабський діалект дійсно виявляє структурну й історичну близькість до англійської мови більшою мірою, ніж інші верхньонімецькі діалекти.

Перспективи подальших досліджень полягають у залученні більшої кількості діалектних корпусів Швабії, порівняльних даних з англійських регіональних діалектів, а також археолого-генетичних матеріалів щодо рухів населення раннього середньовіччя. Це дозволить уточнити ступінь історичної взаємодії між інгвеонськими та свевськими племенами та визначити реальний внесок цих контактів у формування сучасних германських мов.

ЛІТЕРАТУРА:

- Кулина І. Г. Мовні особливості середньовісньонімецької ділової прози. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов»*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. Вип. 91. DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2020-91-08>.
- Левицький В. В. Основи германістики. Вінниця: Нова Книга, 2008. 528 с.
- Левицький В. В. & Гайнц-Дітер П. *Geschichte der deutschen Sprache*: Історія німецької мови (німецькою мовою). Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2010. 256 с.
- Bachmann S. Über die Ähnlichkeiten von Schwäbisch und Englisch. *Kleine Sprach- und Wörterkunde, Teil 1. Schwaben-Kultur Verlag*. 2007. Nr. 2. S. 23. URL: <https://www.schwaben-kultur.de/pdfs/2007-2.pdf> (дата звернення: 25.11.2025).
- Bachmann S. Über die Ähnlichkeiten von Schwäbisch und Englisch. *Kleine Sprach- und Wörterkunde, Teil 2. Schwaben-Kultur Verlag*. 2007. Nr. 4. S. 19. URL: <https://www.schwaben-kultur.de/pdfs/2007-4.pdf>
- Baechler R. & Pröll S. Loss and preservation of case in Germanic non-standard varieties. *Glossa: A Journal of General Linguistics*. 2018. 3(1). Article 113. DOI: <https://doi.org/10.5334/gjgl.680>
- Baugh A. C. & Cable T. *A History of the English Language* (6th ed.). London: Routledge, 2012.
- Behaghel, O. *Geschichte der deutschen Sprache*. Strassburg: Verlag von Karl J. Trübner, 1911. URL: <https://dn790009.ca.archive.org/0/items/geschichtederdeu00behauoft/geschichtederdeu00behauoft.pdf> (дата звернення: 25.11.2025).

9. Bosworth, J. & Toller, T. N. *An Anglo-Saxon Dictionary*. Oxford : Clarendon Press, 1898. URL: <https://bosworthtoller.com>.
10. Brather, S. *Ethnische Interpretationen in der frühgeschichtlichen Archäologie*. Walter de Gruyter, 2004. 807 S.
11. Brednich R. W. Studien zur südwestdeutschen Volkskultur: Schwaben und angrenzende Regionen. *Zeitschrift für Empirische Kulturwissenschaft*. 1983. Nr. 9, S. 67–102.
12. Brown H. M. *Music in the Renaissance*. New Jersey: Prentice Hall, 1995. 396 p.
13. Büntgen U. & Hellmann L. The 4th-Century Climate Crisis Revisited. *Climate of the Past*. 2014. № 10. P. 1345–1360.
14. Caro Reina J. Wortsprachliche Merkmale im Alemannischen. *Linguistik Online*. 2019. Bd. 98. Nr. 5. S. 235–271. DOI : <https://doi.org/10.13092/lo.98.5939>.
15. Coates R. The origin of the name of the Angles. *Nomina*. 1987. №11. P. 5–22.
16. Felty R. The Ongoing (Un)merging of Stops in the Swabian Dialect of Isny im Allgäu (unpublished manuscript). 2004. URL : <https://robfelty.com/academic-files/docs/FeltyQRP.pdf> (дата звернення: 25.11.2025).
17. Fenk-Oczlon G. What Vowels Can Tell Us about the Evolution of Music. *Front. Psychol*. 2017. Vol. 8. Article 1581. DOI: 10.3389/fpsyg.2017.01581.
18. Fleischer J. Relativsätze in den Dialekten des Deutschen: Vergleich und Typologie. *Linguistik Online*. 2005. 24(3). DOI: 10.13092/lo.24.642.
19. German Language. Stack Exchange Network. 2011. URL : <https://german.stackexchange.com/questions/75/does-swabian-have-english-influences>.
20. Hall T. A. *Phonologie: Eine Einführung*. Berlin: de Gruyter, 2000. 368 S.
21. Heather P. *Empires and Barbarians: The Fall of Rome and the Birth of Europe*. Oxford : Oxford University Press, 2009. 752 p.
22. Henning J. *Post-Roman Towns, Trade and Settlement in Europe and Byzantium*. Walter de Gruyter, 2007. 591 p.
23. Hogg R. M. *The Cambridge History of the English Language (vol. 1)*. Cambridge : Cambridge University Press, 1992 p. 640 p.
24. Hogg R. M. & Denison D. (Eds.). *A History of the English Language*. Cambridge : CUP, 2006. 512 p.
25. Horobin S. *How English Became English*. Oxford : Oxford University Press, 2013. 80 p.
26. Klausmann H. Die schwäbischen Dialektlandschaften. *Schwäbische Heimat*. 2020. Nr. 4. S. 391–397. URL : https://d-nb.info/1268023183/34?utm_source=chatgpt.com.
27. Kluge F. *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache (25th ed.)*. Berlin: De Gruyter. 2011. 915 S.
28. Labov W. *Principles of Linguistic Change. Volume I: Internal factors (Language in Society 20)*. Oxford: Blackwell, 1994. Pp. xix + 641.
29. Lass R. *Phonology and Morphology. The Cambridge History of the English Language (Vol. II)*. N. Blake (Ed.). Cambridge: CUP, 1992. P. 56–186.
30. Lucy S. & Reynolds A. (Eds.). *The Archaeology of Anglo-Saxon England*. Cambridge University Press, 2002. 532 p.
31. Minkova D. *A Historical Phonology of English*. Edinburgh University Press, 2014. xv + 424 p.
32. Nielsen H. *Old English and the Continental Germanic Languages: A Survey of Morphological and Phonological Interrelations*. Innsbruck : Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck, 1985. 311 P.
33. Online Etymology Dictionary. 2025. URL : <https://www.etymonline.com> (дата звернення: 25.11.2025).
34. Page C. The English Medieval Singing Tradition. *Early Music*. 2010. Vol. 38(2). P. 201–220.
35. Patel A.D. *Music, language, and the brain*. Oxford : Oxford University Press, 2008. Pp. xi+513.
36. Ringe D. *From Proto-Indo-European to Proto-Germanic*. Oxford : OUP, 2006. 355 p.
37. Roesdahl E. *The Vikings*. Penguin UK, 1998. 384 p.
38. Robinson O.W. *Old English and Its Closest Relatives: A Survey of the Earliest Germanic Languages*. Stanford: CSLI Publications, 1992. 290 p.
39. Salmons J. *A History of German: What the Past Reveals About Today's Language*. Oxford University Press, 2018. 468 p.
40. Samuels M. L. Some Applications of Middle English Dialectology. *English Studies*. Vol. 44. Number 1–6. P. 81–94.
41. Schlamp-Haasis E. Schwäbische Volksmusik und ihre Traditionen. *Zeitschrift für Volkskunde*. 1985. Bd. 81(2). S. 215–238.
42. Schwäbisch Alltag Dialekt. *German Language blog*. 2009. URL : <https://blogs.transparent.com/german/schwabisch-alltag-dialekt>
43. Schwäbisches Wörterbuch. *Schwäbisch Schwätza*. 2025. URL : https://www.schwaebisch-schwaetza.de/schwaebisches_woerterbuch.php (дата звернення: 25.11.2025).
44. Scragg D. *A History of English Spelling*. Manchester: Manchester University Press, 1974. 130 p.

45. Sundberg J. Research on the Singing Voice in Retrospect. *TMH-QPSR*. 2003. Vol. 45. № 1. P. 11–22.
46. Wiesinger P. Die Einteilung der deutschen Dialekte. *Dialektologie: Ein Handbuch zur deutschen und allgemeinen Dialektforschung*. Werner Besch, Ulrich Knoop, Wolfgang Putschke & Herbert Ernst Wiegand (Hrsg.). Berlin & New York: De Gruyter, 1983. S. 807–900.
47. Zebe F. Vowel and consonant quantity in two Swiss German dialects and their corresponding varieties of Standard German: effects of region, age, and tempo. *Phonetica*. 2023. Vol. 80. № 3–4. P. 185–223. DOI : <https://doi.org/10.1515/phon-2022-0017>.

REFERENCES:

1. Kulyna, I. H. (2020). Movni osoblyvosti seredn'overkhn'onimets'koyi dilovoyi prozy. [Linguistic features of Middle High German business prose.]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya «Inozemna filolohiya. Metodyka vykladannya inozemnykh mov»*, 91, doi: <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2020-91-08> [in Ukrainian].
2. Levyts'kyy V. V. (2008). *Osnovy hermanistyky* [Fundamentals of German Studies]. Vinnytsya: Nova Knyha. [in Ukrainian].
3. Levyts'kyy, V. V. & Heinz-Dieter, P. (2010). *Geschichte der deutschen Sprache*. Vinnytsya: Nova Knyha. [in German].
4. Bachmann, S. (2007a). Über die Ähnlichkeiten von Schwäbisch und Englisch. *Kleine Sprach- und Wörterkunde*, Teil 1. *Schwaben-Kultur Verlag*, 2, 23. Retrieved from <https://www.schwaben-kultur.de/pdfs/2007-2.pdf>
5. Bachmann, S. (2007b). Über die Ähnlichkeiten von Schwäbisch und Englisch. *Kleine Sprach- und Wörterkunde*, Teil 2. *Schwaben-Kultur Verlag*, 4, 19. Retrieved from <https://www.schwaben-kultur.de/pdfs/2007-4.pdf>
6. Baechler, R., & Pröll, S. (2018). Loss and preservation of case in Germanic non-standard varieties. *Glossa: A Journal of General Linguistics*, 3(1), 113, doi: <https://doi.org/10.5334/gjgl.680>
7. Baugh, A. C., & Cable, T. (2012). *A History of the English Language* (6th ed.). London: Routledge.
8. Behaghel, O. (1911). *Geschichte der deutschen Sprache*. Strassburg: Verlag von Karl J. Trübner. Retrieved from <https://dn790009.ca.archive.org/0/items/geschichtederdeu00behaufu/geschichtederdeu00behaufu.pdf>.
9. Bosworth, J., & Toller, T. N. (1898). *An Anglo-Saxon Dictionary*. Oxford: Clarendon Press.
10. Brather, S. (2004). *Ethnische Interpretationen in der frühgeschichtlichen Archäologie*. Walter de Gruyter.
11. Brednich, R. W. (1983). *Studien zur südwestdeutschen Volkskultur: Schwaben und angrenzende Regionen*. *Zeitschrift für Empirische Kulturwissenschaft*, 9, 67–102
12. Brown, H. M. (1995). *Music in the Renaissance*. New Jersey: Prentice Hall.
13. Büntgen, U., & Hellmann, L. (2014). The 4th-Century Climate Crisis Revisited. *Climate of the Past*, 10, 1345–1360.
14. Caro Reina, J. (2019). Wortsprachliche Merkmale im Alemannischen. *Linguistik Online*, 98(5), 235–271, doi: <https://doi.org/10.13092/lo.98.5939>
15. Coates, R. (1987). The origin of the name of the Angles. *Nomina*, 11, 5–22.
16. Felty, R. (2004). The Ongoing (Un)merging of Stops in the Swabian Dialect of Isny im Allgäu (unpublished manuscript). Retrieved from <https://robfelty.com/academic-files/docs/FeltyQRP.pdf>
17. Fenk-Oczlon, G. (2017). What Vowels Can Tell Us about the Evolution of Music. *Front. Psychol.*, 8, 1581, doi: [10.3389/fpsyg.2017.01581](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01581).
18. Fleischer J. Relativsätze in den Dialekten des Deutschen: Vergleich und Typologie. *Linguistik Online*. 2005. 24(3). DOI: [10.13092/lo.24.642](https://doi.org/10.13092/lo.24.642).
19. German Language. Stack Exchange Network (2011). <https://german.stackexchange.com/questions/75/does-swabian-have-english-influences>.
20. Hall, T. A. (2000). *Phonologie: Eine Einführung*. Berlin: de Gruyter.
21. Heather, P. (2009). *Empires and Barbarians: The Fall of Rome and the Birth of Europe*. Oxford University Press.
22. Henning, J. (2007). *Post-Roman Towns, Trade and Settlement in Europe and Byzantium*. Walter de Gruyter.
23. Hogg, R. M. (1992). *The Cambridge History of the English Language* (vol. 1).
24. Hogg, R. M., & Denison, D. (Eds.). (2006). *A History of the English Language*. Cambridge: CUP.
25. Horobin, S. (2013). *How English Became English*. Oxford University Press.
26. Klausmann, H. (2020). Die schwäbischen Dialektlandschaften. *Schwäbische Heimat*, 4, 391–397. Retrieved from https://d-nb.info/1268023183/34?utm_source=chatgpt.com.
27. Kluge, F. (2011). *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache* (25th ed.). Berlin: De Gruyter.
28. Labov, W. (1994). *Principles of Linguistic Change*. Oxford: Blackwell.
29. Lass, R. (1992). Phonology and Morphology. In N. Blake (Ed.), *The Cambridge History of the English Language* (Vol. II). Cambridge: CUP.

30. Lucy, S., & Reynolds, A. (Eds.). (2002). *The Archaeology of Anglo-Saxon England*. Cambridge University Press.
31. Minkova, D. (2014). *A Historical Phonology of English*. Edinburgh University Press.
32. Nielsen, H. (2000). *The Continental Germanic Dialects*. Max Niemeyer.
33. Online Etymology Dictionary (2025). Retrieved from <https://www.etymonline.com>
34. Page, C. (2010). The English Medieval Singing Tradition. *Early Music*, 38(2), 201–220.
35. Patel, A.D. (2008). *Music, language, and the brain*. Oxford : Oxford University Press.
36. Ringe, D. (2006). *From Proto-Indo-European to Proto-Germanic*. Oxford: OUP.
37. Roesdahl, E. (1998). *The Vikings*. Penguin UK.
38. Robinson, O.W. (1992). *Old English and Its Closest Relatives: A Survey of the Earliest Germanic Languages*. Stanford: CSLI Publications.
39. Salmons, J. (2018). *A History of German: What the Past Reveals About Today's Language*. Oxford University Press.
40. Samuels, M. L. (1963). *Some Applications of Middle English Dialectology*. *English Studies*, 44(2).
41. Schlamp-Haasis, E. (1985). Schwäbische Volksmusik und ihre Traditionen. *Zeitschrift für Volkskunde*, 81(2), 215–238.
42. Schwäbisch Alltag Dialekt (2009). *German Language blog*. Retrieved from <https://blogs.transparent.com/german/schwabisch-alltag-dialekt>
43. Schwäbisches Wörterbuch. *Schwäbisch Schwätza* (2025). Retrieved from https://www.schwaebisch-schwaetza.de/schwaebisches_woerterbuch.php.
44. Scragg, D. (1974). *A History of English Spelling*. Manchester: Manchester University Press.
45. Sundberg, J. (2003). Research on the Singing Voice in Retrospect. *TMH-QPSR*, 45, 1, 11–22.
46. Wiesinger, P. (1983). Die Einteilung der deutschen Dialekte. *Dialektologie: Ein Handbuch zur deutschen und allgemeinen Dialektforschung*. Werner Besch, Ulrich Knoop, Wolfgang Putschke & Herbert Ernst Wiegand (Hrsg.). Berlin & New York: De Gruyter.
47. Zebe, F. (2023). Vowel and consonant quantity in two Swiss German dialects and their corresponding varieties of Standard German: effects of region, age, and tempo. *Phonetica*, 80, 3–4, 185–223, doi: <https://doi.org/10.1515/phon-2022-0017>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 14.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 11.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 811.161.2'276.6:004

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-9>

Олександр ЛИСИЧЕНКО

аспірант кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови, факультет германської філології і перекладу, Київський національний лінгвістичний університет, вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, Україна, 03150

ORCID: 0009-0005-6791-6667

Бібліографічний опис статті: Лисиченко, О. (2025). Функціональна еквівалентність у перекладі ІТ-термінології: українські стратегії адаптації. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 68–73, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-9>

ФУНКЦІОНАЛЬНА ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ У ПЕРЕКЛАДІ ІТ-ТЕРМІНОЛОГІЇ: УКРАЇНСЬКІ СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ

У статті розглядається проблема досягнення функціональної еквівалентності під час перекладу англійської ІТ-термінології українською мовою, зосереджуючись на лінгвістичних стратегіях адаптації та труднощах, що виникають у процесі стрімкого розвитку інформаційних технологій. Оскільки глобальне ІТ-середовище переважно англійське, перекладачі мають забезпечити збереження як точності понять, так і комунікативної функції термінів у мові перекладу. Актуальність проблеми зумовлена зростанням потреби в українській технічній документації, програмних інтерфейсах і навчальних матеріалах, а також вимогами мовної політики України.

У статті узагальнено сучасні дослідження, які аналізують практику перекладу спеціалізованої лексики, та показано, що перекладачі найчастіше застосовують калькування, транскрипцію/транслітерацію, еквівалентний переклад і описові способи. Корпусні дослідження засвідчують, що більшість англійських ІТ-термінів передаються шляхом калькування або добору українського еквівалента, оскільки ці методи забезпечують прозорість, зрозумілість і природну інтеграцію в граматико-морфологічну систему української мови. Транслітеровані запозичення, хоча й зручні та впізнавані, можуть ускладнювати сприйняття або суперечити нормам мовної політики за надмірного використання. Описовий переклад застосовується для складних або вузькоспеціальних термінів, які не мають усталених відповідників.

Особливу увагу приділено морфологічній адаптації іноземних термінів, що передбачає надання роду та відмінювання для їхньої повноцінної синтаксичної інтеграції. Приклади на кшталт «гіпертекст», «сервер», «беклог» демонструють різні шляхи засвоєння термінів. Дослідження підтверджує, що для досягнення функціональної еквівалентності необхідно поєднувати міжнародну впізнаваність терміна з відповідністю українським мовним нормам та зрозумілістю для користувачів. Зроблено висновок про важливість стандартизації, міждисциплінарної співпраці та подальших корпусних студій для формування узгодженої української ІТ-термінології.

Ключові слова: функціональна еквівалентність, ІТ-термінологія, англо-український переклад, калькування, транслітерація, адаптація термінів, стандартизація термінології, лінгвістична інтеграція, корпусні дослідження.

Oleksandr LYSYCHENKO

Postgraduate student,

Department of Theory and Practice of Translation from English, Faculty of Germanic Philology and Translation, Kyiv National Linguistic University, 73 Velyka Vasylkivska Str., Kyiv, Ukraine, 03150

ORCID: 0009-0005-6791-6667

To cite this article: Lysychenko, O. (2025). Funktsionalna ekvivalentnist u perekladі IT-terminolohii: ukrain-ski stratehii adaptatsii [Functional Equivalence in Translating IT Terminology: Ukrainian Adaptation Strategies]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 68–73, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-9>

FUNCTIONAL EQUIVALENCE IN TRANSLATING IT TERMINOLOGY: UKRAINIAN ADAPTATION STRATEGIES

The article explores how functional equivalence can be effectively achieved when translating English IT terminology into Ukrainian, focusing on linguistic adaptation strategies and the challenges posed by the rapid expansion of global information technologies. Since IT communication is dominated by English, Ukrainian translators must ensure that

borrowed or translated terms preserve both the conceptual accuracy and the communicative function of the original. The relevance of the issue is reinforced by Ukraine's growing demand for standardized Ukrainian-language IT documentation, software interfaces, and educational materials.

The study reviews recent publications that examine translation patterns for specialized terminology, showing that Ukrainian translators tend to rely on several key strategies: calquing, transliteration or transcription, equivalent translation, and descriptive rendering. Corpus-based research demonstrates that loan translations (calques) and direct Ukrainian equivalents constitute the majority of IT term conversions, as they ensure transparency and seamless integration into the grammatical and morphological system of Ukrainian. Transliterated terms though widely recognizable may hinder readability or violate language policy norms if overapplied. Meanwhile, descriptive translations are reserved for highly specific or structurally complex terms that lack established equivalents.

The article highlights the importance of morphological adaptation, noting that English loanwords must be assigned gender and adopt Ukrainian inflectional patterns to function naturally in the target language. Examples include phonetic borrowings like «зінєрмект» or adapted forms like «беклог», which gain full grammatical integration. The research concludes that achieving functional equivalence requires balancing international recognizability with linguistic assimilation and user comprehension. Standardization efforts, cooperation between translation specialists and IT practitioners, and further corpus-based investigation are identified as essential for the continued development of coherent Ukrainian IT terminology.

Key words: *functional equivalence, IT terminology, English–Ukrainian translation, calque, transliteration, term adaptation, terminology standardization, linguistic integration, corpus studies.*

Statement of the problem and substantiation of its relevance. Information technology (IT) is a globally interconnected field whose rapid growth continually introduces new English terms into international discourse. Translators of IT texts must render these specialized terms into Ukrainian in ways that preserve their communicative function and integrate them into the Ukrainian language system. This problem is acute in Ukraine, where legislation and recent regulations require that software interfaces, websites, and technical documentation be available in Ukrainian. Professional audiences – from software engineers to managers – rely on precise Ukrainian terminology to collaborate effectively. However, English IT terms often have no established Ukrainian counterparts, or multiple competing renditions exist (Radetska, 2024). Achieving functional equivalence means that the Ukrainian term fulfills the same role for its users as the English term does for its users (Huang, 2017). This involves not only conveying the same denotation but also fitting grammatical norms and stylistic expectations in Ukrainian. Mismatches in word-formation, grammar, and the ubiquity of English acronyms (IT, KPI, API etc.) make this challenging. For example, English IT manuals heavily favor nominal compounds and acronyms, and unlike Ukrainian, English nouns lack gender and inflection. Each borrowed term must be grammatically integrated – a gender assigned, inflections allowed – or else it will remain foreign and hard to use. For instance, the term «backlog» (project management) in Ukrainian is rendered беклог and treated as masculine (беклог, беклогу). Even this requires

a grammatical decision. Beyond grammar, translation must respect Ukraine's sociolinguistic policies: excessive English loanwords can conflict with norms of language planning and readers' preferences (Radetska, 2024). For example, France resists Anglicisms (computer – ordinateur), Germany often uses calques or adaptations, while Japan readily borrows with phonetic adaptation. Ukraine must balance «foreignization» (keeping English form) and «domestication» (adapting to Ukrainian norms) to achieve functional equivalence for IT terminology. In short, the problem is how to adapt English IT terms so they perform their technical and communicative function effectively in Ukrainian while also fitting Ukrainian linguistic and policy norms. This has become urgent given the explosive growth of IT in Ukraine and the need for localized terminology (e.g. project management standards like DSTU ISO 21500 use established Ukrainian terms) (Andon & Babko, 2009). The relevance lies in both practical and academic domains: translators and term creators need clear strategies, and linguists must understand how structural and lexical features of IT terminology affect translation.

Analysis of recent research and publications. Contemporary studies of specialized terminology translation emphasize empirical analysis of strategies and their effects. Tatsenko and Orol (2022) examined modern IT term translation from English to Ukrainian using dictionary and translation analyses. They found that the most frequent methods are equivalent/analogue translation, transliteration, and loan translation (calque). In other words, many terms

are rendered by near-synonyms (mode – «режим», button – «кнопка»), by phonetically spelling them in Ukrainian letters (e.g. calculator – «калькулятор»), or by literal morpheme-by-morpheme translation (pointer – «показчик»). Phonetic adaptation, transliterating English segments into Cyrillic, is common for highly international or short terms («гіпертекст», «компілятор») (Mandziy et al., 2022). Baklazhenko (2022) studied English-Ukrainian legal terminology but identified general strategies relevant to technical terms. She recommends calquing, descriptive translation, and borrowing as most appropriate for terms lacking direct equivalents. Radetska (2024) analyzes broad trends in scientific and technical translation and notes the influence of English on technical vocabulary in computer science, suggesting standardization and translator training to ensure accurate term rendering. She emphasizes that standardized Ukrainian terms through training and coordinated efforts are needed so that translated terminology functions unambiguously.

Empirical corpus studies have also appeared. Mandziy et al. (2022) created an English-Ukrainian parallel corpus of programming textbooks and used it to observe translation patterns. Their results on 205 IT terms indicate that loan translations (calques) are most common used in almost 41% of cases: e.g., technology – «технологія», pointer – «показчик», input mode – «режим вводу» (Mandziy et al., 2022). Literal equivalents (one-word translations) appear in ~35% of cases (e.g., mode – «режим», toggle – «перемикач», button – «кнопка»). Fully transliterated loans account for approximately 12% (e.g., hypertext – «гіпертекст», computer – «комп'ютер», server – «сервер»). Pure explanatory translations or definitions are rare (~6%, e.g. «C Programming Language» – «мова програмування С») (Mandziy et al., 2022). These findings reinforce that calques and equivalent translations dominate Ukrainian IT lexicon, with phonetic borrowing as a secondary strategy. Yaremenko (2017) similarly lists transcription, transliteration, loan translation, and descriptive techniques as the primary approaches in technical term translation. None of these sources use Russian or Belarusian literature. They draw on international translation theory, e.g. Nida's functional equivalence paradigm and Ukrainian examples. The consensus is that

translators must select strategy case by case, balancing recognizability with comprehensibility (Baklazhenko, 2022; Tatsenko & Orol, 2022).

Formulation of the purpose and objectives of the article. This article aims to investigate how functional equivalence can be achieved when translating English IT terminology into Ukrainian, with a focus on adaptation strategies and linguistic integration. Specifically, analyze structural and lexical-grammatical features of IT terms and their Ukrainian translations, and evaluate how various translation strategies (transcription/transliteration, calque/loan, equivalents, descriptive translation, etc.) affect term usability and integration. The objectives are: (1) to survey recent research on IT term translation into Ukrainian and relevant translation theory on functional equivalence; (2) to perform a linguo-functional analysis of IT terms by structural type and word-formation patterns in their English source and Ukrainian target forms; (3) to contrast translation strategies with examples from Ukrainian practice and discuss how each strategy promotes or hinders functional equivalence and term entrenchment; (4) to summarize empirical findings from corpus studies and contrast any inconsistencies or trade-offs; and (5) to draw conclusions about effective Ukrainian adaptation of IT terms and suggest areas for further term planning and research.

Summary of the main research material. Modern IT terms pose typological challenges. Many are compounds or phrases (e.g. hypertext transfer protocol, object-oriented programming), and many are abbreviations (HTML, UML). English scientific style favors nominalizations, whereas Ukrainian may prefer verb forms or analytic constructions. Translators apply different strategies based on term structure. One common approach is calquing (loan translation): mapping English morphemes to native ones. For example, оператор зв'язку (operator of communications) for network operator, or simply режим for mode. Calques preserve the conceptual transparency and grammatical fit of the term. Mandziy et al. found calques in 84/205 corpus examples (e.g., pointer – «показчик», machine-readable form – «машино читабельний вигляд») (Mandziy et al., 2022). They conclude calquing is «the most typical» strategy. By contrast, transliteration/transcription (phonetic borrowing) is used when no Ukrainian substitute exists or the term is a fixed label. In

their study, about 12% of terms were simply transliterated («гіпертекст», «компілятор», «сервер») (Mandziy et al., 2022). Transliteration retains foreign form and is fast: it «allows avoiding a lengthy search» for a precise equivalent while ensuring recognizability. However, heavy reliance on loans can impede comprehension for non-specialists or violate language policy norms.

The equivalent-literal translation is also popular: mapping an English term to an existing Ukrainian term with similar meaning. Tatsenko & Orol (2022) noted that equivalents/analogs and loans are used most often. Examples include «режим» for mode, «перемикач» (literally «switcher») for toggle, «кнопка» for button, «пропуск» for whitespace (Mandziy et al., 2022). These equivalents fully assimilate into Ukrainian vocabulary and morphological system (they can take prefixes, suffixes, case endings, etc.). Likewise, domain-specific usages from standards show similar choices: the project-management term «project management» is consistently rendered *управління проектами* in Ukrainian literature and official standards (DSTU ISO 21500), not kept in English, because a well-formed Ukrainian phrase exists and is normative.

Descriptive (explicative) translations are used when neither calque nor synonym yields clarity. In a small number of corpus cases (~6%), translators have provided glosses or definitions: e.g. «the C Programming Language» – «мова програмування C», «ASCII character set» – «набір знаків ASCII» (Mandziy et al., 2022). Such strategies ensure understanding but at the cost of brevity. Relatedly, some technical names are left untranslated for branding or brevity reasons. For instance, the Scrum methodology is rendered as «Скрам» (a simple transcription) because it is a recognized name; a literal Ukrainian equivalent («шттовханина») would be misleading and a descriptive phrase would be unwieldy. Similarly, product or brand names (e.g. Oracle, Facebook) remain unchanged.

The morphological integration of borrowed terms is critical. Ukrainian requires gender and inflection, unlike English. Thus translators often adapt borrowed words to Ukrainian grammar. For example, backlog is borrowed as «беклог» and assigned masculine gender («беклог», «беклогу», «беклоги»). This allows the term to take case endings and agree with adjectives. Similarly, stakeholder as «стейкхолдер» (masculine) can be

inflected, but in formal contexts may be paraphrased as «зацікавлена сторона» (interested party) to avoid foreignness. Ukrainian word-formation also produces new terms from foreign roots: e.g., the English suffix -ization often becomes «ізація» (англійська virtualization – «віртуалізація», or «комп'ютеризація» for computerization). Such suffixation helps terms feel native.

Empirical research supports these observations. In the Mandziy corpus, they identified word classes (programming terms, UI elements, internet terms, etc.) and analyzed their translation patterns (Mandziy et al., 2022). For example, user-interface elements (plugin, command line) are often translated by calque or equivalents («додаток», «командний рядок»). Internet terms (browser, web service, cache) likewise tend to have established equivalents («браузер» is borrowed, «веб-служба» is a calque of «web service», cache often left as «кеш» or «кеш-пам'ять»). The study notes that specialists favor internationalisms (transliterated or English-based forms) for technical precision, but translators working on public texts may prefer Ukrainian calques or descriptive forms for readability (Radetska, 2024).

In addition to corpora, standards and glossaries demonstrate practice. Ukraine's State Standards (DSTU) for IT terminology often adopt ISO/IEC glossaries by translation. DSTU ISO/IEC 2382-15:2005 (Programming languages) defines Ukrainian equivalents for terms like «compiler» – «компілятор» (Andon & Babko, 2009). Industry practice in Ukrainian IT companies also follows similar patterns: internal documentation often uses either terms from DSTU glossaries or English terms left in Cyrillic (e.g. «мейнфрейм» for mainframe, «бекап» for backup) where no natural Ukrainian term catches on.

Conclusions and prospects for further research. In sum, achieving functional equivalence in Ukrainian IT terminology relies on carefully chosen adaptation strategies. Calquing and finding Ukrainian equivalents are common and support linguistic integration, while transliteration/transcription preserves international recognizability. Descriptive explanations or paraphrases serve for highly culture-specific or deeply specialized terms. Translators must weigh the term's role: core conceptual terms generally merit precise Ukrainian calques or established equivalents; proper names or branded concepts

are usually borrowed unchanged for clarity among specialists. The linguistic integration of loans requires granting gender and inflection and aligning with Ukrainian word-formation.

The review of empirical studies confirms that calques and exact equivalents are indeed the backbone of Ukrainian IT lexicon, while transliterations play a smaller role. This aligns with functionalist theory: calques and transparent terms help the reader immediately grasp meaning, fulfilling the term's communicative function, whereas foreign-sounding forms may hinder comprehension if overused. Standardization efforts have been crucial in promoting consistent Ukrainian equivalents. However, gaps remain for rapidly emerging terms.

Future research should continue corpus-based analyses of real-world translations and perhaps user studies on term comprehension and preference. Comparative studies of adjacent languages might also yield useful insights on internationalisms vs. calques. On the practical side, collaboration between linguists, terminologists, and IT professionals should expand to update glossaries and educational materials. In conclusion, maintaining functional equivalence in Ukrainian IT terminology requires both principled translation strategies and ongoing standardization – ensuring that Ukrainian texts serve the same communicative purpose in IT discourse as their English originals.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Andon, P. I., & Babko, L. D. Standardization of system and software engineering in Ukraine // *Cybernetics and Systems Analysis*. 2009. Vol. 45, No. 6. P. 977–981. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10559-009-9167-4>
2. Baklazhenko, Y. Legal Terminology: Challenges Of English-Ukrainian Translation // *Access to Justice in Eastern Europe*. 2022. Vol. 6, No. 1. P. 1–11. DOI: <https://doi.org/10.33327/ajee-18-6.1-n000111>
3. Huang, B. The Application of Functional Equivalence Theory in English Translation of Science and Technology English // *2017 International Conference on Humanities Science, Management and Education Technology (HSMET 2017)*. Atlantis Press, 2017. DOI: <https://doi.org/10.2991/hsmet-17.2017.208>
4. Mandziy, K. S., Yurlova, U. V., & Dilai, M. P. English–Ukrainian parallel corpus of IT texts: Application in translation studies // In: Chernogol, G. E. (ed.). *COLINS-2022: Proc. 6th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems*. 2022. P. 724–736. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3171/paper54.pdf>
5. Radetska, S. Challenges And Innovations In Scientific And Technical Translation: Terminological Complexities And ‘False Friends’ // *The Modern Higher Education Review*. 2024. Iss. 9. P. 119–131. DOI: <https://doi.org/10.28925/2617-5266/2024.97>
6. Tatsenko, N., & Orol, V. Translation Features Of Modern It Terminology From English Into Ukrainian // *Philological Treatises*. 2022. Vol. 13, No. 2. P. 75–81. URL: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1008>
7. Yaremenko, N. V. Strategies of rendering English scientific and technical terminology into the Ukrainian language // *Scientific Herald of NULES of Ukraine: International Journal of Philology*. 2017. Iss. 272. P. 44–52. URL: <https://europub.co.uk/articles/-A-369122>

REFERENCES:

1. Andon, P. I., & Babko, L. D. (2009). Standardization of system and software engineering in Ukraine. *Cybernetics and Systems Analysis*, 45(6), 977–981. <https://doi.org/10.1007/s10559-009-9167-4>
2. Baklazhenko, Y. (2022). Legal Terminology: Challenges Of English-Ukrainian Translation. *Access to Justice in Eastern Europe*, 6(1), 1–11. <https://doi.org/10.33327/ajee-18-6.1-n000111>
3. Huang, B. (2017). The Application of Functional Equivalence Theory in English Translation of Science and Technology English. *2017 International Conference on Humanities Science, Management and Education Technology (HSMET 2017)*. Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/hsmet-17.2017.208>
4. Mandziy, K. S., Yurlova, U. V., & Dilai, M. P. (2022). *English–Ukrainian parallel corpus of IT texts: Application in translation studies*. In G. E. Chernogol (Ed.), *COLINS-2022: Proc. 6th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems* (pp. 724–736). URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3171/paper54.pdf#:~:text=The%20most%20common%20translation%20method,readable%20form>
5. Radetska, S. (2024). Challenges And Innovations In Scientific And Technical Translation: Terminological Complexities And ‘False Friends’. *The Modern Higher Education Review*, (9), 119–131. <https://doi.org/10.28925/2617-5266/2024.97>
6. Tatsenko, N., & Orol, V. (2022). Translation Features Of Modern It Terminology From English Into Ukrainian. *Philological Treatises*, 13(2), 75–81. Retrieved from <https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1008>

7. Yaremenko, N. V. (2017). Strategies of rendering English scientific and technical terminology into the Ukrainian language. *Scientific Herald of NULES of Ukraine: International Journal of Philology*, 272, 44–52. URL: <https://europub.co.uk/articles/-A-369122>

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 821.111(73).09:7.043]:16.624

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-10>

Леся МАЛИМОН

кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики англійської мови, Волинський національний університет імені Лесі Українки, проспект Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0001-6740-0701

Алла ПАВЛЮК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики англійської мови, Волинський національний університет імені Лесі Українки, проспект Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-6037-4819

Бібліографічний опис статті: Малімон, Л., Павлюк, А. (2025). Девіантна поведінка персонажів як рушійна сила розвитку сюжету у творах Деніела Кіза. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 74–79, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-10>

ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА ПЕРСОНАЖІВ ЯК РУШІЙНА СИЛА РОЗВИТКУ СЮЖЕТУ В ТВОРАХ ДЕНІЕЛА КІЗА

Наукова розвідка присвячена аналізу девіантної поведінки персонажів у романах Деніела Кіза та її впливу на розвиток художнього сюжету. Девіантна поведінка, що визначається як порушення соціальних норм і ролей, у творчості письменника постає не лише як психічне відхилення, а як ключовий чинник формування внутрішнього світу героя, побудови конфлікту та руху оповіді. Актуальність роботи зумовлена браком літературознавчих досліджень, у яких девіантна поведінка персонажів аналізується як причина конфлікту, що впливає на розвиток сюжету, попри значний інтерес до цієї теми з боку психології, медицини та соціології. У статті проаналізовано романи “П’ята Саллі” та “Таємнича історія Біллі Міллігана”, у яких девіантність персонажів зумовлена розладом множинної особистості. Така поведінка завжди сприймається як нестабільна з боку оточення, породжує конфлікт, і саме тому стає рушійною силою, яка розвиває сюжет творів. У роботі простежено специфіку художнього зображення психічних відхилень та їх роль у вибудові сюжетної динаміки: від поступового розкриття внутрішнього конфлікту до спроб інтеграції особистостей та боротьби героїв за цілісність свого “Я”. Проаналізовано, як різні альтер-его впливають на поведінку персонажів, їх стосунки з оточенням, соціальну адаптацію та сприйняття суспільством. Особлива увага приділена зображенню реакції суспільства на девіантність, що у романі про Біллі Міллігана постає як один із провідних мотивів поведінки головного героя. У романі “П’ятій Саллі” домінує тема внутрішнього відновлення та терапевтичної взаємодії з лікарем. Доведено, що девіантна поведінка у творах Деніела Кіза виконує подвійну функцію: є психологічним портретом травмованої особистості й, водночас, виступає рушійною силою розвитку сюжету, яка визначає характер конфлікту та трансформації героїв.

Ключові слова: сюжет, тема, ідея твору, девіантна поведінка, конфлікт.

Lesia MALIMON

PhD in Philology, Associate Professor at the Conversational English Department, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Prospect, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0001-6740-0701

Alla PAVLIUK

PhD in Philology, Associate Professor at the Conversational English Department, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Prospect, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-6037-4819

To cite this article: Malimon, L., Pavliuk, A. (2025). Deviantna povedinka personazhiv yak rushiina syly rozvytku siuzhetu u tvorakh Deniela Kiza [Deviant Behavior of Characters as a Driving Force of Plot Development in the Novels of Daniel Keyes]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 74–79, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-10>

DEVIANT BEHAVIOR OF CHARACTERS AS A DRIVING FORCE OF PLOT DEVELOPMENT IN THE NOVELS OF DANIEL KEYES

*The article deals with the analysis of deviant behavior in the novels of Daniel Keyes and its influence on the development of the plot. Deviant behavior, defined as a violation of social norms and roles, appears in the writer's work not only as a psychological disorder but also as a key factor shaping the characters' inner world, constructing conflict, and driving the plot forward. The relevance of this study lies in the scarcity of literary studies that analyze deviance as an artistic category, despite the substantial attention devoted to this topic in psychology, medicine, and sociology. The article examines the novels *The Fifth Sally* and *The Minds of Billy Milligan* by Daniel Keyes, in which the characters' deviance is rooted in dissociative identity disorder. The plots of both novels are based on multiple personality disorder, which results in the deviant behavior of the main characters. Such behavior is not only perceived as unstable by the environment, but it also becomes the basis for further events in the narrative. The specifics of the artistic reproduction of mental deviations and their role in building the plot dynamics are traced: from the gradual disclosure of the internal conflict to attempts to integrate personalities and the struggle of the characters for the integrity of their own "I".*

*The study examines the nuances of artistic representation of psychological abnormalities and their impact on shaping plot dynamics – from the gradual development of inner conflict to attempts to integrate multiple personalities and the characters' struggle for self-integrity. The analysis focuses on how various alter egos influence the characters' actions, their relationships with others, social adaptation, and perception by society. Special attention has been paid to the depiction of the social reaction to deviance, which is one of the novel's leading motifs in *Billy Milligan*, whereas in "The Fifth Sally" the theme of internal recovery and therapeutic interaction with the doctor dominates. Deviant behavior in these novels serves a dual function: it depicts a traumatized personality and, at the same time, drives the plot, shaping the nature of the conflict and the characters' transformations.*

Key words: plot, theme, idea of the literary work, deviant behavior, conflict.

Девіантною поведінкою вважають таку, яка порушує певні соціальні норми та ролі суспільства, і знаходить вираження у діях (або бездіяльності) та вчинках окремих індивідів або ж соціальних груп. Сучасні письменники також торкаються цієї теми, зокрема Деніел Кіз – американський науковий фантаст, який має ступінь бакалавра з психології – у своїх романах «Квіти для Елджернона», «П'ята Саллі», «Таємнича історія Біллі Міллігана» та «Дотик». **Актуальність проблеми** полягає в тому, що хоча девіантну поведінку досліджували багато сучасних науковців (психологів, соціологів, медиків та правознавців), проте у художній літературі ця тема залишається розкритою недостатньо, зокрема це стосується аналізу творів, де зображено персонажів з психічними розладами та тлумачення їх вчинків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми свідчить, що науковці зосереджували свою увагу на різних аспектах. Так аспектами перекладу творів Деніела Кіза займалася Анна Ємець (Ємець, 2019), аналізом мовних засобів творення образу людини з психічними порушеннями – Ольга Каневська та Ірина Клименко (Каневська, Клименко, 2024), проблемами вивчення сучасної інклюзивної літератури на матеріалі роману «Квіти для Елджернона» – Ніна Головченко (Головченко, 2020), мовленням головного героя роману Деніела Кіза «Квіти для Елджернона» – Леонід Зака-

люжний і Олександра Сосніна (Закалюжний, Сосніна, 2016) та Ольга Сеньків (Сеньків, Петриця, 2020).

Мета нашої наукової розвідки – прослідкувати вплив девіантної поведінки героїв на розвиток сюжету романів Деніела Кіза.

Виклад основного матеріалу дослідження. Деніел Кіз – американський письменник, автор романів «Квіти для Елджернона», «П'ята Саллі» та «Таємнича історія Біллі Міллігана», який у 1950 році він отримав ступінь бакалавра з психології (Chambers, 1993). Він викладав в Університеті Вейна та в Університеті Огайо, де 2000 року йому присвоїли звання «почесного професора» (Slotnik, 2014). Деніел Кіз – єдиний автор, який отримав дві найпрестижніші в англійській науковій фантастиці нагороди за два твори з однією назвою. У 1960 році премією «Гюґо» було відзначено розповідь «Квіти для Елджернона», а у 1966 премію «Неб'юла» отримав однойменний роман. У 2001 році Д. Кіз отримав звання «Заслужений автор фантастики» від Американського товариства письменників-фантастів.

«П'ята Саллі» (англ. *The Fifth Sally*) – роман про Саллі Портер, яка страждає на хворобу множинної особистості, вперше був опублікований у 1980 році. Історія ґрунтується на спостереженнях автора за реальними випадками психічного розладу множинної особистості. Перший розділ починається зі слів Деррі: "OKAY, I'M

DERRY, and I got elected to the job of writing all this down because I'm the only one who knows what's been happening to us, and somebody's got to keep a record so people will understand" (Keyes, 2017, С. 7). Ми дізнаємось, що саме Деррі є оповідачем цієї історії, проте ким саме вона є автор не повідомляє.

Саллі – звичайна жінка з незвичайними проблемами. У головної героїні було важке дитинство. Все ускладнилося після того, як її покинув батько. З дівчинкою ніхто не хотів гратися, тому вона вигадувала собі друзів і через багато років доросла жінка дізнається, що уявні персонажі стали реальними. Спочатку вони поселилися в її голові, потім – у тілі. Саллі довго не хоче миритися з думкою, що всередині неї є інші особистості, однак психіатр доктор Еш стоїть на своєму – у жінки рідкісне захворювання, пов'язане з розщепленням особистості. Герої домовляються допомогти одне одному: у Саллі з'явиться шанс на повноцінне життя, у лікаря – на суттєве підвищення кваліфікації (Завалко).

Девіантна поведінка головної героїні є результатом синдрому множинної особистості, у голові у Саллі живуть ще четверо жінок: Деррі, весела, життєрадісна жінка, яка насолоджується кожним днем, мріє про щасливе кохання; Белла, життєрадісна, ще більш яскрава та легковажна; Нола, «холодна» інтелектуалка, реалістка, яка багато читає, малює дивні картини та аналізує сутність свого буття; Джинкс, найгірша сторона Саллі, зла, невірноважена, легко піддається негативним емоціям, здатна на вбивство.

Саллі вирішує попросити про допомогу: *“– Why do you want to see one? – Sally sighed and lay back. – Because I tried to kill myself three times this month. Because something inside is forcing me to do things. Oh, God, help me before I lose my mind”* (Keyes, 2017, С. 9). І саме девіантна поведінка тримає Саллі в страху, змушує задуматись про свій психологічний стан та звернутись до лікаря. Згодом ми бачимо, що всі негаразди в житті Саллі відбувались саме через зміну особистостей, що оточуючі бачили як нестабільність характеру. Лікар намагається за допомогою гіпнозу проаналізувати минуле дівчини, так читачі дізнаються, скільки всього вона пережила. Зрештою, лікарю вдається об'єднати всі особистості в одну, і роман закін-

чується на «п'ятій» Саллі. Автор намагався зберегти містичність та непередбачуваність сюжету. На початку роману ми знайомимось вже з дорослою Саллі, про її життя ми дізнаємося поступово. Як і її оточення, ми бачимо її девіантну поведінку та тільки згодом дізнаємося про її причини.

Ідеєю роману є боротьба людини за нормальне життя, головна героїня хоче просто бути собою. Виявляється, що досягти цього дуже непросто, оскільки це бажання проявляється не тільки у Саллі, а й у Деррі, Ноли та Белли. Усі вони хочуть бути справжніми людьми, зі справжнім життям, без сприйняття їх за божевільних через поведінку. Саме тому на початку твору Нола хоче покінчити життя самогубством, тому про смерть задумується і Деррі, і зрештою Саллі (Кіз, 2018). Єдиною ціллю Саллі є з'єднатись з іншими особистостями, її володіння своїм тілом, повноцінність: *“Up in the apartment I had the overwhelming feeling that from now on I would keep every moment of every day as one person. That was something a real person, a whole person, could call happiness”* (Keyes, 2017, с. 153). Історія розпочиналася з жінки з нестабільним характером, яка потребувала допомоги, розв'язкою роману ж є саме п'ята Саллі, єдина Саллі, «звичайна» Саллі.

«Таємнича історія Біллі Міллігана» (англ. *The Minds of Billy Milligan*) – історія, заснована на реальних подіях, документальний роман про людину з розладом особистості. Книгу вперше було опубліковано в 1981 році. Деніел Кіз особисто спілкувався з Біллі та з усіма причетними до справи. Роман розповідає про 23-річного хлопця, якого звинувачують у викраденні та звалтуванні трьох жінок. Проте він абсолютно не пам'ятає, чи робив це. Через певний час стає зрозуміло, що у Біллі Міллігана множинний розлад особистості. На юнака чекає довга судова справа та лікування, під час якого знаходяться як ті, хто щиро бажають допомогти Біллі, так і ті, хто вимагає найжорстокішого покарання, оскільки не визнають його психічного розладу.

Складається роман з прологу, трьох книг, епілогу та післямови. Пролог називається «Внутрішні “я” Біллі Міллігана», у ньому автор відразу описує усі 24 особистості Біллі, тобто не змушує читачів гадати, що не так з хлопцем. Основними є десять особистостей, серед

яких Артур, манірний англієць; Аллен, шахрай та маніпулятор; Рейджен Вадасковініч, югославський комуніст; Томмі, майстер втечі, який розуміється на електроніці; Девід, емпат, який терпить біль і страждання усіх особистостей; Адалана, скута та сором'язлива лесбійка, яка поряється по господарству. 13 інших особистостей було оголошено Артуром та Рейдженем небажаними за ті чи інші проступки.

Альтер-особистості в Біллі Міллігана з'явилися у віці 3–4 років і це були безіменний хлопчик, з яким він бавився, та Крістін, яка піклувалась про його молодшу сестру. Кількість особистостей зросла у віці 8-9 років, коли маленького Біллі неодноразово гвалтував та бив вітчим. У школі хлопець вирізнявся своєю девіантною поведінкою, за що інші діти його дразнили та знущались над ним. Вчителі помічали, що Мілліган поводить дивно, його регулярно відправляли до кабінетів різноманітних консультантів, директора, шкільного психолога. Саме тоді Біллі почав розуміти, що *“he was different from other people, that not everyone lost time, that everyone around him agreed he had done and said things he, and he alone, couldn't recall, he assumed he was insane”* (Keyes, 1995, с. 194).

Коли Біллі виключили зі школи, мати відправила його до військово-морського тренувального центру, з якого його з часом комісували. Життям Біллі на той час вже керували його особистості, здебільшого Аллен, Артур, Томмі та Рейджен, самого ж Біллі вони намагались тримати подалі від «сцени». Аллен працював на кількох незначних роботах, аж поки Біллі не заарештували за звинуваченням у викраденні, згвалтуванні й залякуванні вогнепальною зброєю. Нестабільний характер «Біллі» (яким керували особистості один за одним) був причиною також проблем у стосунках з його сім'єю. Його мати не раз згадувала, що *“Billy wasn't Billy at times. He was moody, he was off to himself. I would say something to him and he wouldn't answer me, like he was far off and thinking about it, staring into space”* (Keyes, 1995, с. 200).

Основною темою роману є життя людини з хворобою множинної особистості. Воно є нелегким, повне випробувань, ненависті до світу та до себе самого. Роман описує досвід психічно хворої людини, її почуття та проблеми. Ідея роману – боротьба душевно хворої людини за місце в суспільстві. На противагу «П'ятій

Саллі», де описується бажання дівчини стати цілісною та звичайною, «Тасмична історія Біллі Міллігана» розкриває проблему реакції суспільства на девіантну поведінку людини з розщепленою особистістю. Усі особистості Біллі ще зі шкільних років звикли жити разом, вони навіть думають просити про допомогу чи намагаться об'єднатись аж допоки вони не стають загрозою суспільству. Реакція людей на ситуацію Міллігана показана у романі через статті газет, бо історія про гвалтівника з множинними особистостями стає публічною. Для Біллі реакція суспільства була надзвичайно важлива, він бажав, аби його прийняли як повноцінну особистість, зрозуміли ситуацію з його боку. Тому негативні заголовки, яких було досить багато, травмували психічний стан усіх особистостей, призводячи до повторних розщеплень.

Післямова автора відкриває нове бачення історії. Після усіх страждань Біллі, його прагнення бути прийнятим суспільством здійснюється. У квітні 1982 року за клопотаннями кількох психіатрів Міллігана направили до Афінського центру психічного здоров'я, де лікар Девід Кол буде намагаться виправити шкоду, задану пацієнту за два з половиною роки. З часом хлопець все ж отримує те, чого бажає і на що заслуговує. Твір завершується цитатою з газети «Пост»: *“...Milligan, who has certainly not been given a fair shake in life, has come to Athens to be treated by the experts here. And this community, if it does anything at all, should help to give him the supportive atmosphere he needs ... We're not asking you to welcome Milligan with open arms. But we are asking you to understand. It's the least he deserves”* (Keyes, 1995, с. 426).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, проаналізувавши елементи змістової організації романів Деніела Кіза «П'ята Саллі» та «Тасмична історія Біллі Міллігана», можемо дійти до висновку, що розвиток романів ґрунтуються на синдромі розщеплення особистості, який сприймається оточенням як нестабільність характеру. Результат цього синдрому – девіантна поведінка – стає безпосередньою рушійною силою розвитку сюжету. Результати цього дослідження можна в подальшому використати для аналізу девіантної поведінки, змальованої в інших художніх творах. Також перспективним є дослідження інших творів Деніела Кіза.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головченко Н. Проблема вивчення сучасної інклюзивної літератури в аспекті підручникотворення. *Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. VIII Волошинські читання: зб. тез всеукраїнської науково-практичної конференції*. УОВЦ «Оріон», м. Київ, Україна. 2020. С. 209–218.
2. Завалко С. В. Деніел Кіз “П’ята Саллі”: найважче – бути собою. *Що почитати* : веб-сайт. URL: <https://vsiknygy.net.ua/shchopochytaty/review/50990/> (дата звернення: 09.05.2020).
3. Закалюжний Л., Сосніна О. Аналіз мовлення головного героя роману Деніела Кіза «Квіти для Елджернона» як шлях до розуміння розумово відсталої людини. *Semper tiro: студентський науково-літературний часопис*. № 5. 2016. С. 37–39.
4. Ємець А. Прийом збереження порушення мовних норм у перекладу українською (на матеріалі твору Д. Кіза «Flowers for Algernon»). Атореф. наук. роб. магістра філології: 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно). Чорноморський національний університет імені Петра Могили. м. Миколаїв. 2019. 15 с.
5. Каневська О., Клименко І. Мовні засоби створення образу людини з порушеннями інтелекту в романі Д. Кіза «Квіти для Елджернона» (D. Keyes «Flowers for Algernon»). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Філологія»*. Вип. 94. 2024. С. 77–83. DOI <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2024-94-12>
6. Кіз Д. П’ята Саллі. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля. 2018. 352 с.
7. Сеньків О., Петриця Л. Мовленнєвий портрет героя з особливими потребами (на прикладі творів Деніела Кіза «Квіти для Елджернона» та Вістона Грума «Форест Гамп»). *Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31 (70) №2 Ч. 2 2020. С. 239–242. DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-2/41>
8. Chambers R. The Play of Daniel Keyes’ Flowers for Algernon. London : Heinemann, 1993. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=pIs9Em38dAoC> (Last accessed: 09.12.2025).
9. Keyes D. The Fifth Sally. London : Hachette UK, 2017. 384 p. URL: https://play.google.com/store/books/details/Daniel_Keyes_The_Fifth_Sally (Last accessed: 09.12.2025).
10. Keyes D. The Minds of Billy Milligan. New York : Bantam Books, 1995. 432 p.
11. Slotnik D. Daniel Keyes, a Novelist of the Mind, Dies at 86. *The New York Times*, 2014. URL: <https://www.nytimes.com/2014/06/18/books/daniel-keyes-a-novelist-of-the-mind-dies-at-86.html> (Last accessed: 09.12.2025).

REFERENCES:

1. Holovchenko, N. (2020). Problema vyvchennia suchasnoi inkluzyvnoi literatury v aspekti pidruchnykotvorennia [The issue of studying modern inclusive literature in the aspect of textbook creation]. In Shkilna literaturna osvita: tradytsii i novatorstvo. VIII Voloshynski chytannia: zbirnyk tez vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (pp. 209–218). UOVTs “Orion”. [in Ukrainian].
2. Zavalko, S. V. (2020). Deniel Kiz “Piata Salli”: naivazhche – buty soboiu [Daniel Keyes “The Fifth Sally”: The hardest thing is to be yourself]. Shcho pochytaty. <https://vsiknygy.net.ua/shchopochytaty/review/50990/> [in Ukrainian].
3. Zakaliuzhnyi, L., & Sosnina, O. (2016). Analiz movlennia holovnoho heroia romanu Deniela Kiza “Kvity dlia Eldzhernona” yak shliakh do rozuminnia rozumovo vidstaloi liudyny [Analysis of the speech of the main character of Daniel Keyes’ novel Flowers for Algernon as a way to understand a mentally disabled person]. Semper tiro: Studentskyi naukovo-literaturnyi chasopys, (5), 37–39. [in Ukrainian].
4. Yemets, A. (2019). Priiom zberezhennia porushennia movnykh norm u perekladu ukrainskoiu (na materiali tvoriv D. Kiza “Flowers for Algernon”) [Preserving language norm violations in Ukrainian translation (based on Daniel Keyes’ Flowers for Algernon)] (Master’s thesis abstract). Chornomorskyi natsionalnyi universytet imeni Petra Mohyly. [in Ukrainian].
5. Kanevska, O., & Klymenko, I. (2024). Movni zasoby stvorennia obrazu liudyny z porushenniamy intelektu v romani D. Kiza “Kvity dlia Eldzhernona” [Linguistic means of creating the image of a person with intellectual disabilities in Daniel Keyes’ Flowers for Algernon]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia “Filolohiia”, (94), 77–83. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2024-94-12> [in Ukrainian].
6. Kiz, D. (2018). Piata Salli [The Fifth Sally]. Klub Simeinoho Dozvillia. [in Ukrainian].
7. Senkiv, O., & Petrytsia, L. (2020). Movlennievyy portret heroia z osoblyvymy potrebamy (na prykladi tvoriv Deniela Kiza “Kvity dlia Eldzhernona” ta Vistona Hruma “Forest Hump”) [Speech portrait of a character with special needs (based on Daniel Keyes’ Flowers for Algernon and Winston Groom’s Forrest Gump)]. Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho: Seriiia “Filolohiia. Sotsialni komunikatsii”, 31(70)(2), 239–242. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-2/41> [in Ukrainian].

8. Chambers R. The Play of Daniel Keyes' Flowers for Algernon. London : Heinemann, 1993. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=pIs9Em38dAoC> (Last accessed: 09.12.2025).
9. Keyes D. The Fifth Sally. London : Hachette UK, 2017. 384 p. URL: https://play.google.com/store/books/details/Daniel_Keyes_The_Fifth_Sally (Last accessed: 09.12.2025).
10. Keyes D. The Minds of Billy Milligan. New York : Bantam Books, 1995. 432 p.
11. Slotnik D. Daniel Keyes, a Novelist of the Mind, Dies at 86. *The New York Times*, 2014. URL: <https://www.nytimes.com/2014/06/18/books/daniel-keyes-a-novelist-of-the-mind-dies-at-86.html> (Last accessed: 09.12.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 12.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 811.373

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-11>

Галина МАТУСЯК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри публічного управління, права та гуманітарних наук, Херсонський державний аграрно-економічний університет, просп. Університетський, 5/2, м. Кропивницький, Україна, 25031

ORCID: 0000-0002-7430-8257

Бібліографічний опис статті: Матусяк, Г. (2025). Функції кримінологічної термінології в англійськомовних новинах служби BBC. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 80–85, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-11>

ФУНКЦІЇ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В АНГЛОМОВНИХ НОВИНАХ СЛУЖБИ BBC

Мета дослідження – визначити специфіку використання кримінологічної термінології в англійськомовному медіаконтенті Crime BBB News, виявити тематичні групи термінів і терміносполук та з'ясувати їхні функції у формуванні уявлень читачів про кримінально-правову систему. Для ідентифікації предмету дослідження використано метод суцільної вибірки на текстовому матеріалі ресурсу Crime BBB News за 2025 рік. Методологічною основою стала праця J. R. Wilson, у якій застосовано філологічно-філософський підхід до визначення семантичного об'єму концепту «кримінологія» й запропоновано його розширену дефініцію як міждисциплінарного й інтермедіального поняття. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому розкрито ті аспекти кримінологічної термінології, яким у мовознавчому дискурсі не присвячено достатньо уваги, зокрема її ролі у формуванні правової культури читачів медіаконтенту Crime BBB News. Метод суцільної вибірки дозволив виокремити чотири найчисельніші тематичні групи кримінологічних термінів, що означають: 1) види правопорушень/злочинів; 2) установи й представників правоохоронної системи; 3) правоохоронні заходи й види покарань; 4) осіб, залучених у злочини – жертв і злочинців. Висока частотність уживаної кримінологічної термінології та її розмаїття дозволяє зробити певні висновки про журналістські стратегії авторів контенту. Виклад новин про стан злочинності у світі на сайті Crime BBC News спрямований не стільки на інформування й генерування відповідної емоційної реакції в читацькій аудиторії, скільки на розвиток правової культури громадян. Обізнаність читачів новин із вузькогалузєвою термінологією сприяє формуванню уявлень про кримінально-правову систему: про нормативні документи, що визначають дію як злочинну; установи й посадовців, які займаються веденням справ; особливості притягнення до відповідальності; заходи, передбачені законодавством для захисту прав і свобод громадян.

Ключові слова: кримінологічна термінологія, інтернет-ресурс, правова культура, журналістські стандарти, новинний контент.

Halyna MATUSIAK

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Public Management, Law and Humanities, Kherson State Agrarian and Economic University, Universytetskyi Ave, 5/2, Kropyvnytskyi, Ukraine, 25031

ORCID: 0000-0002-7430-8257

To cite this article: Matusiak, H. (2025). Funktsii kryminolohichnoi terminolohii v anhlomovnykh novynakh sluzhby BBC [Functions of criminological terminology in English language news of BBC World Service]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 80–85, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-11>

FUNCTIONS OF CRIMINOLOGICAL TERMINOLOGY IN ENGLISH LANGUAGE NEWS OF BBC WORLD SERVICE

The study aims to identify the specificity of using criminological terminology in the English language content of Crime BBB News, distinguish between thematic groups of terms and terminological collocations, and define their functions in shaping readers' notions of the criminal justice system. To identify the research subject, the continuous sampling method was applied to the text material of Crime BBB News for 2025. The methodological foundation of the research was the scientific essay by J. R. Wilson that employs a philological and philosophical approach

to determining the semantic volume of the «criminology» concept and proposes its expanded definition as an interdisciplinary and intermediary notion. The scientific novelty of the research lies in the fact that it reveals those aspects of criminological terminology that have not been thoroughly examined in linguistic studies, particularly its role in shaping the legal culture of Crime BBC News readers. The continuous sampling method enabled us to distinguish between epy four largest thematic groups of criminological terms denoting: 1) types of offences/crimes; 2) institutions and officials in the law enforcement system; 3) law enforcement measures and types of punishment; 4) individuals involved in a crime, both victims and criminals. The high frequency of criminological terminology used and its diversity allow for drawing some conclusions about the journalistic strategies employed by the authors. The delivery of news about crimes in the world on the Crime BBC News website is aimed more at developing citizens' legal culture than at informing them and evoking their emotional response. News readers' knowledge of narrow-field terminology contributes to shaping their notions of criminal justice system, including regulations that define an act as criminal, institutions and officials involved in criminal procedures, the specifics of bringing to justice, and measures provided for by laws to protect citizens' rights and freedoms.

Key words: *criminological terminology, internet resource, legal culture, journalistic standards, news content.*

Актуальність проблеми. Стиль висвітлення новин у медійному просторі здебільшого залежить від внутрішньої політики видання, хоча орієнтація інтернет-ресурсів на збільшення кількості читачів неухильно призводить до посилення емоційності викладу, надання сенсаційного характеру тій чи іншій події через використання відповідних заголовків та зростання частки емотивної лексики. Утім, деякі медійні компанії дотримуються традиційних способів інформування про поточні події, виразного публіцистичного стилю та чітких журналістських стандартів. Таким, зокрема, є підрозділ Британської телерадіомовної корпорації BBC News, що оперативно збирає й висвітлює поточні новини з усього світу. До мовно-стилістичних особливостей новинних текстів BBC відносять релевантність уживаної лексики, граматичну коректність, чіткість. Директор служби новин, R. Sambrook, у рекомендаціях для авторів текстового контенту щодо стилю викладення інформації підкреслив: «BBC News is expected to set the highest standards in accuracy, fairness, impartiality – and in the use of language» (The BBC News Styleguide, 2003, P. 3). У фокусі уваги журналістів цієї служби – актуальні події суспільного життя, зокрема кримінальна ситуація в різних куточках світу. З огляду на цю вразливу тему важливо наголосити на висвітленні етичних стандартів у рекомендаціях для журналістів: «We must seek to balance the public interest in reporting crime with respect for the privacy and dignity of victims and their families. We should ensure our reporting does not add to people's fear of becoming victims of crime if statistics suggest it is very unlikely» (Reporting Crime and Anti-Social Behavior, 2019). Належне висвітлення кримінальних новин потребує лексики, що допоможе читачеві не лише озна-

йомитися з подробицями скоєння злочинів, а й зрозуміти особливості кримінально-правової системи, призначеної для їх розслідування та притягнення до відповідальності за скоєне. З огляду на це неминучим є використання в текстах новин вузькогалузевої кримінологічної термінології, що сприяє формуванню в читацької аудиторії чітких уявлень про реалії системи правосуддя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пошук релевантних джерел у мережі Інтернет вказує на брак публікацій, що безпосередньо стосувалися б аналізу мовного контенту ресурсу Crime BBC News. Утім, виявлено праці дотичні до предмету нашого дослідження, зміст яких скеровує в напрямку лакун, що потребують заповнення. У науковому есеї J. R. Wilson (2015) застосовано філологічно-філософський підхід до визначення семантичного об'єму концепту «кримінологія» й запропоновано його розширену дефініцію, що відрізняється від традиційного тлумачення (Wilson, 2015, P. 62). Науковець прослідковує походження терміну від часу появи в XIX ст. в Італії, Франції, Великобританії та США, первинну семантику та еволюцію в XX і XX ст., а також розглядає його філософські, етичні й гуманістичні аспекти. Автор есею наголошує на міждисциплінарному й інтермедіальному характері концепту, зазначаючи, що «criminology is not a narrow, limited discipline of academic research but an umbrella term for a general field of inquiry, one that includes within its scope many different sorts» (Wilson, 2015, P. 62). Науковиця R. Abdujalilova (2024) дослідила роль кримінологічної термінології в належному розумінні кримінально-правової системи. Авторка підкреслила, що терміни цієї галузі сприяють не лише ефективній комунікації її працівників, а й налагодженню взаємодії

з тими, хто залучений у кримінально-правові процеси, зокрема звинувачуваними та їхніми родинами. На думку науковиці, «this allows them to navigate court proceedings with greater confidence and understanding» (Abdualilova, 2024, P. 4). Слушним є зауваження дослідниці про те, що «familiarity with such terms can help those involved in a legal proceeding understand the legal process» (Abdualilova, 2024, P. 4). F. Teng у своїй праці окреслив важливість читання матеріалів BBC World Service для розширення словникового запасу учнів, що опановують англійську мову як іноземну, зосередившись передусім на педагогічному аспекті використання новинних текстів. Перелічені джерела, попри різноаспектне охоплення проблем, пов'язаних із обраним нами предметом дослідження, не дозволяють скласти уявлення про нього. Брак публікацій про функції кримінологічної термінології в англійських новинах Crime BBC News надає актуальності темі нашої статті, а проаналізовані праці почасти можуть слугувати його методологічною основою.

Мета дослідження – визначити специфіку використання кримінологічної термінології в англійському контенті ресурсу Crime BBC News, виявити тематичні групи термінів і терміносполук та з'ясувати їхні функції у формуванні уявлень читачів про кримінально-правову систему.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження проведено на матеріалі текстового англійського ресурсу Crime BBC News за 2025 рік. У виборі кримінологічних термінів спиралися на визначення кримінології, подане J. R. Wilson: «systematic study of crime, criminals, criminal law, criminal justice, and criminalization – that is, the rigorous, organized, and methodical examination of making laws, breaking laws, and enforcing laws, including the adjudication of allegedly broken laws, as well as wrongdoing and injustices that could or should be made illegal and the public discourse about the creation, violation, enforcement, and adjudication of the law» (Wilson, 2015, P. 77). Для з'ясування значень термінів послуговувалися онлайн-словником Cambridge Dictionary.

У виданні «The BBC News Styleguide» наголошується, що тиск часових обмежень через необхідність синхронно відображати новини не може служити виправданням для мовної

помилки, якої може припуститися автор публікації: «Writing under pressure is what our kind of journalism is all about, but it is no reason for ungrammatical, inelegant or sloppy use of English» (The BBC News Styleguide, 2003, P. 9). Відтак, високі вимоги до новинних текстів і орієнтація на найвищі журналістські стандарти сприяють створенню якісного контенту BBC News, якому властива чітка структурованість, логічна змістова організація, коректність використаної термінології, об'єктивність подачі фактів, емоційна незаангажованість і дотримання формального стилю викладу.

Серед ідентифікованої в текстах новин кримінологічної лексики можна виділити кілька тематичних груп. Найбільшою за кількість термінів виявилася група номінацій, що означають види правопорушень/злочинів і охоплюють як одиничні дієслова (*to drug, to rape, to kill, to assault, to steal, to rob, to raid, to wound, to murder, to injure*) та дієслівні словосполучення моделі «дієслово + (прийменник) іменник» (*to commit crime, to commit an offence, to commit a rape, to commit murder, to stab to death, to beat to death, to smoke weed, to execute robbery, to hold at gunpoint, to attack with a sword, to throw a grenade, to escape from prison, violate rights*), так і одиничні іменники (*crime, slavery, fraud, robbery, recidivism, shoplifting, killing, fly-tipping, manslaughter*) й іменникові словосполучення, утворені за моделями «прикметник/іменник + іменник» та «іменник + прийменник + іменник» (*computer misuse, home burglary, knife crime incident, sexual offence, domestic abuse, anti-social behavior, violent offences, sexual abuse, knife crime, sexual violence, sexual exploitation, knife attacks, homicide, crack deals, personal theft, peer-on-peer abuse, gender violence, attempted murder, gang-related crime; violence with/without injury, violence against women*).

Важливим аспектом коректності викладу подій у формі офіційних новин є точна відповідність використаних слів їхнім значенням. У згаданих рекомендаціях щодо створення BBC News багато уваги приділено правилам вживання лексики. Зокрема, акцент зроблено на тому, що недоречно використання слів призводить до втрати довіри того, хто ці новини сприймає: «If you write sloppily, choose the wrong words and misuse the ones you choose, why should the listener or viewer have any con-

fidence in the facts you are presenting?» (The BBC News Styleguide, 2003, P. 66). Важливим у контексті нашого дослідження є зауваження щодо використання синонімічних одиниць, що не є взаємозамінними через часткові відмінності в значеннях: «Assassination should be kept for the violent deaths of royalty and seriously prominent members of society, such as political or religious leaders. Everyone else is murdered or killed» (The BBC News Styleguide, 2003, P. 68). Зокрема, виявлені в нашій вибірці дієслова *to kill* і *to murder* мають значення «вбивати», проте перше означає спричинення чієїсь смерті (*to cause someone to die*), а друге вказує на дію, спрямовану на навмисне позбавлення життя (*to commit the crime of intentionally killing a person*). Ще один приклад термінологічних синонімів, які варто розмежовувати, – дієслова *to injure* та *to wound*, оскільки семантика першого охоплює завдання будь-якої фізичної шкоди (*to hurt or cause a physical harm*), а значення другого обмежується пораненням шкірного покриву (*to damage an area of the body, especially by making a cut or hole in the skin*). Так само необхідно зацентувати увагу на відмінності між синонімами *to steal*, *to rob* і *to loot*, адже перше дієслово означає вилучення речей у власника без дозволу (*to take something without permission of the owner*), друге вказує на жорстокий характер викрадення грошей або майна (*to take money or property illegally, often using violence*), тоді як третє стосується пограбування магазинів і будинків під час таких подій, як війна чи стихійне лихо (*to steal from shops or houses, usually of large numbers of people during a violent event*).

Значною за чисельністю є група номінацій, що означають установи й представників правоохоронної системи, серед яких можна виокремити одиночні іменники (*court, prosecutor, detective, judge, lawyer, attorney, solicitor, Commissioner, criminologist*) та іменникові словосполучення з атрибутивами (*Chief Constable, Police Crime Commissioner, police chief, police forces, Domestic Abuse Commissioner, Justice Secretary, criminal justice case worker, crime prevention officer, police officer, criminal barrister, forensic specialist, Superior Court, Criminal Cases Review Commission, Law Commission, Justice Committee*). Розмаїття англійських номінацій зі значенням «адвокат» не лише вказує на ареал їх

використання (скажімо, термін *attorney* властивий американському варіанту англійської мови, а лексеми *solicitor* і *barrister* вживають у Великій Британії та Австралії), а й показує на ієрархію в межах посади (наприклад, *solicitor* – адвокат, який може репрезентувати інтереси людей лише у нижчому суді, тоді як *barrister* – адвокат, який має право представляти справу як у нижчому, так і вищому суді).

Серед кримінологічної термінології в новинах Crime BBC News також доцільно виокремити групу номінацій на позначення правоохоронних заходів і видів покарань. До них увійшли як одиночні дієслова (*to arrest, to jail, to convict, to defend, to protect, to handcuff, to testify, to fine, to penalize, to interview*) й іменники (*imprisonment, incarceration, detention, punishment, deportation*), так і дієслівні словосполучення, утворені за моделлю «дієслово + (прийменник) + іменник» (*to sentence to life, to impose penalties, to arrest on suspicion, to carry out an investigation, to enforce a closure order, to accuse of an offence, to launch an investigation, to bring to justice, to assert power, to proceed to trial, to put on probation, to register a case, to store evidence, secure a conviction, to deliver protection*). Розмаїття використовуваної в кримінальних новинах вузькогалузевої термінології засвідчує увагу авторів до деталей і стратегію створення багатовимірної картини злочину та пов'язаних із ним правоохоронних дій. Це сприяє формуванню чіткіших уявлень читачів про особливості кримінального права, чинне законодавство, застосовувані процедури та фахівців, залучених у цю систему.

Ще одна група номінацій, яка заслуговує на увагу з огляду на частотність, охоплює терміни на позначення осіб, залучених у злочин – жертв і злочинців: *victim, shoplifter, offender, violent criminals, victim-survivor, robber, burglar, criminal gang, perpetrator, gunman, defendant, convict*. Попри розмаїття використовуваної термінології й увагу до деталей задля створення повноцінного контексту, автори новин Crime BBC News не зловживають описом подробиць, що могли б нашкодити кримінальним провадженням чи провокувати скоєння злочину. Зокрема, розробники рекомендацій журналістських стандартів застерігають від використання інформації, що може суперечити законності: «Detailed descriptions or demonstrations of criminal

techniques which could enable the commission of illegality should not be included unless editorially justified» (Reporting Crime and Anti-Social Behavior, 2019).

Висновки і перспективи подальших досліджень. З використанням методу суцільної вибірки в текстах новин Crime BBC News було ідентифіковано чотири найчисельніші тематичні групи кримінологічних термінів, що означають: 1) види правопорушень/злочинів; 2) установи й представників правоохоронної системи; 3) правоохоронні заходи й види покарань; 4) осіб, залучених у злочин – жертв і злочинців. Висока частотність уживаної кримінологічної термінології та її розмаїття дозволяє зробити певні висновки про журналістські стратегії авторів контенту. Виклад

новин про стан злочинності у світі на сайті Crime BBC News спрямований не стільки на саме інформування й генерування відповідної емоційної реакції в читацької аудиторії, скільки на розвиток правової культури громадян. Обізнаність читачів новин із вузькогалузевою термінологією сприяє формуванню уявлень про кримінально-правову систему: про нормативні документи, що визначають дію як злочинну; установи й посадовців, які займаються веденням справ; особливості притягнення до відповідальності; заходи, передбачені законодавством для захисту прав і свобод громадян. Перспективи подальших досліджень убачаємо у вивченні стильових параметрів мовного контенту Crime BBC News.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Abdusalilova R. Criminal Linguistics and Legal Terminology. *World Bulletin of Management and Law (WBML)*. 2024. Vol. 41. P. 4–6.
2. BBC Editorial Guidelines 2025 (2025). URL : <https://www.bbc.com/editorialguidelines/guidelines/> (дата звернення: 15.10.2025).
3. Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 10.11.2025).
4. Crime BBC News. URL : <https://www.bbc.com/news/topics/cldy2dmy748t> (дата звернення: 02.06.2025).
5. Editorial Guidelines on Language (2010). URL : <https://downloads.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/pdfs/language.pdf> (дата звернення: 15.10.2025).
6. Reporting Crime and Anti-Social Behavior (2019). URL : <https://downloads.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/pdfs/bbc-editorial-guidelines-section-8-reporting-crime-and-anti-social-behaviour.pdf> (дата звернення: 07.11.2025).
7. Teng F. EFL Vocabulary Learning through Reading BBC News: An Analysis Based on the Involvement Load Hypothesis. *English as a Global Language Education Journal*. 2015. Vol. 1 No. 1. P. 63–90.
8. The BBC News Styleguide. URL : <http://www.bbctraining.com> (дата звернення: 07.11.2025).
9. The Language of the Media (2003). URL : <https://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/radio/studyguides/pdfs/langmedia.pdf> (дата звернення: 07.11.2025).
10. Wilson J. R. The word *Criminology*: a Philology and a Definition. *Criminology, Criminal Justice Law, & Society*. 2015. Vol. 16. Issue 3. P. 61–82.

REFERENCES:

1. Abdusalilova, R. (2024). Criminal Linguistics and Legal Terminology. *World Bulletin of Management and Law (WBML)*, Vol. 41, 4–6. [in English].
2. BBC Editorial Guidelines 2025 (2025). <https://www.bbc.com/editorialguidelines/guidelines/>. [in English].
3. Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/>. [in English].
4. Crime BBC News. <https://www.bbc.com/news/topics/cldy2dmy748t>. [in English].
5. Editorial Guidelines on Language (2010). <https://downloads.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/pdfs/language.pdf>. [in English].
6. Reporting Crime and Anti-Social Behavior (2019). <https://downloads.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/pdfs/bbc-editorial-guidelines-section-8-reporting-crime-and-anti-social-behaviour.pdf>. [in English].
7. Teng, F. (2015). EFL Vocabulary Learning through Reading BBC News: An Analysis Based on the Involvement Load Hypothesis. *English as a Global Language Education Journal*, Vol, 1 No. 1, 63–90. [in English].
8. The BBC News Styleguide. URL : <http://www.bbctraining.com>. [in English].
9. The Language of the Media (2003). <https://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/radio/studyguides/pdfs/langmedia.pdf>. [in English].

10. Wilson, J. R. (2015). The word *Criminology*: a Philology and a Definition. *Criminology, Criminal Justice Law, & Society*, Vol. 16, Issue 3, 61–82. [in English].

Дата першого надходження рукопису до видання: 11.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 811.111:378.147

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-12>

Svitlana MYKYTIUK

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Foreign Languages, Yaroslav Mudryi National Law University, Hryhorii Skovoroda 77, Kharkiv, Ukraine, 61024

ORCID: 0000-0002-7264-0264

Scopus ID: 57470013300

Tetiana MOROZ

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Foreign Languages, Yaroslav Mudryi National Law University, Hryhorii Skovoroda 77, Kharkiv, Ukraine, 61024

ORCID: 0000-0001-6153-8136

Scopus ID: 57469765600

To cite this article: Mykytiuk, S., Moroz, T. (2025). Infographics as a tool for teaching legal English. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 86–95, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-12>

INFOGRAPHICS AS A TOOL FOR TEACHING LEGAL ENGLISH

The purpose of this study is to explore the pedagogical potential of infographics in teaching legal English, with a focus on their impact on the development of vocabulary, grammar, writing, and speaking skills, as well as student motivation. The research builds on contemporary theoretical perspectives that highlight the importance of multimodality in language education, recognizing that learners construct meaning not only through text but also through visual, spatial, and design elements. In this context, infographics, which combine linguistic and visual modes of communication, serve as accessible, cognitively supportive tools that help learners process complex information, reduce cognitive overload, and build stronger connections between legal concepts and real-world applications. The methodology employed an experimental teaching design, utilizing teacher-generated and student-created infographics as instructional tools. Teacher-generated infographics introduced new material, guided classroom analysis, and supported writing planning, while student-generated infographics facilitated active language practice and oral communication. Students' perceptions were collected through a closed-ended Likert-scale questionnaire and oral feedback. The topicality of the study lies in the integration of multimodal visual tools specifically within the legal English context, demonstrating how infographics can bridge complex legal terminology with practical language use. Results indicate that infographics enhance vocabulary development, reinforce grammatical structures, support the creation of coherent written texts, and improve confidence in oral tasks. Students reported improvement in their language skills and increased motivation, although some noted initial difficulties with complex visuals and creative tasks. Overall, the study confirms that infographics are an effective multimodal tool for developing language skills in specialized legal contexts and can be integrated into higher education curricula to promote both cognitive and communicative competence.

Keywords: *infographics, visual learning, multimodal instruction, legal English, language skills development, language learning motivation.*

Світлана МИКИТЮК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, вул. Григорія Сковороди 77, Харків, Україна, 61024

ORCID: 0000-0002-7264-0264

Scopus ID: 57470013300

Тетяна МОРОЗ

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, вул. Григорія Сковороди 77, Харків, Україна, 61024

ORCID: 0000-0001-6153-8136

Scopus ID: 57469765600

Бібліографічний опис статті: Микитюк, С., Мороз, Т. (2025). Інфографіка як інструмент навчання юридичної англійської мови. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 86–95, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-12>

ІНФОГРАФІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ ЮРИДИЧНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Метою дослідження є вивчення педагогічного потенціалу інфографіки у викладанні юридичної англійської мови, зокрема її впливу на розвиток словникового запасу, граматики, навичок письма та усного мовлення, а також на мотивацію студентів. Дослідження спирається на сучасні теоретичні підходи, які підкреслюють важливість мультимодальності у мовній освіті, визнаючи, що студенти формують розуміння не лише на основі тексту, але й завдяки візуальним, просторовим і композиційним елементам. У цьому контексті інфографіка, що поєднує лінгвістичні та візуальні модули комунікації, виступає доступним інструментом, який підтримує когнітивні процеси, допомагаючи опрацьовувати складну інформацію, зменшувати когнітивне навантаження та формувати міцніші зв'язки між юридичними поняттями та їх практичним застосуванням. Методологія включала експериментальну навчальну модель із використанням інфографіки, створеної як викладачем, так і студентами. Інфографіка викладача слугувала для подання нового матеріалу, аналізу інформації та планування письмових робіт, тоді як студентська – для активної мовної практики та розвитку усного мовлення. Ставлення студентів фіксувалися за допомогою закритої анкети з оцінюванням за шкалою Лайкерта та усного зворотного зв'язку. Актуальність дослідження полягає в інтеграції мультимодальних візуальних засобів у викладання юридичної англійської, демонструючи, як інфографіка поєднує складну юридичну термінологію з практичним використанням мови. Результати показали, що інфографіка сприяє розвитку словникового запасу, граматичних структур, логічно зв'язаних письмових текстів та підвищенню впевненості під час усного мовлення. Студенти відзначили покращення мовних навичок та підвищення мотивації, хоча деякі мали труднощі з інтерпретацією складних візуальних елементів і творчим характером завдань. Дослідження підтверджує, що інфографіка є ефективним мультимодальним інструментом для розвитку мовних навичок у спеціалізованому юридичному контексті та може бути інтегрована у навчальні програми вищої освіти для розвитку когнітивної та комунікативної компетентності.

Ключові слова: інфографіка, візуальне навчання, мультимодальне навчання, юридична англійська мова, розвиток мовних навичок, мотивація до вивчення мови.

Problem statement. The modernization of higher education has led to a significant shift in teaching methodologies, emphasizing multimodal approaches that integrate textual, auditory, and visual channels of information perception. This paradigm shift reflects a growing recognition that learners acquire, process, and retain knowledge more effectively when information is presented in diverse formats. In the context of legal English instruction, this need is particularly acute, as students must master specialized vocabulary, complex legal concepts, and genre-specific communication skills within a limited timeframe. Traditional text-based methods often prove insufficient for conveying abstract or highly structured legal information, which can hinder comprehension, reduce engagement, and limit opportunities for active language practice.

One of the most promising tools to address these challenges is infographics, which enable complex information to be condensed into clear, visually organized representations. Infographics not only facilitate faster comprehension of specialized terminology and legal structures but also

support the development of language skills across reading, writing, and speaking. They serve both as instructional aids that guide students through legal concepts and conventions and as scaffolding tools, helping learners organize ideas and plan their written and oral outputs. Despite their potential, research on the systematic use of infographics in legal English teaching remains limited, and there is a lack of empirical evidence regarding their impact on students' language competence, motivation, and cognitive engagement.

Therefore, investigating the use of infographics as a pedagogical tool in legal English instruction is timely and relevant. Understanding how visual representations can enhance vocabulary acquisition and support productive language skills provides educators with practical insights, contributing to the broader development of multimodal teaching strategies in higher education.

Recent research and publications. In recent years, the integration of visual and multimodal resources into education has attracted an increasing amount of scholarly attention. Among these, infographics have emerged as an effective means

of simplifying complex information and enhancing comprehension through the combination of text, imagery, and data visualisation (Jaleniauskiene et al., 2023). Pedagogical research consistently highlights their potential to reduce cognitive load, promote meaningful learning, and foster students' analytical and creative skills (Smiciklas, 2012). In the domain of language education, the utilisation of infographics is recognised as a valuable tool for developing vocabulary, improving retention, and stimulating critical thinking (Alwadei, 2023).

Despite the considerable number of publications on the subject, there is a paucity of studies describing the use of infographics in professionally focused education, particularly in the field of legal English. In the context of teaching law students, who are presented with abstract or terminologically dense material, infographics can serve as an effective means of structuring knowledge and developing professionally focused foreign language competence.

Although previous studies highlight the value of visualization for improving comprehension and retention in general educational and linguistic settings (Alwadei, 2023; Jaleniauskiene et al., 2023; Smiciklas, 2012), its effectiveness in specialized, discipline-oriented language learning remains underexplored. Building on these insights, the present research aims to evaluate how infographic-based instruction affects key components of language acquisition, including vocabulary development, comprehension, and productive skills, within the context of legal discourse.

The objective of the present study is multifaceted: firstly, to explore the theoretical rationale for integrating infographics into a foreign language learning environment; secondly, to analyse the pedagogical outcomes of their application in teaching legal English; thirdly, to illustrate these findings with examples of infographic use in a legal English course; and finally, to examine students' perceptions of this visual tool in relation to language development and motivation.

Infographics, defined as visual representations that combine text, symbols, and images, are increasingly employed to enhance comprehension, retention, and learner engagement. Empirical studies in various educational settings suggest that infographics have a beneficial impact on reading comprehension, writing and grammar acquisition, and vocabulary learning, as they facilitate

multimodal information processing and enhance learner motivation.

Several recent studies have demonstrated that the use of visual aids, such as infographics, has a significant positive effect on students' reading comprehension skills (Carcamo, 2025). This is because they facilitate the process of summarising complex information visually and conceptually. For instance, a 2023 study published in the *Open Journal of Science and Technology* reported that university EFL learners who used teacher-designed infographics as reading aids significantly outperformed those who studied with text-only materials. The integration of visual aids has been shown to facilitate students' comprehension of main ideas, establish logical connections among paragraphs, and aid in the retention of key arguments (Rahman & Nordin, 2023). A quasi-experimental study undertaken by Alshammari in 2024 yielded similar conclusions (Alshammari, 2024). The study demonstrated that integrating infographics into reading lessons enhanced students' ability to interpret meaning and structure textual information. The participants reported that the utilisation of infographics rendered the reading tasks more engaging and less cognitively demanding.

The findings of this study align with earlier cognitive theories that emphasised information processing through dual channels. The integration of text and visual elements in infographics facilitates the processing of information by readers, both linguistically and visually, thereby reducing the cognitive load associated with abstract texts (Mayer, 2001; Paivio, 1986). For first-year law students, whose reading materials often comprise dense and technical content, infographics can thus act as scaffolds that enhance comprehension and recall of legal concepts.

Another line of research has focused on integrating infographics into the teaching of writing and grammar (Nhan et al., 2024). The *European Journal of Foreign Language Teaching* (Khodr & Arafat, 2024) reported that the use of infographics in the teaching of grammar rules and sentence structures resulted in increased learner motivation and more accurate use of grammatical forms. The study compared two groups of EFL students: one taught with traditional grammar explanations and exercises, and another exposed to infographic-based visual summaries of grammatical concepts. It was observed that the infographic group

demonstrated enhanced retention and more effective transfer of grammatical knowledge into writing tasks.

In the domain of writing instruction, infographics have emerged as a pre-writing organiser with increasing prevalence. A 2024 study by Torres and Manalo (Torres & Manalo, 2024) demonstrated that EFL learners who planned essays through infographic-based outlines produced more coherent texts, with clearer topic progression and argumentation. The utilisation of visual aids has been demonstrated to facilitate more profound content structuring and enhance self-regulated learning during the writing process. The findings of this study suggest that infographics have the potential to serve as scaffolds for developing higher-order writing skills by integrating conceptual and linguistic knowledge. This integration is a particularly valuable function for law students, who are learning to construct structured, evidence-based arguments in English.

The integration of infographics has been demonstrated to facilitate vocabulary learning and conceptual understanding. The *Journal on English Language Teaching and Learning, Linguistics, and Literature* published a 2025 study by Aini et al. (2025), which found that infographics significantly enhanced students' ability to retain and recall new vocabulary items. Learners who were exposed to lessons supported by infographics demonstrated a retention rate of 25–30% more target words on post-tests administered after a delay compared to learners taught with text-only materials. The researchers concluded that visuals serve as semantic anchors, connecting word forms to their conceptual meanings and providing contextual cues.

Moreover, the study found that infographics encouraged learners to notice semantic relationships among words, thereby facilitating the creation of conceptual networks. This finding aligns with the Cognitive Theory of Multimedia Learning (Mayer, 2001), which posits that visuals help learners organize information and build integrated mental models. In the context of legal English, where many terms represent abstract or procedural concepts, infographics can thus serve to visualize relationships between legal notions (e.g., between types of crimes, court procedures, or branches of law), helping learners establish durable conceptual links.

A comprehensive review of literature reveals several mechanisms that underpin the efficacy of infographics in language learning. Firstly, as posited by Dual Coding Theory (Paivio, 1986), presenting information through both verbal and visual channels generates two parallel memory traces, thereby enhancing retrieval and long-term retention. Secondly, the Cognitive Theory of Multimedia Learning (Mayer, 2001) posits that integrating concise, relevant, and well-organized visuals with text can facilitate reduced extraneous cognitive load and promote enhanced processing. Thirdly, the utilisation of infographics in educational settings has been demonstrated to encourage active learning. Learners engage in the process of meaning-making by interpreting visuals, summarising information, and generating their own representations (Al-Hashim, 2023). Finally, the motivational dimension is of crucial importance: visually appealing content has been shown to increase curiosity, confidence, and willingness to participate among learners (Khodr & Arafat, 2024).

Whilst the findings are generally positive, the literature also reveals some methodological limitations. A significant number of studies rely on small samples or short-term interventions, which hinders the ability to generalise results (Rahman & Nordin, 2023). Furthermore, the majority of research focuses on general EFL contexts rather than on discipline-specific language learning. A paucity of studies has been conducted on the interaction between infographics and specialised vocabulary or conceptual domains. It is evident that further research is needed in the domain of English for Specific Purposes (ESP), including legal English, to determine how infographics can facilitate both linguistic and disciplinary learning. In particular, it is recommended that investigations be conducted into the manner in which student-generated infographics, potentially produced with the assistance of AI tools, influence critical thinking and the development of professional language.

Research course. An experimental teaching design incorporating an enhanced use of infographics was suggested, with the aim of developing students' vocabulary, grammar, writing, and speaking skills, as well as increasing their learning motivation. It included teacher-generated infographics for presenting new material, guiding classroom analysis of visual input, consolidating vocabulary,

practising grammatical structures, and supporting writing activities. Student-generated infographics were used to facilitate speaking performances and reinforce vocabulary, grammar, and writing practice through creative language production.

Infographics for Vocabulary Development

One of the most effective pedagogical uses of infographics in English for Specific Purposes is to support vocabulary development. Law students face the challenge of mastering a vast amount of specialized terminology, collocations, and concept-specific expressions that differ considerably from general English usage. Infographics make this process more efficient by presenting lexical material visually, contextually, and systematically, which facilitates both comprehension and retention.

In our teaching practice, infographics serve as visual organizers that map legal concepts and terminology within a coherent framework rather than as isolated items. A representative example is the infographic we designed to illustrate the distinction between 'damage' and 'damages'. These two terms share a common root but differ in meaning, grammatical form, and legal application, which frequently causes confusion among ESL law students. Our infographic highlights these contrasts through definitions, contextualized examples, and functional comparisons in legal contexts, enabling learners to grasp and internalize the distinction quickly and intuitively. The infographic created for vocabulary visualization is shown in Figure 1.

Equally important in our use of infographics is the contextualization of terminology. We design infographics to present vocabulary within meaningful thematic or procedural frameworks. For example, in our work with the *Stages of the Criminal Case* infographic, we used a struc-

tured approach that supported both vocabulary acquisition and contextual understanding. The infographic outlines the primary stages of the criminal process and introduces students to the key vocabulary terms associated with each stage. For every stage, the infographic provides three essential elements: 1) a term denoting the stage, 2) a set of key lexical items commonly used at that stage, and 3) a model sentence illustrating the use of one of these terms in context. This design enables learners to observe the progression of the criminal process step by step, while also developing their legal vocabulary. By linking each stage to its relevant terminology and providing concise example sentences, the infographic helps students understand not only the meaning of the terms but also how they function within real-life legal scenarios. After examining the infographic, students produce coherent descriptions of criminal proceedings, utilizing the vocabulary specific to each stage. This required students not only to recall definitions but also to demonstrate understanding of functional and procedural relationships between the stages. This integrated visual-textual approach enhances comprehension, strengthens lexical connections, and supports the gradual accumulation of subject-specific vocabulary. As a result, infographics serve as an effective pedagogical tool that bridges conceptual understanding and linguistic expression in the domain of legal English. The infographic created for vocabulary contextualization is shown in Figure 2.

Another advantage we found in using infographics for vocabulary development was their ability to highlight collocations and word partnerships typical of legal English. For example, the *Contractual Terminology across the Contract Lifecycle* infographic illustrated the vocabulary of the contract processes, enabling students to observe how these terms naturally interrelate. By studying these visual groupings, learners were able to internalize common patterns of legal language use and practice applying collocations correctly in context. The infographic created for visual vocabulary grouping is shown in Figure 3.

The use of infographics also promotes systematic categorization of vocabulary. Organizing terms according to legal fields (for example, criminal law, civil law, constitutional law, and administrative law) enables students to visualize conceptual relationships and hierarchical structures. This

Fig. 1. Infographic for vocabulary visualization

Fig. 2. Infographic for vocabulary contextualization

organization facilitates the long-term retention and retrieval of terminology, thereby supporting a deeper understanding.

Infographics to enhance writing and grammatical skills

Infographics proved to be a highly effective tool for developing students' writing and grammar skills in our instructional context. Their visually structured format enabled learners to notice grammatical patterns, common collocations, and syntactic relationships that are often overlooked in traditional text-based tasks. The infographic illustrating the impersonal passive is shown in Figure 4.

Because teacher-generated infographics present information in a concise and hierarchically organized manner, students were able to understand the structure and logical sequencing required in practical writing tasks, such as CVs, motivational letters, and official emails. These infographics highlighted key elements of each genre, demonstrated appropriate grammatical structures, and provided examples of formal vocabulary and phrasing. By analysing the visual content, learners strengthened

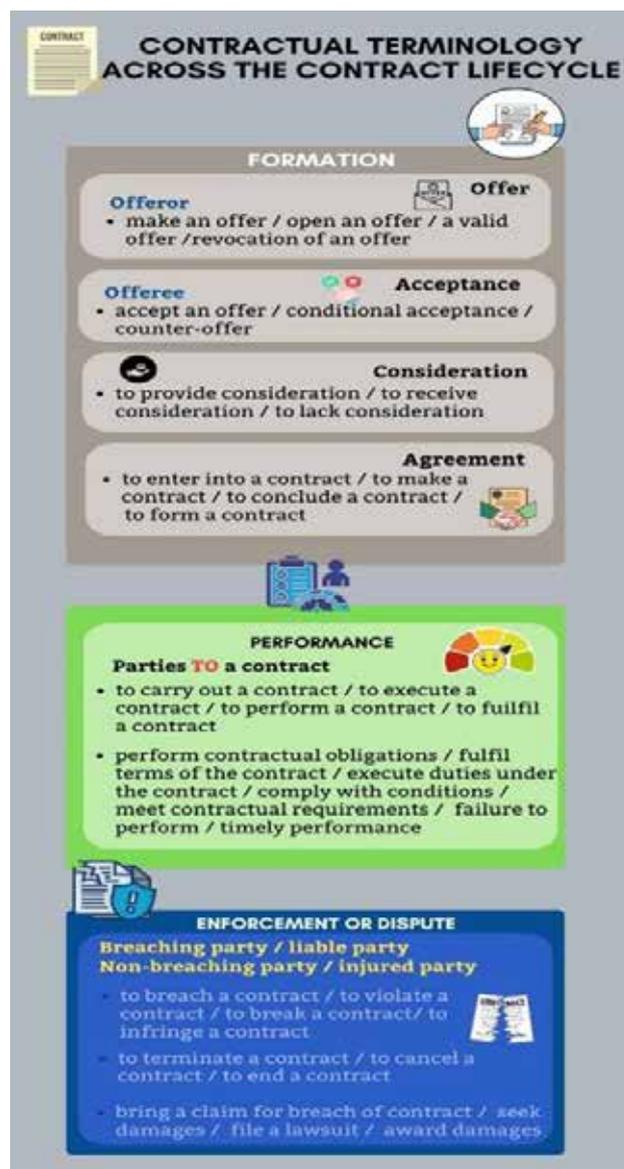

Fig. 3. Infographic for visual vocabulary grouping

their awareness of genre conventions, improved lexical precision, and enhanced the clarity and coherence of their written outputs. Furthermore, the infographics served as scaffolding for extended writing tasks, offering a clear conceptual map that guided students through planning, drafting, and revision. Overall, the use of teacher-generated infographics in our practice increased students' motivation and supported improvement in their ability to produce well-structured and grammatically accurate texts.

Infographics to develop speaking skills

Infographics have proven to be a valuable tool for developing speaking skills, as they provide visual scaffolding that supports the organization

Fig. 4. Infographic for grammar presentation

and expression of ideas. After studying the relevant vocabulary, speaking practice was organized in a structured way: teachers provided sample infographics illustrating how key information could be presented, which vocabulary and expressions were appropriate, and how ideas could be linked coherently in oral communication. Students then created their own infographics based on similar content, which they used as prompts for speaking activities. This approach allowed learners to actively rehearse target language structures, practice precise legal vocabulary, and organize their ideas logically before speaking. The combination of analysing teacher-generated samples and producing their own visual representations helped students internalize organizational patterns, gain confidence, and improve both clarity and fluency in spoken interactions. A teacher-generated infographic on Animal Law and a student-created infographic on Commercial Law are shown in Figure 5.

To guide students in describing infographics, an infographic with useful vocabulary was suggested, as shown in Figure 6.

Fig. 5. Teacher-generated infographic on Animal Law and student-generated infographic on Commercial Law

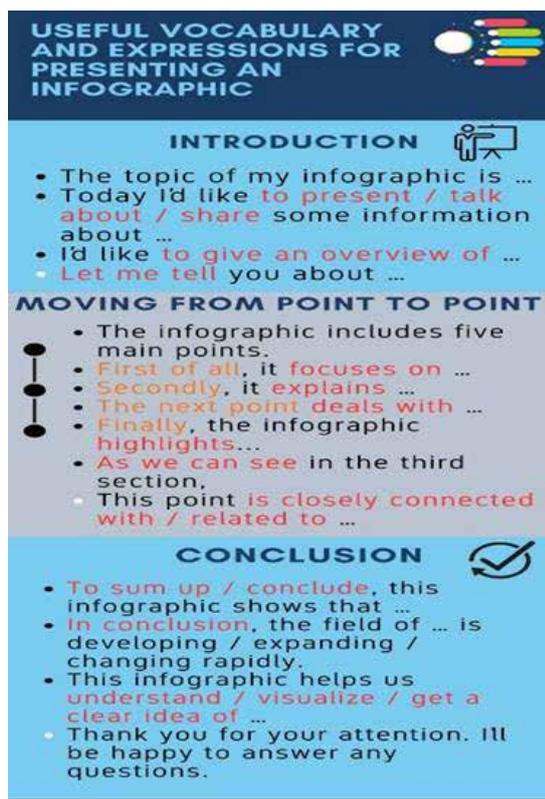

Fig. 6. Infographic presenting useful vocabulary for speaking practice

Furthermore, it was observed that creating infographics by students themselves fosters active vocabulary use. When learners design their own visual representations of topics, they have to select appropriate terminology, define key concepts, and express relationships clearly. This productive engagement transforms passive vocabulary knowledge into active competence, promoting linguistic accuracy and professional communication skills.

To evaluate students' perceptions of the use of infographics in the Legal English course, a short survey was conducted. The survey included closed-ended questions designed to capture students' impressions of the usefulness and motivational impact of the material. To ensure content validity, the questionnaire draft was developed in alignment with the study's objectives and informed by previous research (Ranganathan, Caduff & Frampton, 2024; Taherdoost, 2022). The closed-ended questionnaire comprised five items, each rated on a 5-point Likert scale (1 = 'strongly disagree', 5 = 'strongly agree'). The results of the questionnaire are presented in Table 1.

In addition to the closed-ended questionnaire, students were asked to share their impressions of the use of infographics orally. This approach allowed for the collection of immediate qualitative feedback, providing insights into students' perceptions of the usefulness for language practice and motivational impact of the infographics. The oral feedback was noted and summarized by the researchers, offering complementary information to the quantitative data collected through the Likert-scale items. Although informal, this method provided valuable contextual insights and enriched the interpretation of the survey results, particularly concerning the development of language skills and the challenges associated with creating student-generated infographics in the Legal English course.

Most students noted that visual representations made complex terminology more accessible. They confirmed that the model infographics were helpful in organizing ideas and using appropriate grammar

Table 1

Survey results on the use of infographics in Legal English learning

Questions	Strongly agree	Agree	Neutral	Disagree	Strongly disagree
1. "Did the infographics help you to understand legal vocabulary more easily?"	82%	9%	5%	2%	2%
2. "Did teacher-generated infographics provide clear guidance for your grammar and writing tasks?"	78%	12%	5%	3%	2%
3. "Do you feel that using infographics improved your ability to produce coherent written texts and structured oral speeches?"	65%	14%	9%	6%	6%
4. "Did creating or analysing infographics increase your motivation to learn Legal English?"	60%	29%	7%	2%	2%
5. "Would you like to see more infographics used in future Legal English lessons?"	71%	13%	11%	3%	2%

and vocabulary, as well as planning and presenting information more clearly and confidently. They reported feeling more motivated and engaged when working with infographics.

At the same time, some students initially found the infographics, which contained a lot of information and complex structures, overwhelming or confusing, especially before teacher-guided analysis. They also noted that the creative nature of the task, combined with time constraints, technical challenges, and the need to select a design appealing to all, caused occasional stress and hesitation. Despite these challenges, students ultimately recognized the value of the activity in organizing their ideas and practicing their language skills.

Conclusions. The findings of this study demonstrate that infographics constitute an effective multimodal tool for enhancing the teaching and learning of legal English. By combining visual and textual elements, infographics facilitate clearer representation of complex legal concepts, support comprehension of abstract terminology, and promote more efficient processing of specialized vocabulary. Their structured format helps learners identify relationships between concepts, understand

legal processes, and retain new lexical items with greater accuracy and confidence.

The pedagogical application of infographics also proved beneficial for the development of grammar, writing, and speaking skills. Teacher-generated infographics provided a clear and accessible framework for introducing new material and modelling genre-specific structures, while student-generated infographics encouraged active language production, meaningful reformulation of content, and creative engagement with legal topics. These activities supported the development of coherent written texts, scaffolded oral presentations, and fostered greater grammatical awareness.

In sum, the integration of infographics into the legal English classroom enhances linguistic, cognitive, and motivational dimensions of learning. Their use enriches instructional practices, supports multimodal comprehension, and equips law students with communication skills essential for academic study and professional legal environments. Future research may extend these findings by exploring long-term learning outcomes and comparing infographic-based instruction with other visual or digital pedagogical tools.

REFERENCES:

1. Aini, N., Rahmawati, S., & Yusuf, M. (2025). The impact of infographics on cognitive enhancement in English language students. *IDEAS: Journal on English Language Teaching and Learning, Linguistics and Literature*, 13(1), 44–58. <https://doi.org/10.24256/ideas.v13i1.6725>
2. Al-Hashim, L. (2023). Infographics and independent learning for English learning in the secondary level context. *Journal on English as a Foreign Language*, 11(2), 278–294. <https://doi.org/10.23971/jeffl.v11i2.2784>
3. Alshammari, R. (2024). *Using infographics to develop reading comprehension among university EFL students. Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*, 9(2), 105–120. <https://link.springer.com/article/10.1186/s40862-025-00322-3>
4. Alwadei, A. M. (2023). Investigation of the use of infographics to aid second language vocabulary learning. *Humanities & Social Sciences Communications (Nature)*, 10, 108. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01569-2>
5. Cárcamo, B., & Carmona, C. (2025). Improving EFL students' multimodal literacy through infographics. *ELT Journal*, 79(2), 205–215. <https://doi.org/10.1093/elt/ccae049>
6. Jaleniauskiene, E., & Kasperuniene, J. (2023). Infographics in higher education: A scoping review. *E-Learning and Digital Media*, 20(2), 191–206. <https://doi.org/10.1177/20427530221107774>
7. Khodr, H., & Arafat, M. (2024). The impact of using infographics to teach grammar on EFL students' learning motivation. *European Journal of Foreign Language Teaching*, 9(1), 76–91. <https://oapub.org/edu/index.php/ejfl/article/view/3919>
8. Mayer, R. E. (2009). *Multimedia Learning*. Cambridge University Press.
9. Nhan, L., & Phuong, H. Y. (2024). The impact of using infographics to teach grammar on EFL students' learning motivation. *European Journal of Foreign Language Teaching*, 5(5), 85–101. <https://oapub.org/edu/index.php/ejfl/article/view/3919>
10. Paivio, A. (1986). *Mental representations: A dual coding approach*. Oxford University Press.
11. Ranganathan, P., Caduff, C., & Frampton, C. M. A. (2024). Designing and validating a research questionnaire – Part 2. *Perspectives in clinical research*, 15(1), 42–45. https://doi.org/10.4103/picr.picr_318_23

12. Rahman, A., & Nordin, N. (2023). The effectiveness of using infographics as an aid for reading comprehension. *Open Journal of Science and Technology*, 3(4), 21–31. <https://readersinsight.net/OJST/article/view/1360>
13. Smiciklas, M. (2012). *The Power of Infographics*. Que Publishing.
14. Taherdoost, H. (2022). Designing a questionnaire for a research paper: A comprehensive guide to design and develop an effective questionnaire. *Asian Journal of Managerial Science*, 11, 8–16. <https://doi.org/10.51983/ajms-2022.11.1.3087>
15. Torres, R., & Manalo, S. (2024). Infographics as pre-writing organizers in EFL academic writing classes. *ELT Journal*, 79(2), 205–218. <https://academic.oup.com/eltj/article/79/2/205/7764132>

Дата першого надходження рукопису до видання: 16.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 13.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

UDC 81'42:316.75(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-13>

Olena MOROZOVA

Doctor of Sciences (Philology), Professor, Professor at the Department of English Philology and Foreign Language Teaching Methods, V. N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022

Lecturer at the Department of Central, Eastern, and Northern European Studies

University of British Columbia, 1873 East Mall 928, Vancouver BC, Canada, V6T 1Z1

ORCID: 0000-0002-7223-0337

Scopus Author ID: 57197715302

Natalya OLIYNYK

PhD (Philology), Associate Professor, Associate Professor at the Department of Business Foreign Language and Translation V. N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022

ORCID: 0000-0001-8650-8646

To cite this article: Morozova, O., Oliynyk, N. (2025). Discursive practices of cultural heritage in shaping Ukrainian national identity. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 96–102, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-13>

DISCURSIVE PRACTICES OF CULTURAL HERITAGE IN SHAPING UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY

This article examines how discursive practices surrounding cultural heritage contribute to shaping national identity in the context of Russia's war against Ukraine. The conflict extends well beyond the physical battlefield, unfolding across cultural, linguistic, and symbolic domains that shape present realities through the selective elements of cultural heritage. Drawing on Benedict Anderson's concept of imagined communities, the study argues that Ukrainian identity is formed and reinforced through shared language, collective memory, and symbolic representation. Within this process, the legacy of Taras Shevchenko plays a defining role as both a cultural symbol and an iconic marker of Ukrainian national identity, as well as a site of resistance and an object of ideological contestation. The article analyzes how discursive practices around Shevchenko's tangible and intangible heritage – monuments, texts, public rituals, and linguistic practices – have been reframed in competing political narratives. Russian discourse employs symbolic appropriation, selectively reinterpreting biographical facts and cultural meanings to position Shevchenko within a narrative of Slavic unity. Examples from Crimea and occupied territories demonstrate how staged commemorations and controlled representations serve to legitimize imperial narratives and suppress Ukrainian cultural distinctiveness. At the same time, Ukrainian communities mobilize Shevchenko's heritage as a tool of resilience and cultural sovereignty. Actions such as protecting monuments, restoring suppressed inscriptions, transforming Soviet memorials, and rejecting falsified attributions illustrate ongoing acts of symbolic reclamation. These practices reveal cultural heritage as an active arena of meaning-making rather than a static inheritance. Through case studies and discourse analysis, the article demonstrates that Shevchenko's legacy functions as both a target of manipulation and a catalyst of national self-definition. The findings reveal that cultural heritage in wartime serves as a powerful medium through which identity is resisted, defended, and reimagined.

Key words: cultural heritage, discourse practice, metaphor, national identity, symbolic appropriation, Taras Shevchenko.

Олена МОРОЗОВА

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, 4 площа Свободи, м. Харків, Україна, 61022, та викладач кафедри центрально-, східно- та північнослов'янських студій Університету Британської Колумбії, 1873 Іст Молл, Ванкувер, Британська Колумбія, Канада, V6T 1Z1

ORCID: 0000-0002-7223-0337

Scopus Author ID: 57197715302

Наталя ОЛІЙНИК

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри ділової англійської мови та перекладу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, 4 площа Свободи, м. Харків, Україна, 61022

ORCID: 0000-0001-8650-8646

Бібліографічний опис статті: Морозова, О., Олійник, Н. (2025). Дискурсивні практики культурної спадщини у творенні національної ідентичності українців. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 96–102, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-13>

ДИСКУРСИВНІ ПРАКТИКИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ У ТВОРЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ

У статті досліджено, як дискурсивні практики, пов'язані з культурною спадщиною, сприяють формуванню національної ідентичності в умовах російсько-української війни. Конфлікт виходить далеко за межі фізичного поля бою, розгортаючись у культурних, мовних та символічних вимірах, де елементи культурної спадщини конструюють сучасні уявлення про реальність. Спираючись на концепт уявлених спільнот Бенедикта Андерсона, у статті обґрунтовується, що українська ідентичність формується та зміцнюється через спільну мову, колективну пам'ять і символічні репрезентації. У цьому процесі спадщина Тараса Шевченка відіграє ключову роль як культурний символ і знаковий маркер української національної ідентичності, а також як простір спротиву та об'єкт ідеологічного переосмислення. У статті продемонстровано, як дискурсивні практики навколо матеріальної та нематеріальної спадщини Шевченка – пам'ятників, текстів, публічних ритуалів і мовних практик – були переінтерпретовані в конкуруючих політичних наративах. Російські дискурси застосовують символічну апропріацію, вибірково переосмислюючи біографічні факти та культурні сенси, щоб вписати Шевченка в наратив «слов'янської єдності». Приклади з Криму та окупованих територій демонструють, як режисовані комеморації та контрольовані репрезентації слугують легітимації імперських смислів і витісненню української культурної специфіки. Водночас українські спільноти мобілізують спадщину Шевченка як інструмент стійкості та культурного суверенітету. Дії, такі як захист пам'ятників, відновлення прихованих написів, трансформація радянських меморіалів та викриття фальшивих атрибуцій, засвідчують тривалі практики символічного повернення й переозначення. Ці процеси засвідчують, що культурна спадщина є не статичним надбанням, а активною сферою творення смислів. Шляхом дискурсивного аналізу кейсів продемонстровано, що спадщина Шевченка виступає одночасно як об'єкт маніпуляції та каталізатор національного самовизначення. Отримані результати показують, що у воєнний час культурна спадщина перетворюється на потужний засіб опору, захисту та конструювання національної ідентичності.

Ключові слова: культурна спадщина, дискурсивна практика, метафора, національна ідентичність, постколоніальний контекст, символічна апропріація, Тарас Шевченко.

Rationale. The Russian war against Ukraine is not only a geopolitical conflict; it is also a struggle over meaning, memory, and culture. As in many postcolonial contexts, the battlefield extends beyond territory into the realms of language, education, and heritage. Ukrainian cultural symbols, particularly those associated with the renowned national poet Taras Shevchenko, have become deeply ingrained in this cultural confrontation.

In the framework of modern nationalism, Benedict Anderson's concept of "imagined communities" (Anderson, 1983) remains particularly relevant. Anderson argues that a nation is not a physical entity but a socially constructed community – imagined by the people who perceive themselves as part of it. Ukrainian identity, like any other, is constituted through shared language, historical narratives, customs, and symbols. Among these, the Ukrainian language occupies

a foundational role, functioning as both a practical tool and a symbolic cornerstone of nationhood.

This article focuses on the heritage of Taras Shevchenko to illustrate how cultural figures and symbols are used in constructing identity and resisting ideological colonization. We examine how Shevchenko's legacy has been manipulated in Russian propaganda, reinterpreted by communities under occupation, and embraced as a symbol of national resilience.

Theoretical tools. The term "heritage" encompasses both material and immaterial inheritances. In English, the term originates from legal language concerning property and inheritance, expanding over time to include cultural artifacts, traditions, and shared values. The Ukrainian notion of "спадщина" reflects similar dual meanings, referring both to inherited rights and to cultural legacies passed down through generations.

According to Hewison, “The impulse to preserve the past is part of the impulse to preserve the self. Without knowing where we have been, it is difficult to know where we are going” (Hewison, 1987, P. 47). This relationship between past and present highlights the crucial role of cultural heritage in shaping collective identity.

Cultural heritage can be broadly categorized into two forms:

Tangible heritage encompasses physical manifestations, including monuments, buildings, artifacts, artwork, and historical sites. For example, statues of Taras Shevchenko, manuscripts of his poetry, and architectural spaces named in his honor serve as material anchors of cultural memory.

Intangible heritage refers to non-physical traditions and expressions such as language, oral literature, music, performing arts, and social practices. In the case of Shevchenko, the continued recitation or singing of his poetry, the use of the Ukrainian language he championed, and commemorative rituals held in his memory all contribute to the preservation and transmission of intangible heritage.

Shevchenko’s legacy exemplifies the dynamic interplay between the two forms. His presence is felt not only in stone and bronze, but also in the enduring rhythms of language, song, and civic ritual that continue to shape Ukrainian identity today. This understanding aligns with Čeginskas and Lähdesmäki’s (2023, P. 2) conclusion that *cultural heritage* is not an inherent or fixed entity, but is constructed through acts of narration – or, in the terms used in this article, through discursive practice.

The aim of this article is to shed light on how discursive practices surrounding cultural heritage, with a focus on the legacy of Taras Shevchenko, contribute to the construction and negotiation of Ukrainian national identity in the context of Russia’s ongoing information and cultural aggression.

Results and discussion. Taras Shevchenko occupies a deeply contested place in the postcolonial struggle over Ukraine’s cultural heritage. Within Ukrainian narratives, he is revered as the voice of national awakening and a powerful symbol of anti-imperial resistance. However, Russian discourse has persistently sought to appropriate and reframe his identity to align with broader narratives of Slavic unity and a “shared” cultural past.

Russian sources frequently emphasize biographical facts that lend themselves to reinterpretation. For example, they highlight that Shevchenko was born in the Kyiv Governorate, then part of the Russian Empire, and that he wrote prose in both Ukrainian and Russian. The *Great Russian Encyclopedia* presents him as a Ukrainian poet and painter who wrote “in Russian and Ukrainian”, while the website *Ruxpert* describes him as a “Russian-speaking prose writer and great Ukrainian poet”. Although these descriptions appear neutral, they subtly position Shevchenko within a Russian cultural framework, thereby blurring the boundaries between linguistic and national affiliation.

Such framing exemplifies symbolic appropriation – the selective use of factual elements to assert ideological ownership. As Azoulay notes, imperial systems often reinterpret colonized figures to reinforce narratives of benevolence and legitimacy (Azoulay, 2019). By co-opting Shevchenko’s identity, Russian discourse attempts to obscure the historical context of imperial domination and recast the poet as a bridge between nations rather than a critic of empire.

This appropriation is reinforced through metaphorical reframing. A striking example is drawn from a well-known childhood anecdote in Shevchenko’s biography, in which he attempted to walk to the horizon “to see where the sky meets the earth” (Біографія ..., 1958: n. p.). In a propagandistic reinterpretation, this act is transformed into a symbolic gesture of inevitable unity between Ukraine and Russia. As an article published in Interunion.org in 2024 declares: “You have reached the horizon, Taras Grigorievich – where Ukraine merges with Russia. And this is a very bright page in our shared history”.

At first glance, the metaphor appears harmonious, casting Ukraine as sky – open, imaginative, aspirational – and Russia as land – stable, grounded. But beneath this dichotomy lies a narrative of subordination: Ukraine is portrayed as incomplete without Russia’s “solid” historical identity. Within this framework, the conceptual metaphors “country is sky” (Ukraine) and “country is land” (Russia) suggest that Ukraine must be anchored in Russian historical and cultural reality. This framing masks colonial ambition as spiritual integration, transforming a relationship of dominance into one of alleged destiny.

The rhetorical strategy extends beyond metaphor into carefully staged public commemorations. In 2019, during Shevchenko Day in Russian-occupied Simferopol, pro-Russian activists organised a performance at the monument to Taras Shevchenko to mark the 205th anniversary of his birth. Participants carried Russian flags and banners of the so-called “Russian Community of Crimea”, visually reframing the event within a Russian nationalist context. Readings of Shevchenko’s poetry were performed in Russian, while stylised costumes imitating Ukrainian embroidery diluted the authenticity of traditional cultural markers and stripped them of their national specificity.

During the same gathering, a Russian activist publicly claimed that Shevchenko “called for peace and friendship with Russia” and “belonged not only to Ukraine but also to Russia and Belarus”, and he was presented in speeches as a “Russian writer”. These statements, widely circulated in occupation-era public communications, attempt to recast Shevchenko as a panslavist aligned with imperial unity. Such rhetorical reframing not only distorts the historical record but also seeks to neutralise the anti-colonial dimension of his literary and political legacy.

These appropriative narratives are not limited to symbolic reinterpretation; they extend to interventions in public commemorative space, where cultural meaning is renegotiated through orchestrated performances and selective historical messaging.

In Balakliia (Kharkiv region), a public banner quoting Shevchenko’s Caucasus poem – “Fight, and you shall overcome. God helps you. Truth and glory and holy freedom are with you” – was

Fig. 1. Banner Replacement in Balakliia Reveals Suppressed Shevchenko Quote

Source: Novynarnia, 2022.

replaced during the Russian occupation with a sign proclaiming: “Ukraine and Russia are one people”. After liberation, the original Ukrainian quote was discovered intact beneath the imposed propaganda. This illustrates both cultural censorship and resistance: while occupiers sought to overwrite Ukrainian meaning, the foundational narrative remained preserved beneath the surface.

In Kharkiv, the monument to Shevchenko, erected in 1935 as part of Soviet monumental architecture, has become a site of contemporary resilience. To protect it from shelling, volunteers and municipal workers fortified it with sandbags in March 2022.

By 2025, the monument’s 90th anniversary, it was decorated with a banner featuring a Shevchenko quote and a Ukrainian flag bearing the names of fallen soldiers. As a Kharkiv resident noted, “This is not just a monument. This is our symbol of defiance” (Суспільне Харків, 2022).

Other communities have undertaken more direct acts of cultural transformation. In the village of Kotliarka, Zhytomyr Oblast, residents lacking resources for a new monument repurposed a Soviet-era statue of Lenin into a likeness of Shevchenko, as shown in Figure 5.

A local artist reshaped the face, removed the military cap, and added a copy of the Kobzar. This act of re-signification demonstrates how material heritage can be reclaimed and reinterpreted. As Lowenthal (1998) observed, “heritage is not a test of accuracy but a declaration of identity”. The transformation from Lenin to Shevchenko is not merely aesthetic – it is ideological, asserting the continuity of Ukrainian culture in defiance of imperial legacy.

Fig. 2. Kharkiv residents reinforcing the Taras Shevchenko monument with sandbags

Source: Suspilne Kharkiv, 2022.

Fig. 4. Commemoration of Taras Shevchenko in Kharkiv on his birthday

Source: *Suspilne Kharkiv*, 2025.

Fig. 4. Repurposed Lenin Monument Transformed into Shevchenko in Kotliarka

Source: *TSN*, 2023.

A striking example of disinformation is illustrated in Figure 6, which depicts a falsified poem that circulated on social media in 2023 under the false attribution to Taras Shevchenko. The poem, designed to evoke populist resentment, reads: “The poor man cries, the rich man rejoices, and the government robs. Poor people bury sons killed in the war. A rich man who is full and proud makes a wedding”. The post criticized Ukraine’s leadership and war effort while masquerading as patriotic dissent rooted in classical national literature.

This fabricated quote was disseminated by a pro-Russian social media account using the pseudonym “Solomiia Ukrainianets”. As writer Ostap Ukrainianets publicly clarified, the poem is not Shevchenko’s. He cautioned readers: “If you see a new, perfectly topical quote from Shevchenko or Franko – it’s probably anonymous or FSB-written”.

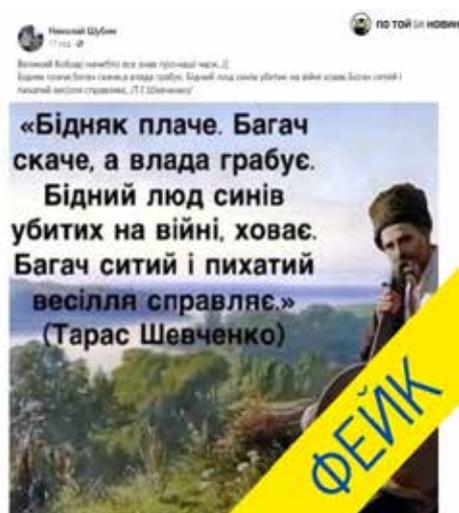

Fig. 5. Fact-checking post debunking a fake “Shevchenko poem”

Source: *Po toi bik novyn (Facebook)*, 2023.

By falsely invoking cultural authority, such digital fabrications aim to destabilize national trust in iconic figures and reframe Ukrainian resistance as internal betrayal. This form of “information occupation” reflects the subtler dimensions of the cultural war, where heritage becomes a tool not only for remembrance but also for manipulation.

Conclusions. This article has explored how Ukraine’s cultural heritage – and the legacy of Taras Shevchenko in particular – serves as both a tool of resistance and a target of colonial appropriation. Drawing on examples from occupied territories, manipulated narratives, and acts of symbolic reclamation, we have shown that cultural symbols are not passive relics but dynamic sites of struggle, especially in times of crisis.

From the metaphorical reframing of Shevchenko’s imagery to the censorship of his words in Balakliia, from the ideological repurposing of his monuments in Crimea to their transformation in Kotliarka, the contested legacy of Shevchenko illustrates how heritage is continuously reinterpreted, resisted, and revived in response to oppression – it is not static. These cases reveal the strategic function of heritage not only in shaping collective memory but in defending cultural sovereignty.

Russia’s ongoing attempts to appropriate, distort, or erase Ukrainian cultural identity highlight the enduring power of heritage to mobilize civic consciousness and sustain national resilience. As Shevchenko famously declared, «Борітеся – поборете» – «Fight, and you shall overcome». His words resonate today not only as a call to action, but as a call to remember, to preserve, and to define who we are – and who we choose to become.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біографія Т. Г. Шевченка за спогадами сучасників. Київ : Вид-во Академії наук УРСР, 1958. 439 с.
2. Вражаюче відео від ЗСУ: на білборді в Балаклії замість «одного народу с Росією» проявилися рядки Шевченка. Новинарня. 11.09.2022. URL: <https://novynarnia.com/2022/09/11/billboard-balakli/> (дата звернення: 05.07.2025).
3. На Житомирщині пам'ятник Леніну перетворили на Шевченка: який вигляд він тепер має (фото). ТСН. 20.10.2023. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/na-zhitomirshchini-pam-yatnik-leninu-peretvorili-na-shevchenka-yakiy-viglyad-vin-teper-maye-foto-2633187.html> (дата звернення: 05.07.2025).
4. Спростування фейкового «вірша Шевченка». *По той бік новин*. URL: <https://www.facebook.com/behindtheukrainenews/posts/1051276279167380/> (дата звернення: 05.07.2025).
5. У Харкові вшанували пам'ять Тараса Шевченка в день його народження. Суспільне Харків. 09.03.2025. URL: <https://suspilne.media/kharkiv/966391-u-harkovi-vsnuvali-pamat-pro-tarasa-sevcenka-v-den-jogo-narodzenna/> (дата звернення: 05.07.2025).
6. У Харкові укріплюють пам'ятник Тарасу Шевченку мішками з піском. Суспільне Харків. 23.03.2022. Відео. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DZFcecvvhQ8> (дата звернення: 05.07.2025).
7. Anderson B. *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. London : Verso Books, 1983. 160 p.
8. Azoulay A. *Potential history: Unlearning imperialism*. London : Verso Books, 2019. 656 p.
9. Čeginskas V., Lähdesmäki T. Introduction: reflecting on heritage diplomacy. *International Journal of Cultural Policy*. 2023. Vol. 29, no. 1. P. 1–8. DOI: 10.1080/10286632.2022.2141730.
10. Darnton R. *Censors at work: How states shaped literature*. New York : W. W. Norton, 2014. 304 p.
11. Hewison R. *The heritage industry: Britain in a climate of decline*. London : Methuen, 1987. 160 p.
12. Lowenthal D. *The heritage crusade and the spoils of history*. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. 338 p.
13. Oxford English Dictionary. *Heritage*. Oxford University Press, n.d. URL: <https://doi.org/10.1093/OED/6071824639> (Last accessed: 09.09.2025).

REFERENCES:

1. Biohrafia T. H. Shevchenka za spohadamy suchasnykiv. (1958) [Biography of T. H. Shevchenko based on contemporaries' memories] Vyd-vo Akademii nauk URSR, Kyiv. 439 s. [in Ukrainian].
2. Novynarnia. (2022). Vrazhaiuche video vid ZSU: na bilbordi v Balaklii zamist «odnoho naroda s Rossyiei» proiavylysia riadky Shevchenka. [Striking video from the Armed Forces of Ukraine: lines from a Shevchenko poem appeared on a billboard in Balakliia instead of the slogan “one people with Russia”] URL: <https://novynarnia.com/2022/09/11/billboard-balakli/> (Last accessed: 05 July 2025). [in Ukrainian].
3. TSN. (2023). Na Zhytomyrshchyni pamiatnyk Leninu peretvoryly na Shevchenka: yakiy vyhliad vin teper maie (foto). [In Zhytomyr region, a Lenin monument was transformed into Shevchenko: what it looks like now (photo)] URL: <https://tsn.ua/ukrayina/na-zhitomirshchini-pam-yatnik-leninu-peretvorili-na-shevchenka-yakiy-viglyad-vin-teper-maye-foto-2633187.html> (Last accessed: 05 July 2025). [in Ukrainian].
4. Po toi bik novyn. (2023). Sprostuvannia feikovooho «virsha Shevchenka». [Debunking the fake “Shevchenko poem”] URL: <https://www.facebook.com/behindtheukrainenews/posts/1051276279167380/> (Last accessed: 05 July 2025). [in Ukrainian].
5. Suspilne Kharkiv. (2025). U Kharkovi vshanuvaly pamiat Tarasa Shevchenka v den yoho narodzhennia. [Kharkiv commemorated Taras Shevchenko on his birthday] URL: <https://suspilne.media/kharkiv/966391-u-harkovi-vsnuvali-pamat-pro-tarasa-sevcenka-v-den-jogo-narodzenna/> (Last accessed: 05 July 2025). [in Ukrainian].
6. Suspilne Kharkiv. (2022). U Kharkovi ukripluiut pamiatnyk Tarasu Shevchenku mishkamy z piskom. Video. [In Kharkiv, the monument to Taras Shevchenko is being reinforced with sandbags] YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DZFcecvvhQ8> (Last accessed: 05 July 2025). [in Ukrainian].
7. Anderson B. (1983) *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. London : Verso Books. 160 p.
8. Azoulay A. (2019) *Potential history: Unlearning imperialism*. London : Verso Books. 656 p.
9. Čeginskas V., Lähdesmäki T. (2023) Introduction: reflecting on heritage diplomacy. *International Journal of Cultural Policy*, 29(1), 1–8. DOI: <https://doi.org/10.1080/10286632.2022.2141730>
10. Darnton R. (2014) *Censors at work: How states shaped literature*. New York : W. W. Norton. 304 p.
11. Hewison R. (1987) *The heritage industry: Britain in a climate of decline*. London : Methuen. 160 p.
12. Lowenthal D. (1998) *The heritage crusade and the spoils of history*. Cambridge : Cambridge University Press. 338 p.

13. Oxford English Dictionary. (n.d.). Heritage. Oxford University Press. URL: <https://doi.org/10.1093/OED/6071824639> (Last accessed: 09 September 2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 14.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 11.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 811.161.2'25=111:37

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-14>

Олена МОСКАЛЮК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу, Одеський національний морський університет, вул. Мечникова, 34, м. Одеса, Україна, 65029

ORCID: 0000-0003-4956-7238

Бібліографічний опис статті: Москалюк, О. (2025). Особливості українського перекладу англійських публічних виступів із проблем екології (на матеріалі TED Talks). *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 103–108, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-14>

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ ІЗ ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ TED TALKS)

Стаття присвячена дослідженню специфіки українського перекладу англійських публічних виступів із проблем екології (на матеріалі TED Talks). Актуальність дослідження зумовлена зростанням суспільного інтересу до проблем зміни клімату, охорони довкілля та сталого розвитку, а також необхідністю якісного відтворення екологічного дискурсу українською мовою для забезпечення ефективної комунікації та популяризації наукових знань. Відомо, що платформа TED Talks презентує публічні виступи, орієнтовані на ефективне поширення важливих ідей для правильного розуміння і формування ставлення до найактуальніших питань. Конференція сформувала свої власні принципи, до яких відносяться виразний формат виступу, широта змісту, прагнення знайти найцікавіших людей.

За основу дослідження були обрані промови на платформі TED з проблем екології. Було детально проаналізовано відповідні промови, їх структурні, лексико-граматичні та стилістичні особливості. Під час перекладу фахівці найчастіше вдаються до використання трансформації вилучення, що зумовлено жорсткими технічними вимогами щодо субтитрів на сайті TED Talks. Розглянуто основні лінгвістичні та перекладацькі труднощі, серед яких: передача термінології, адаптація культурно зумовлених реалій, відтворення емоційно-переконувального впливу та риторичних стратегій спікерів. Проаналізовано типові перекладацькі трансформації, а саме: лексичні, граматичні, стилістичні та прагматичні, що забезпечують точність, доступність та ефективність комунікації у перекладі. Зроблено висновок, що успішний переклад екологічних TED-виступів українською мовою ґрунтується на поєднанні термінологічної точності, збереженні комунікативної інтенції автора та адаптації змісту до очікувань української аудиторії.

Ключові слова: публічний дискурс, платформа TED Talks, переклад публічних виступів, перекладацькі трансформації, екологічні проблеми.

Olena MOSKALIUK

PhD in Pedagogy, Associate Professor at the Department of Foreign Languages and Translation, Odesa National Maritime University, 34 Mechnykova Str., Odesa, Ukraine, 65029

ORCID: 0000-0003-4956-7238

To cite this article: Moskaliuk, O. (2025). [Peculiarities of Ukrainian translation of English public speeches on environmental issues (based on TED Talks)]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 103–108, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-14>

PECULIARITIES OF UKRAINIAN TRANSLATION OF ENGLISH PUBLIC SPEECHES ON ENVIRONMENTAL ISSUES (BASED ON TED TALKS)

The article deals with the study aimed at the specifics of the Ukrainian translation of English public speeches on environmental issues (based on TED Talks material). The relevance of the research is the growth of public interest in the problems of climate change, environmental protection and sustainable development to ensure effective communication and popularization of scientific knowledge. It is known that the TED Talks platform presents public speeches focused on the effective dissemination of important ideas for the correct understanding and formation of attitudes to the most pressing issues. The conference has formed its own principles, which include an expressive format of the speech, breadth of content, and the desire to find the most interesting people.

Speeches on the TED platform on environmental issues have been chosen as the basis for the study. The relevant speeches, their structural, lexical-grammatical and stylistic peculiarities have been analyzed. During translation, specialists most often resort to the use of the extraction transformation, which is due to the strict technical requirements for subtitles on the TED Talks website. The main linguistic and translation difficulties are considered, including: the transfer of terminology, the adaptation of culturally conditioned realities, the reproduction of emotional and persuasive influence and rhetorical strategies of speakers. Typical translation transformations have been analyzed, namely: lexical, grammatical, stylistic and pragmatic, which ensure the accuracy, accessibility and effectiveness of communication in translation. It is concluded that the successful translation of environmental TED talks into Ukrainian is based on a combination of terminological accuracy, preservation of the author's communicative intention and adaptation of the content to the expectations of the Ukrainian audience.

Key words: public discourse, TED Talks, translation of public speeches, translation transformations, environmental challenges.

Актуальність дослідження. Проблематика екології посідає одне з провідних місць у сучасному публічному дискурсі, а платформа TED Talks є важливим майданчиком для поширення науково-популярних ідей, спрямованих на підвищення екологічної свідомості. Публічні виступи на тему екології поєднують у собі елементи наукової аргументації, емоційної апеляції та риторичних стратегій впливу. Це створює певні труднощі для перекладача, який має не лише адекватно передати зміст, а й зберегти комунікативну мету, ритм і стиль виступу.

Неможливо відтворити переклад, який буде схожий повністю на оригінал. Звідси виходить, що задача перекладача зробити текст перекладу найбільш наближеним до оригіналу. Головна проблема в тому, що не завжди існують паралелі між мовами оригіналу та перекладу, тобто немає структурних та семантичних аналогів. Саме тут в нагоді трапляються перекладацькі трансформації, які більш детально будуть розглянуті пізніше.

Теоретично-методологічне підґрунтя дослідження становлять концептуальні положення і тези, що стосуються загальних проблем публічного дискурсу (Ф. Бацевич, Л. Безугла, І. Біскуб, Р. Водак, А. Загнітко, М. Халлідей). Аналізуючи роботи багатьох вчених, можна виявити їхні важливі досягнення, а саме: вивчення різних аспектів культури спілкування, специфіки публічних виступів (І. Гамрецький, Н. Герасименко, Н. Гейко, М. Діденко, Н. Коваль, Г. Павловська, та ін.); аналіз лінгвістичних особливостей публічного мовлення, в тому числі й перекладацькі аспекти (В. Богатько, Н. Івкова, Т. Свиридюк, та ін.). Окрім того, значний внесок у розвиток науки про мистецтво красномовства зробили українські (Н. Бабич, А. Богуш, С. Кошачевський, В. Червонецький, Г. Онуфрієнко, З. Сікорська,

Л. Шевченко) й зарубіжні (І. Томан, Z. Harris, P. Engel, J. O'Connor Power, S. Turner etc.) дослідники.

Таким чином, **метою статті** є визначення основних особливостей українського перекладу англійських публічних виступів із проблем екології (на прикладі виступів TED Talks) та окреслення перекладацьких стратегій, що забезпечують збереження комунікативного ефекту оригіналу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміни в екологічній ситуації світу дуже впливають не тільки на людей, а й безпосередньо на термінологію та її розвиток у науці. В результаті цього, в світі спостерігається збільшення професійної лексики. Саме американська платформа TED Talks має ряд підкастів та відеоматеріалів, які висвітлюють проблеми екології, використовуючи відповідну лексику. Наявність англійських виступів складає базу перекладів на різні мови світу.

Англійські виступи з проблем екології є досить насиченими, тому почнемо їх аналіз із структурних особливостей. Першою структурною особливістю є вступ. Ця особливість полягає в тому, що початок промови повинен зацікавити аудиторію, та налаштувати її увагу на сприйняття. Доповідачі та перекладачі повинні зорієнтувати аудиторію та встановити зв'язок між аудиторією [3]. Другою структурною особливістю є основна частина промови. У промові основні моменти мають бути чітко викладені та позначені як чіткі та важливі для аудиторії. Останній структурний компонент – підведення підсумків. Доречні висновки можуть посилятися на вступ, пропонувати аналогію чи метафору, яка передає основну ідею.

Перекладачі використовують велику кількість прийомів та трансформацій, для того, щоб переклад був адекватним для мови перекладу.

Наші вітчизняні фахівці також роблять велику кількість наукових перекладів. Неможливо відтворити переклад, який буде схожий повністю на оригінал. Звідси виходить, що мета перекладача зробити текст перекладу найбільш наближеним до оригіналу. Головна проблема в тому, що не завжди існують паралелі між мовами оригіналу та перекладу, тобто немає структурних та семантичних аналогів. Аналізуючи переклади англійських виступів з проблем екології на платформі TED Talks, виявлені класичні лексичні та граматичні трансформації, які використовуються перекладачами. Лексичні особливості, які наявні, це конкретизація, генералізація. Наявні такі граматичні трансформації, як перестановка, членування та об'єднання речень [2].

Почнемо аналіз промов з лексичних особливостей перекладу. Прикладами конкретизації можуть слугувати наступні уривки з промов. Уривки, які наведені нижче, взяті з промови *“The line between life and not-life”*. *“So historically there has been a huge divide between what people consider to be non-living systems on one side, and living systems on the other side”*. Історично склалася велика різниця між тим, що люди вважали неживими істотами, з одного боку, і живими системами, з іншого [5, с. 96]. В цьому випадку, перекладач використав прийом компенсації, а саме використання дієслова з широким диференційованим значенням *has been*, та виходячи із контексту, перекладач вибрав значення *склалася*.

Серед слів широкої семантики необхідно, перш за все, виокремити групу широкозначності дієслів типу *be, get, take, give, have, make, do, say, come, go*. При перекладі вони часто замінюються дієсловами з більш конкретним значенням

Наступний приклад: *“And so these are the things we will try to do in the lab, make some experiments that have one or more of these characteristics of life”*. Це і є те, що ми намагаємося робити у лабораторії, проводимо деякі експерименти, за наявності однієї або більше характеристик життя [4, с. 10].

“And so what we do is, we start simple and we work our way up to living systems. Consider for a moment this quote by Leduc, a hundred years ago, considering a kind of synthetic biology: The synthesis of life, should it ever occur, will not

be the sensational discovery which we usually associate with the idea”. Отже, ми починаємо з простого і рухаємося у напрямку живих систем. Задумайтеся на мить над цією цитатою Ледюка, який ще сто років тому сказав про синтетичну біологію: *«Синтез життя, якщо він коли-небудь станеться, не буде сенсаційним відкриттям, з яким ми зазвичай асоціюємо цю ідею [8]*.

Першу фразу *“and so what we do”* перекладач відтворив *«отже ми починаємо»*. Дієслово *do* має широкий спектр значень, та для адекватності вихідного тексту перекладач обрав значення *«починаємо»*. Та другу фразу *“we work our way”* переклав як *«рухаємося»*, конкретизувавши значення [1]. Та варто помітити, що в цій фразі була також використана лексико-граматична трансформація, а саме: опущення. Автор перекладу обрав доречними опустити займенник *“we”*.

“What that means is, I can mix some chemicals together in a test tube in my lab, and these chemicals will start to self-associate to form larger and larger structures”. Це означає, що я можу змішати декілька хімікатів у пробірці в своїй лабораторії, а вони почнуть самостійно поєднуватись для створення все більших структур [8].

Приклади, що наведені нижче, взяті з іншої промови, а саме: *“Hopeful lessons from the battle to save rainforests”*. *“And among all this biodiversity that they had never seen before, they found one species that caught their attention very quickly”*. І серед усього біорозмаїття, якого вони до цього ніколи не бачили, вони знайшли одне дерево, яке прикувало їхню увагу [7].

“The indigenous people called this species pau brasil, and that’s the reason why this land became land of Brasil, and later on, Brazil. That’s the only country in the world that has the name of a tree. So you can imagine that it’s very cool to be a forester in Brazil, among other reasons”. Корінні мешканці називали це дерево пау-бразіл, і саме тому цю землю назвали *«земля Бразіл»*, а потім просто – Бразилія. Це – єдина країна в світі, яку назвали на честь дерева [8].

В цих двох випадках дуже яскраво відображено, що українське дієслово *«назвали»* має декілька відповідників в англійській мові, а саме: *become* та *has the name of*.

“Apart from all those products, the forest is very important for climate regulation”. Окрім

усіх цих продуктів, ліс відіграє важливу роль у регуляції клімату [8]. В цьому прикладі знову відображено дієслово з широким диференційованим значенням *is* яке при перекладі має більш конкретне значення «відіграє». “It forms a surface that is, say, chemically active”. Вона утворює поверхню, яку можна назвати хімічно активною [8].

Наступний вид лексичних трансформацій, який був також використаний при перекладі промов являється генералізація. Це прийом який є протилежним до прийому конкретизації. Наведені нижче приклади взяті з промови “*The line between life and not-life*”: If we accept the theory of evolution, then the first dawn of synthesis of life must consist in the production of forms intermediate between the inorganic and the organic world, or between the non-living and living world, forms which possess only some of the rudimentary attributes of life»so, the ones I just discussed “to which other attributes will be slowly” added in the course of development by the evolutionary actions of the environment”. Якщо ми приймаємо теорію еволюції, то перше відкриття синтезу життя має полягати у впровадженні проміжних форм між органічним та неорганічним світами або між живою та неживою природою, формами, які володіють тільки деякими рудиментарними ознаками життя йдеться про ті питання, які ми щойно висвітлили, «до яких постійно будуть додаватися інші атрибути у ході розвитку еволюційних дій навколишнього середовища» [10].

В цьому прикладі генералізація була дуже доречною, адже автор розширив значення слова “ones” о «питання».

Наступна проаналізована промова “*Ecology from the air*”. “Well recently, I led an airborne mapping campaign in the Kruger National Park in South Africa”. Нещодавно я керував операцією з повітряної картографії у Національному парку Крюгера, що у Південній Африці.

І ще приклад: “I bring up this example to begin, because it emphasizes how little we know about nature”. Я навів цей приклад з самого початку, тому що він показує, наскільки погано ми знаємо природу.

Щодо граматичних трансформацій, які перекладачі використовували при перекладі промов, були застосовані перестановка, заміна частин мови та членування та об’єднання речень.

Почнемо з перестановок, які використовувались досить часто, викликані цілим рядом причин, основною з яких є відмінності у структурі речення в англійській та українській мовах.

Першим прикладом цього явища буде слухувати уривок з промови “*Hopeful lessons from the battle to save rainforests*”. “We’ve actually lost two billion hectares in the last 2,000 years. But in the last 100 years, we lost half of that”. За 2000 років ми втратили 2 мільярди гектарів. Більше половини ми втратили за останні 100 років. Фраза in the last 2,000 years в англійському варіанті стоїть в кінці речення, бо є темою, а “We’ve actually lost two billion” є ремою. Тому для того, щоб переклад був адекватним для української мови, їх розташували на початку речення [9].

Наступні приклади взяті з промови “*The line between life and not-life*”. “*This is natural from the environment, this clay*”. Ця глина видобувається природним способом. І ще один приклад: “It could run a metabolism on it”. На ній може відбуватися метаболізм [9].

Інший прийом, який використовували перекладачі – членування та об’єднання речень. Наприклад, в промові “*When I die, recompose me*”. “In some places, you can’t buy a plot no matter how much money you have”. У деяких місцях неможливо купити навіть ділянку. І справа тут не в грошах.

Окрім того, в промові: “*Hopeful lessons from the battle to save rainforests*”. “This also allows us to make a big operation to seize corruption and illegal activities that ended up having 700 people in prison, including a lot of public servants” [7]. Це також дозволяє нам проводити масштабні операції з викриття корупції та незаконної діяльності. Ми вже засадили до в’язниці 700 осіб, серед яких багато і державних службовців.

Використання лексико-граматичних є невід’ємною та однією з найголовніших трансформацій, яку використовують перекладачі. При аналізі промов, було знайдено достатню кількість прикладів, в яких були застосовані такі прийоми.

Переходячи до аналізу стилістичних особливостей, почнемо з прикладів характеристик публіцистичного стилю. Перша характерна особливість публічних виступів-звернення. Нижче наведені приклади взяті з промови “*The line between life and not-life*”, а саме: We’ll just take

one example here: a virus is a natural system, right?, So that's just forming some body stuff, right?, So just through self-assembly, mixing things together in the lab, we can come up with, say, a metabolic surface with some informational molecules attached inside of this membrane body, right? [9].

Друга стилістична особливість, на яку б ми хотіли звернути увагу – комунікативно-інформаційна функція, яка спрямована на роботу з широкою аудиторією. За приклад візьмемо фрази з промови “*Ecology from the air*”:

“I want to share three of those questions with you today. The first questions is, how do we manage our carbon reserves in tropical forests?”

My second question: How do we prepare for climate change in a place like the Amazon rainforest? Let me tell you, I spend a lot of time in these places, and we're seeing the climate changing already.

And third and final question is, how do we manage biodiversity on a planet of protected ecosystems? The example I started out with about lions hunting, that was a study we did behind the fence line of a protected area in South Africa” [6].

Нижче будуть наведені приклади, які висвітлюють особливості наукового стилю в промовах, а саме: використання професійної термінології. Приклади взяті з промови “*The line between life and not-life*”. “You might think of this as kind of like a primitive cell. If we accept the theory of evolution, then the first dawn of synthesis of life must consist in the production of forms intermediate between the inorganic

and the organic world, or between the non-living and living world, forms which possess only some of the rudimentary attributes of life so, the ones I just discussed...” [9].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, у дослідженні встановлено, що переклад англійських екологічних TED-виступів українською мовою потребує поєднання термінологічної точності, стилістичної гнучкості та збереження переконувального впливу оригіналу. Ефективний переклад має враховувати особливості публічного мовлення, структуру, риторичні прийоми спікерів і культурні аспекти сприйняття інформації українською аудиторією. Застосування відповідних перекладацьких трансформацій дозволяє забезпечити доступність, інформативність і комунікативну релевантність екологічних повідомлень, що сприяє формуванню екологічної свідомості в суспільстві.

Результати дослідження можуть бути корисними для перекладачів, викладачів перекладознавства та фахівців у сфері екологічної комунікації. Перспективним є поглиблений аналіз перекладу вузькоспеціалізованої екологічної термінології та стратегій формування екологічної свідомості. Доцільним також є зіставлення перекладів, виконаних професійними перекладачами та волонтерами, з метою виявлення відмінностей у підходах і якості. Окремого вивчення потребують невербальні аспекти перекладу (жести, інтонація, візуальні матеріали) та їх відтворення в україномовному контексті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Дерік І.М., Дружина Т.І. Scientific texts in the paradigm of translation studies. *Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського*. 2020 № 30. С. 89–96.
3. Жуковська В.В. English stylistics: fundamentals of theory and practice. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2010. С. 10–18.
4. Ткачова Є.В., Мочалов С.І. Англійсько-український екологічний словник. Видавництво Перун. 2019. С. 9–12.
5. Червонецький В.В., Червонецька С.С. Переклад текстів екологічної тематики з англійської мови на українську: лексико-семантичний аспект. *Термінологічний вісник*. Харків. 2015. Вип. 3(2). С. 94–100.
6. Asner Greg: Ecology from the air. TED Talks. URL: https://www.ted.com/talks/greg_asner_ecology_from (дата звернення: 12.11.2025)
7. Azevedo Tasso. Hopeful lessons from the battle to save rainforests. TED Talks. URL: https://www.ted.com/talks/tasso_azevedo_hopeful_lessons_from_the_battle_to_save_rainforests/transcript (дата звернення: 12.11.2025)
8. Barnard Dom. Literary techniques for your speech, with examples analyzed. URL: <https://virtualspeech.com/blog/literary-techniques-for-a-speech> (дата звернення: 11.11.2025)
9. Hanczyc Martin. The line between life and not-life. TED Talks. URL: https://www.ted.com/talks/martin_hanczyc_the_line_between_life_and_not_life (дата звернення: 12.11.2025)

10. Malhi Yadvinder. How to measure the planet's heartbeat? TED Talks. URL: https://www.ted.com/talks/yadvinder_malhi_how_to_measure_the_planet_s_heartbeat (дата звернення: 13.11.2025)

REFERENCES:

1. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy (2005). [Large Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language]. Kyiv, Irpin' : VTF "Perun". 1728. [in Ukrainian]
2. Derik, I., Druzhyna, T. (2020). Scientific texts in the paradigm of translation studies. *Naukovyi visnyk PNPУ im. K.D. Ushyns'koho*. № 30. 89–96. [in English]
3. Zhukovs'ka, V. (2020). English stylistics: fundamentals of theory and practice. *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnoho universytetu im. I. Franka*. 10–18. [in English]
4. Tkachova, Ye., Mochalov, S. (2019). Anhliys'ko-ukrayins'kyi ekolohichnyy slovnyk [English-Ukrainian Ecological Dictionary]. Vydavnytstvo Perun. 9–12. [in Ukrainian]
5. Chervonets'kyi, V., Chervonets'ka, S. (2015). Pereklad tekstiv ekolohichnoyi tematyky z anhliys'koyi movy na ukrayins'ku: leksyko-semantychnyy aspekt [Translation of texts on environmental topics from English into Ukrainian: lexical and semantic aspect]. *Terminolohichnyy visnyk*. Kharkiv. № 3(2). 94–100. [in Ukrainian]
6. Asner Greg: Ecology from the air. TED Talks. 2013. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/greg_asner_ecology_from_the_air/transcript (reference date: 12.11.2025) [in English]
7. Azevedo Tasso. Hopeful lessons from the battle to save rainforests. TED Talks. 2015. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/tasso_azevedo_hopeful_ (reference date: 12.11.2025) [in English]
8. Barnard Dom. Literary techniques for your speech, with examples analyzed. 2021. Retrieved from: <https://virtual-speech.com/blog/literary-techniques-for-a-speech> (reference date: 11.11.2025) [in English]
9. Hanczyc Martin. The line between life and not-life. TED Talks. 2011. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/martin_hanczyc_the_line_between_life (reference date: 12.11.2025) [in English]
10. Malhi Yadvinder. How to measure the planet's heartbeat? TED Talks. 2025. Retrieved from: https://www.ted.com/talks/yadvinder_malhi_how_to_measure (reference date: 13.11.2025) [in English]

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

UDC 003`398=811.161.2:811.11

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-15>

Anastasiia ROMANCHUK

PhD in Translation Studies, head of the External relations department, Prosecutor's Training Center of Ukraine, Y. Illienka Str., 81 B, Kyiv, Ukraine 04050

ORCID: 0009-0004-2895-6693

To cite this article: Romanchuk, A. (2025). [A feminist and postcolonial analysis of Natalka Bilotserkivets' poem through English translation]. *Current Issue of Foreign Philology*, 23, 109–117, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-15>

A FEMINIST AND POSTCOLONIAL ANALYSIS OF NATALKA BILOTSEKIVETS' POEM THROUGH ENGLISH TRANSLATION

The article offers an in-depth feminist and postcolonial analysis of Natalka Bilotserkivets' poem "A Hundred Years of Youth" in comparison with its English translation produced by the diasporic translator Myrosia Stefaniuk. The study focuses how translation strategies shape the representation of female subjectivity, cultural memory, and the political sensitivity of a text rooted in the Ukrainian late-modernist experience. The analysis demonstrates how the translation conveys the poem's symbolism of resistance, its corporeal-emotional metaphoricity, and its portrayal of youth as a space of simultaneous freedom, loss, tension, and quiet resilience. Special attention is given to the ways in which the translator succeeds in preserving or transforming the rhythm, intonation, and allusions of the original, which constitute Bilotserkivets' poetic voice and its resonance with Ukrainian historical reality.

The article emphasizes that translation functions not only as a means of linguistic representation, but also as a crucial interpretive act through which gender roles, political codes, and national identity are re-conceptualized. The English translation is examined as a mechanism for integrating Ukrainian women's poetry into broader global and diasporic discourses, where the original text acquires new readings, contexts, and interpretive horizons. The study highlights the key challenges of translating culturally marked poetry and defines the translator's role as a mediator between the national experience and an Anglophone readership with distinct cultural backgrounds.

The author underscores translation as a mechanism for representing Ukrainian women's writing within the global academic space and stresses that the translation-oriented analysis of poetic texts opens new possibilities for further research on contemporary Ukrainian poetry, particularly within the framework of feminist readings by women-translators.

Key words: *feminist translation, postcolonial analysis, Ukrainian poetry, women's voice, symbolism, diasporic translation, Myrosia Stefaniuk.*

Анастасія РОМАНЧУК

кандидат філологічних наук, начальник відділу зовнішніх зв'язків

Тренінгового центру прокурорів України, вул. Юрія Ілленка, 81 Б, м. Київ, Україна, 04050

ORCID: 0009-0004-2895-6693

Бібліографічний опис статті: Романчук, А. (2025). Феміністичне і постколоніальне прочитання поезії Наталки Білоцерківець крізь призму англійського перекладу. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 109–117, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-15>

ФЕМІНІСТИЧНЕ І ПОСТКОЛОЇАЛЬНЕ ПРОЧИТАННЯ ПОЕЗІЇ НАТАЛКИ БІЛОЦЕРКІВЕЦЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ АНГЛІЙСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

Стаття пропонує поглиблений феміністичний і постколоніальний аналіз поезії Наталки Білоцерківець «Сто років юності» у зіставленні з її англійським перекладом, здійсненим діаспорною перекладачкою Миросою Стефанюк. Дослідження зосереджується на тому, як перекладацькі стратегії впливають на відтворення жіночої суб'єктності, культурної пам'яті та політичної чутливості тексту, закоріненого в українському досвіді пізнього модернізму. Аналіз показує, яким чином у перекладі відтворено символіку опору, тілесно-емоційну метафорику та переживання юності як простору водночас свободи, втрати, напруги й тихої стійкості. Особливу увагу приділено тому, як перекладачу вдається зберегти або трансформувати ритміку, інтонацію та алюзії першотвору, що формують поетичний голос Н. Білоцерківець та його співзвучність із українською історичною реальністю.

У статті наголошено, що переклад виступає не лише засобом мовної репрезентації, а й важливою частиною інтерпретації, у межах якої відбувається переосмислення гендерних ролей, політичних кодів і національної ідентичності. Англomовний переклад розглянуто як інструмент включення української жіночої поезії до ширшого глобального та діаспорного дискурсу, де першотвір отримує нові прочитання, контексти та горизонти сприйняття. Робота висвітлює ключові труднощі перекладу культурно маркованої поезії та окреслює роль перекладача як медіатора між національним досвідом та англomовною аудиторією з відмінним культурним досвідом.

Авторка статті наголошує на ролі перекладу як механізму репрезентації українського жіночого письма у світовому академічному просторі, а також на тому, що перекладознавчий аналіз поетичного тексту відкриває нові можливості подальших досліджень сучасної української поезії у контексті феміністичного прочитання перекладачами-жінками.

Ключові слова: феміністичний переклад, постколоніальний аналіз, українська поезія, жіночий голос, символіка, діаспорний переклад Мирослава Стефаниук.

Statement of the scientific problem and its significance. Contemporary studies of Ukrainian translation are increasingly turning to the phenomenon of diasporic cultural mediation, within which the act of translation appears not only as a linguistic or aesthetic operation, but as a form of cultural resistance, identification, and self-determination. The relevance of the problem lies in the fact that the activities of Ukrainian diaspora translators in the second half of the 20th and early 21st centuries, who combined the functions of language mediators, cultural ambassadors, and researchers of national experience in the context of global multilingualism, are particularly indicative in the framework of cultural resistance.

In this broad field of cultural transmission, the figure of Myroslava (Myrosia) Stefaniuk takes on symbolic significance. Her translation work demonstrates not only her skills in interpreting Ukrainian poetic language, but also her deep awareness of the issues of the female voice, exile identity, and postcolonial sensitivity. Her choice of translation subject – Natalka Bilotserkivets' poem "A Hundred Years of Youth" testifies to her interest in inner female subjectivity, the intimate history of loneliness, and the search for authenticity within the post-Soviet cultural space.

In scientific terms, the combination of the names N. Bilotserkivets and M. Stefaniuk is extremely productive: the former embodies modern Ukrainian female poetic language, while the latter is the voice of a translator who transposes this language into the space of another culture. Such a translation is not a mechanical reproduction of content, but the creation of a new discursive space where feminist and postcolonial worldviews intersect.

The aim of the study is to analyze the translation of Natalka Bilotserkivets' poem "A Hundred Years of Youth" by Myroslava Stefaniuk in the context of feminist and postcolonial readings,

clarifying how the translator reproduces or transforms the author's female voice through linguistic, rhythmic, and semantic strategies.

The aims of the study include: characterizing Natalka Bilotserkivets' poetics as a representative of feminist writing; analyzing the peculiarities of translation decisions within the specified text; interpreting the translation in terms of postcolonial hybridity and cultural identity.

The methodological basis of the study is a combination of the postcolonial approach (E. Said (Said, 2019), G. Spivak (Spivak, 1993), G. Bhabha (Bhabha, 1996)) and feminist literary criticism (S. de Beauvoir (Beauvoir, 2011), J. Butler (Butler, 2006; Butler, 1988), O. Zabuzhko (Zabuzhko, 2005; Zabuzhko, 1996; Zabuzhko, 2022), T. Hundorova (Hundorova, 2022; Hundorova, Matysiak, 2015)). The application of these methodologies allows us to consider translation not as a secondary act of representation, but as a process of intersecting identities, in which a female translator becomes the creator of a new cultural space, where the Ukrainian experience of loneliness and resistance sounds universal, but does not lose its local sensitivity.

Review of Recent Studies and Publications. An analysis of recent studies and publications shows an increase in scientific interest in feminist and postcolonial models of interpretation of artistic texts, particularly in the field of poetic translation. Key approaches to the study of female authorship, colonial narratives, and the transnational circulation of Ukrainian literature are outlined in the works of O. Pavlenko (Pavlenko, 2023), A. Averbuch (Averbuch, 2023), D. Pidburnta (Pidburnta, 2024), S. Demchuk (Demchuk, 2024), and M. Vardanian (Vardanian, 2023)). Their scientific contributions create an analytical basis for a feminist and postcolonial reading of N. Bilotserkivets' poetry through the prism of English translation, allowing us to

trace how translation decisions influence the representation of female subjectivity, symbolic structures, and life experience in borderline sociocultural conditions.

Presentation of the main research material.

The Ukrainian diaspora of the 20th century formed a complex, polyphonic cultural system that combined features of nostalgia, resistance, and creative adaptation to a foreign linguistic environment. Its literary space, which emerged in North America, Western Europe, Australia, and Latin America, became not only a repository of national memory, but also a center of intellectual experimentation that often preceded processes in mainland Ukraine. In this context, translation took a leading role as an instrument of cultural legitimization, self-representation, and dialogue with other literatures.

Myroslava Stefaniuk work as a translator was shaped precisely within this diasporic cultural paradigm. Her translations of Ukrainian poetry, in particular the works of Natalka Bilotserkivets, Lina Kostenko, and Maria Shun, are a real manifestation of the intellectual line that sought to inscribe the Ukrainian poetic tradition into Western humanistic discourse without losing its national identity. For her, translation is not only an artistic gesture, but also an act of self-identification, a way to preserve linguistic and cultural integrity in an environment where the Ukrainian language often found itself marginalized.

Like many translators in the Ukrainian diaspora, M. Stefaniuk belongs to a generation shaped by experiences of exile, travel, and separation from their homeland, but at the same time by a deep sense of belonging to it through language. This experience shapes her approach to translation: she does not simply convey meaning, but strives to create a space for cultural resonance in which English-speaking readers can experience not only the meaning, but also the emotional and mental rhythm of the Ukrainian text.

Diaspora literature of the second half of the 20th century – from the New York group (B. Boichuk, E. Andievska, V. Kolomiyets) to translation initiatives in Canada and the US, developed as a parallel modernity of Ukrainian culture. Its participants used European and American modernist models, while trying to overcome the trauma of losing their territorial identity. In this environment, translation served as a sign of cultural continuity, a bridge between the “Ukrainian word” and the “world

audience.” Myroslava Stefaniuk, acting in this tradition, became an important link between Ukrainian poetic intonation and the English-speaking reader.

Her translation style is distinguished by its caution regarding the original image and its desire to preserve the musicality of the poetic line. Unlike translators who tend to adapt the text to the expectations of Western readers, M. Stefaniuk chooses a strategy of “preserving the foreign,” a kind of ethical position that brings her closer to Lawrence Venuti’s concept of foreignization (the alienation of translation). This strategy is important for post-colonial translation, as it does not seek to dissolve Ukrainian poetry into the general cultural flow, but rather to affirm its distinctiveness and bring it to a level of coexistence with Western poetic models.

In the diaspora context, the translator appears not only as a linguistic mediator, but also as a subject of women’s writing, operating within the confines of double marginality: as a woman and as a representative of colonial culture. Her translations become a space where two dimensions intersect: national and gender, each of which needs a voice. In this sense, M. Stefaniuk’s work is not only a philological but also a political act: she represents the Ukrainian female experience in the global cultural field, making it visible and legitimate.

Her contribution to the promotion of contemporary Ukrainian poetry abroad lies not only in the publication of translations, but also in the formation of a translation community that sought to create a new canon of Ukrainian literature in the English-speaking world. In this process, the translator acts as a “cultural ambassador,” opening up Ukrainian literature as a space of intellectual depth and female sensuality.

Thus, Myroslava Stefaniuk embodies the type of translator who operates simultaneously in several dimensions: national, cultural, feminist, and postcolonial. Her translations are proof that diaspora culture is not peripheral, but rather a dynamic center for the creation of a new Ukrainian cultural narrative, where translation becomes a form of memory, self-awareness, and spiritual autonomy.

It is important to take a closer look at the author of the original poem, Natalka Bilotserkivets, whose work undoubtedly occupies a unique place in Ukrainian poetry of the second half of the 20th

century. She belongs to a generation that entered literature in the 1970s and 1980s and was shaped by “quiet resistance” in the cultural, ethical, and linguistic spheres. The poet, who did not belong to the official Soviet canon, created her own poetic world – intimate, intellectual, feminine, and reflective, which contrasted with the rhetoric of heroic and collectivist writing.

Her poem “One Hundred Years of Youth” is a text that immediately attracts attention with its multi-contextual allusiveness. First of all, it is the title of the poem, which undoubtedly refers to Gabriel García Márquez’s novel of the same name, acting as an intertextual key: loneliness here appears not as a private emotion, but as a universal category of human existence, simultaneously denoting both historical and gender trauma.

In the context of Ukrainian poetry of the late 20th century, this text stands out for its extraordinary density of language. N. Bilotserkivets, in fact, unfolds here her signature poetic method of combining a refined intellectual structure with emotional restraint, creating an effect of “silent pain.” Her lyrics are not a confession, but rather a philosophical reflection on the experience of loss, rupture, and alienation, in which female subjectivity is formed not through expression, but through pause, intonation, and subtext.

The theme of loneliness in N. Bilotserkivets is multifaceted: it is the loneliness of a woman in a world where her voice is often marginalized, the loneliness of a person in a post-totalitarian society that has lost its ethical bearings, and, ultimately, the loneliness of a culture that has survived the colonial experience. These layers of meaning make the text particularly attractive for feminist and postcolonial readings.

From a feminist perspective, the poetry demonstrates the type of speech that H el ene Cixous defined as * criture f eminine* (Cixous, 17) – the writing of the body that opposes the logic of patriarchal rationalism. In the poetry of Bilotserkivets, the body is not openly proclaimed, but it is present as an internal rhythm, as the emotional pulsation of the word. The female experience here is not reduced to the private sphere; it appears as a metaphor for a cultural state in which loneliness is a form of dignity, self-preservation, and detached thinking.

N. Bilotserkivets’ poetics are distinguished by their laconicism, almost “aphonia” – the absence

of excess. This economy of words is not a deficiency, but a strategy. It creates space for the reader, a space of silence in which silence acquires semantic weight. That is why a translator working with her text must be extremely attentive to nuances: not only at the lexical level, but also to what remains unsaid.

From a postcolonial perspective, the poem “A Hundred Years of Youth” can be interpreted as a metaphor for the cultural isolationism of the Ukrainian experience. Loneliness here takes on the characteristics of historical destiny, the “loneliness of a nation” that has existed for centuries on the margins of foreign imperial discourses. N. Bilotserkivets does not proclaim political protest, but her language is a quiet gesture of resistance. She restores to herself and her heroines the right to silence, to private space that is not subject to ideological control.

Thus, the poem “A Hundred Years of Youth” is a text in which two axes of interpretation meet: feminist, which reveals the female voice and bodily sensitivity as a form of self-knowledge, and postcolonial, which reads the experience of historical loneliness as a metaphor for the existential state of Ukrainian culture.

It is at this intersection that Myroslava Stefaniuk finds her translational impulse. For her, this text becomes not only an artistic object, but also a cultural challenge: how to convey in the language of another civilization not only the rhythm and image, but also the silence that is the essence of the Ukrainian experience? How to maintain a delicate balance between the intimate and the universal?

These questions become the key to understanding her translation strategy, which can be seen as a continuation of the dialogue between two women – a poet and a translator – who, while living in different spaces, create a common cultural voice.

Feminist criticism of translation in the second half of the 20th century outlined a new paradigm in which translation ceases to be a secondary act and acquires the status of a dialogue between two female voices: the author and the translator. Theorists of this movement, notably Louise von Flotow and Sherry Simon, emphasized that a female translator always works not only with the text, but also with its “silences,” with those areas where female experience is silenced or reduced. In this approach,

translation becomes an act of solidarity, an interpretation that does not destroy the original but continues its resonance in another cultural field.

M. Stefaniuk's translation of Natalka Bilotserkivets' poem "A Hundred Years of Youth" is a vivid example of just such a feminist dialogue. At the heart of her translation there is the decision to preserve the intonational restraint and lyrical dignity of the original. She does not attempt to "explain" female loneliness to Western readers, nor does she develop it into psychological or emotional excess. On the contrary, the translation is built on the tension between the expressed and the unexpressed, which is entirely consistent with Bilotserkivets' poetic gesture.

Taking into account other M. Stefaniuk's poetic translations, which can be found mostly in diaspora editions, there is a clear tendency to preserve syntactic simplicity, short sentences, and the absence of excessive epithets. This choice can be interpreted as an attempt to preserve women's language in its "softness", not as a weakness, but as an ethical form of expression. This correlates with the ideas of Elaine Showalter, who described women's poetics as a "language of subtext," a language that resists the direct articulation of power.

In M. Stefaniuk's translation, the work with the tempo of speech is particularly noticeable: she slows down the rhythm, stretches out the pauses, and often uses linear breaks to recreate the internal breath of the text. The English version probably loses some of the euphony of the original, but retains its tremulous intonation. This strategy of slowing down translation is typical of feminist translation, which rejects the dominant logic of fast, expansive expression.

The question of corporeality in translation deserves special attention. N. Bilotserkivets never explicitly refers to the body, but it is present in her poetics as a hidden tension – in the rhythm, in the metaphor, in the breath of the phrase. Stefaniuk does not seek to "make the body visible" and does not replace its symbolic presence with detail. Her translation choices are restrained but precise. This tactic coincides with what Judith Butler refers to as performative restraint (Butler, 1988), an ethical form of representing female experience that preserves the boundary between showing and silence.

A feminist perspective also allows us to see how Stefaniuk's translation re-voices the female voice. She does not subordinate it to the logic of the Eng-

lish-language poetic canon, where women are often represented through metaphor or romanticized longing. Instead, her translation affirms the right to everyday life, to inner silence, to simple emotion, without pathos or stylization. In this sense, M. Stefaniuk reveals herself not only as a translator, but as a co-author of a feminist text that unfolds ideas of female subjectivity beyond geography.

It is also important that M. Stefaniuk does not resort to Western feminist clichés. Her reading of N. Bilotserkivets is not a carbon copy of Simone de Beauvoir or Virginia Woolf, but a manifestation of Ukrainian feminine experience, in which silence, restraint, and lyrical vulnerability have their own power. Thus, the translation becomes not a "Western" feminist act, but a Ukrainian form of female presence transferred into another linguistic reality.

Therefore, in a feminist reading, M. Stefaniuk's translation is not just a linguistic work, but a cultural and spiritual gesture. It affirms a woman's right to a voice – not loud or demonstrative, but internally independent, speaking through simplicity, silence, and dignity. It is this intonation that makes the translation a continuation of N. Bilotserkivets' poetry and, at the same time, a new, diasporic reading of it.

It is worth noting that N. Bilotserkivets' poetic text "A Hundred Years of Youth" (Luchuk, Naydan, 2000) belongs to those lyrical works in which metaphor embodies not only individual experience but also collective historical memory. Its imagery combines the intimate and the historical, the feminine and the national, personal loneliness and cultural loss. In M. Stefaniuk's translation, these meanings are not simply reproduced – they are reinterpreted in the context of a different linguistic tradition, a different cultural code, a different way of remembering.

This paper analyzes the first line of the poem, the last fragment of which is also the finale of the original work: "Сто років юності, а далі – все пустеля" (Luchuk, Naydan, p. 554), translated by M. Stefaniuk as "hundred years of youth and all beyond – a wasteland" (Luchuk, Naydan, p. 555).

The image of the desert has a double meaning: historical (the destruction of the cultural landscape) and existential (loneliness and loss of meaning). The English equivalent in M. Stefaniuk's translation, "and all beyond – a wasteland," retains not only the lexical but also the intertextual meaning:

the word “wasteland” refers to European cultural memory, to T. S. Eliot’s poem *The Waste Land*, a symbol of post-civilizational emptiness. Thus, the translator places the Ukrainian text in a broad modernist context, but at the same time retains its intonational simplicity – a laconic ending that leaves behind silence rather than a rhetorical effect.

The first lines of the poem – “Сто років юності, а далі – все пустеля” – form a paradoxical construction: youth, associated with the energy of life, turns out to be isolated, locked in its own time capsule. The English translation, “A hundred years of youth, and all beyond – a wasteland,” reproduces this antinomy through syntactic symmetry. The translation decision to use the noun youth allowed the generalized nature of the original to be preserved, although it lacks the ambiguity of the Ukrainian concept of “youth,” which simultaneously alludes to both an era and a generation. In this way, the translator preserves the universality of the image: youth becomes a metaphor for a lost ideal – a theme that is understandable beyond the boundaries of Ukrainian experience.

The original focuses on physicality, neither eroticized nor objectified; it functions as a subjective field where memory and fear are experienced through skin, touch, heat, and cold.

This is a typical way for N. Bilotserkivets to articulate female experience: intimacy not as physical exposure, but as closeness to one’s own vulnerability – “До рук, плечей, до шкіри, до сорочки, / Гарячої від спеки. До стіни, / Холодної від страху і від моху” (Luchuk, Naydan, p. 554). We note that the enumerative emotional wave is preserved, but the English syntax makes this list more static. The repetition of “to,” which in the original simulates the movement of approach, disappears. This translation technique partially negates the transmission of the female subject, which is revealed through tactile progression.

In poetry, the symbol of fear represents not weakness, but the primary female experience, closely connected with space and memory: “Холодної від страху і від моху” та “Туди, туди – у камінь і у мох, / у биті цеглу, порвані м’ячі.” (Luchuk, Naydan, p. 554). In fact, this is the fear of a liminal state: the transition from childhood to physical maturity, from inner space to outer space. From a feminist perspective, such images signify the formation of female subjectivity through the invisible but powerful experience of threat and self-defense.

In translation, we read: “*Grown cold from fear and moss*” and “*There, over there – into stone and moss, / Into the timeworn brick, the tattered balls.*” (Luchuk, Naydan, p. 555).

The author of the poem personifies childhood memories as female trauma in the lines “*Біжать собаки нашого дитинства / і підрастає кров*”, “*У лагідних собак дитинства нашого, що все повзуть за нами.*” (Luchuk, Naydan, p. 554).

In light of a feminist reading, the symbol of the dog is a metaphor for the trauma that accompanies a woman from childhood into adulthood. These are not idyllic memories, but persecution: childhood in N. Bilotserkivets’ poetry is ambivalent, marked by both warmth and pain. Although the verb run adequately reproduces movement, M. Stefaniuk’s translation choice of hounds activates in the reader the English-language connotation of hunting dogs – aggressive, subordinate to the male-dominated discourse of power. In a feminist interpretation, this leads to a shift in meaning: the female experience, which in the original is private, physical, and connected with inner memory, takes on a nuance of external threat in the translation, acting according to the logic of patriarchal symbolism of persecution.

The second fragment, “...у лагідних собак дитинства нашого, що все іще повзуть за нами,” contains a technique that is key to Bilotserkivets’ poetics: the combination of tenderness and pain. The epithet “лагідних” removes the aggressiveness of the image, returning it to the space of childhood vulnerability, where memory appears not destructive, but sad and persistent. In the English translation, this part is translated: “*Into the gentle hounds / Of childhood, that lope behind us always.*” (Luchuk, Naydan, p. 555). The translator again resorts to hounds, reactivating the hunting semantics. The verb lope conveys the rhythm of movement, but loses the original “повзуть” which in the Ukrainian text creates a sense of heaviness, inescapability, an almost viscous return of traumatic experience.

In a feminist reading, this change is significant: crawl denotes a movement that does not obey rationality and has no power it is an obsessive memory that acts against the will, a symbol of female bodily history that returns even when it is suppressed. Lope, on the contrary, gives the movement grace and purpose, thereby reducing the tone of anxious

infantile vulnerability that the lyrical subject carries within herself.

From an intercultural perspective, we see a challenge typical of feminist translation: the English language, with its historically rich patriarchal imagery of animality (especially with regard to hounds), pushes us toward an interpretation in which the female experience is “persecuted” or “hunted.” In contrast, the Ukrainian text offers a different vector – memory as a gentle burden, as the internal, bodily history of a woman who returns not by force, but through emotional ambiguity and vulnerability.

Attention is now turned to another image of interest – the nightingale, which the author of the poem metaphorizes with nails. This is one of the most powerful images in N. Bilotserkivets’ poetry. It contains the female experience of pain and rupture: nightingales (a traditional symbol of song, beauty, and voice) are killed in the chest. Bushes in N. Bilotserkivets’ poetry often have feminine connotations, so the metaphor becomes readable as an image of the violent piercing of female space. A comparative analysis of the original and the translation is undertaken: M. Stefaniuk: “Тут солов’ї, неначе цвяшки, вбиті / У груді доцвітаючих кущів” (Luchuk, Naydan, p. 554) and “Here nightingales, like spikes, are driven / Into hearts of flowering shrubs.” (Luchuk, Naydan, p. 555).

This paper offers a comment on some of the translation decisions made by translator Myrosia Stefaniuk. The semantic narrowing of the original image – from breasts to hearts – significantly changes the feminist reading of the original work. In Ukrainian, breasts are a clearly physical, gendered image that carries connotations of motherhood, female physicality, vulnerability, and intimacy. Hearts, on the other hand, universalize the metaphor and distance it from the female body. As a result, the translation “softens” the bodily-traumatic dimension, reducing the emphasis on female physicality as a site of violent intervention.

The translator uses the same translation solution – a semantic narrowing of the original image – when rendering the Ukrainian word “доцвітаючих”, which means not simply “blooming,” but those that are finishing blooming, in which the process is almost complete but still ongoing. This is an extremely subtle moment of female temporality and a moment of transi-

tion, change, and fragility. In translation, flowering shrubs denote the general state of flowering without emphasizing its finality. In a feminist interpretation, this loss is important: the original gradation of the cyclical nature of female nature becomes more generalized, less specific. In the translation, we also observe an emotional intensification due to the passive construction are driven.

The study found that Myroslava Stefaniuk translation of N. Bilotserkivets’ poem “A Hundred Years of Youth” is a multi-layered phenomenon in which feminist, postcolonial, cultural-diaspora, and poetological dimensions intersect. The analysis showed that M. Stefaniuk not only reproduces the original text, but also enters into a creative dialogue with it, taking on the role of a cultural mediator who transfers Ukrainian female subjectivity into the global space of English-language literature.

A feminist reading of the translation allowed us to trace how the translator preserves the intonational restraint, physical presence, and emotional conciseness of Bilotserkivets’ writing, the traits that shape her unique female poetic voice. Myrosia Stefaniuk translation decisions are consistent with the fundamentals of feminist translation criticism (L. von Flotow, S. Simon), according to which a female translator does not hide her own position, but at the same time respects the author’s intonation, working with “zones of silence” and subtext. In this context, M. Stefaniuk’s translation functions as an act of solidarity – a gesture of support for the female experience, which is often marginalized in traditional literary canons.

The postcolonial approach has revealed that translation becomes a means of overcoming colonial linguistic pressure and a way of representing Ukrainian cultural distinctiveness. M. Stefaniuk’s orientation towards the strategy of foreignization, which emphasizes the otherness of the Ukrainian text, reflects the desire not to smooth out cultural differences, but on the contrary, to preserve the linguistic and aesthetic autonomy of the original. In this way, the translator joins broader discussions about the decolonization of Ukrainian humanities and the establishment of her own narrative in the global literary field.

Of particular importance is the diasporic context within which M. Stefaniuk’s translation practice is formed. As a representative of a generation that combined the experience of losing territorial

belonging with a deep sense of cultural responsibility, she creates translations that become a space for memory, self-awareness, and the preservation of Ukrainian identity. Her work demonstrates that diasporic translation is not a periphery, but an active center for the generation of new forms of cultural communication.

Thus, the translation of the poem “A Hundred Years of Youth” is more than just a linguistic reproduction. It is a text in which two female voices,

two cultural experiences, two models of loneliness and resistance interact. It represents a synthesis of N. Bilotserkivets’ intimate lyrics, M. Stefaniuk’s diasporic sensibility, a feminist reading of female subjectivity, and postcolonial work with Ukrainian cultural memory. That is why this translation should be seen as a significant contribution to the development of Ukrainian-English poetic dialogue, as well as to the broader process of establishing the voice of Ukrainian women in global literary cartography.

BIBLIOGRAPHY:

1. Said E. *The Selected Works of Edward Said, 1966–2006*, 2019. 656 p.
2. Spivak G. C. “The Politics of Translation”, *Outside in the Teaching Machine*. New York and London, 1993. 392 p.
3. Bhabha H. K. *The Location of Culture*. London and New York, 1996. 295 p.
4. Beauvoir, S. *The Second Sex* / trans. into English by C. Borde, S. Malovany-Chevallier, 2011. 832 p.
5. Butler J. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, 2006.
6. Butler J. *Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory*. *Theatre Journal*, 1988. Vol. 40, No. 4. PP. 519–531.
7. Zabuzhko O. (2005). *Girls* / trans. into English by A. Melnychuk, 2005. 38 p.
8. Zabuzhko O. *Kingdom of Fallen Statues: Poems and Essays* by Oksana Zabuzhko. / trans. into English by M. Carynnyk, A. Melnyczuk, M. Naydan, W. Phipps, L. Sapinkopf, D. B. Smith, V. Tkacz, Toronto, 1996. 96 p.
9. Zabuzhko O. *Selected poems of Oksana Zabuzhko*, 2022. 108 p.
10. Гундорова Т. *Femina melancholica*. Стаття і Культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. Київ: Критика, 272 с.
11. Гундорова, Т., Матусяк А. *Постколониалізм. Генерації. Культура*. Київ, 2015. 336 с.
12. Pavlenko O. *Художній переклад як носій культурної пам’яті. Питання літературознавства*, 2018. С. 175–190.
13. Averbuch A. *Russophone literature of Ukraine: self-decolonization, deterritorialization, reclamation*. *Canadian Slavonic Papers*, 2023. No. 65. PP. 1–17.
14. Pidburtna D. *Decolonial Processes in Modern Ukrainian Literature through the Disclosure of the Soviet Man Image. City Space as One of the Identity-Forming Factors*. Місто: Історія, Культура, Суспільство, 2023. No 15 (1).
15. Demchuk S., Levchenko I. *Decolonizing Ukrainian art history*. *Nationalities Papers*. Cambridge, 2024. P. 1–25.
16. Vardanian M. “Ukraine is not Russia”: Nation-Building vs. Colonization in Translation for Young Adults. *Ideology and Politics Journal*, 2023. Vol. 2 (24).
17. Sixous, H., Clement, C. *The Newly Born Woman*, Trans Betsy Wing. *Theory and History of Literature*, Volume 24, Minneapolis, 1986, p. 137.
18. *Сто років юності: антологія української поезії XX ст. в англійських перекладах / упоряд. О. Лучук, М. Найдан*. Львів, 2000. 880 с.

REFERENCES:

1. Said, E. (2019) *The Selected Works of Edward Said, 1966–2006*. Vintage [in English].
2. Spivak, G. C. (1993) “*The Politics of Translation*”, *Outside in the Teaching Machine*. New York and London: Routledge [in English].
3. Bhabha, H. K. (1996). *The Location of Culture*. London and New York: Routledge [in English].
4. Beauvoir, S. (2011) *The Second Sex*. Vintage [in English].
5. Butler, J. (2006). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York and London: Routledge [in English].
6. Butler, J. (1988). *Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist*. *Theatre Journal*, 1988. Vol. 40, No. 4. PP. 519–531 [in English].
7. Zabuzhko, O. (2005). *Girls*. (A. Melnychuk, Trans). Boston-New York-San Francisco: Arrowsmith [in English].
8. Zabuzhko, O. *Kingdom of Fallen Statues: Poems and Essays* by Oksana Zabuzhko. (M. Carynnyk, A. Melnyczuk, M. Naydan, W. Phipps, L. Sapinkopf, D. B. Smith, V. Tkacz, Trans). Toronto [in English].
9. Zabuzhko, O. (2022). *Selected poems of Oksana Zabuzhko*. Arrowsmith Press [in English].

10. Hundorova, T. (2002). *Femina melancholica. Stat i Kultura v gendernii utopii Olhy Kobylianskoi* [Femina melancholica. Gender and Culture in the gender utopia of Olha Kobylianska]. Kyiv: Krytyka [in Ukrainian].
11. Hundorova, T., Matysiak, A. (2015). Postcolonialism. *Henerazii. Kylytra*. [Postcolonialism. Generations. Culture]. Kyiv [in Ukrainian].
12. Pavlenko, O. (2018). *Hydozniy pereklad yak nosii kyltyrnoyi pamyati* [Literary translation as a carrier of cultural memory.] *Pytannia literaturoznavstva – Issues of literary studies*, 97, 175–190 [in Ukrainian].
13. Averbuch, A. (2023). Russophone literature of Ukraine: self-decolonization, deterritorialization, reclamation. *Canadian Slavonic Papers*, No. 65. PP. 1–17 [in English].
14. Pidburna, D. (2023). Decolonial Processes in Modern Ukrainian Literature through the Disclosure of the Soviet Man Image. City Space as One of the Identity-Forming Factors. *Misto: Istoria, Kylytra, Syspilsyvo – City: History, Culture, Society*, No 15 (1). [in English].
15. Demchuk, S., Levchenko I. (2024). Decolonizing Ukrainian art history. *Nationalities Papers*. Cambridge, 1–25. [in English].
16. Vardanian, M. (2023). Ukraine is not Russia: Nation-Building vs. Colonization in Translation for Young Adults. *Ideology and Politics Journal*, No. 2 (24), 34–57 [in English].
17. Cixous, H., Clement, C. (1986). *The Newly Born Woman*. (Betsy Wing, Trans). Minneapolis [in English].
18. Luchuk, O., Naydan M. (2000). *A Hundred Years of Youth : A Bilingual Anthology of 20th Century Ukrainian Poetry*. Lviv: Litopys [in English and Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 12.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 81'255.2-051

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-16>

Валентина УЩИНА

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0003-3086-4224

SCOPUS: 57200721921

Людмила КОВАЛЬЧУК

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-4531-1326

SCOPUS: 56642590000

Бібліографічний опис статті: Ущина, В., Ковальчук, Л. (2025). Подолання культурних та концептуальних відмінностей у галузевому перекладі. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 118–123, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-16>

ПОДОЛАННЯ КУЛЬТУРНИХ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ВІДМІННОСТЕЙ У ГАЛУЗЕВОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Охоплюючи найрізноманітніші сфери життєдіяльності людини, галузевий, або спеціалізований, переклад вимагає особливої гнучкості та уважності як до мови оригіналу, так і до мови перекладу. Галузі, що потребують експертного знання, а, відтак, і окремого перекладацького підходу, простягаються від судочинства і медицини до дипломатії і військової справи. Мовні, культурні та концептуальні розбіжності у кожній із цих галузей становлять суттєві труднощі при перекладі, не лише підриваючи його точність і практичну придатність, а й інколи спричиняючи медичні помилки, дипломатичні скандали чи навіть військові конфлікти.

Метою статті є аналіз джерел культурних та концептуальних розбіжностей спеціалізованого англо-українського перекладу та можливих шляхів їх усунення. Стаття сфокусована на трьох спеціалізованих сферах перекладу – юридичній, медичній та технічній. У дослідженні застосовано методику якісного підходу, що передбачає узагальнення наявної теоретичної літератури та аналіз окремих прикладів задля визначення шляхів мінімізації можливих концептуальних розбіжностей у галузевому перекладі. Аналіз спирається на ключові праці у сфері перекладознавства, зокрема скопос-теорію, семіотичний підхід та моделі культурного перекладу. Інтеграція контекстно чутливих підходів і лінгвокультурної компетентності дає змогу перекладачам забезпечити адекватну еквівалентність і ефективну комунікацію у спеціалізованих галузях.

Спираючись на теоретичні засади та практичні рішення, дослідження зорієнтоване на покращення якості перекладу у спеціалізованих сферах. Ефективний спеціалізований переклад вимагає також тісної співпраці між перекладачами та фахівцями відповідних галузей. Стаття містить рекомендації для подальших досліджень і практики, спрямовані на подолання культурних і концептуальних розривів у перекладі.

Ключові слова: спеціалізований переклад, культурні розбіжності, концептуальна еквівалентність, підготовка перекладачів, міжкультурна комунікація.

Valentyna USHCHYNA

Doctor of Philology, Professor, Professor at the Department of English Philology, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave., Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0003-3086-4224

SCOPUS: 57200721921

Liudmyla KOVALCHUK

PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor at the Department of English Philology, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave., Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-4531-1326

SCOPUS: 56642590000

To cite this article: Ushchyna, V., & Kovalchuk, L. (2025). Podolannia kulturnykh ta kontseptualnykh vidminnostei u haluzevomu perekladі [Minimizing cultural and conceptual discrepancies in specialized translation]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 118–123, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-16>

MINIMIZING CULTURAL AND CONCEPTUAL DISCREPANCIES IN SPECIALIZED TRANSLATION

Covering a wide range of areas of human activity, specialized translation requires particular flexibility and attention to both the source and target languages. Fields that require expert knowledge and, therefore, a separate approach to translation range from law and medicine to diplomacy and military affairs. Linguistic, cultural, and conceptual discrepancies in each of these fields pose significant challenges for translation, not only undermining its accuracy and practicality, but sometimes leading to medical errors, diplomatic scandals, or even military conflicts.

The purpose of this article is to analyze the sources of cultural and conceptual discrepancies in specialized English-Ukrainian translation and possible ways to eliminate them. The article focuses on three specialized areas of translation: legal, medical, and technical. The study uses a qualitative approach, which involves summarizing the available theoretical literature and analyzing individual examples to identify ways to minimize possible conceptual discrepancies in specialized translation. The analysis is based on key works in the field of translation studies, in particular Skopos theory, the semiotic approach, and models of cultural translation. The integration of context-sensitive approaches and linguistic and cultural competence enables translators to ensure adequate equivalence and effective communication in specialized fields.

Based on theoretical foundations and practical solutions, the study focuses on improving the quality of translation in specialized fields. Effective specialized translation also requires close cooperation between translators and specialists in the relevant fields. The article contains recommendations for further research and practice aimed at overcoming cultural and conceptual gaps in translation.

Key words: *specialized translation, cultural discrepancies, conceptual equivalence, translator training, intercultural communication.*

Актуальність проблеми. Галузевий переклад покликаний забезпечувати відтворення текстів у сферах, що потребують експертних знань. До них належить право, медицина, інженерія, дипломатія, фінанси і т. ін. На відміну від загального, галузевий переклад вимагає не лише мовної компетентності, а й усвідомлення специфіки світоглядних установок і глибокого знання культурних контекстів, властивих окремій галузі певної мовної спільноти. Крім того, перекладач, що спеціалізується в окремій галузі, повинен також вільно володіти її термінологічним апаратом.

Культурні й концептуальні розбіжності – це відмінності у культурних нормах, цінностях або концептуальних особливостях конкретної сфери. Вони можуть спричинити невірний переклад, хибні інтерпретації або й узагалі втрату змісту, закладеного у вихідному тексті. Культурні й концептуальні розбіжності виникають через відмінності у суспільному устрої, правових системах, медичних практиках, технічних стандартах, інституційних системах країн, мови яких задіяні у перекладацькому процесі.

Наприклад, переклад англійського юридичного терміна *trust* українською вимагає урахування відмінностей між системами загального

та континентального права. Те саме стосується, наприклад, і медичної сфери: терміни *deductible*, або *copay*, які активно застосовуються в американській страховій медицині, важко піддаються перекладу українською мовою через відсутність такого поняття в українській системі охорони здоров'я. Такі розбіжності створюють серйозні бар'єри для досягнення функціональної еквівалентності, коли перекладений текст повинен виконувати ту саму функцію в культурі реципієнта, що і в оригінальній культурі.

Метою дослідження є аналіз джерел культурних й концептуальних розбіжностей та можливих шляхів їх усунення в англо-українському перекладі. Спираючись на теоретичні засади та практичні рішення, стаття має на меті вплинути на покращення якості перекладу у спеціалізованих сферах. У дослідженні застосовано методику якісного підходу, що передбачає узагальнення наявної теоретичної літератури та аналізу окремих прикладів задля визначення шляхів усунення можливих концептуальних розбіжностей у галузевому перекладі. Аналіз спирається на ключові праці у сфері перекладознавства, зокрема скопос-теорію, семіотичний підхід та моделі культурного перекладу. Стаття зосереджується

на трьох спеціалізованих сферах перекладу – юридичній, медичній та технічній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема культурних і концептуальних розбіжностей у перекладі не нова, її давно і активно обговорюють перекладознавці. Розбіжності у сприйнятті, категоризації та оцінці навколишньої дійсності перебувають у тісному зв'язку зі специфікою мов і культур цих спільнот. Ще Л. Венуті (Venuti, 1995) наголошував на важливості урахування культурних відмінностей, виступаючи за етичну перевагу форенізації як способу поваги до культурної автентичності й інакшості, а відтак, протидії англоцентричному культурному домінуванню. Критикуючи «невидимість» перекладача і «прозорість» перекладеного тексту через його максимальне пристосування до норм і очікувань цільової аудиторії, Л. Венуті наполягав на необхідності свідомого збереження елементів «чужості» оригіналу, аби реципієнт пам'ятав, що перед ним текст чужої культури. Відповідно, застосування підходу Л. Венуті у галузевому перекладі – питання суперечливе, оскільки галузеві переклади все-таки тяжіють до застосування стратегій доместикації, і для цього є кілька причин. Передусім, це стосується термінологічної стандартизації. У більшості спеціалізованих сфер існують затверджені глосарії, стандарти і нормативні документи (наприклад, ISO, national standards). Так, у юридичному чи медичному перекладі довільний переклад «чужого» терміна, який уже має усталений еквівалент, може порушувати галузеву норму і у результаті призвести до катастрофічних помилок. Однак, підхід Л. Венуті цілком виправдано може застосовуватись в академічному перекладі, коли з метою продемонструвати повагу до іноземної наукової традиції зберігаються оригінальні терміни, транслітеруються власні імена без адаптації, залишаються оригінальні синтаксичні конструкції тощо. І все ж головним завданням будь-якого галузевого перекладу є його точність і функціональність, тому теорії культурного і семіотичного перекладу та скопос-теорія вважаються найвдалішим теоретичним підґрунтям у цьому підрозділі перекладознавства.

Однією з ініціаторок культурного повороту у перекладознавстві є британська дослідниця С. Баснетт (Bassnett, 2002), на думку якої процес перекладу ніколи не буває передачею ней-

трального змісту, а є фактично переміщенням тексту з однієї культури в іншу. Теорії культурного перекладу підкреслюють роль культурного контексту у формуванні значення. Б. Хатім та І. Мейсон (Hatim & Mason, 2005) розглядають переклад як переговорний процес між культурами, а перекладач приймає рішення у цих переговорах на основі соціокультурних норм обох сторін. У спеціалізованих галузях культурні розбіжності часто виникають через відмінності в інституційних структурах, професійних практиках або суспільних нормах. Б. Хатім та І. Мейсон вважають, що юридичний переклад вимагає не лише мовної еквівалентності, а й розуміння відмінностей між правовими системами. Аналогічно, медичний переклад має враховувати варіації в медичних протоколах або очікуваннях пацієнтів у різних культурах (Montalt & Shuttleworth, 2012). Такі технологічні досягнення, як системи пам'яті перекладів і термінологічні бази даних, пропонуються як інструменти для стандартизації перекладу та зменшення розбіжностей (Bowker, 2002). Однак самі лише ці інструменти не можуть охопити культурно-специфічні тонкощі і нюанси, які потребують критичного мислення та культурної компетентності людини. Дослідження останніх років (Schäffner, 2018) закликають до впровадження програм підготовки перекладачів, що поєднують лінгвокультурну чутливість і фахові знання, щоб подолати ці розриви.

На відміну від лінгвістичних підходів до перекладу, що зосереджені переважно на мовних структурах, семіотичний підхід розширює межі процесу інтерпретації та перетворення знаків у всьому розмаїтті семіотичних систем. Відповідно, у фокусі уваги перекладача не лише сам текст, а вся знакова ситуація – контекст, символи, культурні коди, невербальні елементи та комунікативні цілі і наміри. Згідно зі знаменитим семіотиком Ч. Пірсом, переклад розглядається як процес семіозису, у якому перекладач творить нові знаки (Peirce, 1992, P. 477–481), а тому переклад – це завжди інтерпретація, а не механічна передача (ibid, P. 403–409).

Р. Якобсон, послідовник Ч. Пірса, говорив про «міжсеміотичний переклад» як переклад між різними знаковими системами, а не просто різними мовами (Jakobson, 2012). Саме ця теза

Р. Якобсона стала фундаментальною для семіотичного підходу. Так само і Ю. Лотман (Lotman, 1990) трактував культуру як семіосферу, де відбувається перекодування між різними знаковими системами. Застосування семіотичного підходу до галузевих перекладів досить рідкісне і вибіркоче, оскільки технічні, юридичні й медичні тексти – це системи знаків з надзвичайно високим ступенем регламентації. Кожен термін – це знак, який має денотат (референт) у реальному світі, чітке значення у активній системі знань і часто жорстко фіксоване місце в термінологічній системі. Проте саме семіотика допомагає пояснити чому один і той самий референт може мати різні знаки в різних мовах.

Наприклад, англійське *LLC (limited liability company)* або німецьке *GmbH (Gesellschaft mit beschränkter Haftung)* українською перекладається як «ТОВ» (товариство з обмеженою відповідальністю). У наукових дослідженнях і в підготовці перекладачів спеціалізованих текстів семіотичний підхід застосовується дуже активно і вважається одним із основних, а в реальній комерційній практиці – лише у випадках, коли йдеться про знаки-ікони, торгові марки, інтерфейси або коли виникає необхідність пояснити, чому повна еквівалентність неможлива.

Найвдалішим теоретичним підґрунтям для галузевого перекладу, на нашу думку, може слугувати скопос-теорія (Vermeer, 1989), яка орієнтує увагу перекладачів на функціональність тексту саме для цільової аудиторії. Це особливо важливо у спеціалізованих перекладах, де тексти виконують практичні функції, наприклад, юридичні контракти або медичні настанови. Скопос-теорія (від грец. *skopos* – «мета», «призначення») була розроблена німецькими теоретиками Гансом Вермеєром, Катаріною Райс та іншими представниками функціонального підходу. Головним принципом скопос-теорії є мета перекладу – саме функція, яку текст повинен виконувати в культурі перекладу, визначає, як його слід перекладати. Тобто, згідно зі скопос-теорією, переклад не повинен бути буквальним чи формально еквівалентним, він повинен бути функціонально доречним для цільової аудиторії, а мета перекладу важливіша за форму оригіналу. Таким чином, перекладач приймає рішення, орієнтуючись на потреби цільової аудиторії та на ситуацію використання

тексту. Відтак, один текст може мати різні переклади, залежно від мети.

Наприклад, *patient information leaflet* можна перекласти як «інструкція для пацієнта», якщо реципієнтами перекладу є медичні працівники. А якщо цільова аудиторія – загальна публіка, то функціонально адекватним буде переклад «пам'ятка для пацієнтів». Відтак, обидва варіанти вважаються правильними, залежно від мети перекладу, або скопосу. У спеціалізованих сферах права, медицини, техніки чи дипломатії перекладацька скопос-теорія відіграє особливо важливу роль, оскільки різні галузі мають власні функції та правила комунікації, а переклад повинен бути не лише точним, а й практично ефективним у реальних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Перш ніж окреслити стратегії усунення культурних і концептуальних розбіжностей у галузевому перекладі, вважаємо потрібним визначити основні джерела цих розбіжностей. Одним із ключових чинників є лінгвістична асиметрія, через яку вузькоспеціалізовані терміни часто не мають точних відповідників між мовами. Наприклад, англійський юридичний термін *estoppel* не має прямого еквівалента в багатьох юрисдикціях континентального права, що зумовлює використання тлумачних, компенсаторних, наближених, або адаптивних перекладів. У більшості українських юридичних перекладів використовують саме тлумачно-наближений (роз'яснювально-апроксимативний) переклад: «естопель – це заборона суперечити своїм попереднім діям чи заявам», або ж просто пропонують функціональний еквівалент «заборона суперечливої поведінки».

Схожою є ситуація з перекладом медичних або фармакологічних термінів. Наприклад, в англійських інструкціях до ліків часто зустрічається термін *off-label use*, що перекладається українською як «застосування поза затвердженою інструкцією», або «незареєстроване застосування», при цьому часто у дужках додають незмінений англійський термін *off-label use*, оскільки це поняття не має прямого відповідника ні в українській мові, ні в системі української фармації.

Зменшенню лінгвістичної асиметрії сприяє застосування стандартизованих глосаріїв і термінологічних баз даних. Ство-

рення галузевих глосаріїв із затвердженими відповідниками та поясненнями є одним із ефективних інструментів. Наприклад, у юридичному глосарії англomовний юридичний термін *estoppel* може бути передано описовим еквівалентом, характерним для систем континентального права. Інструменти пам'яті перекладу (SDL Trados, MemoQ) забезпечують термінологічну узгодженість, фіксуючи попередні переклади.

На процес галузевого перекладу істотний вплив мають також і **світоглядні установки**, що відображають відмінності у картинах світу, властивих представникам певних лінгвокультур. Так, у західних медичних текстах часто наголошується на автономії пацієнта, у той час як у колективістських культурах ця концепція може бути менш вираженою, або й зовсім відсутньою, що змінює спосіб формулювання медичних інструкцій. Крім того, спеціалізовані домени функціонують у межах різних концептуальних парадигм. Наприклад, бухгалтерські стандарти GAAP та IFRS суттєво відрізняються, що ускладнює фінансовий переклад. Таким чином, поряд з лінгвістичною, перекладачам повинна бути притаманна міжкультурна компетентність, що передбачає знання світоглядних особливостей, культурних традицій обох лінгвокультур перекладацької пари мови, а також розуміння важливості розбіжностей між ними. Оптимально, якщо професійна підготовка включає курси з правових систем, медичної термінології або технічних стандартів, що допомагає усвідомлювати концептуальні рамки конкретної галузі.

Окрім мовних і культурних чинників, важливу роль відіграють інституційні контексти та суспільні традиції. Правові, медичні і технічні системи значно варіюють між країнами, що спричиняє термінологічні та процедурні розбіжності. Наприклад, термін *jury* є нерелевантним у юрисдикціях, де суд присяжних відсутній (зокрема, в Україні). У процесі перекладу слід також враховувати очікування цільової аудиторії, оскільки саме вона визначає, наскільки адекватно сприймається текст. Надмірно спеціалізований переклад може бути

прийнятним для фахівців, але незрозумілим для широкої аудиторії.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, зазначимо, що скопос-орієнтований переклад, або ухвалення перекладацьких рішень відповідно до мети тексту (інформувати, переконувати тощо) є найбільш релевантним підходом до спеціалізованих перекладів. У той час, як основною узагальнюючою стратегією подолання культурних і концептуальних розбіжностей в галузевому перекладі є контекстуальна адаптація, що спрямована на функціональну еквівалентність шляхом пристосування тексту до культурного та інституційного контексту цільової аудиторії. До основних скопос-орієнтованих технік контекстуальної адаптації належать тлумачення (роз'яснення, пояснення, експлікація) або додавання пояснень до культурно-специфічних термінів; апроксимація або наближений переклад; опущення або заміна – вилучення реалій, що є культурно нерелевантними, та їх заміна культурно-адаптованими еквівалентами.

Ефективний спеціалізований переклад вимагає тісної співпраці між перекладачами та фахівцями відповідних галузей (юристами, дипломатами, лікарями, технічними експертами тощо). Рецензування, консультації та зворотний зв'язок від клієнтів сприяють термінологічній точності та культурній відповідності. Участь інших перекладачів або культурних консультантів може допомогти виявити концептуальні чи культурні помилки і неточності. Міждисциплінарні команди здатні уточнювати концептуальні відмінності, що виникають у процесі адаптації тексту у галузевих перекладах.

Подальші дослідження можуть включати емпіричне порівняння точності перекладів із використанням глосаріїв та без них, а також застосування технологій штучного інтелекту для виявлення культурних розбіжностей за умови належного людського контролю. Розвиток ресурсів і навичок перекладачів є ключовим для забезпечення точності й актуальності спеціалізованих перекладів у сучасному українському контексті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Bassnett S. *Translation Studies*. London: Routledge, 2002. 192 p.
2. Bowker L. *Computer-Aided Translation Technology: A Practical Introduction*. University of Ottawa Press, 2002. 185 p.
3. Hatim B., & Mason I. *The Translator as Communicator*. London: Routledge, 2005. 256 p.
4. Jakobson R. On linguistic aspects of translation. *The translation studies reader* / ed. by L. Venuti. London/New York: Routledge, 2012. P. 126–132.
5. Lotman Y. M. *Universe of the mind: A semiotic theory of culture*. Indiana University Press, 1990. 302 p.
6. Montalt V., & Shuttleworth M. *Translation and Knowledge Mediation in Medical and Health Settings*. Amsterdam: John Benjamins, 2012.
7. Peirce C. S. *The essential Peirce: Selected philosophical writings (Vol. 1: 1867–1893 / ed. by N. Houser & C. Kloesel; Vol. 2: 1893–1913 / ed. by Peirce Edition Project)*. Indiana University Press, 1992.
8. Schäffner C. *Translation and Intercultural Communication. Studies in Communication Sciences*. London: Routledge, 2018. Vol. 3, Issue 2. P. 79–107.
9. Venuti L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London: Routledge, 1995. 368 p.
10. Vermeer H. J. *Skopos and Commission in Translational Action. Readings in Translation Theory* / ed. by A. Chesterman. Helsinki: Finnlectura, 1989. P. 173–187.
11. ДСТУ EN 60204-1:2015. Безпечність машин. Електрообладнання машин. Частина 1. Загальні вимоги. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2017. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=68394
12. British Standards Institution. 2025. URL: <https://www.bsigroup.com/>
13. European Standards. 2025. URL: <https://www.en-standard.eu/>
14. Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine. 2025. URL: <https://me.gov.ua/>

REFERENCES:

1. Bassnett, S. (2002). *Translation Studies*. London: Routledge.
2. Bowker, L. (2002). *Computer-Aided Translation Technology: A Practical Introduction*. University of Ottawa Press.
3. Hatim B., & Mason I. (2005). *The Translator as Communicator*. London: Routledge.
4. Jakobson, R. (2012). On linguistic aspects of translation. In L. Venuti (Eds.), *The translation studies reader* (pp. 126–132). London/New York: Routledge.
5. Lotman, Y. M. (1990). *Universe of the mind: A semiotic theory of culture*. Indiana University Press.
6. Montalt V., & Shuttleworth M. (2012). *Translation and Knowledge Mediation in Medical and Health Settings*. Amsterdam: John Benjamins.
7. Peirce, C. S. (1992). *The essential Peirce: Selected philosophical writings (In N. Houser & C. Kloesel (Eds.), Vol. 1: 1867–1893; in Peirce Edition Project, Vol. 2: 1893–1913)*. Indiana University Press.
8. Schäffner, C. (2018). *Translation and Intercultural Communication. Studies in Communication Sciences*. London: Routledge, Vol. 3, Issue 2, 79–107.
9. Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London: Routledge.
10. Vermeer, H. J. (1989). *Skopos and Commission in Translational Action*. In A. Chesterman (Eds.), *Readings in Translation Theory* (pp. 173–187). Helsinki: Finnlectura.
11. British Standards Institution. (2025). Retrieved from <https://www.bsigroup.com/>
12. DSTU EN 60204-1:2015 (2017). *Bezpechnist mashyn. Elektroobladnannia mashyn. Chastyna 1. Zahalni vymohy*. Kyiv: DP «UkrNDNTs». Retrieved from https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=68394
13. European Standards. (2025). Retrieved from <https://www.en-standard.eu/>
14. Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine. (2025). Retrieved from <https://me.gov.ua/>

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 004.891:81'255:316.7

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-17>

Iryna CHARIKOVA

PhD in Philology, Associate Professor at the English Philology Department, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-5080-5216

Scopus Author ID: 60096263000

Olena HALAPCHUK-TARNAVSKA

PhD in Philology, Associate Professor at the English Philology Department, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0009-0006-0527-9567

Oksana BIELYKH

PhD in Philology, Associate Professor at the German Philology Department, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-1167-0224

To cite this article: Charikova, I., Halapchuk-Tarnavska, O., Bielykh, O. (2025). Cultural Challenges in AI Interpreting Systems [Культурні виклики в усному перекладі із застосуванням штучного інтелекту]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 125–132, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-17>

CULTURAL CHALLENGES IN AI INTERPRETING

The article addresses the limitations of current AI Speech-To-Speech Interpreting (S2S) systems in capturing cultural and pragmatic nuances. It highlights that AI interpreters often fail to recognize subtle emotional cues, social dynamics, and cultural context, leading to miscommunication, alienation, or a perception of insincerity. The methodology involves analyzing existing architectures and proposing an advanced Adaptive Cascade architecture that integrates modules like Pragmatic Correction (PCM) and Tone & Style Control (TCS). These modules are trained via reinforcement learning with human feedback to enable dynamic sociolinguistic adaptation, considering cultural dimensions such as Hofstede's model and social parameters like Power Distance Index (PDI) and Individualism/Collectivism (IDV). The scientific novelty lies in the systematic incorporation of sociolinguistic metrics – such as pragmatic adequacy and social acceptability – beyond traditional lexical accuracy. The approach emphasizes modeling social parameters and developing datasets annotated with cultural and emotional metadata to improve the interpretive quality. Overall, achieving truly effective cross-cultural AI interpreting requires moving beyond static models and lexical metrics toward dynamic, context-aware, sociolinguistically informed systems. The paper also discusses the potential for these systems to enhance diplomatic communication and international collaboration by reducing misunderstandings. It advocates for interdisciplinary research combining linguistics, AI, and cultural studies to create more nuanced and ethically responsible interpreting tools. The authors suggest that future work should include real-world testing in diverse cultural settings to validate these models' effectiveness. Such advancements could significantly improve global communication, fostering greater mutual understanding and respect among different cultures. Integrating cultural dimensions into AI Interpreting can help prevent cultural insensitivity and promote respectful intercultural exchanges.

Key words: AI Interpreting, S2ST (Speech-to-Speech Translation), cultural dimensions, Hofstede's Model, pragmatic correction, pragmatic equivalence, power distance index (PDIScore), social acceptability, prosodic adaptation, adaptive cascade.

Ірина ЧАРИКОВА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-5080-5216

Scopus Author ID: 60096263000

Олена ГАЛАПЧУК-ТАРНАВСЬКА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0009-0006-0527-9567

Оксана БЕЛИХ

кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-1167-0224

Бібліографічний опис статті: Чарікова, І., Галапчук-Тарнавська, О., Белих, О. (2025). Культурні виклики в усному перекладі із застосуванням штучного інтелекту [Cultural Challenges in AI Interpreting Systems]. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 125–132, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-17>

КУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ В УСНОМУ ПЕРЕКЛАДІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Основна мета статті – розглянути обмеження сучасних систем штучного інтелекту для усного перекладу (S2S) у відображенні культурних та прагматичних нюансів. У статті підкреслюється, що перекладачі на основі штучного інтелекту часто не в змозі розпізнати тонкі емоційні сигнали, соціальну динаміку та культурний контекст, що призводить до непорозумінь, відчуження або сприйняття нещирості. Методологія передбачає аналіз існуючих архітектур та пропозицію вдосконаленої адаптивної каскадної архітектури, яка інтегрує такі модулі, як прагматична корекція (PCM) та контроль тону і стилю (TCS). Ці модулі тренуються за допомогою підкріплювального навчання з людським зворотним зв'язком, щоб забезпечити динамічну соціолінгвістичну адаптацію з урахуванням культурних вимірів, таких як модель Хофстеде, та соціальних параметрів, таких як індекс дистанції влади (PDI) та індивідуалізм/колективізм (IDV). Наукова новизна полягає в систематичному включенні соціолінгвістичних показників, таких як прагматична адекватність та соціальна прийнятність, що виходять за межі традиційної лексичної точності. Такий підхід акцентує увагу на моделюванні соціальних параметрів та розробці наборів даних з анотаціями культурних та емоційних метаданих для поліпшення якості усного перекладу. Автори наголошують, що для досягнення справді ефективного міжкультурного перекладу за допомогою штучного інтелекту необхідно вийти за межі статичних моделей і лексичних показників і перейти до динамічних, контекстно-орієнтованих систем, що враховують соціолінгвістичні особливості. У статті також висвітлюється потенціал цих систем для поліпшення дипломатичної комунікації та міжнародної співпраці шляхом зменшення непорозумінь. Дослідники акцентують на необхідності проведення міждисциплінарних досліджень, що поєднують лінгвістику, штучний інтелект і культурологію, для створення більш коректних і етично відповідальних інструментів перекладу. Наголошується на важливості реальних тестів в різних культурних середовищах для перевірки ефективності пропонуєваних моделей. Це може значно полішити глобальну комунікацію, сприяючи більшому взаєморозумінню та повазі між різними культурами. Інтеграція культурних аспектів в усний переклад за допомогою штучного інтелекту може допомогти запобігти культурній нечутливості та сприяти міжкультурному обміну.

Ключові слова: усний переклад штучним інтелектом, S2ST (Speech-to-Speech Translation), культурні виміри, модель Хофстеде, прагматична корекція, прагматична еквівалентність, індекс дистанції влади (PDI Score), соціальна прийнятність, просодична адаптація, адаптивний каскад.

The relevance of the research. Cultural dimensions in AI interpreting are shaped by two interconnected global developments: the merging of technologies and the increasing cross-cultural exchanges. While current Speech-to-Speech Translation (S2ST) systems excel in lexical and syntactic accuracy, they encounter limitations in pragmatics and sociolinguistics, reaching a productivity plateau. Interpreting involves not only linguistic conversion but also cultural adaptation. AI interpreters struggle to incorporate culturally

specific elements such as politeness, indirectness, and prosody, which are influenced by factors like the Power Distance Index (PDI) and Individualism/Collectivism (IDV), resulting in dysfunction at the linguistic-cultural interface. This issue is especially critical in sensitive fields like diplomacy, international negotiations, and healthcare (Chen M., Chen Z., Chen J., 2024, P. 150–165; Watanabe H., Shindo H., 2022, P. 1980–1984).

Most AI training datasets and models are developed within a WEIRD (Western, Educated,

Industrialized, Rich, Democratic) framework, which risks unintentionally applying Western communication standards – such as directness and low reliance on context – to other cultures (Ponti E. M., Liska R., Waseem Z., 2023, P. 301–320). This highlights the need for research into methods for adapting ethical guidelines and ensuring that AI technologies are used fairly and reflectively across diverse cultural contexts globally. Additionally, misinterpretation in business settings can result in failed negotiations, damaged trust, and misunderstandings of partners' intentions. Therefore, it is crucial to create tools that can dynamically adjust the style and tone of interpretation in real time to mitigate these risks.

Recent scientific literature reveals a shift from emphasizing lexical accuracy, measured by metrics like BLEU, toward prioritizing the pragmatic and communicative effectiveness of AI systems. While research in Large Language Models (LLMs) and Neural Machine Translation (NMT), such as the work of A. Kripalani and W. Zhang, addresses biases related to gender and race in training data, it often overlooks systemic, culturally rooted biases that shape communicative etiquette – such as how refusals are expressed in high-context cultures (Graham Y. A., 2015, P. 280–288; Kripalani A., Zhang W., 2023, P. 4421–4435).

Notable advances have been made in modeling politeness, particularly in Korean and Japanese, with algorithms designed to determine social status from names and titles to select appropriate grammatical forms (Lee K., Nagao M., 2018, P. 857–883). However, these are typically monocultural and lack universal models grounded in broader cultural dimensions, such as PDI, for cross-cultural adaptation. Additionally, research by P. Rubin and S. Cappe highlights that prosody (intonation, tempo) significantly influences emotional perception, yet most Text-to-Speech (TTS) modules in S2ST systems employ culturally neutral emotion models that fail to account for cultural differences – such as a low tone indicating anger in Eastern cultures versus calmness in Western contexts (Rubin P., Cappe S., 2020, P. 1–11). This underscores the importance of developing a Cultural Emotion Index to enhance AI's emotional and cultural sensitivity.

H. G. Lee and D. Y. Kim proposed integrating frameworks similar to Hofstede's Model into technological design, primarily focusing on user

interface (UX) development rather than real-time, dynamic interpreting algorithms (Lee H. G., Kim D. Y., 2000, pp. 459–475).

While current research addresses technical challenges such as politeness and prosody, it lacks a comprehensive architectural model that operationalizes cross-cultural dimensions like PDI, UAI, and IDV for pragmatic correction in Speech-to-Speech Translation (S2ST). This represents a significant gap that this study aims to address.

The primary **goal of the study** is to develop a theoretical and conceptual framework for the sociolinguistic adaptation of AI interpreting systems, ensuring pragmatic equivalence by embedding cultural dimensions into real-time interpreting processes.

The study's objectives include several **key tasks**:

- Identifying and operationalizing essential cultural dimensions such as Power Distance Index (PDI), Individualism (IDV), and Uncertainty Avoidance (UAI) as input parameters for the Pragmatic Correction Module (PCM) within the Speech-to-Speech Translation (S2ST) system;

- Developing a conceptual framework for automatically assessing social distance and selecting the appropriate register (politeness level) of speakers based on acoustic and textual metadata;

- Designing an Adaptive Cascade architecture for S2ST that incorporates the PCM and a Tone and Style Control Module (TCS) to enable real-time correction of pragmatic content and prosodic features.

- Arguing for a shift from conventional linguistic metrics toward sociolinguistic metrics, such as Pragmatic Adequacy and Social Acceptability, to better evaluate the performance and social appropriateness of AI interpreting systems.

Presentation of the main research material. Artificial intelligence has transitioned from an academic idea to a powerful socio-economic and political instrument with global reach. Nonetheless, alongside technological advancements, the issue of cultural uniformity in most AI developments has become more pressing. Current AI models, including transformers and large language models (LLMs), are predominantly shaped by the WEIRD (Western, Educated, Industrialized, Rich, Democratic) context, which creates a cognitive and cultural disconnect between

the creators (developers) and the end-users worldwide (Lee H. G., Kim D. Y., 2000, P. 459–475; Rubin P., Cappe S., 2020, P. 1–11; Watanabe H., Shindo H., 2022, P. 1980–1984).

The globalization of communication imposes extraordinary demands on real-time speech interpreting technologies. Speech-to-Speech Translation (S2ST) systems, combining automatic speech recognition (ASR), neural machine translation (NMT), and speech synthesis (TTS), are increasingly seen as alternatives to traditional human interpreting methods, whether simultaneous or consecutive (Watanabe H., Shindo H., 2022, P. 1980–1984).

Despite notable improvements in lexical and syntactic precision, these systems often fail critically in pragmatics and sociolinguistics. Interpreting involves more than linguistic conversion; it is a form of cultural mediation that requires understanding the context, the speaker's intentions (illocutionary acts), and the social hierarchy of the participants.

It is essential to differentiate between Machine Translation (MT), which primarily handles written text and emphasizes static accuracy, and AI Interpreting (AI I), which processes dynamic, multimodal data such as voice, intonation, and pauses under real-time constraints. The current inability of AI to incorporate cultural norms results in dysfunction at the linguistic-cultural interface, where technically accurate interpretation may nonetheless lead to socially inappropriate communication (Gao S., Li Y., Liu Z., 2023, P. 7821–7835).

The foundational theories guiding this research are Speech Act Theory (J. Austin, J. Searle) and Sense Theory (Paris School), which emphasize that an interpreter's role is to transmit meaning and intent (illocutionary act), rather than merely translating words (Austin J. L., 1975; Halle E. T., 1976; Searle J. R., 1979; Seleskovitch D., 1984). The innovative aspect of this study is the development of a systematic framework that operationalizes cultural dimensions as parameters for algorithmically adjusting the input data in Speech-to-Speech Translation (S2ST) systems.

Within AI Interpreting, attaining pragmatic equivalence – where the interpreted message evokes the same intent or reaction as the original – is of utmost importance. For example, in cultures with a high Power Distance Index (PDI), a direct

command like *Do this now* from a manager is seen as a definitive order. When interpreting this into a low PDI culture, it might be rendered as *You must do this immediately*, which could be interpreted as aggressive or disrespectful. An optimal AI interpreter for low PDI contexts might instead soften it to *It is highly recommended that this be prioritized*, maintaining the command's purpose while aligning with culturally appropriate language norms.

Hofstede's model serves as a valuable tool for anticipating communication preferences and styles across different cultures (Al-Rubaie A., Ahmad S., 2024; Hofstede G., 2001).

Based on Hofstede's framework, an effective AI interpreting system from English to Korean must recognize the social hierarchy between speakers. For instance, when a junior manager communicates with a senior colleague, the neural machine translation (NMT) model should select the most respectful form – *Jondaenmal* – for verbs and nouns, even if the original English sentence lacks formal markers. This is essential to prevent social offense and ensure culturally appropriate communication.

To thoroughly evaluate the shortcomings of current AI interpreting systems, it is important to categorize errors beyond conventional linguistic metrics such as Word Error Rate (WER) and BLEU scores (Ponti E. M., Liska R., Waseem Z., 2023, P. 301–320). We propose a typology of pragmatic failures arising from algorithms' cultural insensitivity. These failures stem from the lack of a Pragmatic Correction Module (PCM) within the standard Speech-to-Speech Translation (S2ST)

Table 1

Cultural Dimensions and Their Impact on AI Interpreting System Design

Hofstede's Dimension	Impact on S2ST System Design	Examples of Technical Requirements
Power Distance Index (PDI)	Identifies the requirement to represent social hierarchy and incorporate honorifics appropriately in communication	AI should adaptively choose the appropriate grammatical style (formal or informal) based on the context and the listener's social setting
Individualism vs. Collectivism (IDV)	Identifies whether the emphasis is on personal achievement or collective well-being, which influences pronoun selection and usage	AI should have the capacity to mitigate confrontational remarks in collectivist cultures or emphasize direct accountability in individualist cultures
Uncertainty Avoidance (UAI)	Establishes the need for clear, detailed, and transparent interpretation to ensure understanding and accuracy	AI must steer clear of slang and idiomatic expressions in high Uncertainty Avoidance (UAI) contexts and deliver interpretations that are thorough and free of ambiguity
Long-Term Orientation (LTO)	Influences how urgency and the clarity of plans are perceived.	In cultures characterized by high Long-Term Orientation (LTO), interpreting should be careful when using absolute terms such as 'always' or 'never' to avoid misrepresentation or misunderstanding

Compiled by the authors based on Hofstede's cultural dimensions model.

architecture, illustrating that technically accurate interpreting can still be socially inappropriate or diplomatically risky.

The following key scenarios exemplify violations of communicative adequacy across three primary domains: misrepresentation of politeness levels (PDI failure), improper pragmatic transformations (UAI failure), and insufficient prosodic expression (emotional failure). These issues are directly linked to the Power Distance Index (PDI), which measures how much a society accepts unequal power and status distribution (Table 2).

These instances illustrate that AI struggles to modify the way it expresses ideas while maintaining the original meaning, particularly when it must

prevent ambiguity in communication (UAI) (Table 3).

These instances demonstrate that AI makes mistakes in prosodic synthesis by misunderstanding cultural standards for expressing emotions (Table 4).

Analysis of the above scenarios (Table 1, 2, 3) clearly shows that the linguistic and cultural interface dysfunction of AI interpreting systems is not the result of random errors, but is rooted in systematic methodological gaps. Neural models, trained primarily on text data and optimised for lexical accuracy, have proven blind to the multilayered nature of spoken language.

In fact, AI interpreters act like 'cultural idiots' – technically competent but socially

Table 2

Incorrect modelling of politeness (PDI failure)

Cultural Dimension	Scenario	AI Interpreting Failure (AI I)	Consequence
High PDI (Korea, Japan)	Business meeting: A subordinate Korean staff member (A) communicates with a senior supervisor (B), asking, Do you understand the new proposal?	The AI interprets the message into Korean for the senior manager using casual speech (Banmal) and unsuitable verb endings, which can be perceived as disrespectful or rude	Social Offence. The manager interprets this as an act of impoliteness and lack of respect from the subordinate. The communication fails because the AI overlooks the social hierarchy between A and B, which is reflected in the PDI score
Low PDI (Germany, Netherlands)	Overly formal interpreting: The AI renders a highly formal expression from a high Power Distance Index (PDI) culture, such as China, into German by directly maintaining the excessive politeness and honorifics, which may result in an unnatural or awkward tone	The German audience perceives the interpreting as excessively elaborate, insincere, or unnecessarily verbose, which can undermine trust and professionalism	Loss of trust. In cultures that prioritize straightforwardness, such behavior by AI is seen as unprofessional and lacking openness

Incorrect pragmatic transformation (UAI failure).

Table 3

Cultural Context Mismatch and AI Interpreting Failures

Cultural Dimension	Scenario	AI Interpreting Failure (AI I)	Consequence
High-context culture (China) vs. low-context culture (United States)	Negotiating an agreement: A Chinese negotiator (A) subtly conveys uncertainty by saying, <i>This might be challenging to carry out considering our current circumstances</i>	The AI interpreter provides a direct interpreting to the American counterpart: <i>We have a small challenge</i> , which may misrepresent the true intent or significance of the message.	Misinformation. In high-context cultures, this phrase functions as a definitive yet courteous rejection. Conversely, in low-context cultures, it is seen as a small hurdle that can be easily addressed. As a result, the American negotiators keep pushing, unaware that the agreement has already collapsed
High UAI (France) vs. Low UAI (United Kingdom)	Question about the plan: The AI renders the concise, straightforward question from the British individual, <i>What's the plan for next week?</i> into French, potentially without considering cultural nuances	The AI interprets directly without including the polite expressions or formal introductions necessary for French business interactions, which can lead to perceptions of rudeness or aggression	Perception of aggression. The French partner views the concise and straightforward question as too commanding, impatient, or hostile, because it breaches the customary standards of formal communication and politeness

Inadequate prosodic synthesis (emotional failure).

Table 4

Culture-Specific Emotional and Prosodic Failures in AI Interpreting

Cultural Dimension	Scenario	AI Interpreting Failure (AI I)	Consequence
Collectivism and Harmony Preservation (Vietnam)	Expressing Anger: A Vietnamese user conveys discontent through a calm, restrained tone combined with courteous language, while speaking slightly faster than usual.	A TTS system trained on Western datasets fails to detect these nuanced acoustic signals as indicators of anger, resulting in voice synthesis that sounds neutral and monotonic.	Escalation of Conflict. The service representative (listener) underestimates the severity of the issue and reacts negligently because the AI has misrepresented the level of customer dissatisfaction.
Masculinity (MAS) and Success (the USA)	Motivational speech: An American speaker employs a lively, loud, and rapid tone to convey confidence and authority.	AI renders this speech for a feminine culture such as Scandinavia by preserving an excessively loud and rapid delivery, which may not align with cultural norms.	Alienation. In cultures that emphasize modesty and harmony, such as feminine cultures, this AI tone is seen as invasive, confrontational, and lacking authenticity, which diminishes the effectiveness of the communication.

incompetent – because the current S2ST architecture ignores sociolinguistic and pragmatic context. The main methodological challenges that need to be overcome to create culturally sensitive AI Interpreting lie in the non-lexical components of speech, namely prosody and communicative intent (Lee K., Nagao M., 2018, P. 857–883).

The first, and critically important, methodological challenge concerns prosodic processing. Interpreting requires not only the transformation of words but also the adequate reproduction of the speaker’s emotions, intentions, and social status. These elements are encoded in prosody – intonation, tempo, rhythm, and pauses. However, speech synthesizers (TTS) in AI Interpreting systems typically use universal, culturally neutral models of emotions, which leads to systematic mismatches (Rubin P., Cappe S., 2020, P. 1–11).

Another problem is the cultural variability of emotional expression. What is acoustically encoded as ‘calm’ in one culture (e.g., low tone) may be interpreted as ‘disinterest’ or even ‘hidden aggression’ in another. This requires the development of a Cultural Emotion Index and an adaptive TTS module. Prosody (intonation, tempo, pitch) is a key carrier of culturally coded information. The AI-TTS module should not just synthesise words, but reproduce a culturally appropriate tone (Kripalani A., Zhang W., 2023, P. 4421–4435).

For example, in Finnish culture (low UAI, individualism), long pauses in conversation are normal and acceptable, indicating deliberation. If an AI system interpreting for an American (low UAI, high individualism) listener does not reproduce this pause and synthesises the voice at a fast pace, this may lead to an underestimation

of the Scandinavian speaker, who will appear ‘uncertain’ or ‘hasty’. A successful AI interpreting system must maintain the functional equivalence of pauses.

Another illustration is the emotional index, which differs across cultures, with emotions being conveyed in unique ways. In some high-context Eastern societies (collectivist), dissatisfaction may be expressed through subtle tonal shifts or overly polite, artificial language. If a TTS system trained on Western data interprets this as a neutral tone, it will fundamentally misunderstand the speaker’s true intent.

The methodological issue is the challenge of encoding social dynamics into the interpreting algorithm. In high-context cultures like China and Japan, refusals are seldom explicit; for example, the phrase *It might be somewhat difficult* functions as a definitive rejection.

AI mistakes occur when such expressions are interpreted literally for low-context audiences (e.g., Americans), resulting in *There is a minor challenge*, which can be misleading. The AI must incorporate a Pragmatic Transformation Module that rephrases this as *We cannot proceed with this option at this time*, while preserving the original intent.

Modeling social distance involves creating a Social Communication Graph that calculates $D(A, B)$ – the social distance between speaker A and listener B – based on factors such as titles, age, and nationality. This D value then guides the NMT model in choosing appropriate politeness forms.

To ensure cultural appropriateness, S2ST systems should be designed according to the principles of the Adaptive Cascade Model, integrating correction modules that dynamically adapt interpreting.

The traditional cascade model, which involves Automated Speech Recognition (ASR) → Neural Machine Translation (NMT) → Text-to-Speech (TTS), is inadequate on its own. Instead, we propose a more comprehensive architecture that incorporates additional components to improve performance:

$$\text{S2STAdaptive} = \text{ASR} \rightarrow \text{NMT} \rightarrow \text{PCM} \rightarrow \text{TCS} \\ \rightarrow \text{TTS}$$

The Pragmatic Correction Module (PCM) processes the output from the NMT system and applies culturally specific rules, derived

from parameters such as PDI and IDV, to modify the text. These adjustments may include adding or removing respectful forms or altering the strength of categorical statements, reflecting the cultural traits of the respective language and society.

The Tone and Style Control Module (TCS) then receives the corrected text from the PCM and communicates with the TTS system to implement the required prosodic modifications, such as tempo, pitch, and emotional tone adjustments.

Integrating the PCM and TCS modules solves architectural limits but creates a deeper challenge: how to train these modules. Unlike traditional NMT, which uses objective metrics such as BLEU scores for accuracy, pragmatic and sociolinguistic corrections require other forms of validation, focusing on social and cultural appropriateness rather than lexical similarity.

Cultural adequacy is a subjective, context-sensitive quality. It requires judgments about how acceptable the interpreted content is within a social setting. To help PCM make immediate decisions – such as softening categorical statements, enhancing politeness, or modifying illocutionary acts – a mechanism must directly integrate human assessments of communicative effectiveness into training. Therefore, to optimize PCM performance, use Reinforcement Learning for Pragmatics (RLfP). RLfP lets the system learn from rewards for culturally appropriate behavior rather than only from lexical accuracy (Gao S., Li Y., Liu Z., 2023. P. 7821–7835).

Training the PCM requires a Reward Model that assesses not just the correctness of words but the social acceptability and effectiveness of the interpreting. This model must be trained on localized evaluations provided by native speakers of the target culture. Such an approach enables AI to transcend mere grammatical reproduction and develop the ability to emulate the cultural competence of an experienced human interpreter.

The effective deployment of the Pragmatic Correction Module (PCM) and its training through Reinforcement Learning for Pragmatics (RLfP) depend on the development of a new, high-quality class of training resources. Without such resources, even the most advanced architecture capable of sociolinguistic adaptation will remain theoretical if trained solely on outdated corpora designed only for lexical accuracy.

For an AI interpreter to transcend being merely a ‘cultural idiot’ and develop the capacity for culturally sensitive behavior, it must be trained on data that explicitly captures social and pragmatic contexts. This necessitates a fundamental shift in how S2ST corpora are collected and annotated – from basic transcription to multi-parameter modeling of social dynamics.

Corpora used for S2ST should be annotated beyond simple transcription, incorporating metadata that captures the social context, such as PDIScore (Power Distance Index), IDVScore (Individualism vs. Collectivism Index), Social Distance, and Emotional Index. This enables the AI model to learn how to infer these parameters from acoustic and lexical cues. For instance, PDIScore indicates how much less influential societal members – such as institutions and organizations – are in accepting and anticipating unequal power distribution. This index reflects societal attitudes toward inequality: high PDIScore values are typical in countries like Malaysia and Mexico, where society is hierarchical, and communication tends to be formal, emphasizing status and respect. AI interpreting in such contexts must employ the highest honorifics and formal language (e.g., Korean *Jondaenmal*). Conversely, countries like Austria and Denmark, with low PDIScore, favor equality, resulting in direct, informal communication that relies less on titles. AI interpreters should adopt a neutral, straightforward style, avoiding excessive formality or modesty, which could seem insincere.

These numerical indicators are used in our research to dynamically adjust interpreting style within the Pragmatic Correction Module (PCM). For example, when interpreting from a language with low IDVScore (high collectivism) to one with high IDVScore (individualism), the PCM should convert an indirect refusal into a direct, explicit statement, aligning with the target culture’s preference for directness.

To assess the effectiveness of the Adaptive Cascade Model and ensure the proper functioning of the Pragmatic Correction Module (PCM), it is essential to move beyond traditional validation techniques. Metrics like BLEU (Bilingual Evaluation Understudy) or WER (Word Error Rate) are inadequate because they only measure lexical similarity to a reference text and fail to account for pragmatic failures or sociocultural nuances.

Therefore, the evaluation of AI interpreting should focus on communicative effectiveness, which requires the development of new, human-centred metrics (Cui L., Hu J., 2024, pp. 1200–1215). One such metric is Pragmatic Adequacy (PA), which assesses how accurately the interpreting maintains the illocutionary intent (the speaker’s purpose or goal). For instance, it examines whether a polite question is interpreted as such, rather than as a directive or a mere statement, ensuring that the intended effect on the listener within the target culture is achieved.

Social Acceptability (SA): This metric is more comprehensive and evaluates how suitable the generated voice and speech style are within a specific social environment. The SA assessment involves examining prosodic features such as pace, intonation, and emotional tone, as well as register, which pertains to the level of formality and respectfulness. Achieving a high SA score indicates that the AI respects cultural norms and avoids causing social discomfort or breaches of etiquette.

To enhance the PCM module continuously and address hidden cultural biases, implementing a Cultural Red Teaming process is essential. This involves engaging cross-cultural teams (Cultural Red Teams) – native-speaking experts who deliberately test the AI by attempting to induce etiquette violations, use taboo language, or adopt inappropriate tones in sensitive situations (e.g., conveying sympathy, criticism, or humour). This empirical approach helps identify flaws in pragmatic correction algorithms, thereby strengthening the system’s ability to handle cultural differences effectively.

Conclusions and prospects for further research. This research illustrates that the effectiveness and societal acceptance of AI interpreting systems hinge more on their sociolinguistic flexibility than on lexical accuracy. Specifically, cultural dimensions such as the Power Distance Index (PDI) and Individualism (IDV) play a crucial role by providing guidelines for pragmatic adjustments and prosodic modifications during interpretation. Incorporating Hofstede’s cultural framework alongside relevant sociolinguistic metrics (like PDIScore and IDVScore) into the speech-to-speech interpreting architecture is essential to address and resolve issues at the linguistic-cultural interface. Without

a Pragmatic Correction Module (PCM), an AI interpreter would be merely a ‘cultural novice’ – technically proficient but lacking the capacity for meaningful cross-cultural communication.

Although a conceptual framework has been proposed, it is important to acknowledge its key limitations, which pave the way for future research:

– Addressing the static nature of current cultural models, such as Hofstede’s, which do not account for intracultural variations (regional differences, subcultures) or the rapid evolution of communication norms. Developing dynamic sociolinguistic models capable of learning social status shifts during conversations – such as automatically recognizing transitions from formal to informal speech – is necessary;

– Empirical validation of communicative effectiveness, which involves systematically comparing AI-mediated negotiations with those conducted by human interpreters. Such studies should evaluate not only lexical accuracy but also factors like participant satisfaction, trust, and the achievement of negotiation goals (e.g., successful agreement) across different cultural contexts;

– Expanding the resource base by creating an open, multi-parameter audio corpus for training PCM and reinforcement learning frameworks, especially for low-resource languages. These datasets should include not only transcriptions but also cultural annotations (such as PDI and IDV scores) and honorific systems, ensuring an ethical and inclusive future for AI interpreting.

REFERENCES:

1. Al-Rubaie A., Ahmad S. The Impact of Hofstede’s Cultural Dimensions on UX/UI Design for Global AI Applications: A Review of Emerging Trends. *International Journal of Human-Computer Studies*. 2024. Vol. 181. Article 103045.
2. Austin J. L. *How to Do Things with Words*. 2nd ed. Harvard University Press, 1975. 168 p.
3. Chen M., Chen Z., Chen J. Scaling Speech-to-Speech Translation to Large Language Models: A Unified Framework for Multimodal Pragmatic Adaptation. *Transactions on Audio, Speech, and Language Processing*. 2024. Vol. 33. P. 150–165.
4. Cui L., Hu J. Reinforcement Learning for Dialogue Management: A Reward Model Based on User Satisfaction and Trust. *IEEE Transactions on Audio, Speech, and Language Processing*. 2024. Vol. 32. P. 1200–1215.
5. Gao S., Li Y., Liu Z. Addressing Social Bias and Stereotypes in Neural Machine Translation via Reinforcement Learning with Human Feedback (RLHF) for Politeness. *Proceedings of the 61st Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics (ACL)*. Toronto: ACL, 2023. P. 7821–7835.
6. Graham Y. A Cursory Analysis of the Curation of the BLEU Metric. *Proceedings of the 10th Workshop on Statistical Machine Translation (WMT)*. Lisbon: ACL, 2015. P. 280–288.
7. Hall E. T. *Beyond Culture*. Anchor Books, 1976. 298 p.
8. Hofstede G. *Culture’s Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations*. 2nd ed. SAGE Publications, 2001. 616 p.
9. Kripalani A., Zhang W. Mitigating Sociocultural Bias in Large Language Models through Cross-Cultural Prompting. *Proceedings of the 61st Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics (ACL)*. Toronto: ACL, 2023. P. 4421–4435.
10. Lee H. G., Kim D. Y. A model for the cultural adaptation of interface design: The case of the Korean Web. *Interacting with Computers*. 2000. Vol. 12, no. 5. P. 459–475.
11. Lee K., Nagao M. Modeling Politeness and Social Status in Neural Machine Translation: A Korean-Japanese Case Study. *Computational Linguistics*. 2018. Vol. 44, no. 4. P. 857–883.
12. Ponti E. M., Liska R., Waseem Z. On the Inadequacy of Current Evaluation Metrics for Cross-Lingual Pragmatic Tasks. *Computational Linguistics*. 2023. Vol. 49, no. 2. P. 301–320.
13. Rubin P., Cappe S. Prosody and Perception: Cultural Variation in the Expression and Interpretation of Emotion in Speech Synthesis. *Speech Communication*. 2020. Vol. 125. P. 1–11.
14. Seleskovitch D. *Interpréter pour traduire*. Didier Érudition, 1984. 308 p.
15. Searle J. R. *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge University Press, 1979. 187 p.
16. Watanabe H., Shindo H. Cross-Cultural Communication in S2ST: Bridging the Gap between Prosody and Illocutionary Act. *Interspeech 2022, Proceedings of the 23rd Annual Conference of the International Speech Communication Association*. Interspeech, 2022. P. 1980–1984.

Дата першого надходження рукопису до видання: 14.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 004.891:81'255:316.7

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-18>

Iryna CHARIKOVA

PhD in Philology, Associate Professor at the English Philology Department, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-5080-5216

Scopus Author ID: 60096263000

Olena HALAPCHUK-TARNAVSKA

PhD in Philology, Associate Professor at the English Philology Department, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0009-0006-0527-9567

Artem KOZAR

First year Master's degree student, EP Interpreting, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

To cite this article: Charikova, I., Halapchuk-Tarnavska, O., Kozar, A. (2025). Strategies for reducing cognitive load in interpreting [Strategies for reducing cognitive load in interpreting]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 133–141, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-18>

STRATEGIES FOR REDUCING COGNITIVE LOAD IN INTERPRETING

This article investigates cognitive load, a key and heterogeneous factor influencing the quality, speed, and long-term durability of interpreting performance. As simultaneous and consecutive interpreting depend heavily on working memory capacity, interpreters must constantly manage the different cognitive demands and, in turn, identify effective load-reduction strategies to reduce errors and maintain accuracy under stress. The research aims to systematically analyze the theoretical basis of cognitive load in interpreting and to propose strategies to minimize overload by synthesizing information from cognitive linguistics, psycholinguistics, and cognitive psychology. The study provides an overview of influential cognitive load models, including D. Gill's theory of effort and Sweller's cognitive load theory, and presents a structured taxonomy that differentiates intrinsic, extraneous, and germane sources of cognitive load. The article also contrasts multiple load reduction strategies, including skill automation, optimized mental workspace organization, CAT tools, terminology management systems, and relaxation and/or mindfulness practices that promote attentional stability and cognitive endurance. Pedagogical interventions focusing on future interpreters' learning (resilience, multitasking effectiveness, sustainable cognitive habits) are provided. Future research directions also highlight valuable areas for exploration (e.g., incorporating biometric measures into cognitive load determination and developing individualized training programs tailored to unique cognitive abilities). The study suggests that cognitive load is not in the background but in the center, influencing accuracy, productivity, adaptability, and long-term performance stability.

Key words: cognitive load, interpreting, effort theory, working memory, automation, CAT tools, time management, psychological resilience.

Ірина ЧАРИКОВА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-5080-5216

Scopus Author ID: 60096263000

Олена ГАЛАПЧУК-ТАРНАВСЬКА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0009-0006-0527-9567

Артем КОЗАР

студент першого курсу магістратури, усний переклад, Волинський національний університет імені Лесі Українки, вул. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

Бібліографічний опис статті: Чарікова, І., Галапчук-Тарнавська, О., Козар, А. (2025). Стратегії зменшення когнітивного навантаження в усному перекладі [Strategies for reducing cognitive load in interpreting]. *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 133–141, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-18>

СТРАТЕГІЇ ЗМЕНШЕННЯ КОГНІТИВНОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УСНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У статті досліджується когнітивне навантаження, ключовий і неоднорідний фактор, що впливає на якість, швидкість і довгострокову стійкість перекладацької діяльності. Оскільки синхронний і послідовний переклад значною мірою залежать від обсягу робочої пам'яті, перекладачі повинні постійно справлятися з когнітивними вимогами, а отже, необхідно визначити ефективні стратегії зменшення навантаження, щоб зменшити кількість помилок і зберегти точність у стресових ситуаціях. Ця стаття має на меті систематично проаналізувати теоретичні основи когнітивного навантаження в перекладі і запропонувати стратегії мінімізації перевантаження на основі синтезованої інформації з когнітивної лінгвістики, психолінгвістики та когнітивної психології. У дослідженні подано огляд ключових моделей когнітивного навантаження, зокрема Теорії зусиль Денієла Гілла та Теорії когнітивного навантаження Джона Свеллера. Крім того, представлена структурована таксономія, яка чітко розрізняє внутрішнє, зовнішнє та доцільне, як джерела когнітивного навантаження. У статті також порівнюються різні стратегії зменшення навантаження, включаючи автоматизацію навичок, оптимізовану організацію робочого простору, САТ-інструменти, системи управління термінологією, а також практики релаксації та/або усвідомленості, що сприяють стабільності уваги та когнітивній витривалості. Наводяться педагогічні інтервенції, орієнтовані на навчання майбутніх перекладачів (стійкість, ефективність багатозадачності, стійкі когнітивні звички). Майбутні напрямки досліджень також підкреслюють цінні області для вивчення (наприклад, включення біометричних вимірювань у визначення когнітивного навантаження та розробка індивідуалізованих програм навчання на основі унікальних когнітивних здібностей). Дослідження показує, що когнітивне навантаження не є другорядним, а знаходиться в центрі уваги, впливаючи на точність, продуктивність, адаптивність та довгострокову стабільність продуктивності.

Ключові слова: когнітивне навантаження, усний переклад, теорія зусиль, робоча пам'ять, автоматизація, інструменти САТ, управління часом, психологічна стійкість.

The relevance of the research. Interpreting, regardless of form (simultaneous or consecutive), is one of the most cognitively demanding professions, placing intense demand on limited working memory resources. Interpreters simultaneously engage in processes of comprehension, decoding, information retention, searching for equivalents, switching between language systems, and producing the target text. The interaction of these steps results in a high cognitive burden, and when excessive cognitive load (critical) is present, the interpreting quality drops, the error rate increases, the speed is lowered, and, in the long term, labor burnout occurs (Григорович О. П., 2017, С. 136–140). One area in which high cognitive load is particularly present is simultaneous interpreting, where the time for processing information is minimal, and any delay and/or error can have serious consequences (Sweller J., 2011, P. 37–49). So the challenge is the theoretical basis, practical growth, and the development of effective

approaches to intentionally minimize this load, ensure that interpreting productivity remains stable and of high quality, and protect the professional health of the specialist speakers. Solving this problem has both theoretical and practical relevance for interpreting didactics and professional development. The study is highly relevant, as there is a need to devise effective techniques to reduce errors arising from the limited resources available to the interpreter's working memory in simultaneous and consecutive interpreting contexts.

The question of cognitive load in interpreting has been of interest to many scientists for the past few decades. The central model in this area is the Effort Model outlined by Daniel Gile (Gile D., 1995, p. 157–170). Based on this model, simultaneous interpreting necessitates the sharing of cognitive effort among four main components (listening and analysis, production, short-term memory, and coordination). As the total effort resource is limited, Gile highlights that it exists

and must be fought for by all. The subsequent fundamental progression to interpreting studies was the development of Cognitive Load Theory (CLT) (Sweller, J., 2011, P. 37–49). An early proponent of educational psychology, John Sweller, CLT, distinguishes three types of cognitive load: Intrinsic Load (L_I), Extrinsic Load (L_E), and Germane Load (L_G). This gives insight into the difference between resources invested in the complexity of the task itself, in an inefficient environment, and in stable knowledge. The previous studies by F. Albrecht highlight the empirical measurement of cognitive load utilizing physiological and behavioral indicators (reaction time, eye movements, pupillary response, heart rate variability) (Albrecht F. W., 2021, P. 150–168). They demonstrated that increases in text complexity or speech rate are associated with higher physiological indicators of load. Neumann's recent article concentrates on the cognitive aspect of multitasking – the core of interpreting, especially simultaneous interpreting – and the need to come up with attention switching strategies (Neumann S., 2015, P. 200–215). In this research area, studies predominantly concentrate on the diagnosis and measurement of cognitive load, while other aspects of the problem remain less explored. Yet a comprehensive systematization or distinction between practical, specifically designed efforts to alleviate and control it in interpreting, across types, needs to be introduced. Notably, the influence of individual teaching methods on training the next generation of interpreters to reduce external and internal load via conscious attention management, and the influence of the psycho-emotional factor as an autonomous source of cognitive load, are not widely studied. This article aims to address this void.

The aim of the research is to systematically examine the theoretical bases of cognitive load in interpreting and to propose practical ways to minimize it, drawing on cognitive linguistics and psychology. This study provides a theoretical and applied analysis of cognitive load and formulates, classifies, and justifies a set of effective reduction strategies, focusing specifically on technological, psychological, and didactic approaches, as well as on the management of the psycho-emotional component of the load. To achieve this, the article overviews the most influential models of cognitive

load (D. Gile's Effort Model and Sweller's Cognitive Load Theory), defines the different sources of load (internal, external, and germane), and provides a thorough treatment of reduction strategies, including skill automation, workspace optimization, use of specialized technologies (CAT tools and terminology management tools), time management, and psycho-emotional stability methods. A special focus is placed on didactic practices aimed at building resilience in future interpreters. Further research is needed to advance empirical approaches to measuring cognitive load using biometric indicators (e.g., oculography, heart rate) for an objective perspective, and to construct adaptation-based learning schemes tailored to individual cognitive ability profiles and specific interpreting demands.

The research studies have several **key tasks**:

- Providing a broad theoretical and applied background on cognitive load in interpreting, locating interpreting within dominant cognitive models (Gile's Effort Model and Sweller's Cognitive Load Theory), and understanding the internal, external, and relevant load components that impact interpreter performance;
- Designing and classifying a systematic set of cognitive load reduction strategies grounded in three domains: technological, psychological, and didactic, while focusing explicitly on psycho-emotional regulation for the stabilizing of the interpreter's cognitive abilities;
- Creating an automation-driven approach to intrinsic load reduction concentrating on proceduralizing linguistic skill, chunking, and subject-matter schematization as mechanisms that release working memory for subsequent, higher-order decision-making;
- Developing a technology-supported model to minimize extraneous load with terminology management systems, Translation Memory (TM), and post-editing workflows, and limit cognitive operations and thus increase interpreter efficiency;
- Introduction of a psychophysiological approach to emotional load management, with methods such as mindfulness, time-management systems, and self-monitoring as a source to assist the interpreter to notice early overload and to cope immediately;
- Design of a didactic framework for cognitive-resilience training, including scaffolding, simulation-based stress exposure, and the structured

design of compensatory strategies for relevant cognitive load to be optimized in interpreting education.

Presentation of the main research material.

Interpreting, as a complex cognitive process, must maintain a delicate balance and trade-off among many subprocesses for limited working memory resources (Shreve G. M., 2010, P. 42–51).

Gile's effort model is most pertinent to interpreting, in which resources are allocated to four efforts. Once the overall effort exceeds the interpreter's total capacity R_{\max} , a failure occurs and information may be omitted or erroneous. Therefore, the purpose of this study was to conduct a theoretical and applied analysis of the phenomenon of cognitive load in interpreting and, based on that, to develop, classify, and justify a series of effective strategies aimed at reducing cognitive load, focusing mainly on technological, psychological, and didactic approaches and the psycho-emotional component of the load.

$$E_{total} = E_{LA} + E_P + E_M + E_C \leq R_{\max}$$

E_{LA} – listening/analysis effort, E_P – production effort, E_M – memory effort, E_C – coordination effort. Gile states load reduction is achieved by reducing the E requirements of each component. For instance, by mnemonic techniques (for E_M), automating articulation (for E_P) (Gile D., 1995, P. 163).

J. Sweller's Cognitive Load Theory (CLT).

CLT presents a more in-depth classification of load sources that is relevant to creating targeted strategies:

– Internal load (L_I): For a task, this does not change. In interpreting, the structure is complex with multi-stage (synthesis-analysis-comparison). Reduction is only possible by increasing the interpreter's level of knowledge (forming cognitive schemas).

– External load (L_E): A result of inefficient design of the material or environment. An example is an inconvenient CAT tool interface or poor sound quality. Such a type of load must be minimized at all costs as it consumes resources.

– Germane (relevant) load (L_G): The useful load that supports the formation and automation of cognitive schemas. Interpreting training aims to maximize L_G at the expense of L_E .

The total cognitive load L_{total} can be expressed as:

$$L_{total} = L_I + L_E + L_G$$

An effective load management strategy should strive for $L_{total} \rightarrow L_I + L_G$, that is, aim to eliminate useless L_E (Sweller, 2011, P. 37–49).

Strategies for reducing intrinsic load are based on automation and schematization. This can only be done through the transformation of declarative knowledge into procedural knowledge, that is, via the automation of skills to reduce the burden of L_I on working memory.

Automation and chunking. In the first place, automation of cognitive functions and the modeling of chunking are basic strategies that are directly aimed at reducing the interpreter's intrinsic cognitive load (L_I) and are of particular relevance in the high-stakes environment of oral and simultaneous translation contexts. The core concept of automation is to turn routine tasks from controlled processing into automatic processing (Корунець І. В., 2003, P. 448). Compared to controlled processing, which are slow processes involving sustained active attention and require a great deal of working memory resource, automatic processing is quicker, unconscious, and low-resource. Transferred skills to the automatic level successfully free up scarce working memory resources – including memory and data – to focus on solving interpreting tasks that are less standard such as solving semantic ambiguities of complex semantics, making decisions about stylistic-based changes or conflicts that arise when multilayer tasking takes place.

Interpreting automation is used at two levels: lexical and syntactic.

– Lexical search automation is based on achieving a level of proficiency where the correspondence between the source language (SL) and the target language (TL) is automatic, almost automatic, and one does not need to cognitively search their inner lives or consider various possibilities. This pertains mainly to high-frequency vocabulary and fixed idioms. For instance, the activation of the fixed expression *взяти до уваги* (*to take into account*) should occur as a single, coherent process. Methodologically, this is done by overlearning, repeating pairs of equivalents over several instances in a setting to develop a stable (yet rapid) connection in long-term memory.

– Syntactic transformations are automated. The interpreting process does not often consist

of replacing words, but relies on repetitive interlingual modifications of the phrases both grammatically and syntactically to ensure that the target text is rendered natural and idiomatic. Take switching from the passive voice usually used in English (like “*The agreement was signed by the parties*” and “the parties signed”) to the active voice or impersonal construction that is natural for Ukrainian (“*Сторони підписали угоду*”), as doing this would automatically break away grammatical rules that need to be consciously analyzed. This streamlining of transformations reduces the cognitive effort of regularly tracking grammatical correctness, directly improving the production effort (E_p).

Chunking is a process by which an interpreter clusters small pieces of information (words, numbers, or concepts) into larger, more coherent blocks of meaning, or chunks. This is vital in this sense, since the effective working memory of a human is very limited and consists, on average, of approximately 4 ± 1 independent elements (chunks).

If a interpreter views a lengthy terminological phrase as a single terminological chunk (as in *the World Health Organization’s annual report on sustainable development*) then the working memory storage would be used only in one part for those chunks with long parts (which is the word segment), only using one working memory in place of a short and direct interpreting which would utilize the rest. This dramatically enriches successful memory.

The basis of good note-taking in consecutive interpreting is chunking; the interpreter never writes a record of a single word, but rather semantic cores (subjects, predicates, logical connections). This is how the concept of speech is preserved for longer and more accurately, thus reducing the amount of memory the E_M needs to conserve.

On this end, activating an entire chunk is faster than processing word by word, and in order to accomplish this, we require this capability, a direct requirement in simultaneous interpreting.

Automation and chunking are complementary: the more basic skills are transferred to automatic mode, the more resources are available for the effective formation and manipulation of complex semantic chunks in order to achieve high-quality interpreting productivity on short notice.

In-depth subject knowledge. Knowledge in subjects (e.g., economics, international law, clinical medicine) has turned out to be one of the most effective long-term strategies for reducing internal cognitive load (L_i). Essentially, this says that this knowledge enables the interpreter to anticipate what the underlying text (ST) will be about long before it is initially perceived. This prediction mechanism drastically reduces cognitive load, as expected information is absorbed more quickly by neural networks and requires fewer working memory resources than completely novel or surprising information.

Schema Formation is the big piece of the puzzle here. Subject knowledge is not memorised haphazardly, but rather structured in order of complexity into hierarchically organised, complex mental models known as schemas. A schema is a bundle of information about a subject or a specific event that is related to a particular entity. For instance, the court trial schema will include data on roles (judge, lawyer, prosecutor), the sequence of actions (hearing, questioning, verdict), and specific words. This schema is then fully activated. The interpreter interprets words in chunks to identify key concepts within the schema already known in one entity of the language, rather than decoding and translating words separately. This can translate concepts rather than words or phrases in this sense. Thus, the demand for costly, controlled information search and analysis in interpreting is greatly decreased, directly reducing the internal demand for L_i ; the more mastery of the subject area, the more complete the schema and, at the same time, the less cognitive load to parse the text. It helps the interpreter allocate the rest of their limited cognitive resources on the stylistic features of the target text and to address genuinely unique linguistic issues.

Technological strategies for minimizing extrinsic load. Technologies directly influence LE by creating an optimal working environment and eliminating the need for non-targeted cognitive operations.

The requirement to search for high-level, frequent, or new words in the interpreting process itself is an old phenomenon that plays a substantial role as an extrinsic cognitive load (L_E). The consequence of this load is that it diverts cognitive resources from the main task – understanding and producing text. Terminology management

based on technology is a specific instrument capable of reducing L_E .

However, beyond these traditional terminology tools, recent developments in Artificial Intelligence (AI) have improved Automatic Speech Recognition (ASR), which has been adopted in assisting interpreters. ASR technology converts spoken language into text and can be presented as synchronous captioning during simultaneous interpreting (particularly in remote contexts). A strong tech intervention, this offers visual support alongside auditory input. Furthermore, captions generated by ASR have been shown to improve interpretability, especially with problem triggers such as numbers or different accents. Importantly, the integration of ASR within Computer-Assisted Interpreting (CAI) tools can raise the number rendition accuracy of the interpreters and lessen the cognitive load (Pisani & Fantinuoli, 2021, 181–197; Frittella F.M., 2021, P. 103–142).

Terminology databases (TBDs) are one of the main instruments in this strategy. The establishment and ongoing use of TBDs as a direct part of the interpreter's workflow (e.g., via a speed search or term recognition feature in CAT tools) dramatically alter the quality of the output. It eliminates the need for lengthy, multi-step searches in dictionaries, databases, or other sources through an instant keystroke or an automatic pop-up window with an implied equivalent (Chesterman A., 1997). This makes lexical selection for specialized units easier, freeing the interpreter from having to hold a fair amount of narrow terminology in working memory.

Online glossaries and interactive terminology tools are generally employed, especially in remote simultaneous interpreting (RSI), as part of interpreting. A digital gloss has become quite indispensable and can be accessed remotely from a separate tablet or directly from the RSI platform interface. That's important because the need to «switch attention» from listening and speaking to searching a paper or even a digital dictionary is a particularly sharp and often a dangerous jump in cognitive load. This allows the interpreter to make the most of their time and process information as quickly as possible, as the interpreter's optimized use of terms reduces the time needed to switch between terms.

A powerful intervention for reducing L_E in written translation, particularly in technical, legal, and text-heavy contexts where repetition can be high, is the successful application of computer-assisted translation (CAT) tools.

Translation Memory (TM). Translation Memory (TM) is a database that stores translation units, i.e., pairs of already translated segments (e.g., sentences or paragraphs). TM suits for eliminating L_E (for repeated, routine searching) by using translation. TM recommends matches during the interpreting of the chunk of the text:

– *100% Match*. If the interpreting matches exactly a unit in memory for the new part, the TM instantaneously places the interpreting. This completely removes the burden of lexical and grammatical production, as well as the decision-making process for that particular segment (Dragsted B., 2010, P. 487–504).

– *Half Match (Fuzzy Match)*. If the new segment only partly matches the current segment (one word is different), the TM recommends such a translation. This demonstrates the actual conversion of an inefficient external load (L_E – which would occur during reinterpreting) into a relevant load (L_G) – a cognitive effort useful for remediation and comparison learning.

This way, TM minimizes re-solving of linguistic problems that have already been solved and, in turn, preserves cognitive reserve to tackle unique or difficult passages of text.

Post-editing is the act of editing the machine-translated text (MT) of a draft provided. If MT and PE have the ability to shift the cognitive status of the interpreter's work, writing from scratch, the task becomes decoding and correction.

While the unique cognitive load profile of PE (quickly comparing and identifying errors in original and MT output) may relate to these tasks, this does not necessarily change the overall level of production effort. This applies particularly when working with high-quality texts in MT output or with predictable language (Krings H. P., 2019, P. 178–179). The effectiveness of this approach is that the interpreting process, typically the most resource-demanding, is already done by the machine. The last, crucial work – ensuring quality, coherence, and stylistic accuracy – requires the interpreter to focus on this task, freeing up working memory.

Psychophysiological strategies and emotional load management. Emotional stress (time pressure, responsibility, conflict) is a powerful external factor that effectively depletes the total cognitive reserve (R_{max}).

Under time pressure, L_E increases due to the need to constantly monitor speed, which distracts attention from the task at hand. Things like Pomodoro (25 minutes on, 5 minutes off) let you actively organize information entering your working memory, so it refreshes regularly. One can also apply the “Deadline as a Phase” principle. Rather than applying that pressure to the entire project at the end, divide large assignments into smaller chunks with mini-deadlines, sub-deadlines, or phases. Each iteration culminates in one small but also relatively real finish line (translate 10 pages, glossary of terminology, and interpret, etc.). This splitting does not feel as intimidating to work on, and it eliminates the emotional burden of the idea of large-scale work. In the effective phasing of work, one turns passive, oppressive pressure into an actively managed work rhythm.

Emotional stress (time pressure, responsibility, conflict) is a powerful external factor that effectively depletes the total cognitive reserve (R_{max}). Emotional stress is not merely a mental disorder, but a direct cognitive distraction that competes with interpreting processes for working memory resources. The stress-management strategies also help the interpreter increase their psycho-emotional stability and the level of their R_{max} (cognitive reserve) for the main task.

Mindfulness is arguably the most effective, proactive strategy that one could engage in. Numerous studies show that meditation practices and mindfulness practices increase flexible attention and emotional regulation in specialists

(Жукова Н. П., 2020, С. 88–101). This is important for interpreting, so the interpreter can quickly let go of their response when a misunderstanding or a difficult moment occurs (frustration, panic, or any other emotion), and immediately re-emphasize the stream of incoming information instead. Hence, mindfulness practice prevents a spiral of errors driven by emotional stress, reducing the potential for emotional tension to eat away at the cognitive resources needed for additional work.

To explain the importance of this point, empirical research identifies Interpreting Anxiety and Lack of Confidence as significant negative predictors of interpreting performance. This moderation effect indicates that improving basic language skills represents a necessary form of anxiety management. But the emotional load needs to be addressed too – high levels of Intrinsic Motivation have been shown to be the strongest positive predictor of performance and sometimes outperforms linguistic proficiency, at least in certain contexts. This reinforces the need for intrinsic motivation, alongside mindfulness, to create a sustained commitment that resists the detrimental effects of anxiety-induced L_E (Xing X., 2025).

But more important are the self-control and self-monitoring strategies. This means developing the interpreter’s ability to objectively assess their current cognitive state. The expert learns to recognize signs of impending overload, often relatively early or almost imperceptibly, such as physical tension (e.g., neck or jaw muscles), slowed reaction time, or increased errors in syntax or vocabulary. Whenever he or she detects these signs, the interpreter has to apply predetermined ‘compensatory strategies’ right away (Neumann S., 2015, P. 208). These strategies include tactical techniques such as summarizing, temporarily managing information by avoiding it, omitting less central details when required, or compressing conversation to *buy time*. The conscious application of such techniques provides the interpreter with control over the crisis situation. The use of conscious techniques not only preserves the quality of interpreting but also relieves psychological pressure, as the interpreter acts consciously rather than reflexively in the face of a cognitive crisis.

Didactic methods for cognitive resilience learning strategies. A well-thought-out approach to appropriate management of cognitive load

should be incorporated into the learning process, replacing L_E with L_G (relevant load).

– *Scaffolding*. The learner should begin with low L_I and L_E and gradually work their way up to a higher load, eventually reaching a point where basic skills become automatic. High intrinsic load cannot be experienced for students until they have developed automatic production.

– *Deliberate use of compensatory strategies*. Ways to respond to a load crisis, such as compression, paraphrasing, and generalization, in the case of simultaneous interpreting. This puts the interpreter in control of the situation, and that, in itself, reduces psychological stress.

– *Simulation training using simulated noise*. Constructing training scenarios with planned external stressors (poor sound, distractions) to develop the capacity to ignore L_E and concentrate on L_I and L_G (Максимчук М. П., 2019, С. 98–103).

These training conditions simulate authentic interpreting settings and promote the development of cognitive endurance, focus regulation, and stress management—key aspects of professional interpreter skills. Through deliberate exposure to controlled auditory disruptions, simulation training improves trainees' capacity to handle cognitive demands efficiently and maintain performance in challenging communication scenarios.

Conclusions and prospects for further research. Specifically, the research demonstrates that cognitive load is one of the greatest constraints on effective and quality interpreting, and an integrated mode of intervention is required.

The theoretical foundation offered in this paper recognizes that two major models, D. Gail's Theory of Effort and J. Sweller's Cognitive Load Theory (CLT), lead to diagnosing load, while also enabling interventions with the goal to purposefully reduce load by clearly identifying internal (L_I), external (L_E), and relevant (L_G) load. The central methodological conclusion is to prioritize automation: reducing

internal load (L_I) can be achieved only by automating basic linguistic skills and schematizing subject knowledge, thereby freeing up limited working memory resources for higher cognitive operations. Furthermore, we know that technology plays a crucial role: in written translation, tools such as Translation Memory (TM), Terminology Databases (TBD), and Post-editing (PE) are key for reducing the external load (L_E) and enabling efficiency over time, but at a resource cost. Finally, an effective load management approach should be comprehensive, including linguistic, technological, and psychophysiological mechanisms that build the interpreter's resistance to emotional and time pressure.

The next research should aim to empirically verify the effectiveness of strategies. In many case studies, large-scale empirical work on the intervention was carried out using biometric indicators (e.g., oculography, particularly for visual tracking of time-to-fixation and pupillary responses, as well as heart rate variability). This allows us to determine to what degree each strategy, especially the psychophysiological options proposed, has an absolute and empirical effect on the interpreter's actual cognitive load in real time. One of the important areas is modeling hybrid processes, which entails further examination of the interpreter's cognitive profiles when adapting new-generation translation tools, with humans used alongside adaptive machine translation to identify new sources of load and appropriate techniques to reduce it. Moreover, didactic research is just as important as the purpose of developing a methodology to create adaptive training programs. These programs should establish a diagnosis of students' cognitive abilities and provide a customized set of training tasks to maximize useful relevant load (L_G) and minimize useless external load (L_E) in optimizing capacity utilization.

REFERENCES:

1. Григорович О. П. Психолінгвістичні аспекти синхронного перекладу. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія*. 2017. Вип. 782. С. 136–140.
2. Жукова Н. П. Майндфулнес як стратегія зниження професійного стресу. *Психологія і суспільство*. 2020. № 1. С. 88–101.
3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.
4. Максимчук М. П. Вплив стресу на функціональний стан перекладача-синхроніста. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2019. Вип. 85. С. 98–103.

5. Albrecht F. W. Heart Rate Variability and Stress in Professional Translators. *Journal of Translation and Cognition*. 2021. Vol. 5, No. 3. P. 150–168.
6. Barron M. Mindfulness-based interventions in reducing professional stress. *International Journal of Cognitive Therapy*. 2018. Vol. 11, No. 4. P. 302–318.
7. Chesterman A. *Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory*. Amsterdam: John Benjamins, 1997. 219 p.
8. Dragsted B. The effect of translation memory on cognitive load and translation quality. *Meta: journal des traducteurs*. 2010. Vol. 55, No. 3. P. 487–504.
9. Gile D. *Basic concepts and models for translator and interpreter training*. Amsterdam: John Benjamins, 1995. 277 p.
10. Hurtado Albir A. *Traducción y traductología: Introducción a la traductología*. Madrid: Cátedra, 2001. 780 p.
11. Krings H. P. *Repairing texts. Empirical investigations of machine translation post-editing processes*. Kent State University Press, 2019. 320 p.
12. Neumann S. Compensation strategies in simultaneous interpreting: a psycholinguistic approach. *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*. 2015. Vol. 23, No. 2. P. 200–215.
13. Pisani E., Fantinuoli C. Measuring the Impact of Automatic Speech Recognition on Number Rendition in Simultaneous Interpreting. *Empirical Studies of Translation and Interpreting*. 2021. P. 181–197. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003017400-14> (date of access: 24.11.2025).
14. Shreve G. M. Cognitive Processes and the Translation Task. *The Handbook of Translation Studies*. Amsterdam: John Benjamins, 2010. P. 42–51.
15. Sweller J. Cognitive Load Theory. *The Handbook of Educational Psychology*. New York: Routledge, 2011. P. 37–49.
16. Xing X. Exploring the impact of linguistic proficiency and individual difference factors on interpreting performance among Chinese student interpreters. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2025. Vol. 12, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1057/s41599-025-05821-9> (date of access: 24.11.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 371.3:81'243(111+112.2+133.1)

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-19>

Юлія ЧУРА

кандидатка філологічних наук, старша викладачка кафедри мовознавства, Івано-Франківський національний медичний університет, вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID ID: 0009-0007-6515-0412

Оксана БОГОВИЧ

старша викладачка кафедри мовознавства, Івано-Франківський національний медичний університет, вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID ID: 0000-0002-2602-2334

Тетяна ЛАШКІВ

старша викладачка кафедри мовознавства, Івано-Франківський національний медичний університет, вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID ID: 0009-0004-7434-9464

Бібліографічний опис статті: Чура, Ю., Богович, О., Лашків, Т. (2025). Впровадження діяльнісного підходу в процесі формування граматичної компетентності студентів (на матеріалі англійської, німецької та французької мов). *Актуальні питання іноземної філології*, 23, 142–150, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-19>

ВПРОВАДЖЕННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ)

Мета цієї роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні концептуальних засад та розробці цілісної дидактичної моделі формування граматичної компетентності у студентів закладів вищої освіти на основі інтеграції комунікативно-діяльнісного та компетентнісного підходів. Дослідження охоплює процес вивчення трьох іноземних мов – англійської, німецької та французької, що дозволяє встановити універсальні та специфічні принципи реалізації запропонованої моделі. Методологія дослідження базується на комплексі взаємопов'язаних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. На теоретичному рівні застосовано аналіз філософської, психолого-педагогічної та методичної літератури для визначення концептуальних засад дослідження; методи синтезу, узагальнення та систематизації дозволили сформулювати авторські визначення ключових понять; метод моделювання використано для конструювання структурно-функціональних компонентів дидактичної моделі. Наукова новизна полягає у розробленні та теоретичному обґрунтуванні цілісної дидактичної моделі формування граматичної компетентності, що базується на принципах комунікативно-діяльнісного підходу та адаптована для паралельного застосування в процесі викладання англійської, німецької та французької мов. Уточнено сутність та структуру поняття «граматична компетентність» як синергетичної єдності трьох компонентів: лінгвістичних знань про граматичну систему мови, мовленнєвих умінь та навичок їх автоматизованого використання, а також здібностей до свідомого та творчого застосування граматичних структур у різноманітних комунікативних ситуаціях. Науково обґрунтовано та деталізовано критерії та схарактеризовано рівні сформованості цієї компетентності, що дозволяє здійснювати об'єктивний моніторинг навчальних досягнень студентів. Висновки. Ефективність формування граматичної компетентності значно підвищується за умови цілеспрямованого та системного впровадження дидактичної моделі, побудованої на засадах діяльнісного підходу. Центральним елементом такої моделі є система спеціально розроблених комунікативно спрямованих завдань, які моделюють реальні ситуації спілкування. Подібна система забезпечує органічну інтеграцію теоретичних знань із практичною мовленнєвою діяльністю та переводить фокус з пасивного запам'ятовування правил на їх активне й усвідомлене застосування. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню мотивації, розвитку самооцінки мовленнєвої діяльності та забезпечує міцність і гнучкість сформованих граматичних умінь та навичок.

Ключові слова: діяльнісний підхід, граматична компетентність, методика навчання іноземних мов, студенти закладів вищої освіти, освітня модель, англійська мова, німецька мова, французька мова.

Yuliia CHURA

PhD in Philology, Senior Lecturer at the Linguistics Department, Ivano-Frankivsk National Medical University, 2 Halytska Str. Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

ORCID ID: 0009-0007-6515-0412

Oksana BOHOVYCH

Senior Lecturer at the Linguistics Department, Ivano-Frankivsk National Medical University, 2 Halytska Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

ORCID ID: 0000-0002-2602-2334

Tetiana LASHKIV

Senior Lecturer at the Linguistics Department, Ivano-Frankivsk National Medical University, 2 Halytska Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

ORCID ID: 0009-0004-7434-9464

To cite this article: Chura, Yu., Bohovych, O., Lashkiv, T. (2025). Vprovadzhennia diialnisnogo pidkhodu v protsesi formuvannia hramatychnoi kompetentnosti studentiv (na materiali anhliiskoi, nimetskoï ta frantsuzkoï mov) [Implementation of the activity-based approach in the process of developing students' grammatical competence (using materials from English, German, and French languages)]. *Current Issues of Foreign Philology*, 23, 142–150, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-23-19>

IMPLEMENTATION OF THE ACTIVITY-BASED APPROACH IN THE PROCESS OF DEVELOPING STUDENTS' GRAMMATICAL COMPETENCE (USING MATERIALS FROM ENGLISH, GERMAN, AND FRENCH LANGUAGES)

The objective of this study is to provide a theoretical substantiation of the conceptual framework and develop a holistic didactic model for developing grammatical competence in students of higher education institutions, based on the integration of communicative, activity-based, and competence-based approaches. The research covers the process of studying three foreign languages – English, German, and French – which allows for the establishment of universal and specific principles for the implementation of the proposed model. Methodology. To achieve this objective, a complex of interrelated general scientific and special research methods was employed. At the theoretical level, an analysis of philosophical, psychological-pedagogical, and methodological literature was conducted to define the conceptual foundations of the study; methods of synthesis, generalization, and systematization allowed for the formulation of the author's definitions of key concepts; modeling was used to construct the structural-functional components of the didactic model. Scientific novelty. For the first time, a holistic didactic model for developing grammatical competence has been developed and theoretically substantiated. This model is based on the principles of the communicative and activity-based approach and is adapted for parallel application in the teaching of English, German, and French. The essence and structure of the concept of «grammatical competence» have been clarified as a synergistic unity of three components: linguistic knowledge of the grammatical system of a language, language skills and the ability for their automated use, and the capacity for the conscious and creative application of grammatical structures in various communicative situations. The criteria and levels of this competence's development have been scientifically substantiated and detailed, which enables the objective monitoring of students' academic achievements. Conclusions. The effectiveness of developing grammatical competence significantly increases with the purposeful and systematic implementation of the didactic model built on the principles of the activity-based approach. The central element of this model is a system of specially designed communication-oriented tasks that simulate real communication situations. Such a system ensures the organic integration of theoretical knowledge with practical language use, shifting the focus from the passive memorization of rules to their active and conscious application. This, in turn, contributes to increased motivation, the development of linguistic reflection, and ensures the robustness and flexibility of the formed grammatical skills.

Key words: activity-based approach, grammatical competence, methodology of teaching foreign languages, students of higher education institutions, didactic model, English language, German language, French language.

Актуальність проблеми. Динамічні трансформації соціокультурного простору, зумовлені глобалізаційними процесами та інтенсифікацією міжкультурної взаємодії, висувають нові вимоги до рівня володіння іноземними мовами

фахівцями. Пріоритетним завданням вищої освіти стає підготовка конкурентоспроможного випускника, здатного до ефективної професійної комунікації в полікультурному середовищі. Це зумовлює зміну освітньої парадигми на

компетентнісну, яка передбачає фокусування навчального процесу на формуванні у студентів сукупності знань, умінь, навичок та особистісних якостей, що забезпечують успішну діяльність.

У структурі іншомовної комунікативної компетентності ключове місце посідає граматична компетентність, яка є основою для коректного мовленнєвого оформлення висловлювань і забезпечення адекватного взаєморозуміння. Водночас аналіз практики викладання іноземних мов у закладах вищої освіти засвідчує існування суперечностей між суспільною потребою у високому рівні граматичної вправності та недостатньою ефективністю традиційних, часто репродуктивних підходів до її формування.

Подолання цих суперечностей вбачається у зверненні до діяльнісної теорії навчання, яка розглядає засвоєння знань як результат активної навчально-пізнавальної діяльності. Впровадження діяльнісного підходу створює передумови для свідомого оволодіння граматичними структурами та їх подальшого автоматизованого використання у різних видах мовленнєвої діяльності. Незважаючи на значний потенціал, питання розробки цілісної методичної системи формування граматичної компетентності студентів на засадах діяльнісного підходу на матеріалі кількох іноземних мов залишається недостатньо розробленим, що і визначає актуальність обраного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Праці, присвячені системам пам'яті та автоматизації навичок, відіграють фундаментальну роль у розумінні психологічних механізмів граматики. Ефективне формування граматичної компетентності неможливе без аналізу закономірностей, що керують пам'яттю та метакогнітивною регуляцією (Колісніченко, 2020, с. 15). Теоретичною рамкою слугує багатокомпонентна модель робочої пам'яті Алана Бедделі, валідність якої підтверджується дослідженнями Carlan та Waters (Smith, 2019, р. 42). Ідею про важливість імпліцитного навчання через обробку значних масивів мовленнєвого матеріалу, центральну для діяльнісного підходу, розвиває у своїх роботах Елліс (Ellis, 1997).

Інший напрям фокусується на нейрокогнітивних та індивідуально-психологічних аспектах навчання. Праця Grevisse, Watorek та Isel

демонструє значну когнітивну складність оволодіння модальними системами французької мови, що вимагає розуміння абстрактних понять і підтверджує неефективність механічного заучування (Grevisse, Watorek, Isel, 2023). Актуальною залишається модель мовних здібностей Керролла, яка пояснює індивідуальні відмінності в граматичній та фонематичній чутливості студентів.

Низка дослідників розглядає практичне впровадження діяльнісного підходу в методику. Колісніченко та Xiao і Zhu сходяться на думці, що створення автентичних навчальних ситуацій є ключовим для подолання розриву між знанням правил та їх реальним використанням, перетворюючи граматику на інструмент вирішення комунікативних завдань. Конкретні методичні рішення пропонують Лисанець та ін., які доводять ефективність візуальних засобів (зокрема часових шкал) для засвоєння складної часової системи англійської мови. Для французької мови Майєр пропонує інтегрувати граматику в діяльність із планування, а Несін – використовувати діалогічну взаємодію та рольові ігри для автоматизації вживання займенникових часток, функція яких розкривається в динаміці мовлення (Nesin, 2013; Maier 2015).

Мета дослідження. Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці методики формування граматичної компетентності студентів на засадах діяльнісного підходу в процесі вивчення англійської, німецької та французької мов.

Виклад основного матеріалу. Питання психологічних механізмів засвоєння граматичних структур є ключовим для діяльнісного підходу. Граматична компетентність виникає через інтегровану роботу систем пам'яті, механізмів автоматизації та метакогнітивного контролю (Даниленко, 2024, с. 9). У діяльнісному підході особливий наголос робиться на тому, як свідомі операції з граматичним матеріалом поступово переходять в автоматизовані дії, що здійснюються без постійного залучення уваги. У цьому контексті мета навчання описується як досягнення стану, коли студент зосереджує увагу переважно на змісті висловлювання, тоді як граматичне оформлення відбувається майже автоматично.

Модель робочої пам'яті А. Бедделі підтверджує багатокомпонентність цього про-

цесу: фонологічна петля відповідає за граматичну морфологію, а візуально-просторовий блокнот – за освоєння синтаксичних структур (Caplan & Waters, 2013, p. 3). Консолідація знань відбувається шляхом повторення та активного використання правил у різних контекстах.

Мовленнєва швидкість та плавність досягається внаслідок автоматизації навичок, яка в моделі Дж. Андерсона (ACT-R) розгортається у три стадії: когнітивну (повільне застосування декларативних правил), асоціативну (процедуралізація знань) та автономну (автоматичне виконання без свідомого контролю). Нейропсихологічні дослідження підтверджують дисоціацію систем пам'яті на декларативну (гіпокамп) та процедурну (базальні ганглії). Значна частина граматики засвоюється імпліцитно через опрацювання великих обсягів внеску, що підкреслює Елліс, і діяльнісний підхід створює оптимальні умови для таких імпліцитних процесів (Даниленко, 2024, с. 31, 60; Ellis, 1997).

Метакогнітивні процеси (планування та моніторинг) забезпечують контроль над автоматизованими навичками. Центральним питанням залишається гармонізація експліцитного та імпліцитного знання, де вирішальну роль відіграє металінгвістична свідомість – здатність аналізувати мову як об'єкт (Даниленко, 2024, с. 68, 70). Багатомовний контекст ускладнює картину міжмовною інтерференцією. Діяльнісний підхід продуктивно інтегрує емерджентну граматику та правило-центричний підхід. Індивідуальні фактори, такі як когнітивні стилі та емоційний компонент, критично важливі, оскільки позитивні емоції сприяють закріпленню знань, тоді як стрес його блокує.

Специфіка впровадження діялісного підходу для аналітичної англійської мови визначається пріоритетністю контекстуальних завдань, де граматична структура стає засобом вирішення комунікативного завдання, а не об'єктом заучування (Колісніченко, 2020, с. 15). Часова система англійської мови, що характеризується складною взаємодією часових форм і видових аспектів, створює для студентів помітні труднощі. Діяльнісний підхід пропонує низку механізмів для пом'якшення цих труднощів через занурення в навчальні сценарії, які вимагають точного темпорального позиціонування подій. Для опрацювання перфектних форм, що позначають дію, яка передує іншій дії в минулому або

зумовлює результат у теперішньому, доцільним є використання нарративних технік – зокрема завдань типу «побудова ланцюжка подій». У статті Ю. Лисанець та співавторів підкреслюється ефективність застосування візуальних засобів, зокрема графічних органайзерів і часових шкал, які дають змогу наочно продемонструвати взаємовідношення між різними діями в часі, що особливо корисно для засвоєння форми Past Perfect (Lysanets et al., 2021, p. 25). Контекстуалізація аспектів Continuous досягається через моделювання ситуацій, що розгортаються у певний момент часу, наприклад через завдання на кшталт «опишіть, що відбувалося, коли...», які спонукають студентів використовувати Past Continuous для фонового опису подій.

Аналітичний характер англійської мови зумовлює високу значущість порядку слів для репрезентації смислу. У межах діялісного підходу вивчення синтаксису перетворюється на активний процес конструювання висловлювань, у якому студент цілеспрямовано експериментує з різними структурами. Інформаційна організація речення, що визначається актуальним членуванням, засвоюється через комунікативні завдання, які вимагають акцентування уваги на певних елементах висловлювання відповідно до комунікативної мети. Трансформаційні вправи подаються не як суто формальні маніпуляції, а як діяльність зі зміни перспективи або модальності висловлювання: наприклад, перетворення активних конструкцій на пасивні для зміщення фокусу з виконавця дії на об'єкт сприяє глибшому розумінню функціонального навантаження синтаксичних структур. Застосування дискурсивних маркерів у межах завдань типу дебатів чи презентацій допомагає студентам усвідомити їхню роль у забезпеченні логічної когерентності тексту. Окрему складність становлять фразові дієслова, семантика яких часто має ідіоматичний характер; їх засвоєння в діялісному форматі відбувається через занурення у ситуативний контекст, максимально наближений до реальних умов спілкування, де значення таких одиниць виводиться з комунікативної ситуації.

Грамматичний вибір в англійській мові перебуває в тісному зв'язку з прагматичними чинниками, серед яких важливе місце посідає категорія ввічливості. Використання діялісних

сценаріїв, наприклад рольових ігор на зразок «запит інформації» або «вираження незгоди», демонструє студентам, як вибір між формами *can*, *could* і *may* впливає на тональність висловлювання та структуру соціальної взаємодії. Регістрова варіативність, тобто розрізнення офіційного та неофіційного стилів мовлення, також ефективно опрацьовується через діяльнісні завдання. Ситуації, що потребують адаптації висловлювання до різних аудиторій (наприклад, написання офіційного листа й електронного повідомлення другові на ту саму тему), виявляють відмінності між граматику усного й письмового реєстрів. У дослідженні М. Сяо та С. Чжу наголошується, що створення автентичних навчальних ситуацій і діяльностей є одним із ключових чинників подолання розриву між знанням граматичних правил і їх практичним застосуванням у реальному спілкуванні (Xiao & Zhu, 2023, p. 111). Корпусно-орієнтовані діяльнісні завдання, у межах яких студенти аналізують автентичні мовні дані з метою виявлення закономірностей у вживанні певних граматичних конструкцій, сприяють формуванню усвідомленого й рефлексивного ставлення до граматичної системи.

На відміну від аналітичної англійської, німецька мова як представник флективного типу характеризується розвиненою системою відмінювання та узгодження, що потребує специфічних методичних рішень у межах діяльнісного підходу. Граматичне значення в німецькій значною мірою кодується морфологічними засобами – відмінковими закінченнями, особливими формами дієслів тощо, – тому акцент на формотворенні набуває особливої ваги. Водночас жорсткий порядок слів, зокрема рамкова конструкція, виступає однією з визначальних рис синтаксичної організації. Діяльнісний підхід у цьому контексті спрямовується на інтеграцію морфологічних умінь у комунікативну практику через завдання, що моделюють реальні мовленнєві ситуації.

Засвоєння німецької відмінкової системи, особливо вибору артикля та відмінкового закінчення прикметника, традиційно вважають одним із найскладніших компонентів граматичної компетентності. Діяльнісний підхід орієнтується на інтерактивні методи, які виходять за межі простого заучування парадигм. Рольові ігри, що моделюють повсякденні ситу-

ації («покупки в магазині», «замовлення в ресторані» тощо), спонукають студентів активно використовувати іменникові групи в різних відмінках, пов'язуючи форму з конкретною комунікативною метою. Просторова орієнтація та прийменники ефективніше засвоюються через фізичні дії або роботу з віртуальними картами, де студенти описують маршрути чи розташування об'єктів. Діяльнісні сценарії для Genitiv можуть передбачати створення «родинового дерева» або опис структури організації, що робить використання цього відмінка комунікативно вмотивованим.

Складна система дієслівного відмінювання та синтаксична рамкова конструкція (Satzklammer) становлять ядро німецької граматичної системи. Діялісно орієнтовані завдання дають змогу поступово автоматизувати відповідні навички в процесі реальної комунікації. Рамкова конструкція, за якої відмінювана частина дієслова посідає другу позицію, а невідмінювана розміщується в кінці речення, ефективно опрацьовується в завданнях на планування чи опис процесів, де природно виникає потреба у використанні модальних дієслів або перфектних форм. Модальність виражається не лише модальними дієсловами, а й умовним способом (Konjunktiv II), який засвоюється, зокрема, через обговорення гіпотетичних ситуацій, формулювання порад або ввічливих прохань. Використання Konjunktiv у рольових іграх (наприклад, «обговорення умов контракту», «планування спільної подорожі») дає змогу інтегрувати цю складну форму в реалістичний комунікативний контекст. Засвоєння пасивних конструкцій, особливо у професійно орієнтованому дискурсі (опис технологічних процесів, складання офіційних звітів), стає більш природним у завданнях, що імітують відповідні види професійної діяльності (Колісниченко, 2020, с. 33, 136).

Німецька мова традиційно характеризується високою продуктивністю словотвору, зокрема через утворення складних слів, що становить одну з центральних особливостей її морфологічної системи. У межах діяльнісного підходу словотвір тлумачиться не як механічне запам'ятовування лексики, а як послідовність цілеспрямованих дій, пов'язаних з оперуванням відомими мовними елементами. Діяльнісні завдання на словотвір, зокрема у сфері

префіксації та суфіксації, можуть охоплювати групування лексем за спільними моделями, побудову словотвірних «гнізд» або заповнення пропусків у тексті похідними формами, що дає змогу студентам співвідносити окремі морфеми з їхніми функціями в реальному мовленнєвому матеріалі.

Номіналізація, тобто перетворення дієслів чи прикметників на іменники, посідає помітне місце в системі німецької мови, оскільки є характерною для академічного й офіційно-ділового стилів. Засвоєння цього явища відбувається ефективніше, коли воно вбудоване в роботу з автентичними текстами: реферування наукових статей, підготовка коротких звітів, укладання офіційних листів або інструкцій.

Розгляд французької мови потребує уваги до системи узгоджень та дієслівної організації. Діяльнісна парадигма передбачає включення граматичних структур до моделюваних ситуацій, де їх використання є засобом досягнення конкретної мети (Майер, 2015, с. 4). Опанування системи узгоджень у французькій мові не зводиться до фіксації переліку правил, а передбачає побудову стабільних зв'язків між формальними показниками й елементами висловлювання, до яких вони відносяться. Рід іменника засвоюється ефективніше через асоціативні методики: студенти створюють візуальні карти, групуючи предмети за родом із використанням колірного кодування, або формують «родини» об'єктів у цифровому середовищі. Такі прийоми зменшують когнітивне навантаження та полегшують формування стійких асоціативних зв'язків між лексемою й граматичною категорією роду, що, у свою чергу, підвищує точність узгоджень.

Проблематика узгодження дієприкметника минулого часу (*participe passé*), особливо у поєднанні з допоміжним дієсловом *avoir* за наявності попереднього прямого додатка, стає більш зрозумілою у нарративних завданнях. Так, створення короткої детективної історії, у якій значна увага приділяється доказам («*Les lettres qu'il a écrites...*»), стимулює не лише формальне дотримання правил узгодження, а й розуміння їхнього функціонального навантаження в даному контексті. Аналогічний підхід застосовується до узгодження прикметників: замість простих вправ студенти виконують описові завдання, що передбачають інтерпре-

тацію картин, фотографій або складання словесних портретів. У таких умовах коректність узгодження прикметників у роді та числі безпосередньо впливає на точність характеристики, тому граматична форма набуває для студента практичного значення.

Засвоєння займенників (*y, en, lui, leur*) доцільно пов'язувати з діалогічною взаємодією, адже їхня основна функція полягає у запобіганні лексичній тавтології та підтриманні динаміки розмови. Вправи у форматі рольових ігор, інтерв'ю, мікродебатів або симуляцій повсякденних ситуацій змушують студентів оперативно добирати відповідні форми в умовах обмеженого часу на обдумування, що сприяє поступовій автоматизації їх використання у природному комунікативному середовищі (Несін, 2013, с. 11).

Система дієслів французької мови вирізняється підвищеною складністю для студентів, насамперед через відсутність прямих структурних відповідників у рідній мові. Аналіз нейрокогнітивних досліджень, здійснених, зокрема, Д. Г. Гревіссом, М. Ваторек та Ф. Ізелем, свідчить, що оволодіння дієслівними способами пов'язане зі значним когнітивним навантаженням, оскільки передбачає оперування абстрактними категоріями ірреальності, гіпотетичності та суб'єктивної оцінки (Grevisse, Watorek, & Isel, 2023, с. 2). У цьому контексті застосування емоційно забарвлених комунікативних сценаріїв для опрацювання умовного способу (*Subjonctif*) дає змогу зіставити граматичні форми з їхніми прагматичними функціями – вираженням бажань, сумнівів, емоційних реакцій. Студенти розігрують ситуації, у яких необхідно вербалізувати власні почуття або суб'єктивні позиції («*Je veux que...*», «*Je doute que...*»), у результаті чого використання *Subjonctif* постає не як формальна вимога, а як органічна частина діяльнісного завдання.

Уживання форм *Conditionnel* доцільно пов'язувати з моделюванням гіпотетичних ситуацій, у межах яких студенти обговорюють можливі сценарії розвитку подій та їхні наслідки («*Que feriez-vous si...*»). Розрізнення між *Passé composé* та *Imparfait*, яке є одним із ключових елементів у структурі французької нарративної системи, опрацьовується переважно через вправи на побудову зв'язних оповідей. Студентам пропонується послідовність

ілюстрацій або перелік подій, на основі яких вони мають сформулювати текст використовуючи *Imparfait* для позначення фону та тривалих дій і *Passé composé* для маркування завершених, сюжетно важливих епізодів.

Форма *Futur antérieur*, що позначає майбутню дію, яка передуватиме іншій майбутній події, органічно інтегрується в завдання з планування діяльності. Наприклад, розробка навчальних, професійних чи особистих планів («*Quand j'aurai terminé l'université, j'aurai déjà trouvé un emploi*») дає змогу студентам співвідносити часові форми з конкретними сценаріями життєвого планування, а не лише з абстрактними схемами (Майєр, 2015, с. 45). У результаті формується не тільки формальна правильність уживання, а й розуміння її комунікативних функцій.

Складні інфінітивні звороти, характерні переважно для письмових та академічних жанрів, доцільно вводити через роботу з текстами: написання есе, рецензій, аналітичних відгуків або участь у письмових дискусіях. У таких умовах інфінітивні конструкції використовуються для вираження причини, мети, умов чи наслідків, що поступово формує вміння будувати тексти з підвищеним рівнем логічної зв'язності й стилістичної цілісності (Несін, 2013, с. 64, 84–86). У підсумку кожен граматичний елемент засвоюється не як ізольована одиниця, а як засіб розв'язання конкретного діяльнісного завдання.

Проведене дослідження дає змогу теоретично обґрунтувати цілісну дидактичну модель формування граматичної компетентності, побудовану на засадах діяльнісного підходу. Основне положення цієї моделі полягає в тому, що перенесення акценту з пасивного засвоєння правил на їх активне застосування в межах комунікативно орієнтованих завдань, які моделюють реальні ситуації спілкування, створює умови для адаптації методики до структурних особливостей різних мовних типів: аналітичної англійської, флективної німецької та французької з її розгалуженою системою узгоджень. Запропонований підхід змінює статус граматики: вона розглядається передусім як інструмент розв'язання комунікативних завдань, а не як замкнена сукупність правил, що підлягають відтворенню, завдяки чому процес навчання

узгоджується з базовими психологічними механізмами пам'яті, автоматизації навичок і метакогнітивного контролю. Унаслідок цього формується не розрізнена сума знань, а гнучка й водночас стійка граматична компетентність, яка становить підґрунтя для ефективної міжкультурної комунікації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Дослідження досягло поставленої мети, всебічно обґрунтувавши теоретичну ефективність діяльнісного підходу до формування граматичної компетентності студентів. Наукова новизна полягає у розробці цілісної дидактичної моделі, адаптованої до трьох типологічно різних мов – аналітичної англійської, флективної німецької та французької з її складною системою узгоджень. Новизна також включає глибоке теоретичне обґрунтування моделі через інтеграцію з фундаментальними психологічними механізмами пам'яті, автоматизації навичок та метакогнітивного контролю, що пояснює її дієвість. Ключовий теоретичний висновок полягає в тому, що системне використання комунікативно-спрямованих завдань трансформує граматику з абстрактного об'єкта вивчення на функціональний інструмент для вирішення реальних завдань, забезпечуючи теоретичне розв'язання фундаментальної проблеми розриву між знанням правил та їх спонтанним використанням у мовленні.

На основі доведеної ефективності моделі сформульовано низку практичних рекомендацій для модернізації мовної освіти. По-перше, викладачам рекомендується впроваджувати навчально-методичні матеріали, побудовані на діяльнісних принципах. По-друге, доцільно переглянути підходи до оцінювання, змістивши акцент із тестів на знання правил на розробку інструментарію для діагностики діяльнісних компонентів граматичної компетентності. Крім того, рекомендується активно інтегрувати в діялісну модель сучасні цифрові технології, такі як платформи адаптивного навчання та засоби гейміфікації, а також розробити диференційовані підходи з урахуванням когнітивних стилів студентів. Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на проведення багаторічних досліджень довготривалого ефекту моделі та розширення її застосування на інші мови з відмінною типологічною структурою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Даниленко О. Самостійна робота з формування продуктивної граматичної компетентності майбутніх учителів у процесі навчання англійської мови після німецької // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2020. № 3–4 (97–98). С. 12–26. URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.03-04/012-026> (<https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.03-04/012-026>).
2. Колісниченко Н. М. Іншомовна комунікація у підготовці публічних службовців: європейський досвід та українські реалії. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. 216 с.
3. Майер Н. В. Формування методичної компетентності у майбутніх викладачів французької мови: теорія і практика. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2015. 472 с.
4. Несін Ю. М. Теоретико-методичні підходи до викладання французької мови. Херсон : Айлант, 2013. 156 с.
5. Caplan D., Waters G. Memory mechanisms supporting syntactic comprehension // *Psychonomic Bulletin & Review*. 2013. Vol. 20, no. 2. P. 243–268. URL: <https://doi.org/10.3758/s13423-012-0369-9> (<https://doi.org/10.3758/s13423-012-0369-9>).
6. Ellis R. *Second language acquisition*. Oxford : Oxford University Press, 1997. 147 p.
7. Grevisse D. G., Watorek M., Isel F. The subjunctive as a model of grammatical complexity: an integrative review of issues based on combined evidence from mental chronometry and neurosciences // *Brain Sciences*. 2023. Vol. 13, no. 6. P. 974. URL: <https://doi.org/10.3390/brainsci13060974> (<https://doi.org/10.3390/brainsci13060974>).
8. Lysanets Y. V. et al. The effectiveness of an activity-based approach to teaching the past tense in medical English for professional purposes // *The Medical and Ecological Problems*. 2021. Vol. 25, no. 3–4. P. 24–27. URL: <https://doi.org/10.31718/mep.2021.25.3-4.05> (<https://doi.org/10.31718/mep.2021.25.3-4.05>).
9. Malek S. M. Effective use of teaching strategies to develop writing skills of secondary school students in English // *Research Review International Journal of Multidisciplinary*. 2025. Vol. 10, no. 1. P. 110–116. URL: <https://doi.org/10.31305/rrijm.2025.v10.n1.013> (<https://doi.org/10.31305/rrijm.2025.v10.n1.013>).
10. Xiao Meng, Zhu Xiaodong. Teaching design of English grammar in high school based on the activity-based approach to English learning // *Frontiers in Educational Research*. 2023. Vol. 6, no. 8. URL: <https://doi.org/10.25236/fer.2023.060816> (<https://doi.org/10.25236/fer.2023.060816>).

REFERENCES:

1. Danylenko, O. (2020). Samostiina robota z formuvannia produktyvnoi hramatychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv u protsesi navchannia anhliiskoi movy pislia nimetskoj. [Independent work on the formation of productive grammatical competence of future teachers in the process of learning English after German]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 3-4(97-98), 12–26. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.03-04/012-026> [in Ukrainian].
2. Kolisnichenko, N. M. (2020). Inshomovna komunikatsiia u pidhotovtsi publichnykh sluzhbovtziv: yevropeiskyi dosvid ta ukraïnski realii. [Foreign language communication in the training of public servants: European experience and Ukrainian realities]. Odessa: ORIDU NADU [in Ukrainian].
3. Maier, N. V. (2015). Formuvannia metodychnoi kompetentnosti u maibutnikh vykladachiv frantsuzkoi movy: teoriia i praktyka. [Formation of methodical competence in future teachers of the French language: theory and practice]. Kyiv: Vyd. tsentr KNLU [in Ukrainian].
4. Nesin, Yu. M. (2013). Teoretyko-metodychni pidkhody do vykladannia frantsuzkoi movy. [Theoretical and methodical approaches to teaching the French language]. Kherson: Ailant [in Ukrainian].
5. Caplan D., Waters G. (2013). Memory mechanisms supporting syntactic comprehension. *Psychonomic Bulletin & Review*. Vol. 20, no. 2. P. 243–268. URL: <https://doi.org/10.3758/s13423-012-0369-9> [in English].
6. Ellis R. (1997). *Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press. 147 p. [in English]
7. Grevisse D. G., Watorek M., Isel F. (2023). The Subjunctive as a Model of Grammatical Complexity: An Integrative Review of Issues Based on Combined Evidence from Mental Chronometry and Neurosciences. *Brain Sciences*. Vol. 13, no. 6. P. 974. DOI: <https://doi.org/10.3390/brainsci13060974> [in English].
8. Lysanets Y. V. et al. (2021). The effectiveness of an activity-based approach to teaching the past tense in medical english for professional purposes. *The medical and ecological problems*. Vol. 25, no. 3-4. P. 24–27. DOI: <https://doi.org/10.31718/mep.2021.25.3-4.05> [in English].
9. Malek S. M. (2025). Effective Use of Teaching Strategies to Develop Writing Skills of Secondary School Students in English. *RESEARCH REVIEW International Journal of Multidisciplinary*. Vol. 10, no. 1. P. 110–116. DOI: <https://doi.org/10.31305/rrijm.2025.v10.n1.013> [in English].

10. Meng Xiao, Xiaodong Zhu(2023). Teaching Design of English Grammar in High School Based on the Activity-based Approach to English Learning. *Frontiers in Educational Research*. Vol. 6, no. 8. DOI: <https://doi.org/10.25236/fer.2023.060816> [in English].

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

ЗМІСТ

Алла БИКОВА ФУНКЦІЇ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	3
Iryna BISKUB, Viktor LEVANDOVSKYI THE PHILOSOPHY OF THE «LEARNED IGNORANCE»: LINGUISTIC AND CONCEPTUAL ASPECTS OF HALLUCINATIONS IN LARGE LANGUAGE MODELS.....	12
Ілона БРОВАРСЬКА КОГНІТИВНА МЕТАФОРА ЯК СПОСІБ АКТУАЛІЗАЦІЇ МЕДІЙНОГО ПОЛІТИЧНОГО КОНЦЕПТУ DEMOCRACY IN UKRAINE/ ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ	22
Наталія ГРИЦАК, Ольга СОБЧУК СЮЖЕТНІ СТРАТЕГІЇ ІСТОРИЧНОГО ДЕТЕКТИВУ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ЖАНРОВА СВОСРІДНІСТЬ.....	30
Вікторія ГРОМОВЕНКО ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ, КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ОЗНАК, ФУНКЦІЙ У КОМУНІКАЦІЇ.....	37
Антоніна ІВАХНЕНКО ВІДТВОРЕННЯ МОВЛЕННЄВОГО ОБРАЗУ НЕВИДИМЦЯ В РОМАНІ Г. ВЕЛЛЗА У ПЕРЕКЛАДІ МИКОЛИ ІВАНОВА.....	45
Валентина КОВАЛЕНКО ПРИНЦИПИ РОЗПОДІЛУ ІНФОРМАЦІЇ В НАУКОВОМУ ТЕКСТІ.....	52
Наталія КРИНИЦЬКА, Оксана КИРИЛЬЧУК, Юрій ДЗЕКУН ШВАБСЬКИЙ ДІАЛЕКТ ТА АНГЛІЙСЬКА МОВА: СПРОБА КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ.....	57
Олександр ЛИСИЧЕНКО ФУНКЦІОНАЛЬНА ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ У ПЕРЕКЛАДІ ІТ-ТЕРМІНОЛОГІЇ: УКРАЇНСЬКІ СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ.....	68
Леся МАЛІМОН, Алла ПАВЛЮК ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА ПЕРСОНАЖІВ ЯК РУШІЙНА СИЛА РОЗВИТКУ СЮЖЕТУ В ТВОРАХ ДЕНІЕЛА КІЗА.....	74
Галина МАТУСЯК ФУНКЦІЇ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В АНГЛОМОВНИХ НОВИНАХ СЛУЖБИ ВВС.....	80
Svitlana MYKYTIUK, Tetiana MOROZ INFOGRAPHICS AS A TOOL FOR TEACHING LEGAL ENGLISH.....	86
Olena MOROZOVA, Natalya OLIYNYK DISCURSIVE PRACTICES OF CULTURAL HERITAGE IN SHAPING UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY...	96
Олена МОСКАЛЮК ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ ІЗ ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ TED TALKS).....	103
Anastasiia ROMANCHUK A FEMINIST AND POSTCOLONIAL ANALYSIS OF NATALKA BILOTSEKIVETS' POEM THROUGH ENGLISH TRANSLATION.....	109

Валентина УЩИНА, Людмила КОВАЛЬЧУК ПОДОЛАННЯ КУЛЬТУРНИХ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ВІДМІННОСТЕЙ У ГАЛУЗЕВОМУ ПЕРЕКЛАДІ.....	118
Iryna CHARIKOVA, Olena HALAPCHUK-TARNAVSKA, Oksana BIELYKH CULTURAL CHALLENGES IN AI INTERPRETING.....	124
Iryna CHARIKOVA, Olena HALAPCHUK-TARNAVSKA, Artem KOZAR STRATEGIES FOR REDUCING COGNITIVE LOAD IN INTERPRETING.....	133
Юлія ЧУРА, Оксана БОГОВИЧ, Тетяна ЛАШКІВ ВПРОВАДЖЕННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ).....	142

CONTENTS

Alla BYKOVA

THE FUNCTIONS OF ENGLISH LOANWORDS IN THE ITALIAN LANGUAGE.....3

Iryna BISKUB, Viktor LEVANDOVSKYI

THE PHILOSOPHY OF THE «LEARNED IGNORANCE»:
LINGUISTIC AND CONCEPTUAL ASPECTS OF HALLUCINATIONS IN LARGE LANGUAGE MODELS.....12

Ilona BROVARSKA

COGNITIVE METAPHOR AS A MEANS OF ACTUALIZING
THE MEDIA POLITICAL CONCEPT DEMOCRACY IN UKRAINE.....22

Natalia HRYTSAK, Olha SOBCHUK

PLOT STRATEGIES OF HISTORICAL DETECTIVE:
PATTERNS AND GENRE SPECIFICITY.....30

Viktoriia HROMOVENKO

PUBLIC SPEAKING: PROBLEMS OF DEFINITION, QUALIFICATION FEATURES, FUNCTIONS
IN COMMUNICATION.....37

Antonina IVAKHENKO

REPRODUCING THE SPEECH IMAGE OF THE INVISIBLE MAN
IN THE NOVEL BY H. WELLS TRANSLATED BY MYKOLA IVANOV.....45

Valentyna KOVALENKO

PRINCIPLES OF INFORMATION DISTRIBUTION IN A SCIENTIFIC TEXT.....52

Nataliya KRYNYTSKA, Oksana KYRYLCHUK, Yuriy DZEKUN

SWABIAN DIALECT AND ENGLISH: AN ATTEMPT AT COMPARATIVE ANALYSIS.....57

Oleksandr LYSYCHENKO

FUNCTIONAL EQUIVALENCE IN TRANSLATING IT TERMINOLOGY:
UKRAINIAN ADAPTATION STRATEGIES.....68

Lesia MALIMON, Alla PAVLIUK

DEVIANT BEHAVIOR OF CHARACTERS AS A DRIVING FORCE OF PLOT DEVELOPMENT
IN THE NOVELS OF DANIEL KEYES.....74

Halyna MATUSIAK

FUNCTIONS OF CRIMINOLOGICAL TERMINOLOGY
IN ENGLISH LANGUAGE NEWS OF BBC WORLD SERVICE.....80

Svitlana MYKYTIUK, Tetiana MOROZ

INFOGRAPHICS AS A TOOL FOR TEACHING LEGAL ENGLISH.....86

Olena MOROZOVA, Natalya OLIYNYK

DISCURSIVE PRACTICES OF CULTURAL HERITAGE IN SHAPING UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY...96

Olena MOSKALIUK

PECULIARITIES OF UKRAINIAN TRANSLATION OF ENGLISH PUBLIC SPEECHES
ON ENVIRONMENTAL ISSUES (BASED ON TED TALKS).....103

Anastasiia ROMANCHUK

A FEMINIST AND POSTCOLONIAL ANALYSIS OF NATALKA BILOTSEKIVETS' POEM THROUGH
ENGLISH TRANSLATION.....109

Valentyna USHCHYNA, Liudmyla KOVALCHUK MINIMIZING CULTURAL AND CONCEPTUAL DISCREPANCIES IN SPECIALIZED TRANSLATION.....	118
Iryna CHARIKOVA, Olena HALAPCHUK-TARNAVSKA, Oksana BIELYKH CULTURAL CHALLENGES IN AI INTERPRETING.....	124
Iryna CHARIKOVA, Olena HALAPCHUK-TARNAVSKA, Artem KOZAR STRATEGIES FOR REDUCING COGNITIVE LOAD IN INTERPRETING.....	133
Yuliia CHURA, Oksana BOHOVYCH, Tetiana LASHKIV IMPLEMENTATION OF THE ACTIVITY-BASED APPROACH IN THE PROCESS OF DEVELOPING STUDENTS' GRAMMATICAL COMPETENCE (USING MATERIALS FROM ENGLISH, GERMAN, AND FRENCH LANGUAGES).....	142

НОТАТКИ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Випуск 23

Коректура • Ірина Миколаївна Чудеснова

Комп'ютерна верстка • Оксана Іванівна Молодецька

Формат 60×84/8. Гарнітура Times New Roman. Підписано до друку: 30.12.2025.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 18,14. Замов. № 0226/125. Наклад 300 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.